

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLÂHİYAT ANABİLİM DALI
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI BİLİM DALI

**XIX. YÜZYILA KADAR OLAN MEVLEVÎ ÂYİNLERİNDE
USÛL-VEZİN İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

AYŞE BAŞAK İLHAN

İstanbul, 2006

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLÂHİYAT ANABİLİM DALI
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI BİLİM DALI

**XIX. YÜZYILA KADAR OLAN MEVLEVÎ ÂYİNLERİNDE
USÛL-VEZİN İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

AYŞE BAŞAK İLHAN

Danışman: YRD. DOÇ. DR. NURİ ÖZCAN

İstanbul, 2006

ÖNSÖZ

Semâ kıyâmî (ayakta), devrânî (dönerek) ve hafî (sessiz) yapılan Mevlevîyye tarikatına özgü bir zikir türüdür. Mûsîki, semâ'ın ayrılmaz bir parçasıdır. Mevlânâ ve ondan sonraki ilk çelebiler döneminde, sonradan mukâbele adı verilecek törende, buna eşlik edecek özel olarak bestelenmiş eserler de yoktu. Semâ', mukâbele şeklini aldıktan sonra Mevlevî âyin-i şerîfi bir mûsikî formu olarak ortaya çıkmaya başladı. Bu formun ilk örnekleri bestekârı bilinmediğinden “Beste-i Kadîm” adını almış olan pençgâh, düğâh ve hüseyinî âyinleridir.

XIX. yüzyıla kadar ondokuz Mevlevî âyini bestelenmiş, bunlardan onbeşi günümüze ulaşabilmiştir. Bu çalışmada XIX. yy.'a kadar bestelenmiş onbeş Mevlevî âyini usûl ve vezin ilişkileri açısından incelenmiştir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Mevlevî Âyîn-i Şerîfi, Mevlevî âyinlerinde yapı, Mevlevî âyînlerinin usûl özellikleri, güfte özellikleri ve beste ve makam özellikleri üzerine açıklayıcı bilgi verilmiştir.

İkinci Bölümde XIX. yüzyıla kadar bestelenmiş Mevlevî Âyinleri notalarıyla birlikte verilerek, her âyin kendi içinde selâmlara göre usûl-vezin ilişkileri tablolarla geniş biçimde ele alınmıştır.

Değerlendirme ve Sonuç bölümlerinde ise XIX. yüzyıla kadar bestelenmiş Mevlevî âyinlerindeki selâmların usûl-vezin ilişkisi açısından karşılaştırmalı değerlendirmesi yapılmıştır.

Çalışmalarım esnâsında büyük yardımlarını gördüğüm tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Nûri Özcan Beyefendi'ye, Doç. Dr. Ahmet Hakkı Turabi Beyefendi'ye, Dîvân-ı Kebîr'de Farsça rubâîler ve gazellerin bulunması, okunması konusunda yardımlarını esirgemeyen Şirin Mehran Hanımefendi'ye, ikâ' ve usûl-vezin ilişkisi konusunda yaptığım çalışmalarda engin bilgi ve tecrübesiyle desteklerini esirgemeyen Yavuz Özüstün Beyefendi'ye minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

Temmuz, 2006

Ayşe Başak İLHAN

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	V
Farsça Metinlerin Transkripsiyunda Kullanılan İşaretler	VI
METODOLOJİ	VII
1.GİRİŞ	1
2. MEVLEVÎ ÂYÎN-İ ŞERÎFİ	7
2.1. Mevlevî Âyîn-i Şerîfi	7
2.2. Mevlevî Âyinlerinde Yapı	12
2.3. Mevlevî Âyinlerinin Usûl Özellikleri	14
2.4. Mevlevî Âyinlerinin Güfte Özellikleri	17
2.5. Mevlevî Âyinlerinin Beste ve Makam Özellikleri	22
3. XIX. YÜZYILA KADAR BESTELENMİŞ MEVLEVÎ ÂYÎNLERİ ve USÛL-VEZİN İLİŞKİLERİ	
3.1. Pençgâh Mevlevî Âyîn-i Şerîfi	23
3.1.1. Beste-i Kadîm (Âyîn-i Kadîm)	23
3.1.2. Notası	27
3.1.3. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları	61
3.1.4. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları	62
3.1.5. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları	63
3.1.6. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları	69
3.2. Dügâh Mevlevî Âyîn-i Şerîfi	70
3.2.1. Notası	71
3.2.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları	94
3.2.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları	96
3.2.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları	97
3.3. Hüseyinî Mevlevî Âyîn-i Şerîfi	100
3.3.1. Notası	101
3.3.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları	115
3.4. Bayâtî Mevlevî Âyîn-i Şerîfi	117
3.4.1. Notası	118
3.4.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları	152
3.4.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları	154
3.4.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları	155
3.4.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları	160

3.5. Segâh Mevlevî Âyîn-i Şerîfi.....	161
3.5.1. Notası.....	162
3.5.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	201
3.5.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	204
3.5.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	205
3.5.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	211
3.6. Rast Mevlevî Âyîn-i Şerîfi.....	212
3.6.1. Notası.....	213
3.6.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	265
3.6.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	268
3.6.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	269
3.6.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	275
3.7. Uşşâk Mevlevî Âyîn-i Şerîfi.....	276
3.7.1. Notası.....	277
3.7.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	316
3.7.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	318
3.7.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	320
3.7.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	324
3.8. Çargâh Mevlevî Âyîn-i Şerîfi.....	326
3.8.1. Notası.....	327
3.8.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	365
3.8.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	368
3.8.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	369
3.8.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	375
3.9. Hicaz Mevlevî Âyîn-i Şerîfi.....	376
3.9.1. Notası.....	377
3.9.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	401
3.9.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	404
3.9.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	406
3.10. Hicaz Mevlevî Âyîn-i Şerîfi.....	407
3.10.1. Notası.....	408
3.10.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	440
3.10.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	442
3.10.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	443
3.10.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	447
3.11. Nihâvend Mevlevî Âyîn-i Şerîfi.....	448
3.11.1. Notası.....	449
3.11.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	477
3.11.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	479
3.11.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	480
3.11.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	484

3.12. Bestenigâr Mevlevî Âyîn-i Şerîfi.....	486
3.12.1. Notası.....	487
3.12.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	517
3.12.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	519
3.12.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	520
3.12.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	525
3.13. Irak Mevlevî Âyîn-i Şerîfi.....	526
3.13.1. Notası.....	527
3.13.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	561
3.13.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	563
3.13.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	564
3.13.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	569
3.14. Sûzidilârâ Mevlevî Âyîn-i Şerîfi.....	571
3.14.1. Notası.....	572
3.14.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	604
3.14.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	607
3.14.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	607
3.14.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	611
3.15. Şevkutarab Mevlevî Âyîn-i Şerîfi.....	613
3.15.1. Notası.....	614
3.15.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	653
3.15.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	656
3.15.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	656
3.15.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları.....	660
4. DEĞERLENDİRME.....	662
5. SONUÇ.....	664
KAYNAKÇA.....	673

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
bkz.	Bakınız
c.	Cilt
d.	Doęum tarihi
gz.no.	Gazel numarası
nr.	Numara
ö.	ölüm tarihi
rb.nr.	Rubâî numarası
s.	Sayfa
sy.	Sayı
DİA	Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
ev:	Çeviren

Farsça Metinlerin Transkripsiyonunda Kullanılan İşâretler

1. Sâkin ayn harfi için ters apostrof (‘) kullanılmıştır.
2. Med harfleri için (uzun a,ı ve u sesleri) “^” işâreti kullanılmıştır.
3. Kaf ve gayn harflerinden sonra, med harflerinden elif ve vav gelmişse, bunlar harfin üstüne düz çizgi (-) konularak ifâde edilmiştir.
4. Ha, hı ve he harfleri “h” ile, se, sin ve sad harfleri “s” ile, zal, ze ve zad harfleri “z” ile gösterilmiştir.

Ayrıca Türkçe kıt’a ve beyitlerdeki bazı kelimeler bugünkü telaffuza göre yazılmıştır.

METODOLOJİ

Bu çalışmada izlenen çalışma yöntemi şu safhalardan oluşmuştur:

1- Konunun sınırlarının çizilmesi:

Türk mûsikîsinin Dinî mûsikî alanında usûl-aruz vezni ilişkisi üzerine bir tez hazırlamak üzerine yola çıkılmış, arûz vezninin yoğun olarak kullanıldığı Mevlevî âyinleri inceleme alanı olarak seçilmiştir. Mevlevî âyinleri Türk mûsikîsinin en geniş hacimli eserlerinden biridir. Yaklaşık bir saati aşan 4 selâmlı bir Mevlevî âyini içinde en az 12 farklı güfte, 6 farklı usûl barındırmaktadır. Nota yazısı olarak da 10-20 sayfa arasında değişen bir hacme sahiptir. Bu sebeple âyin incelemesinde bir sınırlama yapmak mecburiyeti zuhûr etmiştir. İlk âyinden (beste-i kadîm) XIX. yüzyıla kadar onbeş âyin bestelendiği tesbit edilmiş, XIX. yüzyıldan sonra bu sayının bir yüksek lisans tezinin boyutlarını aşacağı düşünüldüğünden başlangıcından XIX. yüzyıla kadar olan âyinler inceleme konusu olarak seçilmiştir.

2- Konunun ele alınışı:

Öncelikle söz konusu âyinlerin notaları bulunmuş, kaynak olarak ilmî yaklaşımı sebebiyle İstanbul Konservatuvarı Neşriyâtı olan Mevlevî âyinleri seçilmiştir.

Âyinlerin notalarının bulunmasından sonra, âyinlerin güfteleri tesbit edilmiştir. Mevlevî âyinlerinin güfteleri çoğunlukla *Mesnevî* ve *Dîvân-ı Kebîr*'den alındığı için söz konusu güfteler bu eserlerde taranarak bulunmuş, Farsça ve Türkçe'si yazılmış ve vezinleri bulunmuştur. Söz konusu eserlerde bulunamayan güfteler çalışmanın içinde belirtilmiş bu güftelere kaynak olarak Dîdem Başar'ın "XIX yüzyıla kadar bestelenmiş Mevlevî âyinlerinin müzikal analizi" adlı yüksek lisans tezi kullanılmıştır. Bu çalışmanın kaynak olarak kullanılmasının sebebi, *Mesnevî* ve *Dîvân-ı Kebîr*'de bulunamayan güftelerin incelenmesi, okunması ve tercüme edilmesinde Prof. Dr. Mustafa Tahralı Beyefendi ve Doç. Dr. Necdet Tosun Beyefendi ile özenli ve detaylı bir çalışma yapılmış olmasıdır.

Âyin güftelerinin tesbîti, yazılması ve vezinlerinin bulunmasından sonra nota yazım safhasına geçilmiştir. Nota yazım sistemi olarak ilk portede eserin ezgisi ve

güftesi, ikinci portede güfte vezninin usûl içindeki dağılımı, üçüncü portede usûl ve dördüncü portede de usûle ait olan velvele gösterilmiştir. Bu dört porteli nota yazım sisteminde farklılıkları daha net olarak ortaya koymak için her porte farklı renkte gösterilmiştir.

Nota yazım işleminin ardından âyinlerdeki usûl-vezin münâsebeti incelenmiş, her âyinin usûl-vezin şemaları çıkarılmıştır. Bunu izleyen aşamada âyinler selâm selâm ele alınarak her selâmda yer alan güfteler, bunların vezinleri ve bu vezinlerin usûl içindeki yerleşimlerini gösteren usûl-vezin şemaları yapılmıştır.

3- Literatür taraması:

Mevlevî âyinlerinin tarihçesi, form, güfte, usûl, beste ve makam özellikleri hakkında bilgi veren birinci bölümü hazırlamak üzere literatür taraması yapılmıştır.

4- Değerlendirme, sonuç:

Âyin selâmlarında usûl kullanımı ve vezin kullanımı değerlendirilerek oranları tesbit edilmiş, ortak ikâ‘ tabloları gösterilmiş, Mevlevî âyinlerinin güfte, usûl ve vezin kullanımı özellikleri ortaya konmuştur.

1. GİRİŞ

İnsan sesiyle yapılan müzik, bütün ilkel toplumlarda büyü niteliğini taşımıştı. Türkler de, müzik yoluyla insanlar üzerinde ortak duygular yaratmanın, onları coşturarak kendinden geçirmenin mümkün olduğunun farkına varıp, bunu kullanmışlardır.

İlk çağlarda topluluğun temsilcisi durumunda bulunan ve büyücülük yapan halk sanatçılarına Altay Türkleri “Kam”, Kırgızlar “Baksı”, Tonguzlar “Şaman”, Oğuzlar “Ozan” adını vermişlerdi Zamanla kam’lar “büyücü-çalgıcı”lık, ozanlar da “şair-çalgıcı”lık görevini üstlendiler. Alplar devrini terennüm eden asıl sanatkârlar işte bu ozanlardı ve tâ Hunlardan beri ozanları, kopuzcuları olmayan hiçbir Türk ordusu yoktu¹. Türklerin en eski millî sazı kopuzu çalarak ordunun başarı ve kahramanlıklarını öven bu sanatçılar – Köprülü’nün deyimiyle – “hiç şüphesiz daha sonraki saz şairlerimizin dedeleri”dirler. Âşıklık geleneği kısaca “tek kişi çalıp söylerken öbürlerinin dinleme geleneği” olarak tarif edilebilir. 15.yüzyılda ozanların ve ozanlık geleneğinin yerini alan “âşık”lık geleneği günümüze kadar gelmiştir.

Türkler İslâmiyet’in kabûlünden sonra da, makamlar, usûller, formlar ve çalgılar geliştirmiş, zengin Arap-Acem edebiyatının tesiriyle daha da güçlenen “güfte” unsurunu ve dolayısıyla ses mûsikîsini daima en önde tutulması geleneğini kuvvetlendirmiştir. Saz mûsikîsi daha çok sese eşlik ve onu taklid durumunda bulunmuş, sadece çalgılar için bestelenen mûsikî de, genel olarak, insan sesinin alt ve üst sınırları içinde kalmıştır. İnsan sesi, bir insanın değil, onu yaratanın elinden çıktığı için, “en mükemmel müzik âleti” olarak kabûl edilmiş ve İslâm tarafından camiye kabul olunmuştur.

Bu değerlendirmenin ışığında diyebiliriz ki Türk mûsikîsi, karakter olarak esas itibariyle sesle icra edilen, insan sesinin güzelliğini güftenin anlam gücüyle birlikte ortaya koyan bir mûsikîdir.

Karakter olarak insan sesine ve söz unsuruna dayanan Klâsik Türk müziği repertuarı incelendiğinde karşımıza çıkan birbirinden ayrılmaz biçimde iç içe geçmiş üç temel yapı görmekteyiz: Usûl, Nağme (Melodi) ve Güfte. Öncelikle bu kavramları teker teker ele alıp, daha sonra birlikteliklerinden oluşan yapıyı incelemeye gayret edeceğiz.

---

¹ Prof. Dr. M. Fuad Köprülü, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003, s.43-44

Usûl; zaman ve mekânda (tabiat ve canlılardaki) kesintisiz akıp giden düzen olan ritmin belirli amaçlar ve şekillerde kalıplaştırılmış biçimidir.² Ölçüleri kalıplaştırmanın gözetilmiş hedefleri: söz unsuru ile melodi motifleri arasında kulağı rahatsız etmeyecek bir uyum yaratma, müziğin yazıya dökülemediği , notaya alınamadığı ve yazılı kağıttan öğrenilip icra edilmediği dönemde eserleri kolay hafızaya alma, notanın yaptığı hafızayı tetikleme görevini yerine getirme, v.b. şeklinde sıralayabiliriz. Basit ve bileşik yapılarda olmak üzere 2 zamanlıdan, 124 zamanlıya kadar değişik kombinasyonlarla gruplanmış, yüzlerce usûl bulunmaktadır. Klâsik Türk müziğindeki ritmik yapının temellerini bu usûller oluşturmaktadır.

Klâsik Türk müziğindeki ikinci ritmik yapı söz yani “güfte” unsurudur. Ritmik yapıya sahip olmasının sebebi ritmik temeller üzerine kurulmuş olan “Aruz vezni” ile yazılmış güftelerin sözlü repertuarda (Aruz vezni 20. yy’ın ortasından bu yana tercih edilmemiş olmasına rağmen) çok büyük bir ölçüde kullanılmış olmasındandır.

Aruz, nazımda uzun veya kısa, kapalı veya açık heceler ahenkli dizilerine dayanan bir vezin sistemi olup Arap edebiyatında doğmuş, dil yapısına, edebî an’ane ve zevke göre değişikliklere uğrayarak başta Fars ve Türk edebiyatları olmak üzere, İslam medeniyeti çevresine giren diğer milletlerin kendi dillerindeki edebiyatlarına da geçmiştir.

Türk edebiyatında İslâmiyet’ten önce şiirin kendine mahsus bir nazım tekniği vardı. Bu sistemin en bariz özelliği, hece sayısına dayanan vezinlere ve çoğu dörtlülüklerden oluşan kıtalara dayanmasıdır. İslam dolayısıyla ilim dili olarak Arapça’yı öğrenen Türkler, san’at dili olarak da Farsça’yı benimsediler. Bu suretle, İranlılar nasıl Arap aruzunu iktibasla Sâsânî şiirinden tümüyle değişik esaslara dayalı yeni bir İran şiiri meydana getirdilerse, Türklerde 2-3 asır sonra Acem aruzunu iktibâs ederek, zamanla kendi dil yapıları, nazım şekilleri ve estetik tercihlerine göre yeni bir Türk şiiri yarattılar. ³19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarına kadar bu vezin şekli, Batılılaşma hareketleri ve bunun getirdiği yeni akımlara karşı iktidarını korumayı başardı. 20. yüzyılın başlarından itibaren hece veznine karşı alâka arttı. Uzun zamandır ihmal edilmiş bu vezne karşı alâkanın artması belki lüzumlu ve normaldi; fakat hececi akım zamanla aruzun aleyhinde bir akım haline dönüştü. Aleyhtar kampanyanın aruzun

² Cinuçen Tanrıkorur, *Osmanlı Dönemi Türk Müsîkîsi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2003, s. 89

³ Cinuçen Tanrıkorur, *Mûzik Kimliğimiz Üzerine Düşünceler*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1998, s.83

Türkçeye değil Arapça ve Farsça'ya daha uygun bir vezin olduğu, bu vezinlerle yazılan şiirlere Anadolu halk dilindeki kelimelerin giremeyeceği gibi gerekçeleri vardı. Fakat Yahya Kemâl, Faruk N. Çamlıbel, Ahmed Haşim ve daha yakın tarihin Memduh Cumhur, M.Turan Yazar, Güngör Fahri Tüzün gibi ustalarının hem Anadolu dilini, hemde Osmanlıca'yı ustalıkla harmanlayarak Aruz vezni ile yazdıkları şiirlere yapılacak küçük bir yolculuk bu gerekçelerin ne kadar mesnetsiz ve haksız olduğunu gösterecektir. Ayrıca klâsik aruz şâirlerinin, hece ile söyleyen halk ozanlarından her türlü istifâde ile şiir yazdıkları gibi, en ünlü halk şâirlerinin de aruzla yazmanın zevkinden kendilerini alamadıklarını göz ardı edilmemelidir.

Son olarak Klâsik Türk müziğindeki usûl, güfte ve melodi birlikteliğinin şu ana kadar bahsedilmemiş son üyesi olan “melodi” ye kısaca bir göz atalım. Klâsik Türk müziğinde melodi denildiği zaman karşımıza: önce müzikâl olarak en küçük birim değer olan “*çeşni*”, çeşnilerin bir araya gelmesiyle oluşan “*dizi*”, dizilerin farklı giriş-gelişme ve bitiş düzeni içinde kullanılması olan “*seyir*” ve farklı çeşniler, diziler ve seyir kurallarının kişilik, lezzet ve koku verdiği “*makam*” kavramları çıkar. Melodiler bu müzikal unsurlar ve “güfte” unsurunun oluşturduğu temelin üzerine inşa edilir.

Klâsik Türk Müziğinin melodik yapısı yatay (tek porteli) zenginliğe sahiptir. Birbirinden farklı çeşniler (lezzet ve karakterler) ve bu çeşnilerin gelişme kabiliyeti, yüzlerce farklı makam, usûl ve bunları kullanan üstün zevk sahibi üstadların varlığı bu zenginliğin başlıca sebebidir. Bu sebepten dolayıdır ki polifonik yapıya ihtiyaç duyulmamıştır. Mâlum olduğu üzere her yapı bir ihtiyacın sonucu olarak ortaya çıkar. Üzerine şehir kurulabilecek çok geniş bir arazi varsa, nüfus zenginliği, mümkün olduğunca yayılarak çok katlı yerine müstakil –tek katlı- yerleşimi tercih eder. Fakat alan daraldıkça aynı zenginlik alan darlığının doğurduğu ihtiyaçtan ötürü çok katlı yerleşime geçmeye başlar. Polifonik yapı da modal yapının nimetlerinden yararlanılamaması, gelişme kabiliyeti yüksek çeşniler, zengin makam ve ritm kombinasyonu (usûl) anlayışına sahip olunamamasının getirdiği zaruretin sonucunda doğmuştur.

Klâsik Türk müziğinde sözlü eserlerin usûl-vezin ve melodiden ibaret olan temel taşlarına kısaca değindikten sonra, bu unsurların birbirleriyle münasebetleri hakkında bir değerlendirme yapabiliriz sanırım. Zaman içinde bu unsurların birbirleriyle ilişkileri, birinin bir diğerinden üstünlüğü konusunda çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Bu

görüşlerin sonucu ortaya çıkan genel tablo: ”Usûl ve melodinin öncelik olarak güftenin önünde yer aldığı, güftenin sadece bir destek unsuru olduğu, hattâ güfte kaldırılrsa bile eserin değerinden bir şey kaybetmeyeceği” dir. Bu görüşlerde göz ardı edilen bir çok husus vardır: Sehven de olsa sözü destek unsuru kabul eden bu görüş esâsen kendini ortadan kaldıran bir görüştür, zîrâ destek kaldırıldığında tüm yapının çökeceği âşikârdır... Biz asıl konumuza dönerek aruzun iç mûsikîsi ile devam edelim. Öncelikle güftelerde kullanılan vezin olan aruzun ritmik yapısı bu usûllerin yapılarının oluşumunda, ritmik gruplanmada başroldedir. Usûl ve vezin bir bütünün ayrılmaz iki parçasıdır ki usûl darplarının ritmik yapısı ile veznin ritmik yapısının imtizacı vesilesiyle meydana gelen bu bütüne ÎKÂ‘ adı verilmiştir. Îkâ‘ nın kelime manasının “(denk) düşmek”⁴ olduğu ve bu kelimenin usûl ve veznin birbirine denk düşürülerek oluşturulan kalıp için kullanılmış olması bu kavramın ne kadar isabetli bir seçim olduğunu gösterir. Îkâ‘ melodinin üzerine döküleceği bir kalıptır. Cem Behar’ın *Zaman, Mekân, Müzik* adlı kitabında Charles Fonton bu gerçeği şöyle ifâde eder: “*Şarklılar bir eser besteleyecekleri zaman önce esere uygun usûlü (îka’ kalıbını) seçerler ve onu tasarladıkları eserin dayanağı olarak görürler. Bu yapı adetâ eserin döküleceği kalıptır. Öyle ki, eser ortaya çıktığı zaman usûl ve melodi birbirleri için yaratılmış ve bir bütünün ayrılmaz parçaları olacaklardır.*”⁵

Îkâ‘ için çeşitli tanımlar yapılmış olup bunlardan en can alıcı olanı usûl-vezin ilişkisi açısından tezimizi destekler tarzda İbn Sînâ’nın yaptığı tanımdır. İbn Sînâ’nın Îkâ‘ hakkındaki görüşleri şöyledir: “*Îkâ‘ mâhiyet olarak vuruşların zamanı için takdir edilmiş herhangi bir ölçüdür. Îkâ‘ eğer seslendirilmiş ise melodik olur; Îkâ‘daki vuruşlar eğer bir söz meydana getiren harflerle ortaya konmuş ise şiirsel olur. Şiir, kesinlikle îkâ‘nın ta kendisidir*⁶*Bil ki Îkâ‘nın aslı, benzer zamanların değil de farklı zamanların oluşturduğu vuruşlar haline getirilme işi, yalnızca zamanın taktî’idir.*”⁷

Darb Îkâ‘nın bölünemeyen en küçük parçasıdır. Darbların birleşmesiyle usûller ve usûllerin birleşmesiyle de îkâ‘ meydana gelir. Şiirin en küçük parçası heceler, hecelerin birleşmesi ile tef’ileler ve tef’ilelerin birleşmesiyle de vezinler ortaya

⁴ Mevlüt Sarı, *El-Mevârid (Arapça-Türkçe Lugat)*, Bahar Yayınları, İstanbul, 1982, s.1675.

⁵ Cem Behar, *Zaman, Mekân, Müzik*, Afa Yayınları, İstanbul, 1992, s.15.

⁶ İbn SÎNÂ, *eş-şifâ Mûsikî*, (çev: Ahmet Hakkı Turabi), Litera Yayıncılık, İstanbul, 2004, s. 64

⁷ a.g.e., s. 72.

çıkılmaktadır. Müzikal ritm ile şiirsel ritmi karşılaştıracak olursak darblar hecelere, tef'ileler usûllere, vezinler de îkâ'ya denk düşmektedir.

“Ritm” bütün âlemde var olan, âleme ait bir kavramdır. “Usûl” ritimlerdeki kuvvetli-zayıf ve kısa-uzun unsurların değişik biçimlerde gruplanıp kalıplaştırılmasından oluşmuş Türk müziğine ait “*ritmin özelleştirilmiş durumudur.*”, îkâ ise, hem usûl hem de veznin ritmik yapılarının birleşmesinden oluşan, en rafine ve karakteristik ritmik yapıdır.

Klâsik Türk müziğinin eğitim ve aktarım sistemi olan meşkin de temelini bu îkâ' kalıpları oluşturur. Meşkte eserin usûlü vurularak öğrenilmesi esastı. Usûl kalıbı vurulduğu zaman bu kalıbın düşey dengi olan melodik yapıyı, yani besteyi hatırlamak kolaylaşır. Yani eserin îkâ' ı öğrenci ve icracı için sık sık bir hafıza uyarıcısı ya da; tazeleyici işlevi görürdü. Notanın yokluğunda eserin melodik örgüsünün vazgeçilmez iskeletini oluşturan îkâ'nın, hafızayı güçlendirici bir rol üstlendiği açıktır.

Meşk, yüzyıllardır Klâsik Türk müziği geleneğinin çok önemli bir parçası olmuştur. Bu geleneğin içinde yetişmiş bestecilerin eserleri incelendiğinde, aralarında yüzyıl farkları dahi olsa eserlerini aynı îkâ' kalıpları yani, aynı iskeletler üzerine kurdukları görülmüştür. Bestekârlar, eserlerini bestelerken, güftenin veznine göre usûl seçiminde bazı usûlleri çok yüksek oranlarda tercih etmişler ve bu vezinleri usûle yerleştirirken yine büyük yüzdelerle aynı yerleştirilme biçimini (daha doğrusu usûl-vezin kalıbını yani îkâ' ı) kullanmışlardır. İçlerinde münferit olarak farklı kalıp arayışında olanlar olmuştur da rağbet görmemiş ve gelenek olarak aktarılmamış ve sadece münferit bir tercih olarak kalmıştır. Zenginlik olarak bir usûl için aynı derecede rağbet görmüş birden fazla kalıp da olmuştur; fakat bu sayı ikiyi geçmemiştir. Yine de gelenek olarak aktarılan kalıbın kullanım yüzdesi ikinci kalıpla kıyaslanmayacak derecede yüksektir. Bu da bu kalıpların ortak müşterek olduğunu ve bu kalıpların yüzyıllar boyu aktararak yaşamasının geleneğin içindeki sağlam ve klâsikleşmiş yerinin olduğunu ispat etmektedir.

Aruz vezninin, Osmanlı Devleti'nin zayıflaması, bunun getirdiği sosyal - kültürel değişimler, yenilikçi akımlar karşısında şiir dünyası üzerindeki tesirini kaybetmesi ve tahtını hece veznine kaptırması ile Türk mûsikinin müzik dünyası üzerindeki tesirini kaybetmesinin aynı dönemlere tesadüf etmesi, aralarında bir doğru orantı bulunması bir

tesadûf müdür? Yoksa Türk kültürünün iki önemli parçasının değişen kültürel yapıyla beraber ettikleri kader birliği midir?

Bu soruya verilecek cevap kanımızca şudur: Aruz vezniyle şiir yazan son büyük ustaların (Yahyâ Kemal, F. Nafiz Çamlıbel, Ahmed Haşim v.d.) klâsik Türk müziğinin son büyük ustalarıyla (Saadeddin Kaynak, Selahaddin Pınar, Cevdet Çağla v.d.) aynı döneme rastlamaları; aruz vezninin klâsik Türk müziği üzerindeki etkisini kaybetmesiyle türkaksağı, ağıraksak, devrihindi, müsemmen, sengin-semâî, lenkfahte v.b. Klâsik müziğimizin nâdide usûllerin kullanılmamaya yüz tutmaları; kâr, beste, ağırsemâî, yürük-semâî gibi formların kullanılmamaya başlamaları bize aruz vezni-Klâsik Türk müziği izdivâcının zoraki veya tesâdüfî değil, aralarındaki kader birliğinin bir işareti olduğunu göstermektedir. Bu cümleden olarak, Türk müziğinin en büyük formlarından olan Mevlevî âyinlerini besteleme geleneği, bazı değişimler yaşamış olsa bile hâlâ devam etmektedir. Mevlevî âyinlerinin güfteleri Mevlânâ'nın *Mesnevî*, *Dîvân-ı Kebîr* adlı eserlerinin gazeliyyât ve rubâiyyat bölümlerinden seçilmiş olduğu için dili – eserlerin Farsça olması sebebi ile- esas itibarıyla Farsça'dır. Günümüzde bu geleneğin dışında bâzı arayışlar olsa da yine büyük çoğunlukla güfte seçiminde aynı gelenek sürdürülmektedir. Dolayısıyla seçilen güfteler arûz vezni ile yazılmış güftelerdir. Türk Mûsikîsi'nin lâ-dinî sahasında yaşanan bozulma, Mevlevî âyini besteciliğindeki gelenekçi yapının korunması sebebiyle bu sahaya çok fazla sirâyet edememiştir.

Mevlevîhâneler döneminin bir nevî güzel sanatlar akademisi işlevini gördüğünden dinî sahada yapılan eserler, özellikle de Mevlevî âyinlerinin lâ-dinî sahada yapılan eserlere de tesirleri olmuştur. Bu tesirler usûl, güfte seçimi ve usûl-vezin ilişkisi bakımından görülmektedir.

2. MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

2.1. Mevlevî Âyîn-i Şerîfî

Âyin kelimesi, mutasavvıflara has bazı hal ve hareketleri ifade etmek için ilk defa İranlı mutasavvıflar tarafından kullanılmış, daha sonra Türk tasavvuf edebiyatına da geçmiştir. Araplar tarikat âyinlerine **hadra**, **hafle**, bazen da **mevlid** ve **urs** gibi adlar vermişlerdir. Âyin kelimesi, ünlü dil uzmanı Besim Atalay'a göre 'dinî tören' anlamındaki Türkçe 'oyun' kelimesinin Farsçalaşmışıdır.⁸

Sûfilerin bazı hareketlerine, sohbet ve semâ meclislerine, bu meclislerde görülen vecde gelme ve devran (raks, semâ) hallerine âyin (âyin-i ehlullah) denilmiş, kişiyi Allah'a yaklaştırdığına inanılan bu âyinlere tarikatlarda büyük önem verilmiştir. Başlangıcından beri çeşitli tasavvufî topluluklar birbirinden farklı âyin şekillerine sahip idiler. VI. (XII.) yüzyıldan itibaren tarikatlar ortaya çıktıktan sonra bu farklar daha belirginleşmeye başlamış ve her tarikat diğerinden ayrı bir zikir, usûl ve âdâbı benimsemiştir. İlk zamanlarda semâ meclisi adı verilen tasavvufî toplantılara sonradan genel olarak âyin denilmiş, ancak her tarikat kendi âyinine özel bir isim vermekten de geri kalmamıştır. Meselâ Şâzelîler âyinlerine "hadra", Mevlevîler "semâ", "âyin" veya "mukâbele", Nakşibendîler "hatm-i hâcegân", Rifâîler "zikir-i kıyâm" demişlerdir.⁹

Mevlevî âyini yâhut kısa adıyla semâ, tasavvuftaki devran anlayışına uygun bir biçimde Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin bulunduğu dinî toplantılarda duyduğu vecd ve zevk eseri olarak herhangi bir usûl ve kaideye bağlı kalmaksızın zaman zaman yaptığı semâlardan (dönüş) alınan ilhamla, kendisinden sonra düzenlenip geliştirilerek şekillenmiş, diğer tarikatların zikir ve mukabele meclislerine benzer zikir toplantısıdır. Mevlânâ'nın düşüncelerinin bir tarikat kimliğine bürünüp teşkilatlandırılması oğlu Sultan Veled'in zamanında başlamıştır. Ancak Mevlevî âyininin belli bir âdâb ve erkâna tâbi olarak yapılması XV. Yüzyılda Sultan Veled'in torunu Emîr Âlim Çelebi'nin oğlu Pîr Âdil Çelebi dönemine rastlar. Bu konudaki son düzenlemeler ise Konya'daki âsitânenin şeyhlerinden Pîr Hüseyin Çelebi tarafından XVII. Yüzyılda gerçekleştirilmiştir. "Mukâbele-i Şerîf" adıyla da anılan Mevlevî âyini haftada bir defa İstanbul dışındaki dergâhlarda Cuma namazından sonra, İstanbul mevlevîhânelerinde

⁸ Besim Atalay, 'Âyin Kelimesi', *Son Posta*, 20.05.1945

⁹ Süleyman Uludağ, "Âyin", *DİA*, c.IV, s. 250.

ise haftanın belirli gününde öğle veya yatsı namazının ardından mevlevîhânelerin “semâhâne” denilen bölümünde yapıldı. Ayrıca “ihyâ geceleri” adı verilen kandil ve bayram geceleriyle hilâfet merâsimlerinde de âyin icrâ edilirdi.¹⁰

Mevlevî âyini şu safhalardan meydana gelir: Âyine iştirak edecekler meydancı dedenin, “Buyurun yâ Hû” dâveti üzerine semâhâneye yönelirler. Dedeler, âyin mûsikîsini icra edecek olan mutrip heyeti, tennure, destegül, sikke ve hırkadan meydana gelen özel kıyafetlerini giymiş semâzen dervişler, “baş kesip” selâm vererek eşîge basmadan sağ ayakla semâhâneye girer, görev ve derecelerine göre yerlerini alırlar. Bu sırada sağ ayak başparmağı sol ayak başparmağının üzerinde “mühürlü” olarak ve sol elle sağ omuzu, sağ elle sol omuzu tutup niyaz vaziyetinde ayakta şeyhin gelişini beklemeye başlarlar. Şeyh, arkasında meydancı olduğu halde semâhâneye girip ayak mühürleyerek sezsizce başıyla selâm verir ve orada bulunanlar da aynı şekilde selâmı alır. Şeyhin postuna geçmesiyle vakit namazına başlanır. Namaz tamamlandıktan sonra şeyh veya mesnevîhan tarafından Mesnevî’den bir ders yapılır, ardından mutripten birinin Kur’ân-ı Kerîm kıraatini şeyhin post duası takip eder.

Bütün tarikat âyinlerinde salât ile (salavat) başlama geleneği olduğundan Mevlevî âyini de sözleri Mevlânâ’ya, bestesi Buhurizâde Mustafa İtrî’ye ait Farsça na’tın ayakta rast makamında okunmasıyla başlar (İtrî’den önceki dönemlerde muhtemelen Mevlânâ’nın bu konudaki başka gazelleri okunmuştur). Na’t bitince kudümzenbaşının kudüme birkaç darbe vurmasıyla, neyzenbaşı veya onun görevlendirdiği bir neyzen tarafından “baş taksim” yahut “post taksimi” adıyla, okunacak âyinin makamında yapılan uzunca bir giriş taksiminin ardından kudümzenbaşının kudüme vurduğu ilk darb ile peşrev çalınmaya başlar. Bu ilk darb ile beraber şeyh ve semâzenler ellerini hızlıca yere vurup hafif sesle “Allah” diyerek ayağa kalkarlar, buna darb-ı celâl” denir. Bu sırada semâzenler sağa doğru birbirine yaklaşırken şeyh de postun önüne çıkarak selâm verir ve ardından sağına dönüp peşrevin ritmine uygun biçimde sağ ayağını ileri, sol ayağını yerine çekmek suretiyle yürümeye başlar. Şeyhin arkasındaki kişi postun önüne geldiğinde ayak mühürleyip baş keser ve “hatt-ı istivâ” denilen, post ile kapı arasında uzandığı var sayılan, şeyhten başkasının basamayacağı çizgiyi sağ ayağıyla hafifçe atlayıp solu da attıktan sonra posta

---

¹⁰ Nûri Özcan, “Mevlevî Âyini”, *DİA*, c.XXVIII, s. 464

arkasını dönmeden geliş yönünde ayak mühürleyerek bekler. Posta yaklaşan diğer semâzen de karşısına gelip ayak mühürleyerek birbirlerinin yüzüne, özellikle iki kaşın arasına bakıp hırkalarının içindeki sağ ellerini kalplerine götürmek sûretiyle selâmlaşırlar. Postun sağındaki kişinin arkasını semâhâneye çevirmeden yine sağa dönerek yürümeye devam etmesini diğer semâzenlerin aynı tarzdaki hareketleri takip eder. Bu şekilde herkesin birbirini selâmlamasına “cemâl seyri” adı verilir. Hatt-ı istivâ’nın post hizâsındaki uzantısında yine ayak mühürlenip baş kesilmek sûretiyle semâhâne üç defa dolaşılır. “Devr-i Veledî” denilen bu dolaşma esnâsında mutrip peşrev çalmaya devâm eder. Devr-i Veledî tamamlandığında şeyh postuna gelmiş olduğundan peşrev bitmemiş bile olsa kudümzenbaşının birkaç darbıyla peşrev kesilir ve neyzenbaşının kısa bir taksimnin ardından mutrip heyetindeki âyinhan ve sâzendeler âyini icrâya başlarlar.

Şeyh postun üzerinde, semâzenlerin de şeyhin solunda saf tutmuş vaziyette baş kesmelerinden sonra, semâ’ı idâre edecek semâzenbaşının dışında semâzenler omuzlarındaki hırkaları çıkarıp niyaz vaziyeti alırlar. Şeyhin postun önünde üç adım atıp ileri çıkarak baş kesmesi üzerine herkes baş keser. Bundan sonra semâzenbaşı gelip eğilerek şeyhin sağ elini, şeyh de onun sikkesini öper. Bu, semâ’a izin (ruhsat) niyâzıdır. Semâzenbaşı, yüzü şeyhe dönük vaziyette iki adım geriye çekilip tekrar şeyhi selamlarken semâzenler de baş keserler. Ardından sırayla gelip baş keserek şeyhin elini, şeyh de onların sikkelerini öper. Meydanın tanzimi için semâzenbaşının sağ ayağını ileri atıp veya geri çekip verdiği işarete göre semâzen ya ortaya ya da kenara doğru üç adım yürüyüp semâ’a başlar.

Semâzenlerin omuzlarında olan eller yavaşça aşağıya indirilirken elin dışı vücûda ve sikkeye değdirilip omuz hizasından yukarıya kaldırılır ve sağ el yukarıya, sol el aşağıya bakacak şekilde hem kendi mihverleri hem de semâhânenin etrafında dönmeye başlarlar. “Çark (çarh) atma” denilen bu dönüşün her defasında semâzen içinden ism-i celâl’i zikreder. Bütün semâzenler semâ’a girdikten sonra semâzenbaşı da şeyhe baş kesip semâ’ın düzenli bir şekilde devamını temin için semâzenlerin arasında dolaşmaya başlar.

Usûlün değişmesiyle birinci selâmın bittiği anlaşıncı semâzenler bulundukları yerden yüzleri semâhânenin merkezine dönük şekilde durarak niyaz vaziyetinde baş keser; ikili, üçlü gruplar halinde omuz omuza yaslanır. Şeyh postun önüne doğru üç

adım ilerleyip baş kestiğinde yine herkes baş keser. Şeyh sessizce selâm duasını yaparak bir adım geri çekilince başıyla ikinci semâ'nın başlamasına izin verdiğini işaret eder. Semâzenler de birinci selâma girişteki hareketleri tekrarlayarak ikinci selâmın semâ'ına girerler. El ve sikke öpülmeden girilen ikinci selâmı yine bir usûl değişikliği ile üçüncü ve ardından dördüncü selâm takip eder. Dördüncü selâmda son semâzenin de semâ'a girmesinin ardından bütün semâzenler semâhânenin kenarlarında bulundukları noktadan ayrılmadan semâ'ı sürdürürler. Semâzenbaşı şeyhe niyaz edip şeyhin solundaki yerine geçer ve artık dolaşmaz. Şeyh de postun önüne çıkıp niyaz ettikten sonra semâ'a girer. Şeyhin sol eliyle hırkasının sağ tarafını bel hizasından, sağ eliyle de yakasını tutarak ve hırkasının göğüs kısmını sağ tarafa doğru hafifçe açarak yavaş ve vakur bir şekilde meydanın ortasında yaptığı bu semâ'a "Post semâ'ı" denir.

Bu sırada âyinin güfteli kısmı bittiğinde sazlar son peşrev ve son yürük semaiyi çalar. Eğer niyaz ilâhîsi icra edilecekse son peşrev yerine segâh makamında yapılacak bir taksimden ardından ilâhîye geçilir. Yürük semai ve niyaz ilâhîsinin bitmesiyle neyzenbaşı tarafından yahut onun işaret ettiği başka bir sazla son taksim yapılır. Bu taksim semâ etmekte olan şeyhin yavaş yavaş postun önüne gelmesine kadar devam eder ve şeyh postun önüne geldiğinde taksim sona erer; mutripte ki âyinhanlardan biri Aşr-ı Şerîf okumaya başlar. Bu kıraate Bakara sûresinin 115. âyetiyle başlamak âdâbdandır. Ardından âyetin devamı veya başka âyetler okunur. Kur'an okunmaya başlanınca herkes olduğu yerde baş keser, yeri öperek oturur. Eller çapraz durumda omuzlarda ve baş öne eğiktir, sırtlarına hırkaları konunca normal oturma vaziyeti alırlar. Okunan Kur'an'ı şeyhin sağına yakın bir yerde duâgû dedenin okuduğu Farsça dua (Mevlevî Gülbangi), Tekbir ve Salavât takip eder. Bundan sonra şeyhin yüksek sesle "Fâtihâ" çekmesiyle herkes sezgisizce Fâtihâ sûresini okur. Şeyh ile birlikte yer öpülüp ayağa kalkılınca şeyhin post üzerinde ağır ağır okuduğu gülbang sonunda orada bulunanlar tarafından baş kesilerek ve yüksek sesle "Hû" denilerek dinlenir. Ardından şeyhin posttan ayrılıp baş kesip yüksek sesle "Es-selâmu aleyküm" diyerek semâzenlere verdiği selâm semâzenbaşı, semâhânenin orta noktasına geldiğinde mutribe verdiği selâm da neyzenbaşı tarafından "Ve aleykümü's-selâm ve rahmetullâhi ve berekâtühü" cevabı ile alınır. Selâmın alınmaya başlanmasıyla eğilmiş olan semâzenler ve mutripte kiler alınan selâmın sonunda uzatılarak söylenin "Hû" hecesiyle yavaşça doğrularak; şeyh semâhânenin çıkışına geldiği zaman posta doğru dönüp baş kestiğinde

herkes birlikte baş keser. Şeyhin semâhânedan ayrılması üzerine herkes posta selâm vererek semâhânedan ayrılır ve âyin sona erer.

Bu şekilde icra edilen âyinden başka tekkenin semâhâne dışında meydan odası denilen kısmında sohbet veya öze bir ikram münâsebetiyle toplanıldığı sırada yapılan ve “Âyin-i Cem” (Aynü’l-Cem) adı verilen bir âyin uygulaması daha vardır. Çoğunlukla namazdan sonra na’t okunmadan ney taksimiyle başlayan bu uygulamada Devr-i Veleddi yapılmaksızın âyin okunmaya başlanır. Sadece arzu edenlerin hırkalarının kollarını da giyerek selâm başlarında durmadan, post semâ’ı tarzında semâ etmelerinden ibâret olan âyin-i cem yine Kur’an kıraati ve gülbang ile son bulur. Ardından sohbet ve ikrama devam edilir.

Mevlevî âyininin bir tür devamı niteliğinde, âyinin mânevî hazzına doymamış olanların herkes mevlevîhânedan çıkıp ışıklar söndürüldükten sonra semâhânedeki kendi aralarında yaptıkları semâ’a da “Garipler (Karipler) semâ’ı” adı verilir. Hırkalar çıkarılmadan mûsikîsiz ve post semâ’ı şeklinde gerçekleştirilen bu semâ’ sadece onsekiz defa çark etmekten ibârettir. Ayrıca semâ meşkini bitiren yeni dervişin (nevnîyaz) bundan böyle âyine katılmasına izin verildiğini belirtmek üzere yapılan ve şeyhin katılmayıp aşçıbaşı dede tarafından idare edilen “mübtedî mukâbelesi” denilen bir âyin daha vardır. Bu âyin de ise na’t okunmadan kısa bir ney taksimiyle Devr-i Veleddi yapılarak semâ’a başlanır. Semâ esnâsında âyin okunmayıp dört selâm peşrevle devâm ettikten sonra Kur’an tilâveti ve gülbang çekilmesiyle âyin tamamlanır.

Diğer tarikatlarda olduğu gibi Mevlevîlikte de âyin ve törenlerin sembolik anlamları vardır. Buna göre Mevlevî âyini kıyamet gününü tasvîr eder. Mevlevî dervişinin başındaki sikke mezar taşı, tennure kefeni, sırtındaki hırkası da kabridir. Kâinâtı temsil eden semâhânenin sağ tarafı görünen maddî âlem (nâsût âlemi), sol tarafı ise görünmeyen mânâ âlemidir (gayb, melekut âlemi). Ney insan-ı kâmilî, neyin üflenmesi ölümden sonra sur sesiyle dirilmeyi anlatır. Kudümün ilk vuruşu Allah’ın “Kün (Ol)” emrinin ifadesi olup kalkarken yere ellerle vurma hem olmayı hem de sûru işitince kabirden kalkmayı (haşr) temsil eder. Semâhânenin hatt-ı istivânın başlangıcı sayılan noktası, yâni şeyhin bulunduğu yer mutlak varlık âlemine, tam karşısındaki nokta ise insan mertebesine işârettir. Bu durumda posttan sağa doğru hareket mutlak varlıktan insana inişi (kavs-i nüzûl), hattı- istivânın sonunda posta sola doğru yürüyüş ise insandan mutlak varlığa çıkışı (kavs-i urûc), yâni seyr-i sülûkü (mânevî olgunluğa

erişme yolculuğu) anlatır. Bu da tasavvuftaki devir anlayışının Mevlevî âyinine aksetmesidir. Devr-i Veledî'deki üç dönüş ilme'l-yakîn, ayne'l-yakîn ve Hakka'l-yakîn mertebelerine aynı zamanda mutlak varlıktan cansızlar, bitkiler ve canlılar âlemine erişmeye işaretler. Semâ esnâsındaki selâmlar zât, sıfat, fiil, vahdet gibi tasavvufî anlamlar taşır. 1. selâm insanın Allah'ı ve O'na kulluğunu idrak etmesi, 2. selâm insanın Allah'ın büyüklüğü ve kudreti karşısında hayranlık duyması, 3. selâm insanın hayranlık duygularının aşka dönüşmesi, Hakk'a tam teslimiyet yâni vuslattır. 4. selâm ise mânevî yolculuğunu mi'râcını tamamlayan insanın yaratılıştaki vazîfesine, kulluğuna dönüşüdür.¹¹

2.2. Mevlevî Âyinlerinde Yapı

Mevlevî Âyinleri, her birine selâm adı verilen 4 bölümden oluşur. (1,2 yâhut üç selâmdan oluşan âyinler var ise de bu âyinler diğer âyinlerin selâmları kullanılarak 4 selâma tamamlanır).

Beste-i kadîmlerden bu yana, uzunluk açısından Mevlevî âyinlerinde şöyle bir usûlün izlendiği anlaşılmaktadır: 3 ilâ 5 arasında değişen sayıdaki kıt'a, rubâî veya seçilmiş gazel beyitleriyle I. selâm orta uzunlukta; çoğunlukla bir (bazen iki) kıt'adan oluşan II. selâm kısa; 4 ilâ 8 arasında kıt'adan oluşan III. selâm en uzun; bütün âyinlerde tekrarlanması âdet olan bir kıt'adan oluşan IV. selâm ise en kısa olanıdır. Selâmlar arasındaki uzunluk farkının dayandığı sebep ve hususların neler olduğu hakkında bir bilgiye kaynaklarda rastlanmamaktadır. Burada ihtiyatla ileri sürülebilecek karînelerden biri, form ve tabîî olarak süreler konusundaki ilhâmını beste-i kadîm pençgâh âyininin almış olan bayatî âyininin şemasına (uzunluklar açısından) diğer bestekârların da uymasıyla bir gelenek meydana gelmiş olması, ikinci karîne ise, bütün âyinlerin en etkileyici bölümü olan III. selâmlarda, 28 zamanlı devr-i kebîr veyâ 12 zamanlı frenkçîn (pek az da evfer, düyek, darb, evsat ve devrihindî) usûllerde bestelenen ilk kıt'adan sonra gelen ve her âyinde kural olarak kullanılan "Ey ki hezâr âferin.." ve bunu izleyen Farsça kıt'aların, sazların icrâ ettiği "saz terennümleri'nde" (ilk usûlle yürük-semai arasındaki bağlantıyı kuran bir veyâ iki ölçülük 10 zamanlı aksak-semâî usûlüyle bestelenmiş saz parçasından sonra) ağır başlayıp gitgide hep daha

---

¹¹Nûri Özcan, "Mevlevî Âyini", *a.g.e.*, s. 465.

hızlı çalınan, 6 zamanlı yürük-semai usûlüyle bestelenmiş olmasıdır. Ses ve sazlarda gitgide artan hız, semâzenleri de (biraz yormakla ve dik olması gereken kollarını düşürmekle beraber) âdetâ göğsü kanatlandıklarını hissettikleri bir vecdî en üst noktasına getirdiği için, seyredenleri pek çok heyecanlandırır. Bu gitgide hızlanmanın muhtemel bir sebebi, sembolik mesnetler dışında, nasıl olsa IV. selâmda yeniden ağır bir bölüme gelinip yorulan semâzenlerin ikili-üçlü kümeler hâlinde birbirlerine dayanarak kenarda dinlenebilmeleri imkânı olabilir.

Mevlevî âyini bestecilik açısından, seslerle sazların ortaklaşa, dönüşümlü ve birbirlerini tamamlayıcı rolü ile gerçekleşen büyük bir eserdir. O kadar ki, sözsüz Mevlevî âyini olamayacağı gibi, mutrip olmadan da ne âyinhanlar okuyabilir, ne de semâzenler semâ edebilir. Âyini başlatan da, bitiren de mutribin çaldığı saz parçalarıdır. Baştaki baş taksimi ve peşrevle sondaki son peşrev, son yürük-semai ve son taksimin dışında, âyinin sözlü kısmının içinde, güfte aralarında yer alan saz parçalarına “saz terennümü (veya sadece terennüm)” denir. Önceki sözlü kısım ile bazen aynı, bazen değişik usûlde olan bu terennümlerin görevi, bir yandan usûlü ve yerine göre usûlle birlikte eserin ritmini hafifçe hızlandırırken; bir yandan da sürekli okuyan âyinhanları kısa bir süre için olsun dinlendirmektir.

Âyinlerin yapısıyla ilgili olması bakımından saz terennümlerinin sabit olan yerleri şöyledir:

- 1- I. selâmın sonunda, II. selâma geçmeden önce çalınan terennüm (I. selâmın usûlünde ve onunla aynı giderde; bu selâm çoğunlukla 14 zamanlı devr-i revân, nadir olarak da ağır düyek usûlüyle bestelenmiştir).
- 2- II. selâmın sonunda, III. selâma geçmeden önce çalınan terennüm (II. selâmın usûlünde ve onunla aynı giderde; II. selâm –IV. selâm gibi- her zaman 9 zamanlı evfer usûlündedir).
- 3- III. selâmın ilk kıt’ası sonunda, “Ey ki hezâr..”a geçmeden önce çalınan terennüm (28 zamanlı devr-i kebîr, 12 zamanlı frenkçîn ve nâdiren diğer usûllerde bestelenen III. selâmdan farklı olarak her zaman 10 zamanlı aksak-semâî usûlünde, bir-iki veya daha fazla sayıda ölçüde ve hafifçe canlı).

4- III. selâmdaki “Ey ki hezâr...”la sonraki Farsça (veya nâdiren Arapça) kıt’aları ayıran terennüm (usûlü “Ey ki hezâr..”la başlayan 6 zamanlı yürük-semai olup her kıt’a arasında bir parçacık daha yürük çalınır; yeni bölüm de o yeni hızla devâm eder).

2.3. Mevlevî Âyînlerinin Usûl Özellikleri

Âyin-i Şerif’ten önce muzaaf devr-i kebîr usûlünde bir peşrev icrâ edilir. Muzaaf devri- kebîr iki adet devr-i kebîr usûlünün birleşmesinden oluşan bir usûl olarak görülse de bu usûlün velvelesi incelendiğinde birinci devr-i kebîr ile ikinci devr-i kebîr usûlünün velvelelerinin birbirinden farklı olduğu görülür. Usûl 28+28 zamanlı değil başlı başına 56 zamanlı bir usûldür. Fakat okuma ve vurma kolaylığı sağlanması bakımından bugüne kadar yaygın olarak (galat-ı meşhûr misâli) iki devr-i kebîr ayrı ayrı gösterilerek yazılmıştır.

Dört selâmdan oluşan Mevlevî âyinlerinin her selâmında şu usûllerin kullanılması alışlagelmiştir:

Birinci Selâm: Mevlevî devr-i revânı, düyek

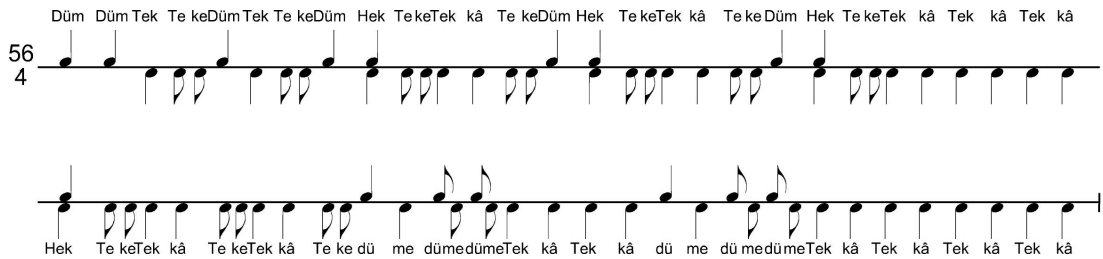
İkinci Selâm: Evfer (Mevlevî evferi), ağır aksak-semâî (sadece Vardakosta Ahmet Ağa’nın hicaz âyininin ikinci selâmı bu usûlle bestelenmiştir).

Üçüncü Selâm: Bu selâmı üç kısma ayırmak mümkündür. Birinci kısım devr-i kebîr, düyek, frenkçin, darb (sadece İsmail Dede’nin bestenigâr âyinde), evsat (sadece Zekâî Dede’nin müstear âyinde). İkinci kısım (terennüm kısmı) aksak-semâî, üçüncü kısım yürük-semai.

Dördüncü Selâm: Evfer usûlündedir.

Yukarıda adı geçen usûllerin şemaları şöyledir:

Muzâaf Devr-i Kebîr

Mevlevî Devr-i Revânî

Usûl

14
8

Velvelesi

Düm Tek kâ Düm me Tek kâ Düm me Düm me Tek kâ Tek kâ

Düyek

Usûl

8
4

Velvelesi

Düm Tek Tek Düm Tek

Düm Te ke Tek kâ Düm me Düm Hek Te ke

Evfer

Usûl

9
4

Velvelesi

Düm Te Ke Düm Tek Tek

Düm Te ke Tek kâ Düm me Düm Hek Hek

Ağır Aksak-semâî

Usûl

10
4

Velvelesi

Düm Te Kâ Düm Tek Tek

Düm Te ke Tek kâ Te ke Düm me Düm Hek Hek

Devr-i Kebîr

Usûl: 28/4

Velvlesi:

Düm Düm Tek Düm Tek Te ke Düm Tek Tek Tek Düm Düm Tâ Hek Tek kâ Tek kâ

Düm Düm Tek Te ke Düm Hek Te ke Düm Hek Te ke Tek kâ Düm Düm Hek Te ke Tek kâ Düm Düm Hek Te ke Tek kâ Tek kâ Tek kâ

Frenkîn

Usûl: 12/2

Velvlesi:

Düm Düm Tek kâ Tek kâ Tek kâ Te ke Te ke

Düm Düm Te ke Tek kâ Düm Düm Te ke Tek kâ Düm Düm Te ke Te ke Düm Düm Te ke Te ke Tek kâ Tek kâ

Darb

Usûl: 6/4

Velvlesi:

Düm Tek Tek

Düm Düm Te ke Tek kâ

Evsat

Usûl: 26/4

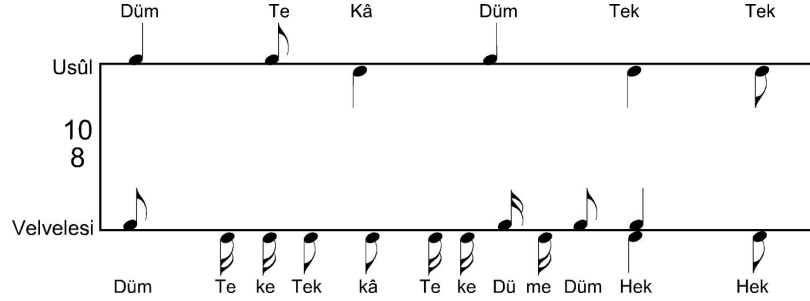
Velvlesi:

Te Ke Tek Kâ Düm Tek Düm Düm Tek Tek kâ Düm Düm

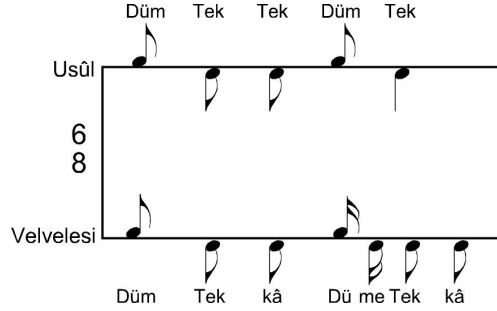
Düm Düm Te ke Tek kâ Düm Düm Te ke Tek kâ Tek kâ Düm me Düm me Tek kâ Tek kâ Tek kâ Tek kâ

Aksak-semâî

Yürük-semâî

2.4. Mevlevî Âyînlerinin Güfte Özellikleri

Mevlevî âyinlerinde güfte konusunu vezin-usûl münâsebeti açısından ele almadan evvel, âyinlerdeki dil konusuna temâs etmekte yarar olduğu kanaatindeyiz. Mevlevî âyinlerinin güfteleri Mevlânâ'nın Mesnevî, Dîvân-ı Kebîr adlı eserlerinin gazelliyyât ve rubâiyyat bölümlerinden seçilmiş olduğu için dili –eserlerin Farsça olması sebebi ile- esas itibariyle Farsça'dır. Güfteler arasında Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled (ö.1312) ve onun oğlu Ulu Ârif Çelebi (ö.1320) başta olmak üzere, Ahmed Eflâkî (ö.1360), Dîvâne Mehmed Çelebi (ö.1529-1530), Şâhîdî (ö.1550), Şeyhî (ö.1429-1438), Şeyh Gâlib (ö.1799) vb. gibi Mevlevî büyüklerinin manzumeleri de mevcuttur. Güftelerin dili Farsça olmasına rağmen Mevlânâ'nın Arapça gazel ve rubâîleriyle bazı Türkçe manzûmelere aralarda rastlamak mümkündür. Bestekârlar kimi zaman kendi tertîb ettiği güfteleri eserlerinde kullanmışlar ve zaman içinde bunlar Mevlânâ'ya isnâd edilmiştir.

Üçüncü selâmlardaki yürük-semai bölümünün ilk dörtlüğü olan Ahmet Eflâkî’ni Sultan Veled hakkında ve iki “müfteilün fâilün” vezninde söylediği:

*“Ey ki hezâr âferin bu nice sultan olur
Kulu olan kişiler hüsvrev ü hâkân olur
Her ki bugün Veled’e inâuben yüz sure
Yoksul ise bâý olur, bâý ise sultan olur”*

sözleri Türkçe olduğu halde, beste-i kadîm hüseyinî âyinininden itibâren kullanılmaya başlanmış ve giderek bütün Mevlevî âyinlerinde değişmez ilk kural olarak benimsenmiştir. Beste-i kadîmlerin üçünde de, ayrıca, Mevlânâ’ya atfedilen, yine iki “müfteilün fâilün” veznindeki Arapça:

*Âh mine’l-aşk ve hâlâtihî
Ahraka kalbî bi-harârâtihî
Mâ-nazare’l-aynu ilâ ğayrıkum
Uksimu bi’llâhi ve âyâtihî*

dörtlüğü ile bunun sahibi meçhul tercümesi olan:

*Ah güzelin aşkına hâlâtına
Yandı yürek aşk harârâtına
And içeyim, gayrı güzel sevmezem
Tanrıya vü Tanrının âyâtına*

dörtlüğü vardır. Yine beste-i kadîm düğâh âyininin I. selâmında:

*Âşık oldum bilmedim yâr özgelerle yâr imiş
Allah Allah aşkına bunca cefâlar var imiş*

beyti ile, pençgâh âyininin I. selâmında da Farsça-Türkçe bir mülemmâ olan:

*Sanem-i giriz-pâyem
Geleyim dedi, neyâmed
Meh-i âh-tâb-râyem
Geleyim dedi, neyâmed*

dörtlüğü yer almıştır.

Yunûs Emre'nin “*Yar yüreğim yar, gör ki neler var*” mısraı ile bunun değiştirilmiş olan, “*Yâr yüreğim, del ciğerim, gör ki neler var*” mısraları birçok âyinde kullanılmıştır.¹²

Başından sonuna Türkçe güfteli âyin yoktur. Buna rağmen niyâz âyini tamamıyla Türkçe'dir. Görülüyor ki Mevlevî âyinlerinde Farsça, Arapça, Türkçe olmak üzere üç dil birden kullanılmıştır.

Güfteler bütün âyin veya bir selâm boyunca devâm eden tek bir manzûme olmayıp gazellerden alınan beyit veyâ beyitler ile rubâîlerin birbiri ardınca sıralanmasından ibarettir.

Âyinlerde II. selâmlar genellikle iki bölümdür ve birinci bölümde Mevlânâ'nın bir gazelinin ilk iki beyti olan,

*Sultân-ı menî sultan-ı menî
V'ender dil ü cân î mân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî*

mısraları güfte olarak kullanılmıştır. İkinci bölümde ise yine Mevlânâ'nın bir gazelinin ilk beyti olan,

*Ey âşıkân ey âşıkân men hâk râ gevher künem
V'ey mutribân ey mutribân deff-i şümâ pür zer künem*

gibi “*Ey âşıkân ey âşıkân...*” lafızlarıyla başlayan bir beyit bulunur. Ancak bu şekilde Mevlânâ'nın olmayan bazı beyitler de mevcuttur. IV. selâmda da çoğunlukla ikinci selâmın birinci bölümü güfte ve bestesiyle aynen alınmıştır.

Güftelerde mısra, beyit ve bölüm sonları, şiirin veznine uygun terennüm denilen Farsça veyâ Türkçe kelimelerle süslenmiştir. Terennümlerde:

- Başlarına “hey, dost, âh veyâ yâr” kelimelerinden herhangi biri gelen “rânâ-yı men, zîbâ-yı men, cân-ı men, cânân-ı men, mahbûb-i men, matlûb-i men, mergûb-i men, makbûl-i men, murâd-ı men, pîr-i men”
- Başlarına “hey, dost, âh veyâ yâr” kelimelerinden herhangi biri gelen “zalım, gülüm, sultânım, subhânım”
- “Hak dost”
- “Belî yâr, belî dost”

¹² Cinuçen Tanrıkorur, “Osmanlı Mûsikîsinde Mevlevî Âyini Besteciliği”, *Osmanlı, Yeni Türkiye* Yayınları, Ankara 1999, c.10, s.715.

- “Hey yâr ihsân meded, gufran meded, subhan meded” gibi ifâdeler bulunmaktadır.

Selâmlara gore kullanılan vezinler şunlardır:

I. Selâm (A) (Mevlevî Devr-i Revânî)

- Mefʿûlü mefâilü mefâilü feûl (Ahreb 1)
- Mefʿûlü mefâilün mefâilü feûl (Ahreb 3)
- Mefʿûlü mefâilü mefâilün fa’ (Ahreb 4)
- Mefʿûlü mefâilün mefâilün fa’ (Ahreb 6)
- Mefâilün feûlün mefâilün feûlün (Bahr-i hezec-i mekfûl)
- Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel)
- Mefâilün feilâtün mefâilün feilün (Bahri- müctes)
- Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün (Bahr-i recez)
- Mefʿûlü mefâilü mefâilü feûlün (Bahr-i hezec-i mekfûl)
- Mefʿûlü fâilâtün mefʿûlü fâilâtün (Bahr-i muzârî’)
- Fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahri- remel-i müseddes)

I. Selâm (B) (Düyek)

- Mefʿûlü mefâilü mefâilü feûl (Ahreb 1)
- Mefʿûlü mefâilü mefâilün fa’ (Ahreb 4)
- Mefʿûlü mefâilü mefâilü feûlün (Bahr-i hezec-i mekfûl)
- Mefʿûlü fâilâtün mefʿûlü fâilâtün (Bahr-i muzârî’)
- Fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahri- remel-i müseddes)
- Fâilâtün fâ(fe)ilâtün fâ(fe)ilâtün fâ(fe)ilün (Bahr-i remel)
- Mefâilün mefâilün feûlün (Bahr-i hezec-i müseddes-i mahzûf)

II. Selâm (A) (Evfer)

- Mefʿûlü mefâilü mefâilü feûlün (Bahr-i hezec-i mekfûl)
- Müstefʿilün müstefʿilün (Bahr-i recez)
- Müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün müstefʿilün (Bahr-i recez)
- Mefâilün mefâilün feûlün (Bahr-i hezec-i müseddes-i mahzûf)
- Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel)
- Müstefʿiletün müstefʿiletün (Bahr-i recez)

II. Selâm (B) (Ağır Aksak-semâî)

Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün (Bahr-i hezec-i sâlim)

III. Selâm (A) (Devr-i Kebîr)

Fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahri- remel-i müseddes)

Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel)

Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün (Bahr-i hezec-i sâlim)

Müstefîlün müstefîlün müstefîlün müstefîlün (Bahr-i recez)

III. Selâm (B) (Frenkçîn)

Müstefîlün müstefîlün müstefîlün müstefîlün (Bahr-i recez)

Fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahri- remel-i müseddes)

III. Selâm (C) (Yürük-semâî)

Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûl (Ahreb 1)

Mef'ûlü mefâilün mef'ûlü feûl (Ahreb 2)

Mef'ûlü mefâilün mefâilü feûl (Ahreb 3)

Mef'ûlü mefâilü mefâilün fa' (Ahreb 4)

Mef'ûlü mefâilün mefâilün fa' (Ahreb 6)

Müfteilün müfteilün fâilün (Bahr-i serî' matviy-yi mavkûf)

Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûlün (Bahr-i hezec-i mekfûl)

Mef'ûlü mefâilün mef'ûlü mefâilün (Bahr-i hezec-i ahreb)

Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

Mefâilün feilâtün mefâilün feilün (Bahr-i müctes)

Müstefîlün feûlün müstefîlün feûlün (Bahr-i muzâri')

Mef'ûlü fâilâtün mef'ûlü fâilâtün (Bahr-i muzâri')

Müfteilün mefâilün müfteilün mefâilün (Bahr-i hezec-i mahbûn)

Fâilâtün fâ(fe)ilâtün fâ(fe)ilâtün fâ(fe)ilün (Bahr-i remel)

IV. Selâm (Evfer)

Müstefîletün müstefîletün (Bahr-i recez)

Müstefîlün müstefîlün müstefîlün müstefîlün (Bahr-i recez)

2.5. Mevlevî Âyinlerinin Beste ve Makam Özellikleri

Mevlevî âyinlerinin bestelenmesinde hemen hemen her makam kullanılmıştır. Beste-i Kadîmlerden 20. yüzyıla kadar olan âyinler incelendiğinde (bkz. Ek 1) makam olarak, 20. yüzyıldan önceki bestekârların çoğunlukla ısfahan (6), yegâh (5), dügâh, hicaz, nühüft, sûznâk (3), rast, uşşak, hüseyinî, sabâ, bestenigâr gibi karar bölgesi veya orta bölge seyrini kullanan ‘pest’ makamları tercih etmelerine karşılık; doğumları tekkelerin kapanmasından sonraya rastlayan 26 bestekâr içinde, muhayyer-sünbüle, mâhur, bayatî-araban, evcârâ, şehnâz, muhayyer, hicazkâr gibi tiz bölge seyriyle başlayan makamları tercih edenlerin çoğunlukta oluşu dikkati çekmektedir.¹³

Âyinler bestelendiği makamın adı ile anılırlar. Âyin-i şerîfleri bestecilik tekniği açısından dört grupta toplayabiliriz:

- 1- Baştan sona aynı makamda bestelenmiş olanlar,
- 2- Değişik makamlarda seyrederek başladığı makamda bitenler,
- 3- Başladığı makamdan farklı bir makamda bitenler,
- 4- Başka bir âyinin bölümleriyle tamamlanıp sona erenler.

Klâsik âyin bestekârlarının yüzde doksanının, eserlerinin baş ve sondaki saz parçalarını kendilerinin bestelemeyip bu parçaların başka bestekârların eserleri olarak kullanılmasına mukabil, doğumları 1925’ten sonraya rastlayan bestekârların hemen hepsinin, âyinlerinin baş ve sondaki saz parçalarını da kendilerinin bestelemeyi tercih etmiş olmaları da dikkat çekici bir başka unsurdur.¹⁴

---

¹³ Cinuçen Tanrıkorur, “Osmanlı Mûsikîsinde Mevlevî Âyini Besteciliği”, *a.g.e.*, s.715.

¹⁴ Cinuçen Tanrıkorur, “Osmanlı Mûsikîsinde Mevlevî Âyini Besteciliği”, *a.g.e.*, s.720.

3. XIX. YÜZYILA KADAR BESTELENMİŞ MEVLEVÎ ÂYÎNLERİ ve USÛL-VEZİN İLİŞKİLERİ

3.1. Pençgâh Mevlevî Âyîn-i Şerîfî

3.1.1. Beste-i Kadîm (Âyîn-i Kadîm)

Mevlevîler tarafından öteden beri icrâ edilmekte olan Pençgâh, Dügâh ve Hüseyinî makamlarında üç âyîn-i şerîf vardır ki bu eserlere “Beste-i Kadîm” veya âyîn-i kadîm adı verilmiştir.

Kadîm kelimesi “eski” mânâsına gelir.¹⁵ Zamanımıza kadar ulaşmış en eski âyinler olmalarından dolayı bu sıfatla anılırlar. Bütün kaynaklar bu eserlerin XV. Asırdan evvelki devirlere ait olduğunu yazmaktadır.¹⁶ Gölpınarlı ve Öztuna ise bu eserlerin mutlaka XVI. Yy.’a ait olduklarını öne sürmektedirler.¹⁷

Üslûplarındaki yüksek mûsikî anlayışına bakılırsa, bu âyinleri besteleyenlerin üstün vasıflı bestekârlar olduklarını inkâr etmek mümkün değildir. Ayrıca âyin bestelemenin herhangi bir beste veya şarkı bestelemekten çok daha zor olduğunu da göz önünde bulundurmalıdır. Bu eserleri besteleyenler, tarîkat âdâbından kaynaklanan büyük bir inceliğin neticesi olarak besteledikleri eserlerin altlarına isimlerini koymayacak kadar zengin bir tevâzû göstermişler, aslında her eserin Allah’ın izni ve ilhâmıyla yapılabileceğini, kulda ise hiçbir kudret ve kuvvet iddiasını olmayacağını belirtmek istemişlerdir.¹⁸

Yapılan tüm araştırmalara rağmen, bu üç âyîn-i şerîfin bestekârlarını tesbit etmek mümkün olmamıştır. Ancak, klasik eserler repertuarımızın ilk sözlü eserlerinin bestekârları olan Abdülkâdir Merâgî (ö.1435) veya oğlu Abdülaziz, torunu Mahmud ve Molla Câmî tarafından bestelenmiş olması ihtimâli üzerinde durulmuştur. Hattâ Mevlânâ ve Sultan Veled tarafından bestelendiği hakkında bazı söylentiler de vardır. Bu konuda Rauf Yektâ Bey’in görüşlerini aynen naklediyoruz:

“Beste-i Kadîm denilen bu âyinler hakkında Mevlevîler arasında şâyî olan rivâyetleri kaydedelim: Birinci rivâyete göre Molla Câmî ile Abdülkâdir-i Merâgî, Türkler tarafından İstanbul

¹⁵ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük*, Aydın Kitabevi, 21. baskı, Ankara, 2004, s. 478.

¹⁶ Sâdedin Nüzhet Ergun, *Türk Mûsikîsi Antolojisi-Dinî Eserler*, c. I, İ.Ü. Yayınları Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1942, s. 19.

¹⁷ a) Yılmaz Öztuna, *Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi*, c.I, Kültür Bakanlığı/1163, Ankara, 1990, s.130

b) Abdülbâkî Gölpınarlı, *Mevlânâ’dan sonra Mevlevîlik*, İnkılâb Kitabevi, İkinci baskı, İstanbul 1993, s. 456

¹⁸ Sabahattin Volkan, “Mevlânâ ve Mevlevî Mûsikîsi”, *Mevlânâ Güldestesi*, Konya, 1974, s.47

alındıktan sonra Fatih'i ziyâret nedeniyle memleketlerinden gelirken yolda Konya'ya uğramışlar, oradaki ikâmetleri esnâsında Abdülkâdir-i Merâgî teberrükten bu üç âyini bestelemiş ve Pençgah Âyini'nin ikinci selâmına da Câmî'nin eserlerinden (Sîmîn zekenâ seng-i dilâ..) diye başlayan rubâyîyi koymuş idi. Ancak o esnâda Fâtih'in vefâtı haberi Konya'ya gelince yollarına devâm etmemişler ve memleketlerine dönmüşler. Bu rivâyet doğru olamaz; çünkü İstanbul 856'da alınmasına ve Abdülkâdir ise 838'de ölmesine nazaran İstanbul'un fethinden evvel vefât eden Abdülkadir İstanbul'a gelmek niyetiyle yola çıkamaz. Şu kadar ki 826'da te'lif ettiği *Makâsıdü'l Elhan* isimli kitabını II. Murad nâmına te'lif ve takdîm etmesine nazaran Abdülkadir'in ancak Bursa'ya geldiğine muhakkak nazariyle bakılır. Bursa'ya gelirken Konya'ya uğrayarak bu âyinleri bestelediğine de ihtimâl verilmez; çünkü Câmî'nin vefâtı 898'de olmasına nazaran 826'da yâni Câmî'nin ölümünden 72 sene evvel bestelenen bir âyine bu zâtın eserlerinden bir rubâînin konulmasına tabîî imkân yoktur. Şu halde kat'î olarak hükmedebiliriz ki Beste-i Kadîm denilen âyinler Abdülkâdir'in eseri değildir.

İkinci rivâyete göre bu üç âyin bizzat Molla Câmî tarafından bestelenmiştir. Bu rivâyetin kabûlü için gerçi tarihten bir mânî yoktur. Şu kadar ki Câmî te'lif ettiği *Risâle-i Mûsikî*'nin mukaddimesinde mûsikî ile gençliğinde meşgûl olmuş ise de sonraları bu ilim ve fen ile iştigâlden vazgeçtiğini çok zâhidâne bir lisanla söylemesine nazaran bu âyinlerin müşarunileyhe isnâdı da muvâfık görülmez.

Üçüncü rivâyet ise Beste-i Kadîm âyinlerinin Abdülkâdir'in oğlu Abdülaziz veyâ hafidi Mahmud tarafından bestelenmiş olmasına dâîrdir. Nûr-i Osmâniye kütüphânesinde *Nakâvetü'l-Edvâr* ve *Makâsıdü'l Edvâr* isimleri ile birer eserleri bulunan bu iki zâtın mûsikî nazariyatıyla meşgul oldukları anlaşılıyor ise de bestekârlıkları ve besteleri hakkında kayıt ve mâlûmat yoktur. Binaenaleyh tarihî bir mesnedi bulunmayan bu rivâyete de sahîh nazariyle bakılamaz.

Bu yanlış rivâyetlerin mâhiyetini anladıktan sonra Beste-i Kadîm âyinlerinin hangi tarihlerde bestelenmiş olabilecekleri meselesinin tetkikine geçer ve şöyle düşünerek bir hüküm verebiliriz: Mâdemki Câmî'nin bir şiiri bu âyinlerin birinde vardır ve mâdemki Câmî 817'de doğmuş ve 898'de ölmüştür; o halde bu âyinler tahmînen 850 tarihinden evvel bestelenmiş olamaz. Bu tarihlerde Konya'da (Çelebi Emir Âdil) ve Karahisar'da (Abâ Pûşî Veli) gibi ilim ve irfâniyle büyük şöhrat kazanmış zâtlar Mevlevîliğe herkesin teveccühlerini celbetmişlerdi. Hattâ Fâtih İkinci Mehmed bile (Çelebi Emir Âdil)'den arakiye giymiş onun mürîdi olmuştu. O sırada Konya ve Karahisar tekkelerinde yapılan parlak Mevlevî Âyinlerinin velvele ve debdebesi hakkında *Sefîne-i Mevlevîyân*'da birçok tafsîlat vardır. Demek ki o tarihe kadar Mevlevî mukâbelelerinde Mevlânâ'nın gazellerinden, rubâîlerinden, Mesnevî'sinden müntahap bazı parçaların bugün tamamen unutulmuş olan besteleri okunduğu halde o asrın Mevlevîliği seven muktedir bir bestekârı bu müteferrik bestelere teberrükten bir şekil ve nizâm vermek istemiş ve Beste-i Kadîm denilen âyinleri tanzîm etmiştir. Bunu böylece tahmîn ve kabûl etmekten başka çâre yoktur.

Acaba bu bestekâr kimdi? Elde hiçbir vesîka olmadığı için, zannederiz ki bu sual de cevapsız kalmaya mahkûmdur. Mâmâfih şurasını kaydedelim ki bu âyinlerin üslûp itibâriyle hâiz oldukları metânet ve asâlete bakılınca meçhûl bestekâra ki iktidârının yüksek derecesine hayran olmamak kâbil değildir. Bestelendikleri tarihten beri tam beş asırlık bir zaman geçmiş iken bu âyinlerin zamanımıza gelebilen

hallerinden dahî büyük bir sanatkâr rûhunun yaşadığını hissettiren parçalar vardır. Muvaffakiyetin bu derecesi her fânîye nasîb olmayan bahtiyarlıklardandır.”¹⁹

Ayrıca bu âyinlerin üçüncü selâmının Yürük semai kısmının başında, sonradan bütün âyinlerde kullanılması âdet hâline gelmiş Ahmed Eflâkî’ye ait “Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur” mısraıyla başlayan iki beyit bulunmaktadır. Eflâkî’nin (ö.1360) Sultan Veled’den (ö.1312) sonra yaşadığı göz önünde bulundurulursa Beste-i Kadîmlerin Mevlânâ veyâ Sultan Veled tarafından bestelenmiş olması düşünülemez.

Bu eserlerin en önemli özelliği de, günümüze kadar pek çok üstâd tarafından bestelenmiş onlarca âyine güfte, usûl, form ve makam özellikleri açısından rehberlik etmiş olmalarıdır.

---

¹⁹ Rauf Yektâ, *Mevlevî Âyinleri*, İstanbul Konservatuvarı Neşriyatı, c.VII, (İstanbul 1934-1939), s. 254-255.

3.1. PENÇGÂH MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.1.2. Notası

PENÇGÂH ÂYİN-İ ŞERÎFİ I. Selâm

Beste-i kadîm

Devr-i Revan Şeh bâ zı Ce nâ bı zül ce lâî
Fer râ şı ku lû bi eh li hâl

1 Mef û lü me fâ i lün me fâ

Usûl

Velvele

est (i) se mâ he y(i) hey hey
est (i) se mâ he y(i) hey hey

3 î lü fe ûl

hey hey râ na yi men câ nı me n(i) vay

5

Der mez he bi mün ki rân ha râ

7 Mef û lü me fâ i lün me fâ

mest se mâ he y(i) hey hey

9 ↑ lü fe ûl

hey hey ra' nâ yi men câ ni me n(i) vay

11

Der mez he bi â şı kan ha lâl

13 Mef û lü me fâ i lün me fâ

est se mâ he y(i) hey hey

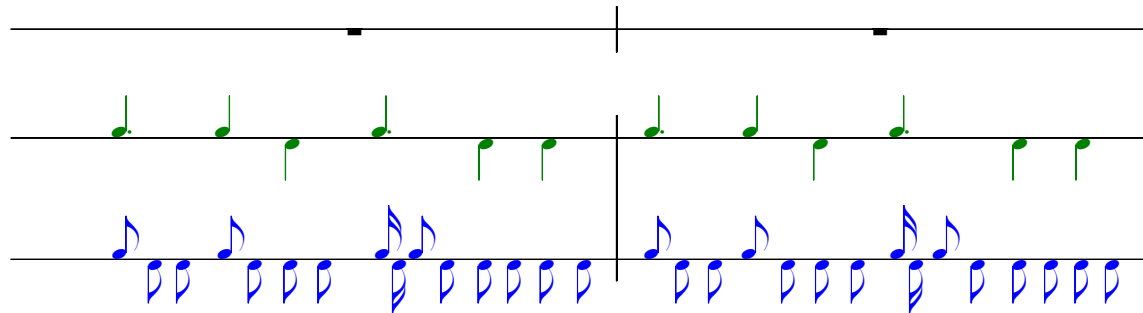
15 î lü fe ûl

hey hey ra' nâ yi men câ nı me n(i) vay

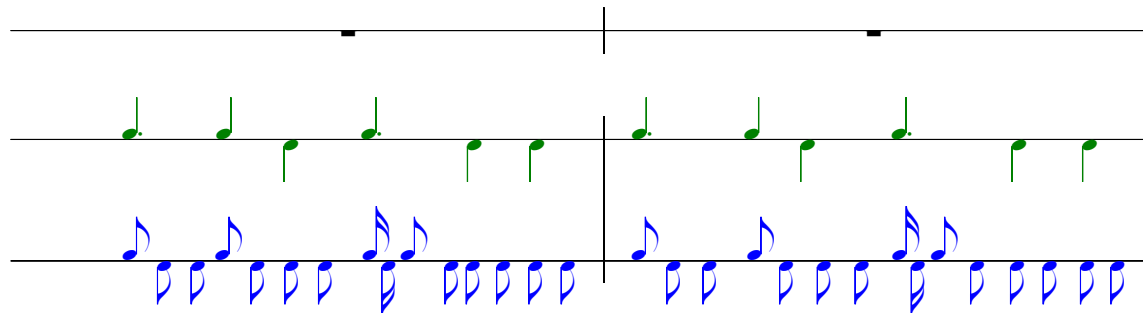
17

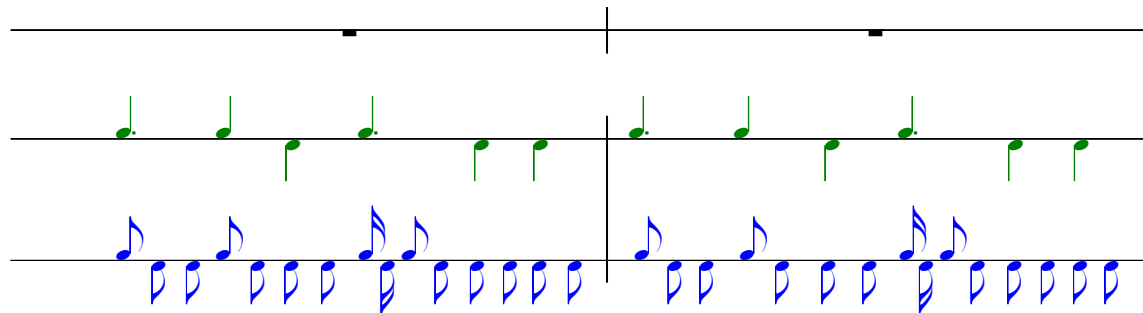
19

21

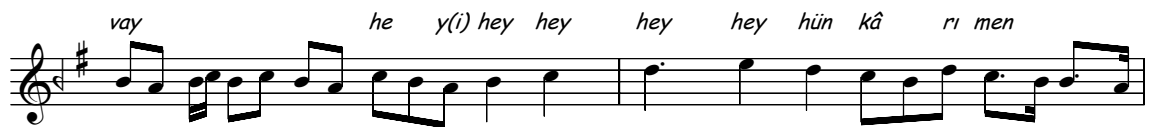
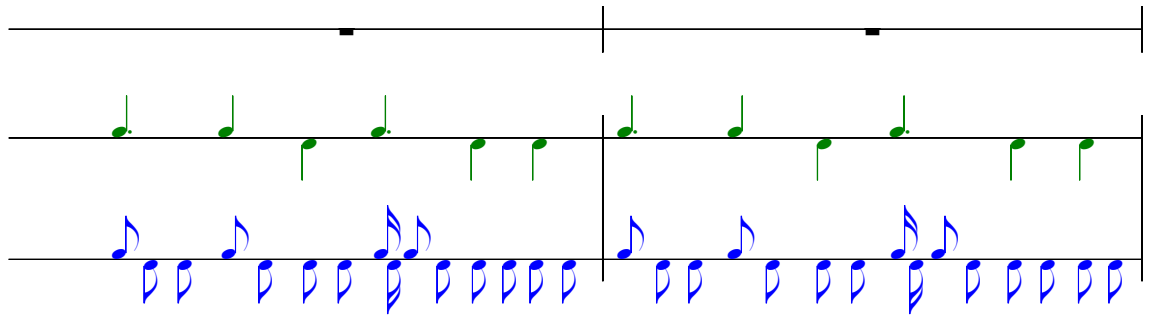

23

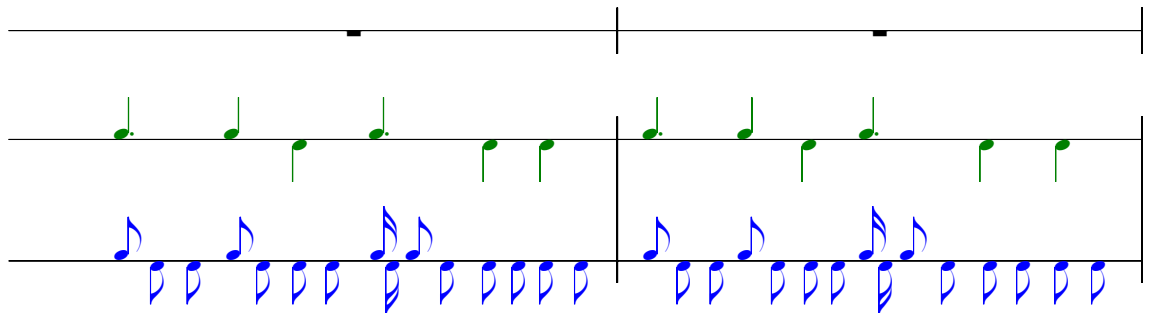

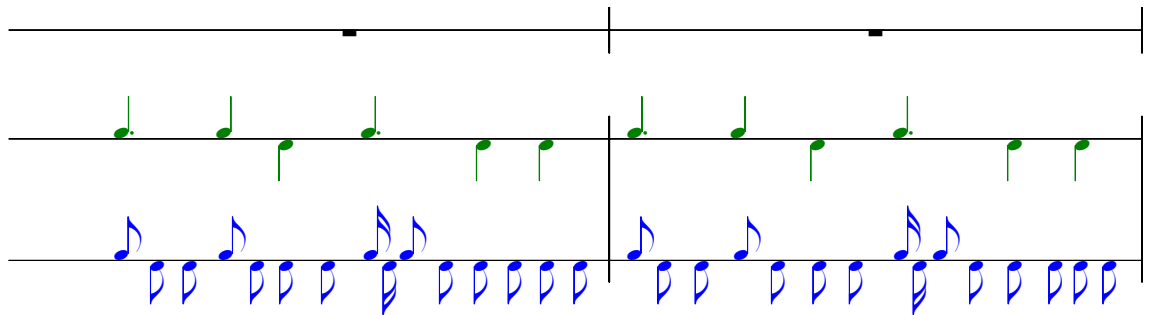
25

27

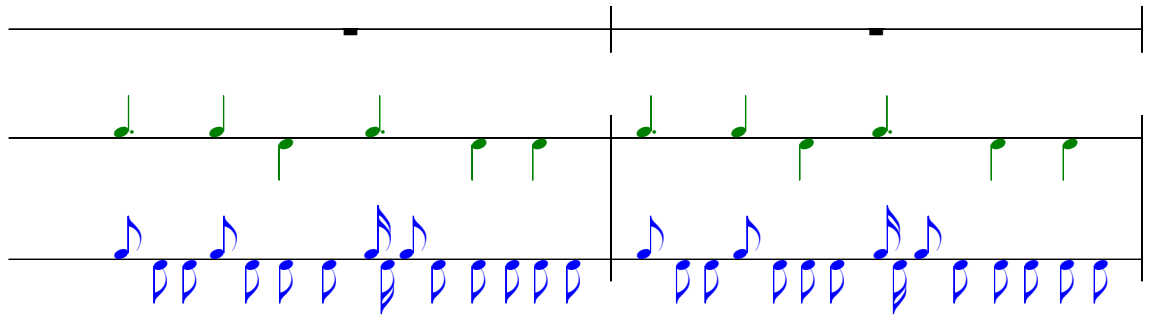

29

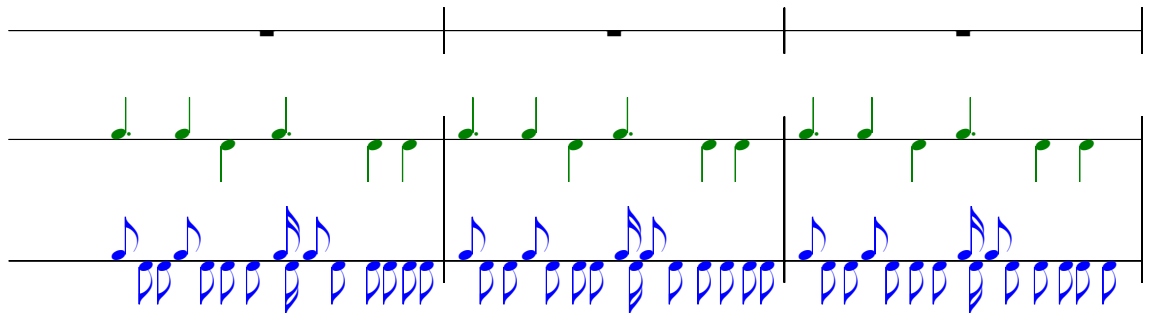

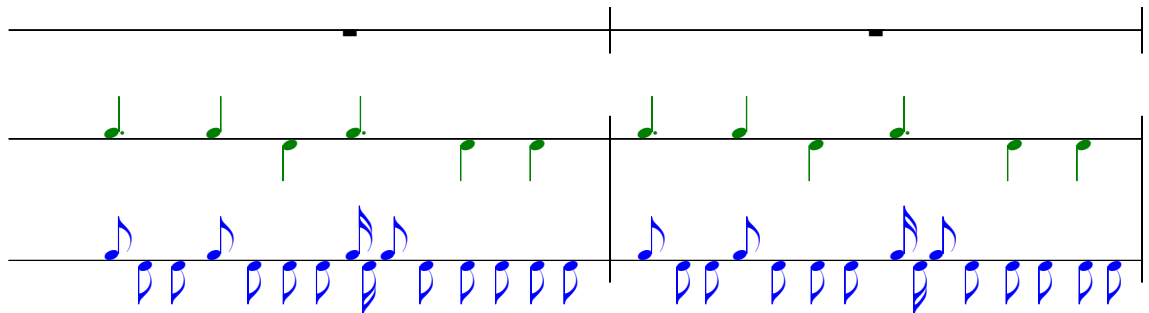
31

33

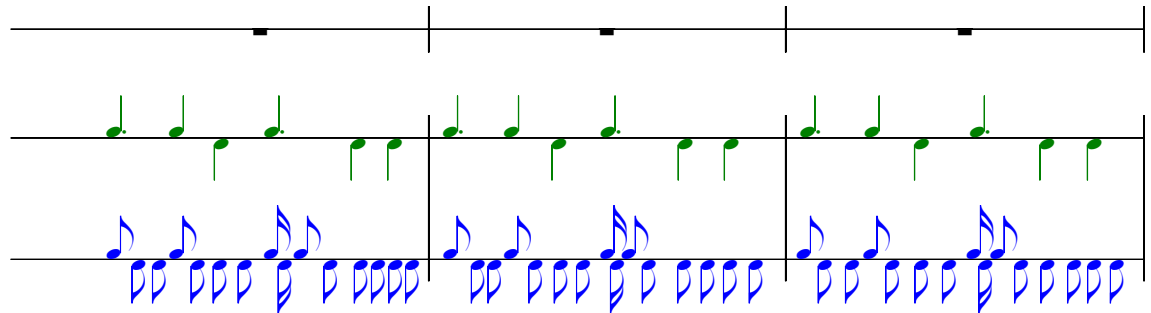
36

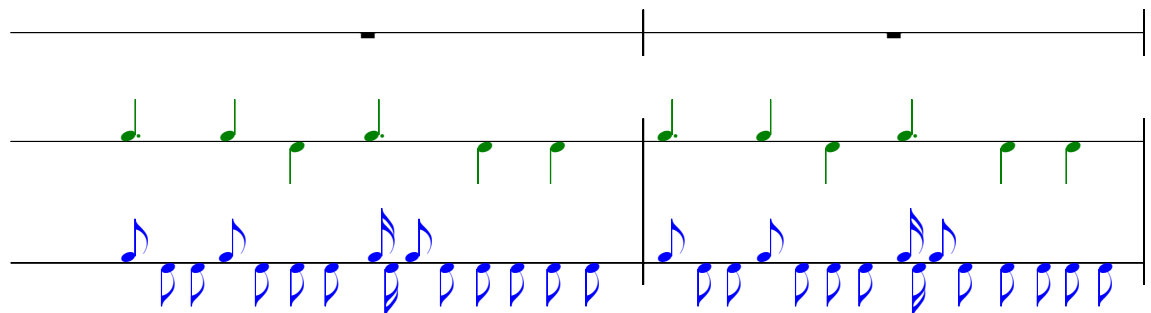

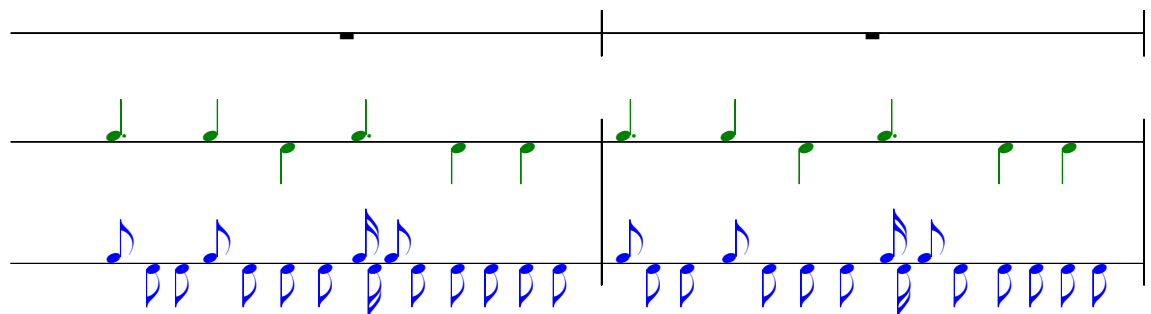
38

41

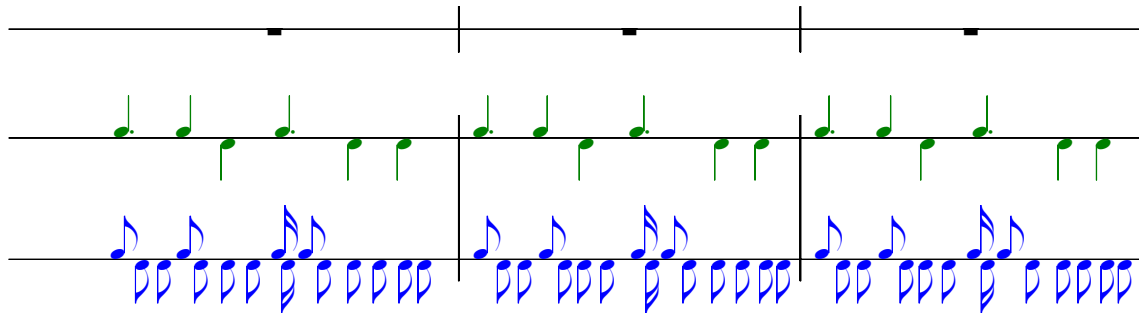

43

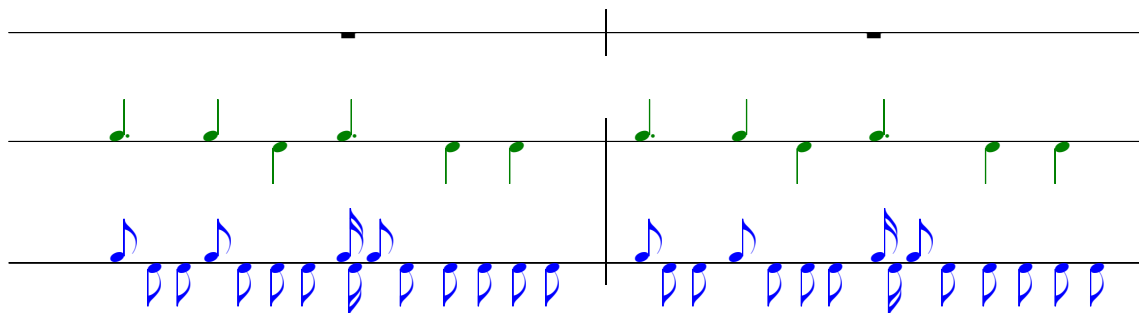

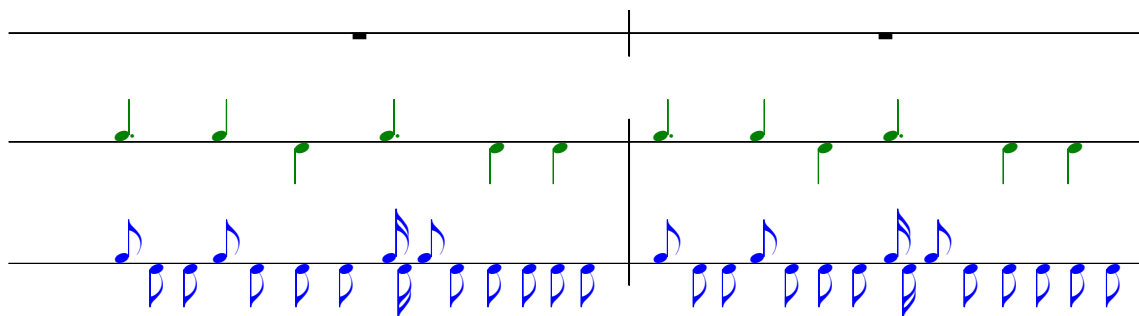
45

48

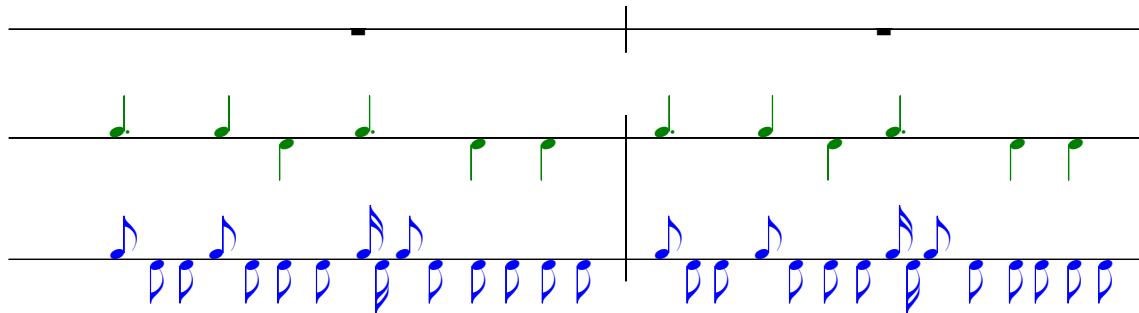

50

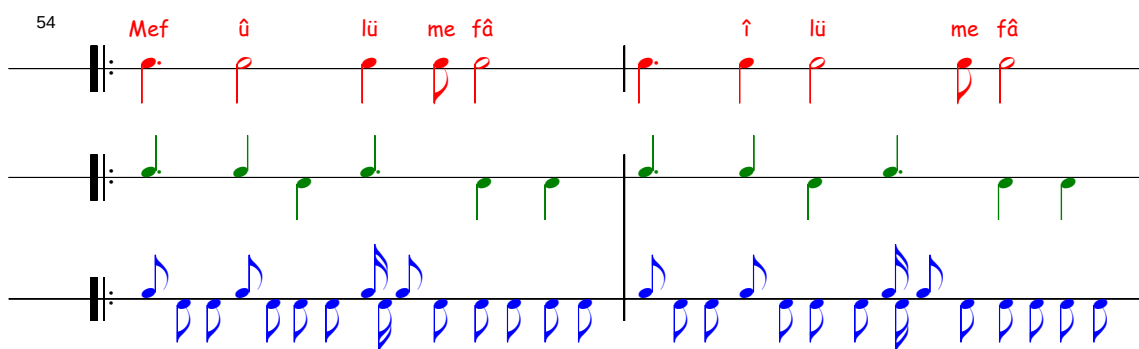

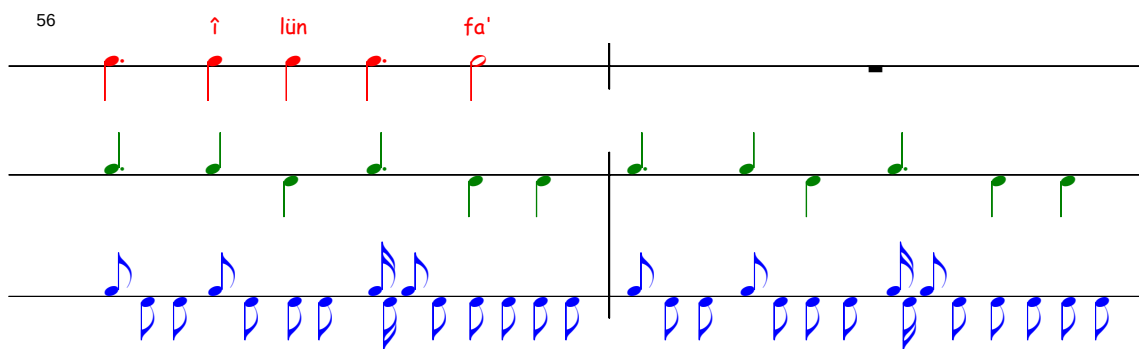
52

54

56

Kû teh ne kü ned men zi li mâ
Hal lî ne kü ned müş ki li mâ

58 Mef û lü me fâ î lü me fâ

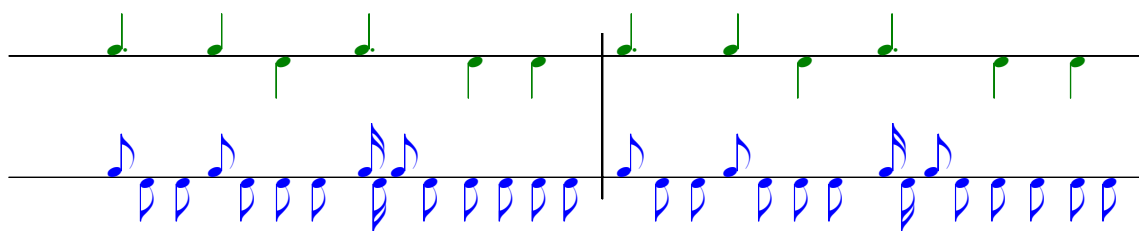
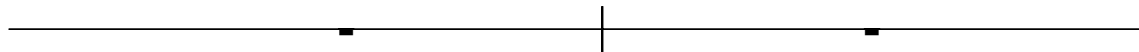
il lâ Hû câ ni men ah
il lâ Hû câ ni men

60 î lün fa' 1 2

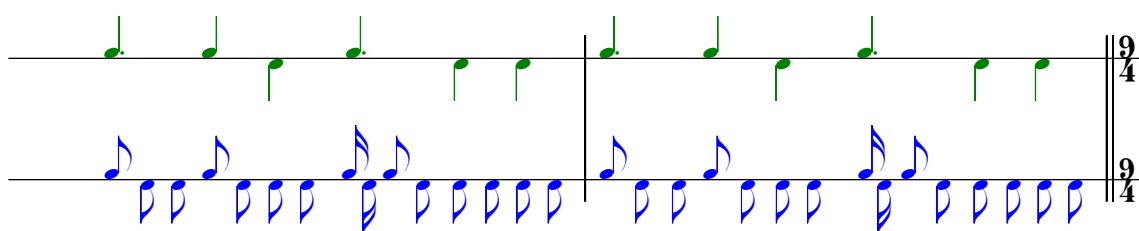
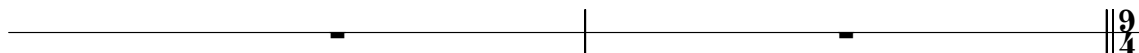
63

65

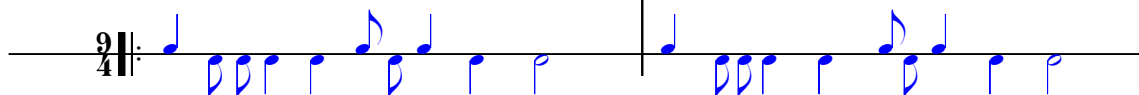
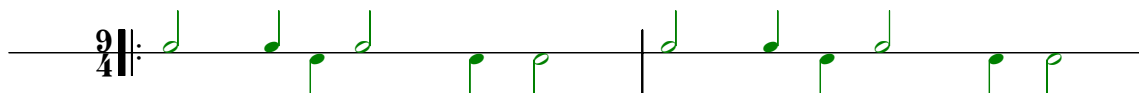
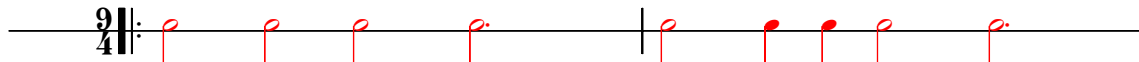
67

II. Selâm

69

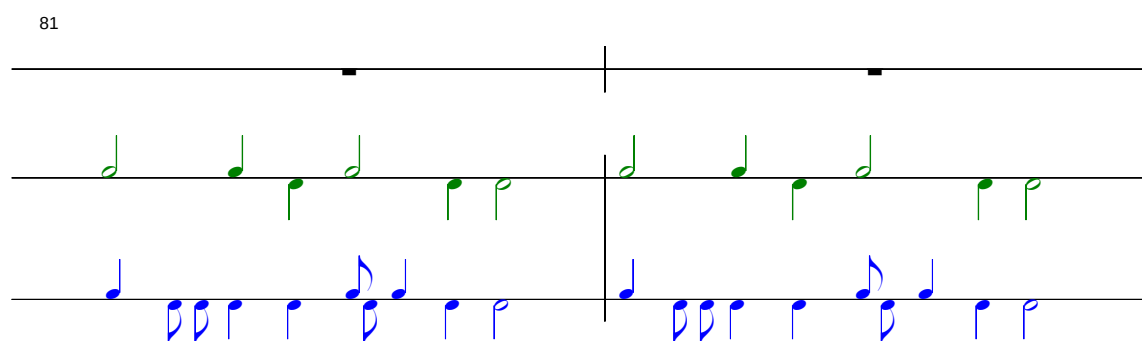
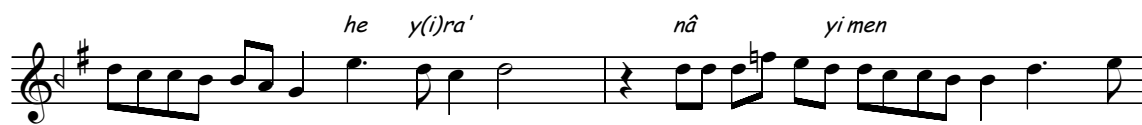
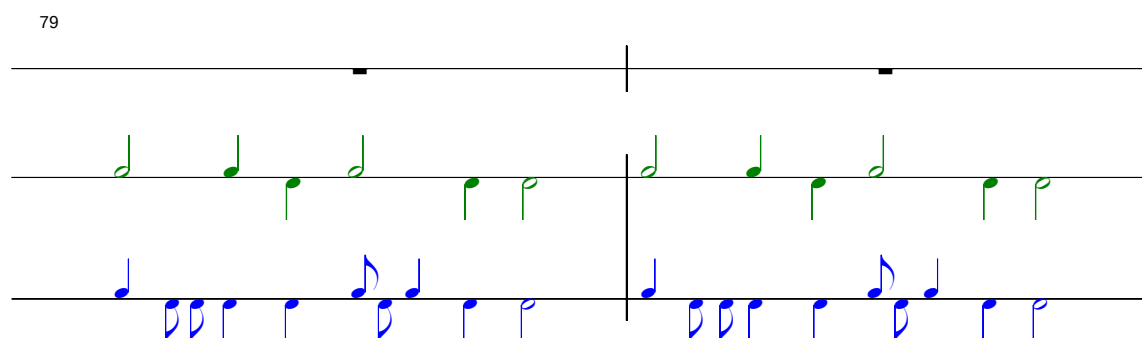
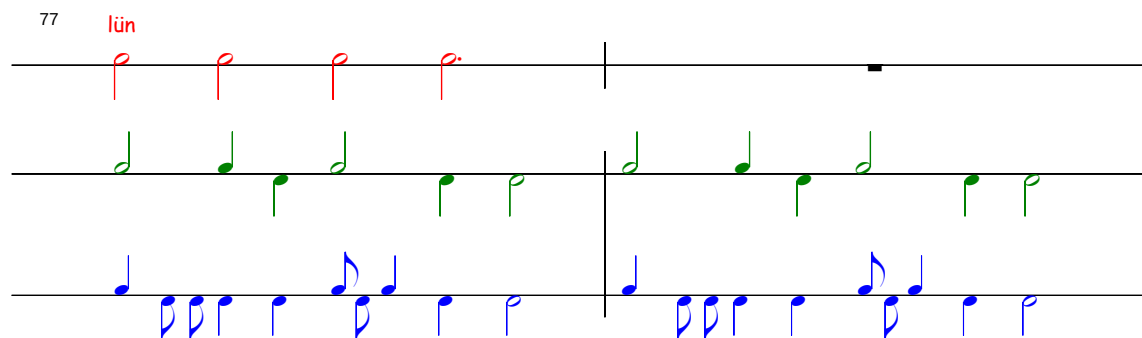
71 lü me fâ î lü fe û

73 lün Mef û lü me fâ î

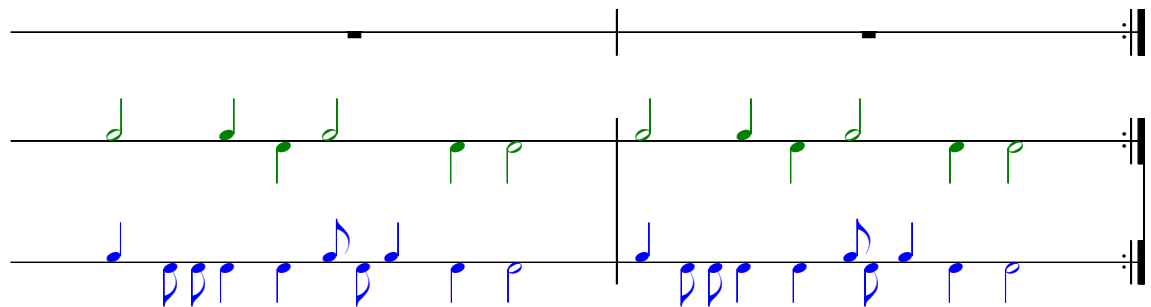

75 lü me fâ î lü fe û

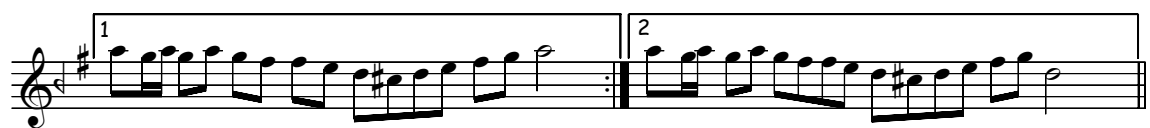
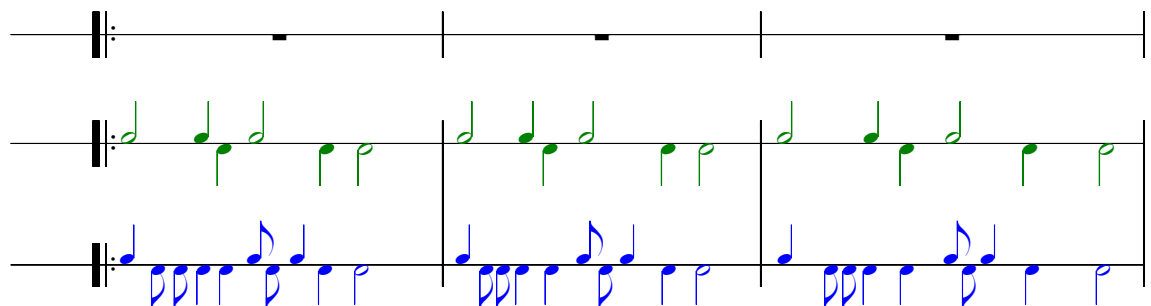

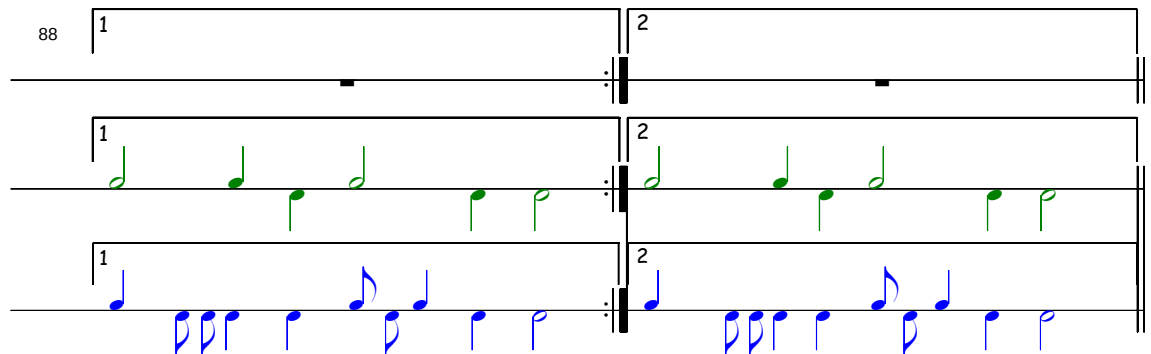
83

85

88

III. Selâm

Devr-i Kebîr   Bîş ne v_în ney çün şî kâ yet
K'ez ne yi si tân tâ me râ bûb

1   Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn

Usûl

Velvêlê

mî kü ned be li yâ ri men vay
rî de end be li yâ ri men vay

7   fâ i lûn

Ez cû dâ yî hâ hi kâ yet
Ez ne fî rem mer d_ü zen nâ

13   Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn

mî kü ned âh be li yâ ri men âh
lî de end âh be li yâ ri men âh

19 fâ i lün

Sî ne hâ hem şer ha şer hâ

25 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

ez fi râk be li yâ ri men vay

31 fâ i lün

Ta be gû yem şer hi der di

37 Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn

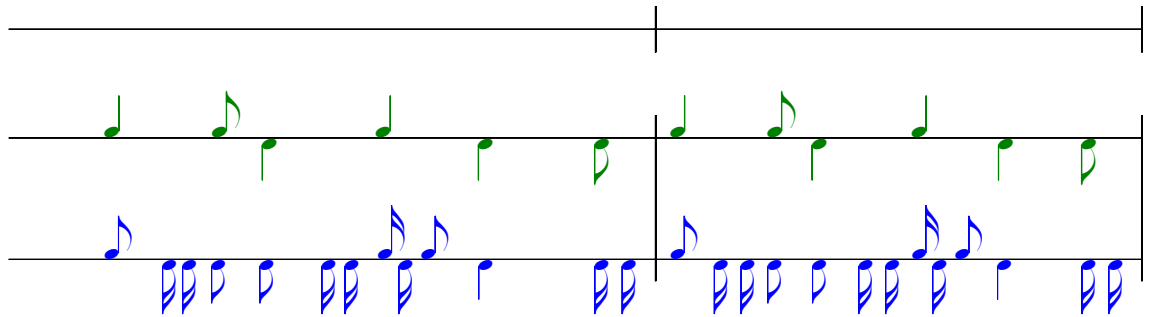
iş ti yak

43 fâ i lûn

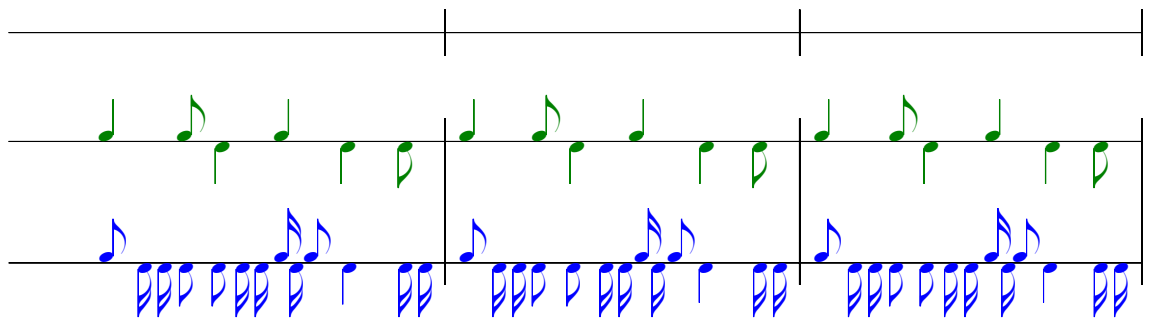
45

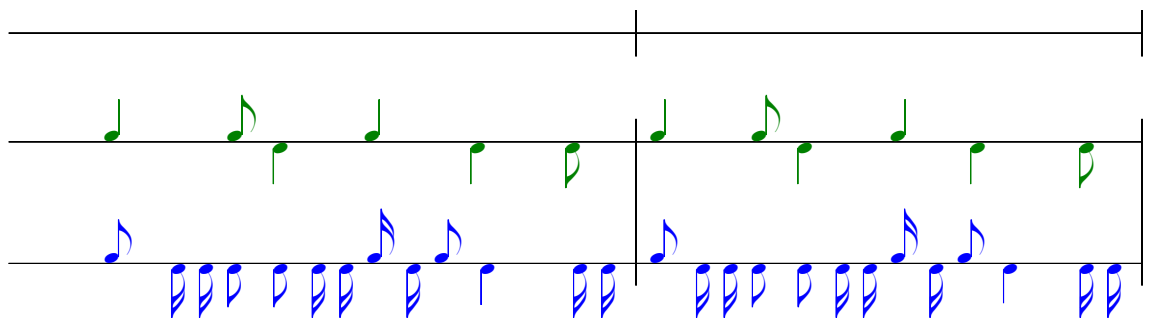
47

49

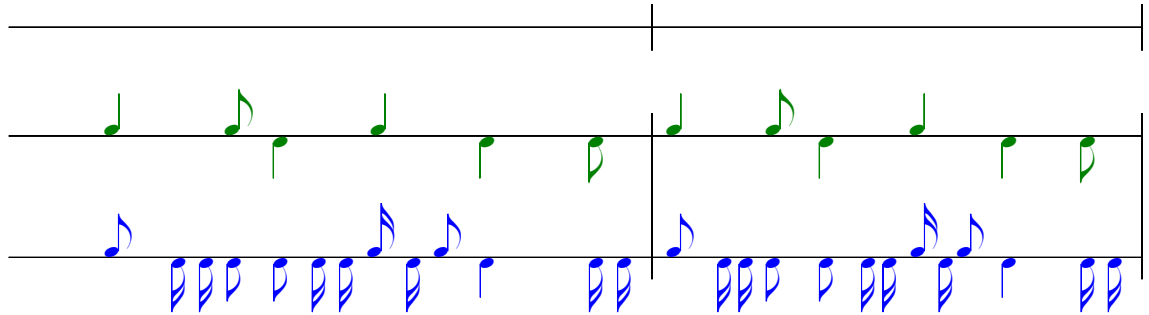

52

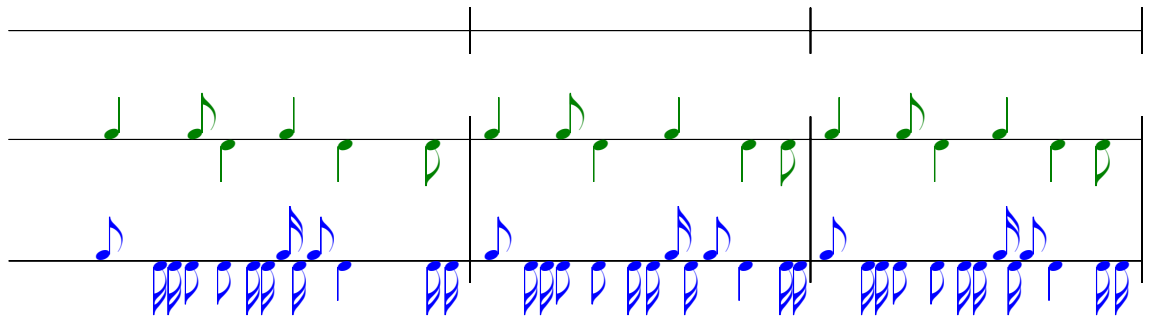

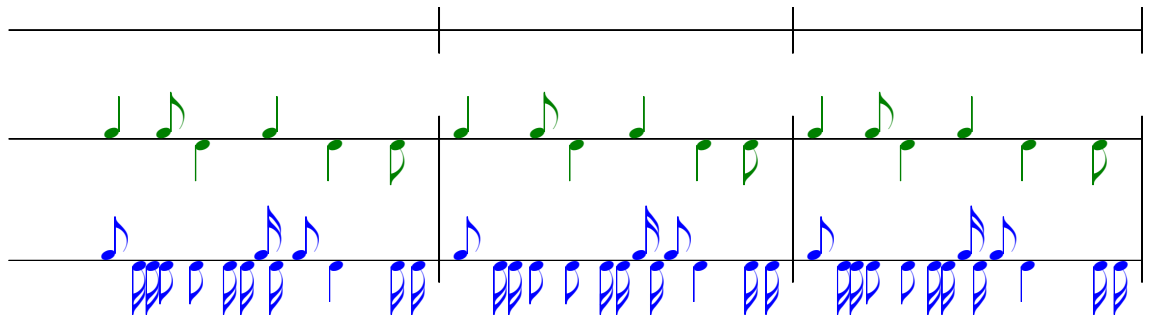
54

56

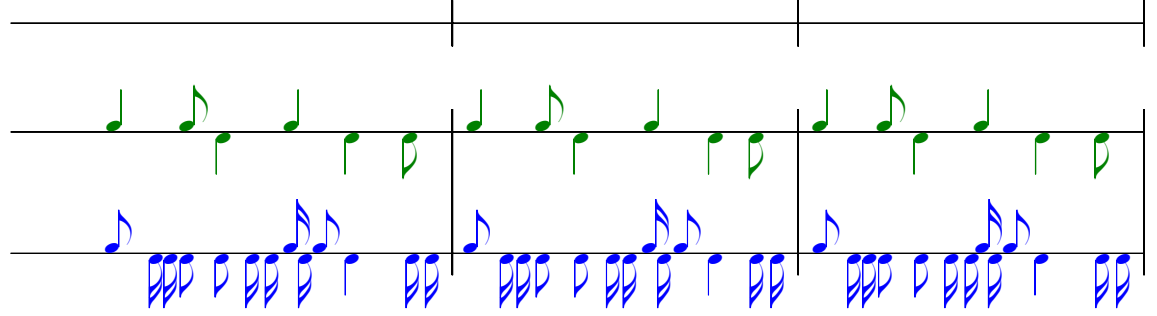

59

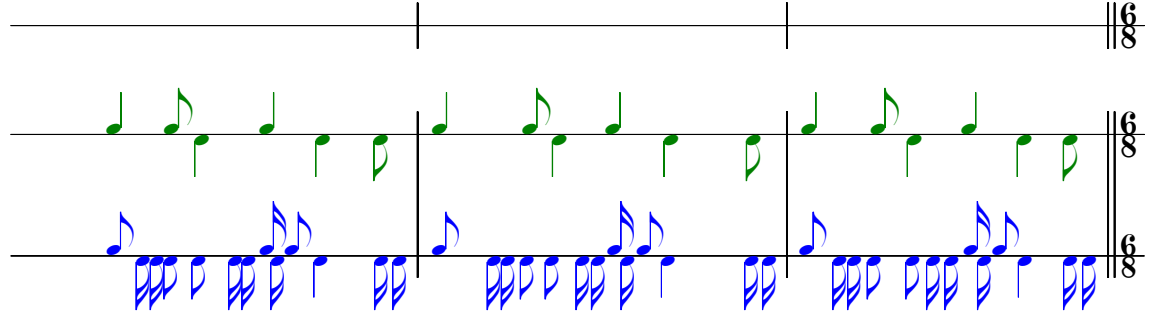

62

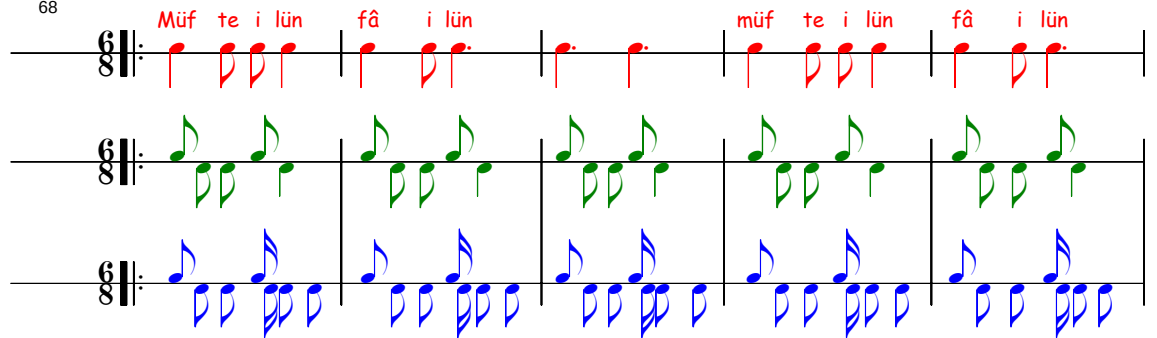
65

Yürüksemâî Ey ki hezâr â ferin bu ni ce sul tan o lur
Her ki bugün Ve le d'e i na nu ben yüz sü re

68

dos t(u)dost Ey ki hezâr â fe rin bu ni ce sul
dos t(u)dost Her ki bugün Ve le d'e i na nuben

73 Müf te i lün fâ i lün müf te i lün

tâ n_o lur Ku lu o lan ki ş_i ler câ nım
yüz sü re Yok su l_i se bâ y_olur câ nım

78 fâ i lün Müf te i lün fâ i lün

bâ y_i se sul tâ n_o lur
hüs re v_ü hâ kâ n_o lur

83 müf te i lün fâ i lün

1

Usûl

Velvele

6

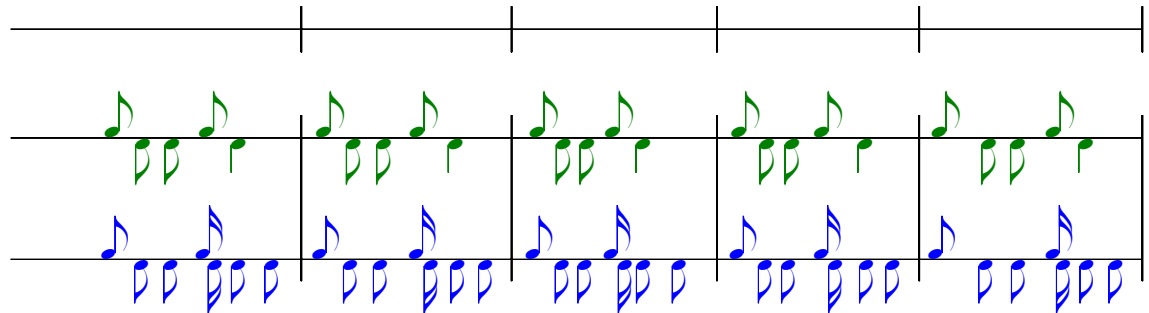
11

The musical score is written in 6/8 time and features a key signature of one sharp (F#). It is divided into three systems, each containing a 5-measure melody line and two 5-measure accompaniment lines. The melody is written in treble clef. The accompaniment parts are labeled 'Usûl' (green) and 'Velvele' (blue). The first system starts at measure 1, the second at measure 6, and the third at measure 11. Each system ends with a repeat sign.

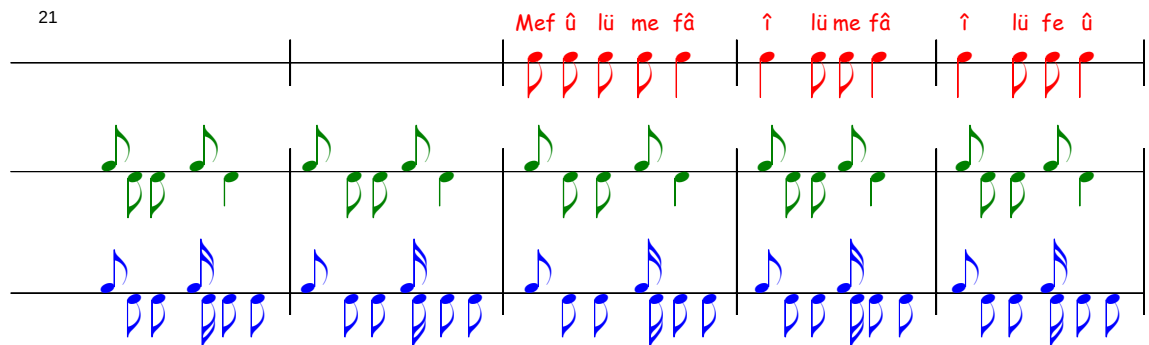

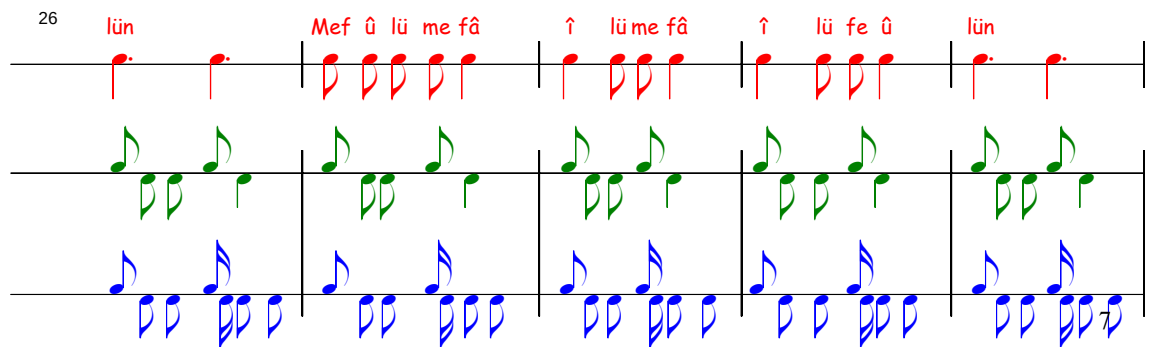
16

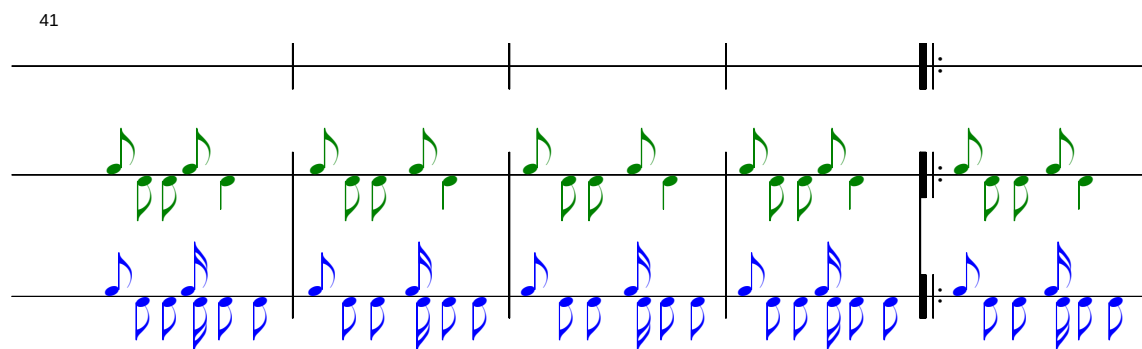
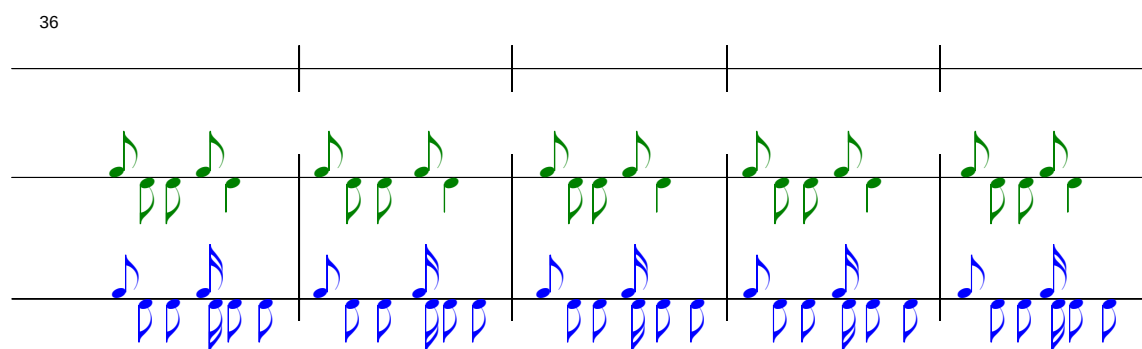
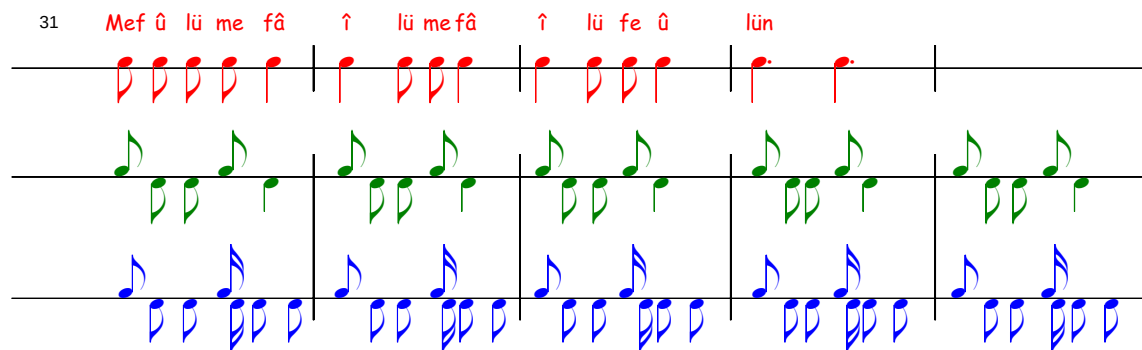

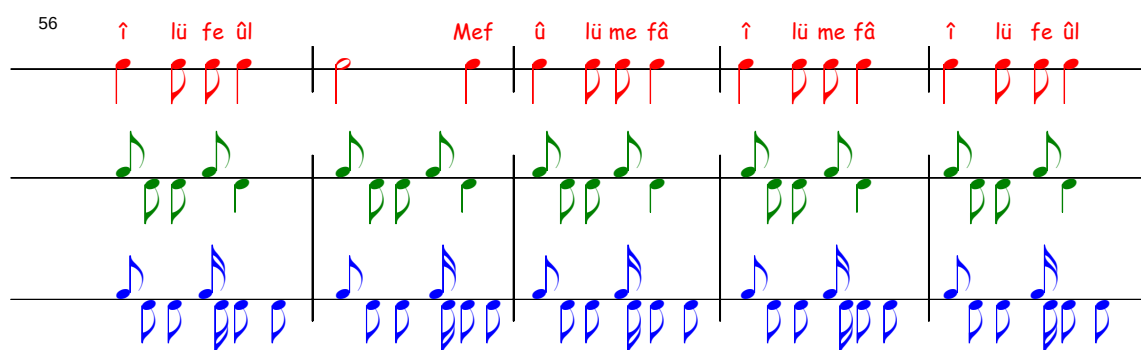
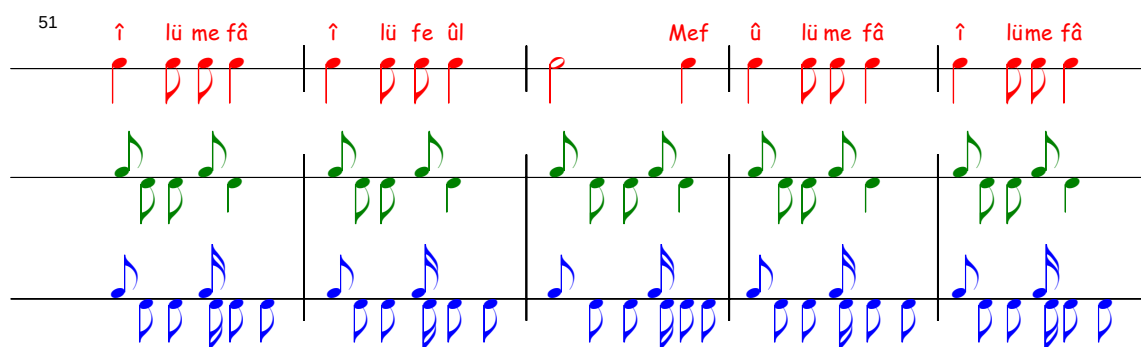
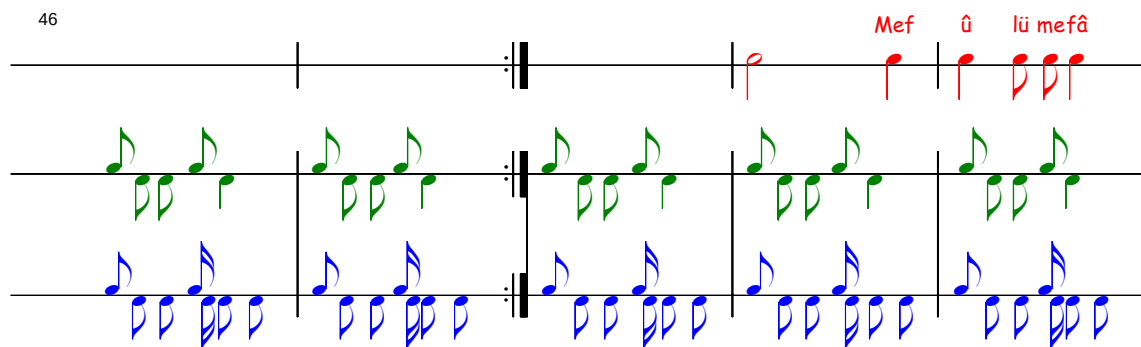
21

26

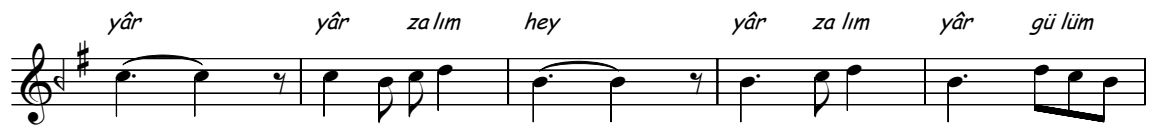

61 Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe ûl

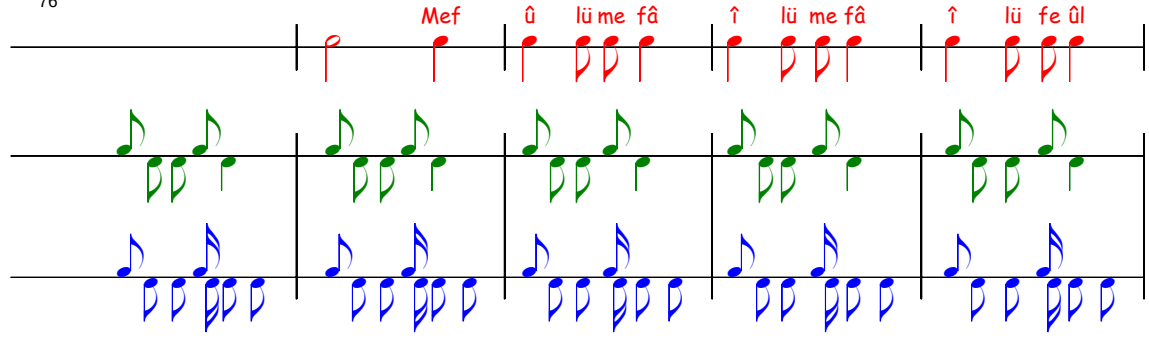
66

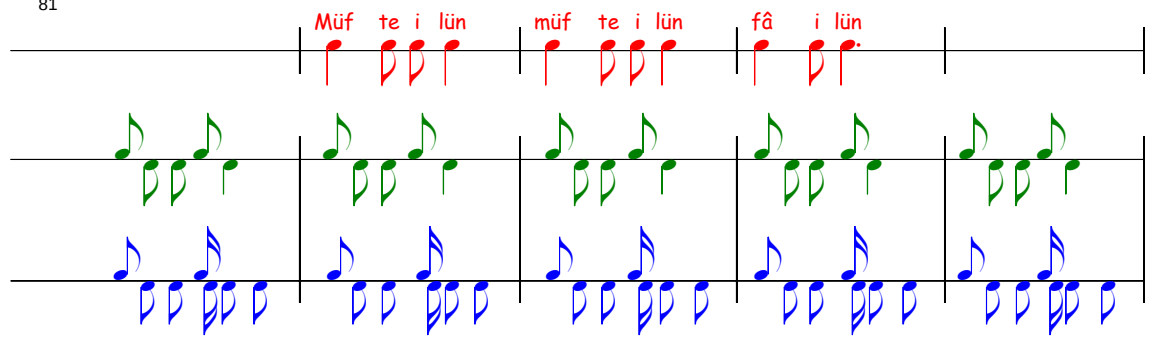
71

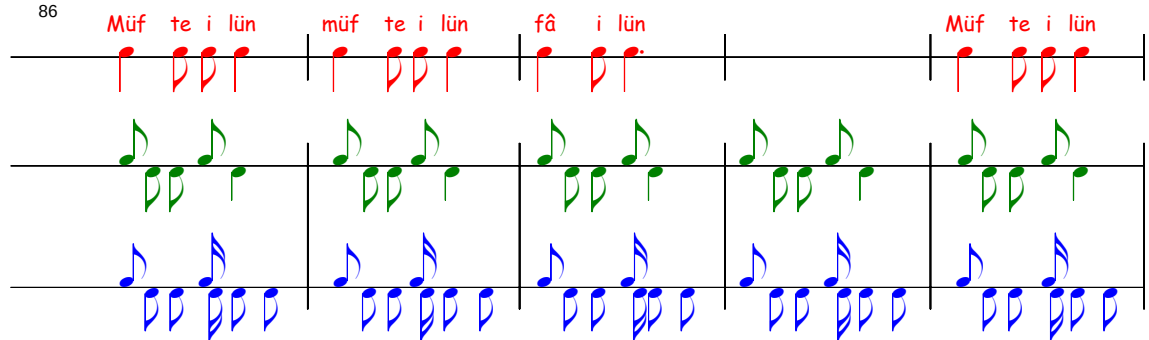
76

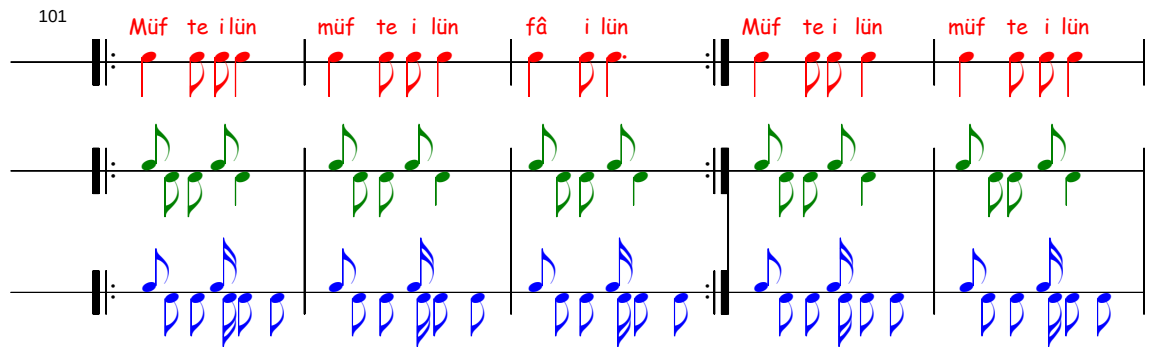
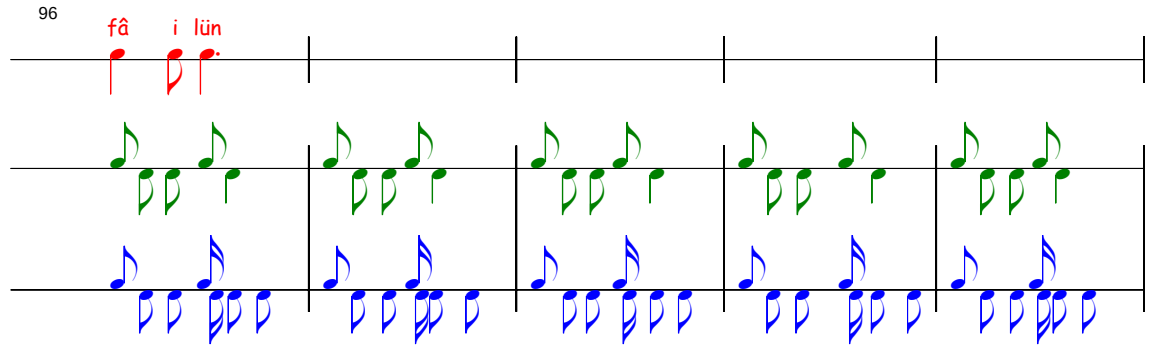
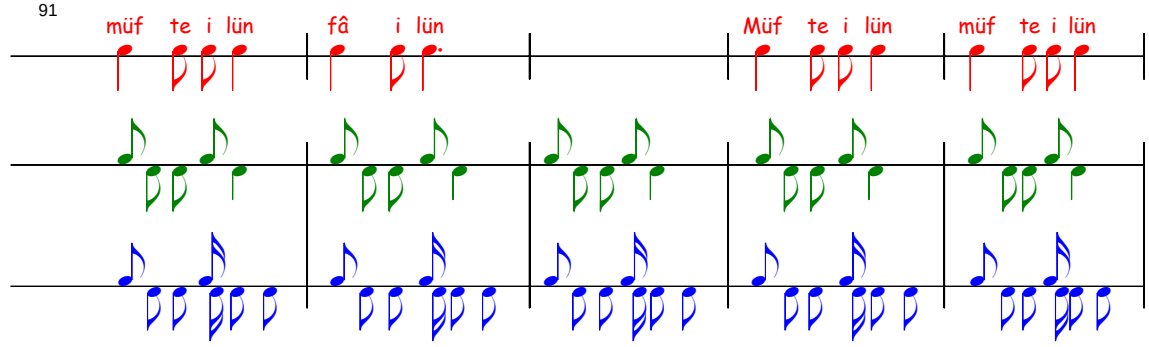

81

86

106 fâ i lûn Mûf te i lûn mûf te i lûn fâ i lûn

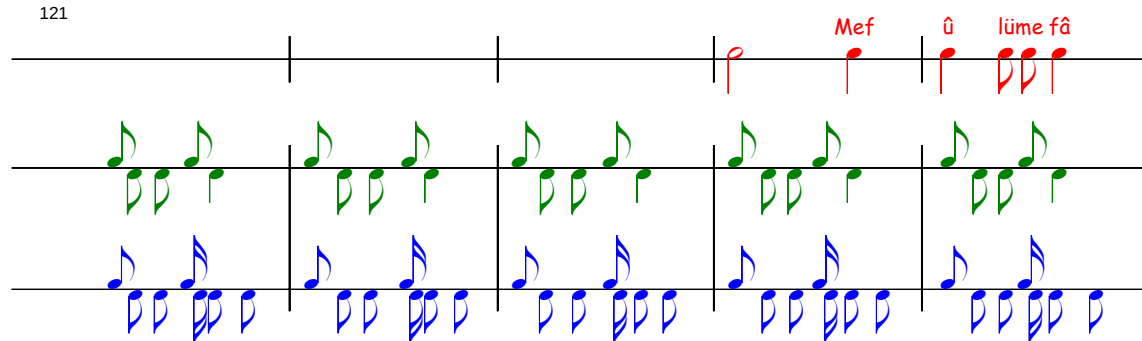
111 Mûf te i lûn mûf te i lûn fâ i lûn

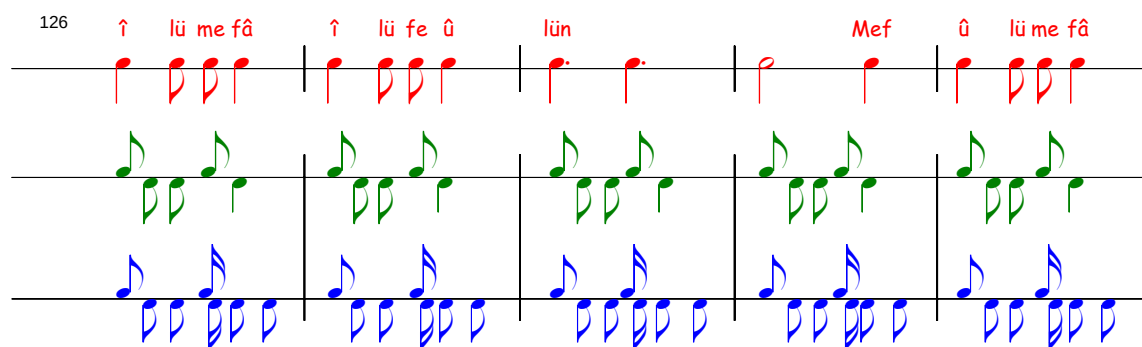
116

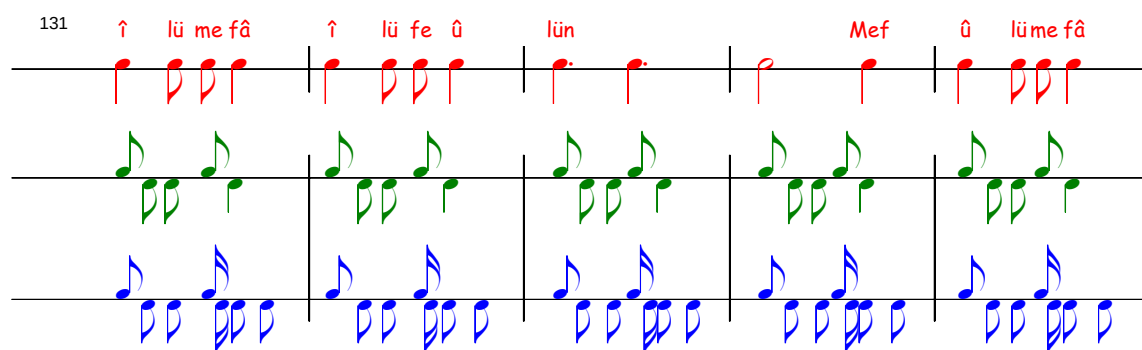
121

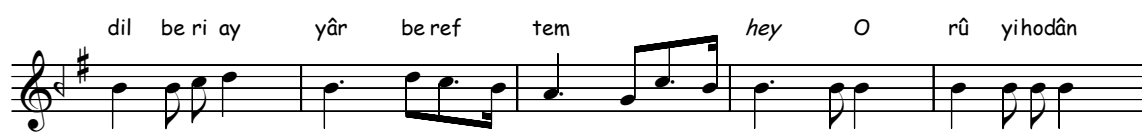
126

131

136

↑ lü me fâ ↑ lü fe û lün Mef û lü me fâ

141

↑ lü me fâ ↑ lü fe û lün Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ

147

↑ lü fe û lün Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ ↑ lü fe û

IV Selâm

Evfer

kerd Sul tâ ni me nî

153

lün Müs tef i le tün

nî Sul tâ ni me nî

155

tün müs tef i le tün

nî V'en der di l_ü cân

157

tün Müs tef i le tün

cân   î   mâ   ni   me nî

159   tün   müs   tef   i   le tün

Hak dost   Der   men   be   de mî

161   Müs   tef   i   le tün

men   zin   de   şe vem

163   müs   tef   i   le tün

Yek (i) cân çi bü ved

165

Müs tef i le tün

ved sad câ ni me nî

167

tün müs tef i le tün

Âh î mâ ni me nî

169

müs tef i le tün

3.1.3. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

شهباز جناب ذو الجلالست سماع
فراش قلوب اهل حالست سماع
در مذهب عاشقان حالست سماع
در مذهب منکران حرامست سماع

Şehbâz-ı Cenâb-ı Zülcelâlest semâ‘
Ferrâş-ı kulûb-i ehl-i hâlest semâ‘
Der mezheb-i âşıkân helâlest semâ‘
Der mezheb-i münkirân harâlest semâ‘²⁰

Vezin: Mef’ûlü mefâilün mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb3)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû	me fâ	i	lün	me fâ	î	lû	fe ûl
Fer	râ	şı	ku lû	bi	eh	li hâl	est	(i)	semâ
Şeh	bâ	zı	Cenâ	bı	zül	ce lâl	est	(i)	semâ
Der	mez	he	bimün	ki	rân	harâm	est	(i)	semâ

II.

Sanem-i girîz pâyem, geleyim dedi nemâyed
Meh-i âftâb-râyem, geleyim dedi nemâyed²¹

Bu bölüm terennmüsüz bir mülemmâdır.

²⁰ Bu rubâî Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

²¹ Bu beyit Mevlânâ'ya âit değildir.

III.

آتش نزند در دل ما الا هو
 کوتاه نکند منزل ما الا هو
 گر عالمیان جمله طبیبان باشند
 حلی نکند مشکل ما الا هو

Âteş nezened der dil-i mâ illâ Hû
 Kûteh ne küned menzil-i mâ illâ Hû
 Ger âlemiyân cümle tabîbân bâşend
 Hallî neküned müşkil-i mâ illâ Hû²²

Vezin: Mefûlû mefâîlû mefâîlûn fa' (Rubâî / Ahreb4)

Usûl-Vezin Şeması:

14																			
8																			
	Mef	û	lû	me fâ		î	lû	me fâ		î	lûn		fa'						
	Â	teş	ne	zened		der	dî	lî mâ		il	lâ		Hu'						
	Ger	â	le	miyân		cüm	le	ta bî		bân	bâ		şed						
	Kû	teh	ne	küned		men	zi	lî mâ		il	lâ		Hû						
	Hal	î	ne	küned		müş	ki	lî mâ		il	lâ		Hû						

3.1.4. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سیمین ذقنا سنگ دلا لالهء زارا
 خوش کن بنگاهی دل غمپرور مارا
 این قالب فرسوده گراز کوی تو دورست
 القلب علی بابک لیلا و نهارا

²² Bu rubâî Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Sîmîn zekenâ seng-i dilâ lâle-i zârâ
 Hoş kün be-nigâhî dil-i gamperver-i mârâ
 İn kâleb-i fersûde ger ez kûy-i tû dûrest
 El-kalbû alâ bâbike leylen ve nehârâ²³

Vezin: Mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn (Bahr-i hezec-i mekfûl)

Rauf Yektâ, bu beyitlerin Molla Câmi'ye ait olduğunu kaydetmektedir.²⁴

Usûl-Vezin Şeması:

9
4

Mef Sî İn Hoş El û min kâ kün kal lû ze lë bî ke nâ bi fer ni gâ a sen sû hi bâ gi de qi bî mefâ di kerez ligam mefâ li per keley lû lâ kû len feû izâ ri ve lûn râ rest râ râ

3.1.5. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

بشنو این نی چون شکایت می کند
 از جداییها حکایت میکند
 کز نیستان تا مرا ببریده اند
 از نفیرم مرد و زن نالیده اند
 سینه خواهم شرحه شرحه از فراق
 تا بگویم شرح درد اشتیاق

²³ Bu rubâî Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

²⁴ Rauf Yektâ, *Mevlevî Âyinleri*, İstanbul Konservatuvarı Neşriyatı, c.VII, İstanbul 1934-1939, s.254.

Bışnev îñ ney çün şikâyet mîküned
Ez cüdâyîhâ hikâyet mîküned
K'ez neyistân tâ merâ bübrîdeend,
Ez nefîrem merd ü zen nâlîdeend
Sîne hâhem şerha şerha ez firâk
Tâ begûyem şerh-i derd-i iştiyâk²⁵

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel-i müseddes)

Usûl-Vezin Şeması:

28
8

İfâ i lâ tün fâ i lâ tün tâ i lün
Bış ne v-în ney çün şî kâ yet mî kü ned
Ez cü dâ yî hâ hi kâ yet mî kü ned
K'ez ne yis tân tâ me râ bûb nâ zen nâ il de end
Sî ne hâ hem şer ha şer hâ ez fi râk
Tâ be gû yem şer hi der di

II.

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur
Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
Her ki bugün Veled'e inanuben yüz süre
Yoksul ise bâý olur bâý ise sultân olur

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

Bu bölüm Ahmed Eflâkî'nin bir gazelinin ilk ve son beyitleridir. Sultan Veled'i medh etmek için yazmış olduğu Türkçe medhiyyedir.²⁶

²⁵ Amil Çelebioğlu, *Mesnevi-i Şerîf Manzum Nahîfî Tercümesi*, c. I, İstanbul, 1967, s. 1-3.

²⁶ Abdülbâkî Gölpınarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, İnkilâb Kitabevi, İstanbul, 1983, s. 471-472.

Usûl-Vezin Şeması:

Mûf te i lûn fâ i lûn mûf te i lûn fâ i lûn
 Ey ki he zâr â fe rin bu ni ce sul tân o lur
 Ku lu o lan ki şi ler hûs re vû hâ kân o lur
 Her ki bu gün Ve le d'e i na nu ben yüz sû re
 Yok su li se bây o lur bây i se sul tân o lur

III.

ای قوم بحج رفته کجایید کجایید
 معشوق تو همسایه و دیوار بدیوار

Ey kavm be-hac refte kücâyîd kücâyîd?

Ma‘şûk hemîncâst biyâyîd biyâyîd²⁷

Vezin: Mefûlû mefâîlû mefâîlû feûlûn (Bahr-i hezec-i mekfûl)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef û lû me fâ lû me fâ lû fe û lûn
 Ey kavm (i) be hac ref te kû câ yîd (i) kû câ yîd
 Dil dâr (i) he m-in câst (i) bi yâ yîd (i) bi yâ yîd

²⁷ Mevlânâ Celâleddin Muhammed Mevlevî Rûmî, *Külliyât-ı Şems-i Tebrîzî (Dîvân-ı Kebîr)*, (Yayına Hazırlayan: Bediüzzaman Furûzanfer), Tahran, 1376, s.274, gz. no. 648.

IV.

عاشق که تواضع ننماید، چه کند؟
شبها که بکوی تو نیاید، چه کند؟
گر بوسه دهد زلفِ ترا، طیره مشو
دیوانه که زنجیر نخاید، چه کند؟

Âşık ki tevâzu‘ nenümâyed, çi küned?
Şebhâ ki be-kûy-i tû neyâyed, çi küned?
Ger bûse dehed zûlf-i türâ, tîre meşev
Dîvâne ki zencîr nehâyed, çi küned?

Vezin: Mefûlû mefâilû mefâilû feûl (Rubâî / Ahrebî)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû me fâ	î	lû me fâ	î	lû fe ûl
Â	şık	ki te vâ	zu'	ne nû mâ	yed	çi kü ned
Şeb	hâ	ki be kû	yi	tû ne yâ	yed	çi kü ned
Dî	vâ	ne ki zen	qîr	(i) ne hâ	yed	çi kü ned

V.

Ah güzelin aşkına hâlâtına
Yandı yürek aşk harârâtına
And içeyim gayrı güzel sevmeyim
Tanrıya vü Tanrının âyâtına

Vezin: Müfteilûn müfteilûn fâilûn (Bahr-i serî‘ matviy-yi mavkûf)

Bu iki beyit (IV-V) Arapça olan VI. bölümün Türkçe'ye tercümesidir.

Usûl-Vezin Şeması:

Müf te i lün müf te i lün fâ i lün
 Ah gü ze lin aş kı na hâ lâ tı na
 Yan dı yü rek aşk (ı) ha râ râ tı na
 And i çe yim gay rı gü zel sehv meyim
 Tan rı ya vü Tan rı nı n-â yâ tı na

VI.

آه من العشق و حالاته
 احرق قلبي بحراره
 ما نضار العين الى غير كم
 اقسام بالله و آياته

Âh minel aşk ve hâlâtihî
 Ahraka kalbî biharârâtihî
 Mâ nazare'l aynü ilâ gayriküm
 Uksimü billâhi ve âyâtihî²⁸

Vezin: Müfteilün müfteilün fâilün (Bahr-i serî' matviy-yi mavkûf)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf te i lün müf te i lün fâ i lün
 Ah (ı) mi nel aşk (ı) ve hâ lâ ti hî
 Ah ra ka kal bî bi ha râ râ ti hî
 Mâ na za rel ay nü i lâ gay ri küm
 Ük si mü bil lâ hi ve â yâ ti hî

²⁸ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

VII.

در کیو خرابات مرا عشق کشان کرد
 آن دلبر عیار مرا دید نشان کرد
 من در پی آن دلبر عیار برفتم
 او روی خود آن لحظه زمن باز نهان کرد
 سلطان عرفناک بدش محرم اسرار
 تا سر تجلی ازل جمله بیان کرد

Der kûy-i harâbât merâ aşk keşân kerd
 Ân dilber-i ayyâr merâ dîd nişân kerd
 Men der pey-i ân dilber-i ayyâr be-reftem
 O rûy-i hod ân lahza zi-men bâz nihân kerd
 Sultân-ı “arefnâk” büdeş mahrem-i esrâr
 Tâ sırr-ı tecellî-yi ezel cümle beyân kerd²⁹

Vezin: Mefûlû mefâîlû mefâîlû feûlûn (Bahr-i hezec-i mekfûl)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	ü	lü me fâ	lü me fâ	lü fe ü	lûn		
Der	kû	yi ha râ	bât	(i) me râ	aşk	(i) ke şân	kerd
Ân	dîl	be ri ay	yâr	(i) me râ	dîd	(i) ni şân	kerd
Men	dîr	pe yi ân	dîl	be ri ay	yâr	(i) be ref	tem
O	rû	yi hod-ân	lah	za zi men	bâz	(i) ni hân	kerd
Sul	tâ	nı a ref	nâk	(i) büdeş	mäh	re mi es	râr
Tâ	sır	rı te cel	lî	yi e zel	cüm	le be...	

²⁹ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.272, gz.no. 643.

3.1.6. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منی سلطان منی
و اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منی

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dîl ü cân îmân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî³⁰

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Mūs tef
Sul tâ
V'ender
Der men
Yek cân

i
nı
dî
be
çi

letûn
meni
lücân
demi
büved

tûn
nî
cân
mî
ved

mūs
sul
î
men
sad

tef
tâ
mâ
zin
câ

i
nı
de
nı

letûn
meni
meni
şevem
menî

³⁰ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.1249, gz.no. 3365.

3.2. DÜĞÂH MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.2.1. Notası

DÜĞÂH ÂYİN-İ ŞERÎFİ

I. Selâm

Beste-i kadîm

Devr-i Revan Âş kast ta rî k_ü râ hı pey

1

Mef û lü me fâ i lün me fâ

Usûl

Velvele

gam be ri mâ Mâ zâ de i aş

3

lû fe ûl Mef û lü me fâ

k_ü aş kı bed mâ de ri mâ

5

i lün me fâ î lü fe ûl

Ey mâ de ri mâ nü huf te der

7 Mef û lü me fâ i lün me fâ

gå de ri mâ Pin hân şü de ez

9 î lü fe ûl Mef û lü me fâ

ta bî 'a tı kâ fe ri mâ

11 i lün me fâ î lü fe ûl

Men ben de i Kur' â nem e ğer

13 Mef û lü me fâ î lün me fâ

cân dâ rem Men hâ kî re hî

15 î lün fa' Mef û lü me fâ

Mu ham me dî muh tâ rem

17 i lün me fâ î lün fa'

Ger nat l(i) kü ned cü z_in ke s_ez

19 Mef û lü me fâ i lün me fâ

güf tâ rem Bî zâ re m_ezo

21 î lün fa' Mef û lü me fâ

v'e z_în sü han bî zâ rem

23 i lün me fâ î lün fa'

74

Bâ ân ki mî dâ nî me râ

25

Müs tef' i lün

müs tef' i lün

her giz ne mî hâ nî me râ

27

müs tef' i lün

müs tef' i lün

Has tem se ki z'în â si tân

29

Müs tef' i lün

müs tef' i lün

ez der çi mî râ nî me râ

31

müs tef' i lün

müs tef' i lün

Hey Â şık ol dum bil me dim
Hey Al lah Al lah â şı ka

33

Fâ i lâ tün fâ i lâ

yâr öz ge ler le yâ r_i miş
bun ca ce fâ lar vâ r_i miş

35

tün fâ i lâ tün fâ i lün

bun ca e zâ lar vâ r_i miş

37

tün fâ i lâ tün fâ i lün

Yâr ey Bî ve fâ yâr îñ çü nîn

39

Fâ i lâ tün fâ i lâ

bî rah m_ü sen gîn dil me bâş

41

tün fâ i lâ tün fâ i lün

Ey Der d(i) men dî nî tû î

43

Fâ i lâ tûn fâ i lâ

ez hâ li mâ gâ fil me bâş

45

tûn fâ i lâ tûn fâ i lûn

Der şe me nî üf tâ de

47

ey nâ le i bül bül bül bül câ nım

49

Der çe me nî üf tâ de

51

ey nâ le i bül bül bül bül câ nı

53

m(i) Tâ tü der â yi ne yâ ri men

55

çün hay me i gül e *y(i)* gül

57

Tâ tü der â yî ne yâ ri men

59

çün hay me i gül hey sul tâ nı men

61

hey hün kê rı men hey ra' nâ yı men

63

hey mak bû li men

65

II. Selâm

Evfer

Sul tâ ni me nî

66

Müs tef i le tün

nî sul tâ ni me nî

68

tün MÜS tef i le tün

Âh V'en der di l_ü cân

70

Müs tef i le tün

cân   î   mâ   ni   me ni

72

tün   müs   tef   i   le tün

ni   Der   men   be   de ni

74

tün   Müs   tef   i   le tün

ni   men   zin   de   şe vem

76

tün   müs   tef   i   le tün

Yek cân çi bü ved

78

Müs tef i le tün

ved sad câ nı me nî

80

tün müs tef i le tün

nî Ey â şı ka n_ey

82

tün Müs tef' i lün müs

â şı kan me n(i) hâ

84 tef' i lün müs tef'

k(i) râ gev her kü nem dost

86 i lün müs tef' i lün

V'ey mut rı bâ n_ey

88 Müs tef' i lün müs

mut rı bân bân def fi

90

tef' i lün lün müs tef'

şü mâ pür zer künem

92

i lün müs tef' i lün

nem Ey mut rı bâ n_ey

94

lün Müs tef' i lün müs

mut rı bân def fi

96

tef' i lün müs tef'

şü mâ pür zer kü nem dost

98

i lün müs tef' i lün

za lım yâr mî rîm

100

28 28 28

III. Selâm

Devr-i kebîr

Hey(i) Ey

şeh

d(i)

nû

103

Müs tef' i lün

nû ş_î ş_in âh le bet

109

lün müs müs tef' i lün

hey(i) pâ k_ez he me

115

müs tef' i lün

â lû lû de gî

121

müs tef' tef' i lün

Hey(i) Be ni şîn ki tâ

127

Müs tef' i lün

tâ bâ z_i z_i s(i) ted

133

lün müs tef' tef' i lün

çeş me mem zi hûn

139

müs tef' tef' i lün

pâ lû de gî

145

müs tef' i lün

148

150

150

152

152

154

154

156

Yürüksemâî Ey ki hezâr â ferin dost ey ki hezâr â ferin rin
Her ki bugün Ve led'e dost her ki bugün Ve led'e de

159

bu ni ce sul tâ n_olur lur Ku lu dan ki şı ler câ nım
i nanuben yüz sü re re Yok su l_i se bâ y_olur câ nım

165

hüs re vü hâ ka_n olur yâr hüs revü hâ ka_n_dur(Saz) tâ_n_o_lur
 bâ_y_ise sul tâ_n olur yâr bâ_y_ise sul 1 2

171 müf te i lün fâ i lün müf te i lün 1 fâ i lün 2 fâ i lün

3.2.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

عشقست طریق راه پیغامبر ما
 ما زاده عشق و عشق بد مادر ما
 ای مادر ما نهفته در چادر ما
 پنهان شده از طبیعت کافر ما

Aşkest tarîk-i râh-ı peygamber-i mâ
 Mâ zâde-i aşk ü aşk bûd mâder-i mâ
 Ey mâder-i mâ nühüfte der çâder-i mâ
 Pinhan şöde ez tabî‘at-ı kâfir-i mâ

Vezin: Mefûlü mefâilün mefâilü feûl (Rubâi / Ahreb3)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	ü	lü	me fâ	i	lün	me fâ	î	lü	fe ü
Âşk	ast	(ı)	ta rî	k-ü	râ	hıpey	gam	be	ri mâ
Mâ	zâ	de	i aş	k-ü	aşk	ı bed	mâ	de	ri mâ
Ey	mâ	de	r-imâ	nü	hûf	teder	çâ	de	ri mâ
Pîn	hân	şü	de ez	ta	bî	'a tı	kâ	fe	ri mâ

II.

من بندهء سلطانم سلطان جهان بانم
 زان دم که رخس دیدم شوریده و حیرانم
 من او شدم او من شد او جان و دلم تن شد
 پیوسته چرا باشد این ناله و افغانم

IV.

Âşık oldum bilmedim yâr özgelerle yâr imiş
Allah Allah âşık bunca cefâlar var imiş

بی وفا یار این چنین بی رحم و سنگین دل مباش
درد مندان توایم از حال مل غافل مباش

Bî vefâ yâr in çünîn bî rahmü sengîn dil mebâş
Derd-i mendân-i tû im ez hâl-i mâ gâfil mebâş³²

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel)

Usûl-Vezin Şeması:

Fâ	i lâ	tün	fâ	i lâ	tün	fâ	i lâ	tün	fâ	i lün
Â	şık-ol	düm	bil	medim	yâr	öz	geler	le	yâr	imiş
Al	lah-Al	lah	â	şık	bun	ca	cefâ	lar	var	imiş
Bî	vefâ	yâr	în	çünîn	bî	rahm	üsen	gîn	dil	mebâş
Derd	(i)men	di	ni	tû î	ez	hâ	limâ	gâ	fil	mebâş

3.2.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منی سلطان منی
و اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منی

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dil ü cân îmân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

³² Bu beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef nı letün meni cân î mâ nı de şevem
Sul tâ nı meni cân î mâ nı de şevem
V'en der di lücân cân î mâ nı de şevem
Der men be demi nı men zin de şevem
Yek cân çi bûved ved sad câ nı menî

II.

ای عاشقان ای عاشقان من خاک را گوهر کنم
وی مطربان ای مطربان دف شما پرزر کنم

Ey âşıkân ey âşıkân men hâk râ gevher künem
V'ey mutribân ey mutribân def-i şümâ pür zer künem³³

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef lün müs tef ilün müs tef lün müs tef ilün
Ey â şı kan ey â şı kan men hâk (i) râ gev her künem
V'ey mut nı bân ey mut rıbân def fî şü mâ pür zen künem

3.2.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

ای شهد نوش نوش این لب ت پاک از همه آلودگی
بنشین که تا باز ایستد چشم ز خون پالوده گی

³³ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, gz.no. 1374

Ey şehd nûş îñ lebet pâk ez heme âlûdegî
Be-nişîn ki tâ bâz isted çeşmem zi hûn pâlûdegî³⁴

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

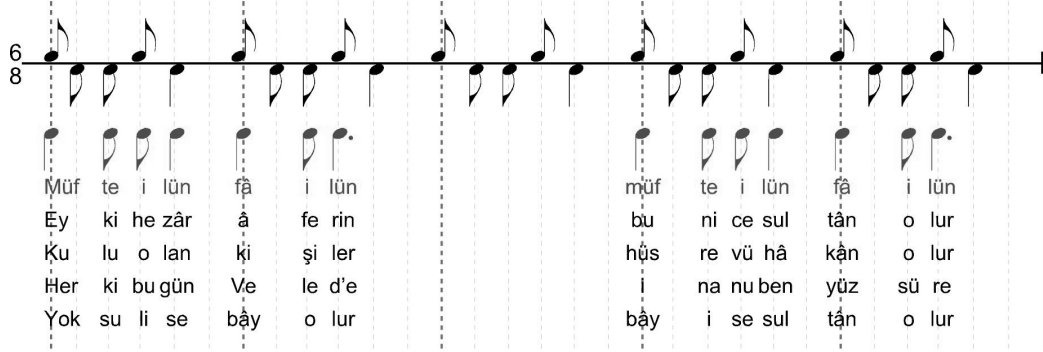
II.

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur
Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
Her ki bugün Veled'e inanuben yüz sure
Yoksul ise bâý olur bâý ise sultân olur

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

³⁴ Bu beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Usûl-Vezin Şeması:

The image displays a musical score for a piece in Usûl-Vezin Şeması. The notation is written on a single staff with a key signature of one flat (B-flat) and a time signature of 6/8. The melody is composed of eighth and quarter notes, with some notes beamed together. The lyrics are written in Turkish and are aligned with the notes. The score is divided into two systems by a vertical dashed line. The first system contains the first four lines of the lyrics, and the second system contains the next four lines. The lyrics are: Müf te i lün fâ i lün, Ey ki he zâr â fe rin, Ku lu o lan kı şı ler, Her ki bu gün Ve le d'e, Yok su li se bây o lur. The second system contains: müf te i lün fâ i lün, bu ni ce sul tân o lur, hüs re vü hâ kân o lur, İ na nu ben yüz sü re, bây i se sul tân o lur.

6
8

Müf te i lün fâ i lün
Ey ki he zâr â fe rin
Ku lu o lan kı şı ler
Her ki bu gün Ve le d'e
Yok su li se bây o lur

müf te i lün fâ i lün
bu ni ce sul tân o lur
hüs re vü hâ kân o lur
İ na nu ben yüz sü re
bây i se sul tân o lur

3.3. HÜSEYNÎ MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.3.1. Notası

HÜSEYNÎ ÂYIN-I ŞERÎFİ

I. Selâm

Beste-i kadîm

Devr-i Revan Â teş ne ze ned der di li mâ
Kü teh ne kü ned men zi li mâ

1 Mef û lü me fâ î lü me fâ

Usûl 14/8

Velvele 14/8

il lâ Hû câ nî men vay
il lâ Hû câ nî men vay

3 î lün fa'

Ger â le mi yân cüm le ta bî

5 Mef û lü me fâ î lü me fâ

bân bâ şend câ nı men vay

7

↑ lün fa'

Hal lî ne kü ned müş ki li mâ

9

Mef û lü me fâ

↑ lü me fâ

il lâ Hû câ nı men vay

11

↑ lün fa'

hey yâr me ded ih sân me ded

13

guf rân me ded vay hey yâ ri men

15

hey mî ri men Ger seb ze (i)

17

râ nî me râ gül ber g(i) te rî

19

dost Şâ d(ü)mâ nem ki re sed

21

en der mu râ dı hîş ve îr

23

Ey çâ re i en der mu râ

25

dı yâ ri men İm rûz se ma'

27

Mef û lü me fâ

es t_ü se ma' es t_ü se ma'

29

î lü me fâ î lü fe ûl

ve fâ ne dâ rî hey hey za lîm hey

31

Nû res t_üşu' â' es t_üşu' â'

33

Mef û lü me fâ î lü me fâ

es tû şu' â' ve fâ ne dâ

35

î lü fe ûl

rî hey hey za lı m(i)hey İn aş k(i) me şâ'

37

Mef û lü me fâ

es tü me şâ' es tü me şâ'

39

î lü me fâ î lü fe ûl

ve fâ ne dâ rî hey hey za lım hey

41

Ez aşk ve dâ' est t_ü ve Dâ'

43 Mef û lü me fâ

43 Mef û lü me fâ

est t_ü ve dâ' ve fâ ne dâ

45 û lü fe ûl

45 û lü fe ûl

rî hey hey za lım hey hey sul tâ ni men

47

47

vay *hey hün kê rı men*

49

dost *dost* *hey ra' nâ yı men*

51

vay *hey hey hey hey yâ rı men*

53

ey Bî ve fâ yâr îñ çü nîñ

55

bîrah m_üsen gîñ dil me bâş

57

Ey Der d(i)men dâ ni tû îñ

59

e z(i) hâ   lî mâ   gâ   fil   me   bâş

61

Der   çe   me   nî üf   tâ   de

63

ey   nâ   le   i   bül   bül   bül   bül   â   nım

65

Der çe me nî üf tâ de

67

ey nâ le i bül bül bül câ nım

69

m(i) Tâ tür der â yî yâ ri men

71

çün hay me i gül ey gül

73

Tâ tür der â yî yâ ri men

75

çün hay me i gül hey sul tâ nı men

77

hey hün kâ rı men hey ra' nâ yı men

79

hey mak bû lı men

81

3.3.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

آتش نزند در دل ما الا هو
 کوتاه نکند منزل ما الا هو
 گر عالمیان جمله طیبیان باشند
 حلّی نکند مشکل ما الا هو

Âteş nezened der dil-i mâ illâ Hû
 Kûteh ne küned menzil-I mâ illâ Hû
 Ger âlemiyân cümle tabîbân bâşend
 Hallî neküned müşkil-I mâ illâ Hû

Vezin: Mefûlû mefâîlû mefâîlün fa' (Rubâî / Ahreb4)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef Â Kü Ger Hal
 û teş ne ze ned der di li mâ il lâ fa' Hû Hû şend Hû

II.

امروز سماعست و سماعست و سماع
 نورست و شماعست و شماعست و شماع
 این عشق، شماعست، و شماعست، شماع
 از عقل وداعست و وداعست و وداع

İmruz semâ' est ü semâ' est ü semâ'
Nûrest ü şuâ' est ü şuâ' estü şuâ'
În aşk meşâ' est ü meşâ' est ü meşâ'
Ez akl vedâ' est ü vedâ' est ü vedâ'³⁵

Vezin: Mefûlû mefâilü mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 1)

Usûl-Vezin Şeması:

14																			
8																			
	Mef	û		lû me fâ		î		lû me fâ		î		lû	fe ûl						
	İm	rûz		(u)semâ'		est		û semâ'		est		û	semâ'						
	Nûr	est		û şu â'		est		û şu â'		est		û	şu â'						
	În	aşk		(ı)meşâ'		est		û meşâ'		est		û	meşâ'						
	Ez	aşk		(ı)vedâ'		est		û vedâ'		est		û	vedâ'						

³⁵ Mevlânâ, *Rubâîler*, c.II, rb.no. 1177.

3.4. BAYÂTÎ MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

BAYÂTÎ ÂYIN-I ŞERÎFÎ

3.4.1. Notası

I. Selâm

Kûçek Dervîş Mustafa Efendi

Devr-i Revan Şâ hâ zî ke rem ber me me ni der
Ber hâ li me ni has te te i dil

Usûl 14/8

Velvle 14/8

1 Mef û lü me fâ î lü lü me fâ

vî vî ş(i) ni ger he y(i) he y(i) sul tâ nı men
rî rî ş(i) ni ger he y(i) he y(i) sul tâ nı men

3 î lü fe ûl

vay he y(i) hey hün kâ rmen vay Âh
vay he y(i) hey hün

1 2 kâ rmen vay Âh

5 1 2

1 2

1 2

1 2

Her çend (i) neyem lâ yı kı bah

8 Mef û lü me fâ î lü me fâ

şâ yi şî tû he y(i) he y(i)sul tâ nı men

10 î lü fe ûl

vay vay he y(i) he y(i)hün kâ rı men

12

va y(i) he y(i) yâr Ber men me ni ger

14

Mef û lü me fâ

ber ke ke re mi hî hî ş(i) ni ger

16

↑ lü lü me fâ ↑ lü fe ûl

he y(i) hey(i) sul tâ ni men vay he y(i) hey hün

18

kâ rı men vay âh he y(i) hey ih san me ded

20

vay vay he y(i) he y(i)guf ran me ded

22

va y(i) he y(i) yâr yâ r(i) yû re ğim

24

yâr âh gör ki ne le r(i)

26

var he y(i) yâr Yâ Rab b_ü dü kev

28

Mef û lû me fâ

n(i) bî bî ni yâ zem ger dân

30

i lûn lûn me fâ

î lûn fa'

he y(i) yâr he y(i) dost V'ez ef se ri fak

32

Mef û lü me fâ

r(i) se ser fi râ zem ger dân

34

i lün lün me fâ â lün fa'

he y(i) yâr he y(i) dost En der ha re met

36

Mef û lü me fâ

mah re re m(i)râ zem ger dân

38

↑ lün lün me fâ

↑ lün fa'

he y(i) yâr he y(i)dost Ân reh ki ne sũ

40

Mef û lü me fâ

yi tü tũs t(ü) bâ zem ger dân

42

i lün lün me fâ

↑ lün fa'

he y(i) yâr he y(i) dost Bi yâ bi yâ

44

Me fâ i lün

ki tū yi câ n(i) câ n(i) câ ni se mâ'

46

fe i lâ tün me fâ i lün fe i lün

Bi yâ ki ser vi re vâ nî be

48

Me fâ i lün fe i lâ tün me

bo s(i) tâ nı se mâ' Bi yâ ki çeş

50

fâ i lün fe i lün Me fâ i lün

me i hür şî di zî r(i) sâ ye i tûst

52

fe i lâ tün me fâ i lün fe i lün

He zâ rı züh re tû dâ rî ber

54

Me fâ i lün fe i lâ tün me

â su mâ ni se mâ'

56

fâ i lün fe i lün

58

60

62

II. Selâm

Evfer   Yâr   Ger_în   sul   tâ   nî   mâ   râ
                  Yâr   V'eğër   gam   pür   şe   ved   et

63

Me fâ   î   lün   me   fâ   î

ben   de i bâ   şî
                  râ   fı   â   lem

65

lû   fe   û   lün

Yâr Ge r_în sul tâ ni mâ râ
Yâr V'e ğer gam pür şe ved et

67 Me fâ î lün me fâ î

ben de i bâ şî
râ fî â lem

69 lün fe û lün

Yâr He me gir yen d_ü tü de
Yâr Tü şâ d_ü hür re m_ü fe

71 Me fâ î lün me fâ î

73

lün fe û

The musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line with red notes and lyrics. The middle staff is a piano accompaniment with green notes. The bottom staff is a piano accompaniment with blue notes. The score is divided into two measures by a vertical bar line. The first measure contains the lyrics 'lün fe û' and the second measure contains the lyrics 'lün'. The notes are connected by a slur in the first measure and a slur in the second measure.

75

Me fâ lün me fâ

77

lün fe ô lün

This musical score is for the phrase 'lün fe ô lün'. It consists of three staves. The top staff contains red notes with lyrics above them: 'lün' (quarter note), 'fe' (quarter note), 'ô' (half note with a slur over it), and 'lün' (quarter note). The middle staff contains green notes: quarter notes for 'lün', 'fe', and 'lün', and half notes for 'ô'. The bottom staff contains blue notes: quarter notes for 'lün', 'fe', and 'lün', and half notes for 'ô'. The score is divided into two measures by a vertical bar line. The first measure contains the first four notes, and the second measure contains the next four notes.

Yâr Be aş kı Şem si Teb rî

79

Me fâ î lün me fâ î

zî be deh cân

81

lün fe û lün

Yâr Ki tâ çün aş kı o pâ

83

Me fâ î lün me fâ î

yen de bâ   Ợ   he y(i) hey

85   lùn fe û   lùn

Hey   he y(i) ih   sân   meded

87

he y(i) he y(i)guf   rân   mæded

89

he y(i) he y(i) ih sân me ded

91

vay he y(i) he y(i)guf

93

rân me ded vay

95

97

Measures 97 and 98 of a musical score. Measure 97 features a treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature. The melody consists of eighth and sixteenth notes, ending with a quarter rest. The bass staff contains a blue bass line with eighth and sixteenth notes. The piano accompaniment is shown in two staves: the upper staff has green half notes, and the lower staff has blue eighth and sixteenth notes. Measure 98 continues the piano accompaniment with similar rhythmic patterns.

99

Measures 99 and 100 of a musical score. Measure 99 features a treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature. The melody consists of eighth and sixteenth notes, ending with a quarter rest. The bass staff contains a blue bass line with eighth and sixteenth notes. The piano accompaniment is shown in two staves: the upper staff has green half notes, and the lower staff has blue eighth and sixteenth notes. Measure 100 continues the piano accompaniment with similar rhythmic patterns.

101

Measures 101 and 102 of a musical score. Measure 101 features a treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature. The melody consists of eighth and sixteenth notes, ending with a quarter rest. The bass staff contains a blue bass line with eighth and sixteenth notes. The piano accompaniment is shown in two staves: the upper staff has green half notes, and the lower staff has blue eighth and sixteenth notes. Measure 102 continues the piano accompaniment with similar rhythmic patterns.

103

105

III. Selâm

Devr-i kebîr   Nâ ge   hân   an   bər(i)fe   şân   â
 Gül şü   küf   te   en(i)de   r_în   sah

107

med sa bâ be li yâ ri men a man
ni çe men be li yâ ri men a man

113

fâ i lün

Bû yi müş ki âh zağ fe rân â
Sad ne vâ yı âh bül bü lân â

119

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

med sa bâ be li yâ ri me n(i) dost
med sa bâ be li yâ ri me n(i) dost

125

fâ i lün

Şem si Teb rî zî sa bâ hal

131

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

aş kı güft be li yâ ri men a man

137

fâ i lün

Â şı kan râ ah câ nı cân â

143

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

me d(i) bâ

149

fâ i lün

151

153

155

157

159

Ey kihezâr â ferin bu ni cesul tâ n_olur
Yürüksemâî Her kibugün Ve led'e i nanuben yüz sü re

161

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün

Ku lu o lan ki ş i ler âh hüs re vü hâ kâ n_olur
 Yok sul_i se ba y_olur âh bâ y_ise sul tâ n_olur

167

müf te i lün fâ i lün Müf te i lün fâ i lün

172

1 2

174

174

180

180

Ansür hi ka bâ yi kiğümeh pâr (i) ber_a

186

Mef û lü me fâ ↑ lüme fâ ↑ lü fe û

186

med Ah be râ med Emsâl (i) der_in hır ka i zen

191 lün âh fe û lün Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ

gâr (i) ber_â med âh ber_â med Şemse'İHak kı Teb

196 ↑ lü fe û lün âh fe û lün Mef û lü me fâ

rî zi re sî dest (i) be gû yîd âh be gû yîd

201 ↑ lü me fâ ↑ lü fe û lün âh fe û lün

K'ez çer hi sa fâ ân me hi en vâ (i) be râ med ân be râ

206

Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe û lün ân fe û

med

211

lün

216

Her ki zî uş şâk (ı) gi rî zân şe ved Bâ rı di ger

221 Müf te i lün müf te i lün fâ i lün Müf te i lün

hâ ce pe şî mân şe ved Her ki se bî yi tü ke şed

226 müf te i lün fâ i lün Müf te i lün müf te i lün

â kî bet Der hare mi iş re ti sul tân şe ved

231 fâ i lün Müf te i lün müf te i lün fâ i lün

236

Measures 236-240: The melody consists of eighth and sixteenth notes. The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern in the right hand and a more complex sixteenth-note pattern in the left hand.

241

Measures 241-245: The melody continues with eighth and sixteenth notes, including a sharp sign. The piano accompaniment maintains the same rhythmic patterns as the previous section.

246

Measures 246-250: The melody continues with eighth and sixteenth notes, including a sharp sign. The piano accompaniment maintains the same rhythmic patterns as the previous section.

Kad eş re kati'd dün yâ min nû ri hü miy yâ nâ El

251

Mef û lü me fâ î lün mef û lü me fâ î lün Mef

bed rü a lâ sâ ki i v'el ke' sū Sü rey yâ nâ Es sab ve tû î

256

û lü me fâ î lün mef û lü me fâ î lün Mef û lü me fâ

mâ nî v'el hal ve tûbos tâ nî V'el meş ce rü nü de mâ nî v'el

261

î lün mef û lü me fâ î lün Mef û lü me fâ î lün mef

ver dü mü hay yâ nâ Ve'l meş ce rü nü de mâ nî ve'l ver dü mü hay

266

û lü me fâ î lün Mef û lü me fâ î lün mef û lü me fâ

yâ nâ

271

î lün

Câ me si yeh kerd küfr(i) nû ri Mu ham med re sîd
 Dil çü su tur lâ bî şüd â ye ti heft â sumân
 Tab lî kî yâ met zedend sû ri haş rî mî demed
 Ez pe yi nâ mah re mân kuf l(u) ze dem ber dehân

276

Mûf te i lün fâ i lün mûf te i lün fâ i lün

Tab lı be kâ kûf (u)tend mil kimuhal led resîd
 Şer hi di li Ah me dî hef timücel led resîd
 Vak ti şüd_ey mür de gân haş rı müced ded resîd
 Hî z(i)be gû mut rı bân iş re ti ser med resîd

281

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün

IV. Selâm

Evfer

Sul tâ nı me nî

286

Müs tef i le tün

â h(i) sul tâ nı me nî

288

âh müs tef i le tün

(Saz.... ...)V'en der di l_ü cân

290

Müs tef i le tün

cân î mâ ni me nî

292

tün müs tef i le tün

Ah Der men be de mî

294

Ah Müs tef i le tün

âh men zin de şe vem

296 ah müs tef i le tün

(Saz... ..)Yek cân çi bü ved

298 Müs tef i le tün

ved sad câ nı me nî

300 tün müs tef i le tün

Âh   î   mâ   nı   me   nî

302

Âh   Müs   tef   i   le   tün

3.4.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

شاه ز کرم بر من درویش نگر
بر حال من هستهء دلریش نگر
هر چند نیم لایق بحشایش تو
بر من منگر بر کرم خویش نگر

Şâhâ zi kerem ber men dervîş niger
Ber hâl-i men haste-i dilrîş niger
Her çend neyem lââyık-ı bahşâyîş-i tû
Ber men me-niger ber kerem-i hîş niger³⁶

Vezin: Mefûlû mefâilû mefâilû feûl (Rubâî / Ahreb 1)

Usûl-Vezin Şeması:

14														
8														
Mef	û	lû	me fâ	hâs	te	te	me fâ	î	lû	fe	ûl			
Ber	hâ	li	me nî	hâs	te	te	i dil	rîş		(i)	niger			
Şâ	hâ	zi	kerem	ber	me	me	ni der	vîş		(i)	niger			
Her	çend	i	neyem	lâ	yi	yi	kıbah	şâ	yi		şi	tû		
Ber	men	me	ni ger	ber	ke	ke	re mi	hî			hîş	(i)ger		

II.

یارب و دو کون بی نیازم گردان
وز افسر فقر سر فرازم گردان
اندر حرمت محرم رازم گردان
آن ره که نه سوی تست بازم گردان

³⁶ Bu rubâî Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Yâ Rabb ü dû kevn bî-niyâzem gerdân
V'ez efser-i fakr ser firâzem gerdân
Ender haremet mahrem râzem gerdân
Âh reh ki ne sûy-i tüst bâzem gerdân

Vezin: Mefûlü mefâilün mefâilün fa' (Rubâî / Ahreb 6)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef û lû me fâ lün lün me fâ zêm lün fa'
Yâ Rab b-ü dükevn bî bî ni yâ zêm ger dân
V'ez ef se ri fakr se ser fi râ zêm ger dân
En der ha remet mah re rem i râ zêm ger dân
Ân reh ki ne sû yi tû tûst (û)bâ zêm ger dân

III.

بیا بیا که توی جان جان جان سماع
بیا که سرو روانی بیوستان سماع
بیا که چشمه خورشید زیر سایه تست
هزار زهره تو داری بر آسمان سماع

Biyâ biyâ ki tû-yi cân cân cân-ı semâ'
Biyâ ki serv-i revânî be-bostân-ı semâ'
Biyâ ki çeşme-i hûrşîd zîr sâye-i tüst
Hezâr Zühre-i tû dârî ber âsumân-ı semâ'³⁷

Vezin: Mefâilün feilâtün mefâilün feilün (Bahr-i müctes)

³⁷ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.504, gz.no. 1295

Usûl-Vezin Şeması:

14
8

Me Bî Bî Bî He fâ yâ yâ zâ i lûn bi yâ ki ser ki çeş rı zûh fe kı vi me re i lâ tû yî re vâ i hûr tû dâ tûn cân nî şî rî me (ı) be di ber fâ cân bês zîr â i lûn (ı) câ (ı) tâ (ı) sâ sumâ fe nı ye nı i lûn semâ' semâ' i tûst semâ'

3.4.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

گرین سلطان مارا بنده باشی
همه گریند و تو در خنده باشی
و گر غم پر شود اطراف عالم
تو شاد و خرم و فرخنده باشی
بعشق شمس تبریزی بده جان
که تا چون عشق او پاینده باشی

Ger in sultân-ı mârâ bende bâşî
Heme giryend ü tû der hande bâşî
V'eger gam pür şüd etrâf-ı âlem
Tû şâd ü hürrem ü ferhunde bâşî
Be aşk-ı Şems-i Tebrîzî be-deh cân
Ki tâ çün aşk-ı o pâyende bâşî³⁸

Vezin: Mefâîlün mefâîlün feûlün (Bahr-i hezec-i müseddes-i mahzûf)

³⁸ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.985, gz.no. 2653

Usûl-Vezin Şeması:

9/4

Mefâ Gerîn Heme Veger Tûşâd Beaş Kî tâ î sul gir gam ü kî çün lûn mefâ tâ nı mâ yend ü tû der pür şeved et hür re mü fer Şem si Teb rî aş kî o pâ lû fe ü ben debâ han debâ râ fı â han debâ zî bedeh yen debâ lûn şî şî lêm şî cân şî

3.4.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

ناگهان عنبرفشان آمد صبا
 بوی مشک ز غفران آمد صبا
 گل شکفته اندر این صحن چمن
 صد نواء بلبلان آمد صبا
 شمس تبریزی صبا حال عشق گفت
 عاشقان را جان و جان آمد صبا

Nâgehân anberfeşân âmed sabâ
 Bûy-i müşk-i zağferân âmed sabâ
 Gül şekofte ender îñ sahn-ı çemen
 Sad nevâ-yi bûlbûlân âmed sabâ
 Şems-i Tebrîzî sabâhal aşk güft
 Âşıkân râ cân ü cân âmed sabâ³⁹

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel-i müseddes)

³⁹ Bu üç beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Usûl-Vezin Şeması:

28
8

فَا i لَ تُون فَ i لَ تُون فَ i لُون
 نَا ge هَان اَن بَر fe سَان اَ مَد سا بَا
 بُو yi مِشْ كِي زَاغْ فَرَان اَ مَد سا بَا
 غُول شُو كُفْ تَ عَن دَ عَر اِن سَاه نِي چَمَن
 شَاد نَ وَ يَ رِي بُلْ بُلَان اَ مَد سا بَا
 شَم سِي تَ ب رِي سَا بَا هَال اَش كِي گُفْت
 آ شِي كَان رَا حَا نِي حَا اَ

II.

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur
 Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
 Her ki bugün Veled'e inanuben yüz sure
 Yoksul ise bây olur bây ise sultân olur

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bah-r-i münserîh)

Usûl-Vezin Şeması:

6
8

مُفْ تَ i لُون فَ i لُون مُفْ تَ i لُون فَ i لُون
 عَیْ کِی هَ زَارْ اَ فَرِیْنْ بُو نِیْ سُلْ تَانْ O LUR
 کُو لُو لَانْ کِی شِی لَرْ هُوسْ رِیْ هَا کَانْ O LUR
 هَر کِی بُو غُونْ وَ لَ د'E نَا نُبَنْ یُوزْ سُ رَE
 یُوکْ سُو لِیْ سَ بَا یُ O LUR بَا یُ سَ سُلْ تَانْ O LUR

III.

آن سرخ قبايي که چو مه پار بر آمد
 امسال درين جرقه زنگار بر آمد
 شمس الحق تبريز رسيدست بگويد
 کز چرخ صفا آن مه انوار بر آمد

Ân sürh-i kabâyî ki çü mehpâr ber âmed
Emsâl der îh hırka-ı zengâr ber âmed
Şemse'1 Hakk-ı Tebrîzî resîdest be-gûyîd
Kez çerh-i safâ ân meh-i envâr ber âmed⁴⁰

Vezin: Mefûlû mefâîlû mefâîlû feûlûn (Bahr-i Hezec-i mekfûl)

Usûl-Vezin Şeması:

6
8

Mef û lû me fâ lû me fâ lû fe û lûn âh fe û lûn
 An sūr hi ka bâ yî ki çūmeh pā re be r-â med âh be r-â med
 Eṃ sâl (i) de r-în hîr ka i zen gār (i) be r-â med âh be r-â med
 ŞemsalHak kî Teb rî zi re sî dest (i) be gû yîd âh be gû yîd
 K'ezçer hi sa fâ ân me hi en vār (i) be r-â med âh be r-â med

IV.

هر که ز عشق گریزان شود
بار دگر خواجه پشیمان شود
هر که سبوی تو کشد عاقبت
در حرم عشرت سلطان شود

Her ki zî uşşâk girîzân şevêd
 Bâr digêr hâce peşîmân şevêd
 Her ki sebû-yî keşêd 'âkîbet
 Der harem-i 'işret-i sultan şevêd⁴¹

Vezin: Müfteilün müfteilün fâilün (Bahr-i serî‘ matviy-yi mavkûf)

⁴⁰ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.274-275, gz.no. 650.

⁴¹ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.402, gz.no. 1005.

Usûl-Vezin Şeması:

Müf	te	i	lün	müf	te	i	lün	fâ	i	lün
Her	ki	zi	uş	şak	(i)	gi	rî	zân	şe	ved
Bâr	(i)	di	ger	hâ	ce	pe	şî	mân	şe	ved
Her	ki	se	bû	yî	tû	ke	şed	â	kı	bet
Der	ha	re	mi	iş	re	tî	sul	tân	şe	ved

V.

قد اشرفت الدنيا من نور حميانا
 البدر غدا ساقى والكأس ثرياننا
 الصبوة ايمانى والخلوة بستانى
 والمشجر ندمانى والورد محيانا

Kad eşrekati'd dünyâ min nûri hümeyyânâ
 El-bedr ü gadâ sâkî ve'l ke'sü Süreyyânâ
 Es-sabvetü îmânî ve'l halvetü bostânî
 V'el meşcerü nüdemânî ve'l verdü müheyyânâ⁴²

Vezin: Mef'ûlû mefâîlün mef'ûlû mefâîlün (Bahr-i hezec-i ahreb)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû	me	fâ	î	lün	mef	û	lû	me	fâ	î	lün
Kad	eş	re	ka	t'id	dün	yâ	min	nû	ri	hüme	yâ	nâ	
El	bed	rû	a	lâ	sâ	kî	v'el	ke'	sü	Sü	rey	yâ	nâ
Es	sâb	ve	tû	î	mâ	nî	v'el	hâl	ve	tû	bos	tâ	nî
V'el	meş	ce	rû	nû	mâ	nî	v'el	ver	dü	mü	hay	yâ	nâ

⁴² Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.148, gz.no. 267.

VI.

جامه سیه کرد کفر نور محمد رسید
 طبل بقا کوفتند ملک مخلص رسید
 دل چو سطرلاب شد آید هفت آسمان
 شرح دل احمدی هفت مجلد رسید
 طبل قیامت زدند صور حشر می دم
 از پی نامحرمان قفل زدم بر دهان
 خیز بگو مطربان عشرت سرمد رسید

Câme siyeh kerd küfr nûr-i Muhammed resîd
 Tabl-ı bekâ küftend mülk-i muhalled resîd
 Dîl çü suturlâb şûd âyet-i heft âsumân
 Şerh dil-i Ahmedî heft mücelled resîd
 Tabl-ı kıyâmet zedend sûr-i haşr mîdemed
 Vakt şûd ey mürdegân haşr-ı mücedded resîd
 Ez pey-i nâmahremân kufl zedem ber dehân
 Hîz be-gû mutribân ‘işret-i sermed resîd⁴³

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserih)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf	te	i	lün	fâ	i	lün	müf	te	i	lün	fâ	i	lün
Çâ	me	si	yeh	kerd	küfr(ü)	nû	ri	Muham	med	re	sîd		
Tâb	lı	be	kâ	küf	(u)tend	nîil	ki	mu	hal	led	re	sîd	
Dîl	çü	su	tur	lâ	bı	şûd	â	ye	ti	heft	â	sumân	
Şer	hi	di	li	Ah	me	dî	heft	i	mü	cel	led	re	sîd
Tâb	lı	ki	yâ	met	zedend	şû	ri	haş	rı	mî	demed		
Vak	ti	şûd-ey	mür	de	gân	haş	rı	mü	ced	ded	re	sîd	
Ez	pe	yi	nâ	mah	re	mân	kufl	(u)	zedem	ber	de	hân	
Hîz	(i)	be	gû	mut	rı	bân	iş	re	ti	ser	med	re	sîd

⁴³ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.356-357, gz.no. 882.

3.4.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منی سلطان منی
و اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منی

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dil ü cân î mân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef le tün
Sul tâ nî me nî
V'en der dî l-ü cân
Der men be de mî
Yek cân qi bū ved
î mâ nî me nî

müs tef le tün
sul tâ nî me nî
î mâ nî me nî
men zin de şe vem
sad câ nî me nî

3.5. SEGÂH MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.5.1. Notası

SEGÂH ÂYİN-İ ŞERÎFİ I. SELÂM

Buhurizâde Mustafa İtrî Efendi

Devr-i Revan Ey â şı kı rû yi tû he zâ rân
Rû ker de be sû yi tû he zâ rân

1 **Mef** û lû me fâ î lû me fâ î

Usûl

Velvele

â şık câ nı men câ nâ nı men sul tâ nı men
â şık câ nı men câ nâ nı men sul tâ nı men

3 **lûn** fa' -

Ten hâ ne me nem â şı kı rû yî

5 **Mef** û lû me fâ î lû me fâ î

7 lūn fa'

9 Mef û lū me fâ î lū me fâ î

11 lūn fa'

13

Mūs tef i lün mūs tef i lün

15

mūs tef i lün mūs tef i lün

17

Mūs tef i lün mūs tef i lün

19 müs tef i lün müs tef i lün

21 Müs tef i lün müs tef i lün

23 müs tef i lün müs tef i lün

25   Müs   tef   i   lün   müs   tef   i   lün

27   müs   tef   i   lün   müs   tef   i   lün

29   Müs   tef   i   lün   müs   tef   i   lün

31

müs tef i lün müs tef i lün

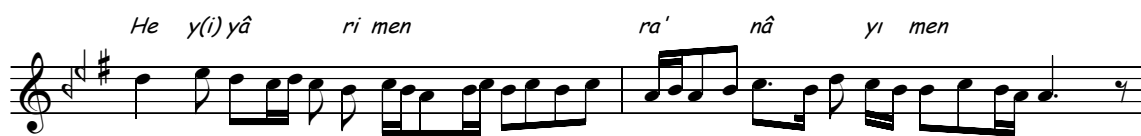
33

Müs tef i lün müs tef i lün

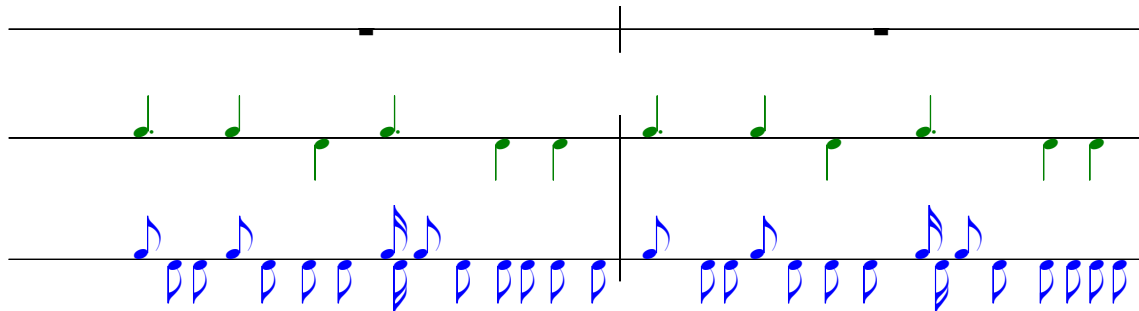

35

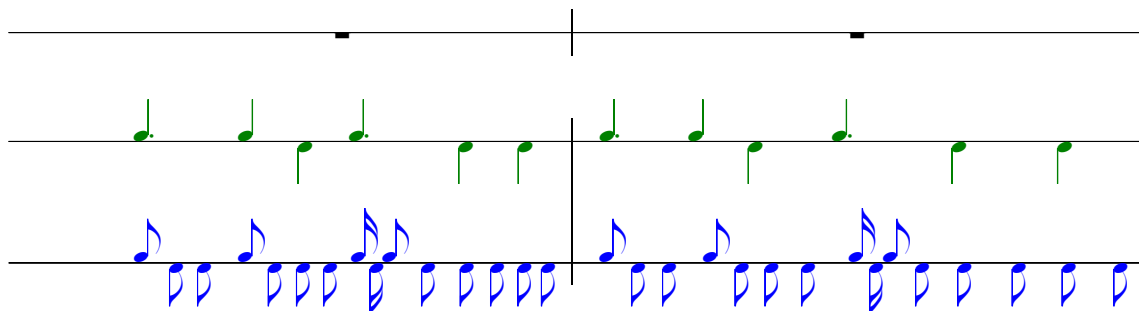
müs tef i lün müs tef i lün

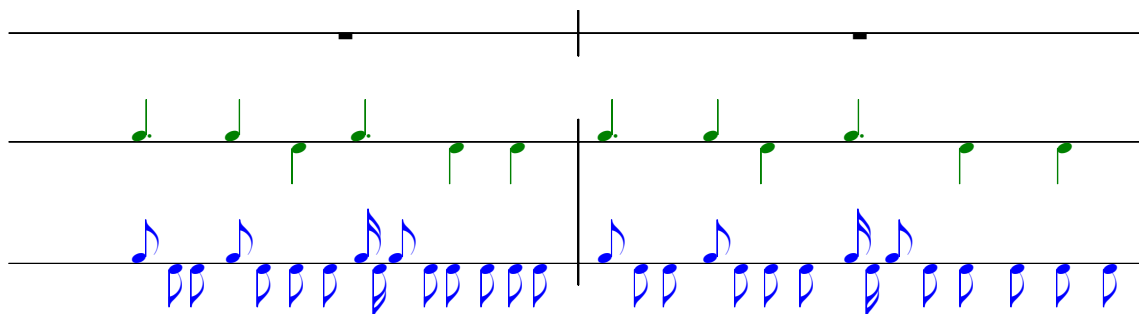
37

39

41

43

Mef û lü me fâ î lün mef û

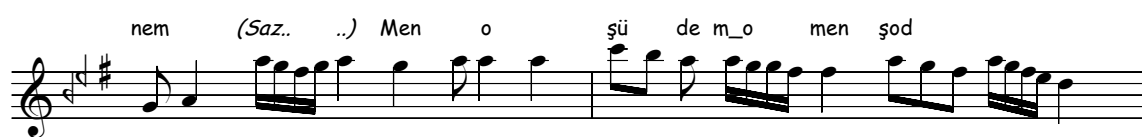
45

lü me fâ î lün Mef û lü me fâ

47

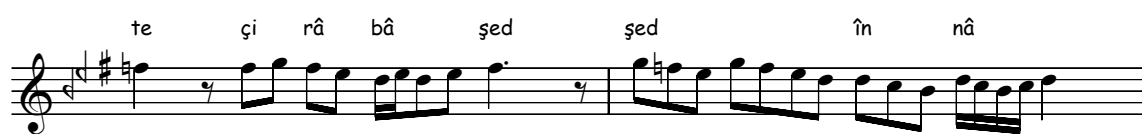
î lün lün mef û lü me fâ î

49 lün Mef û lü me fâ î lün

51 mef û lü me fâ î lün Mef û

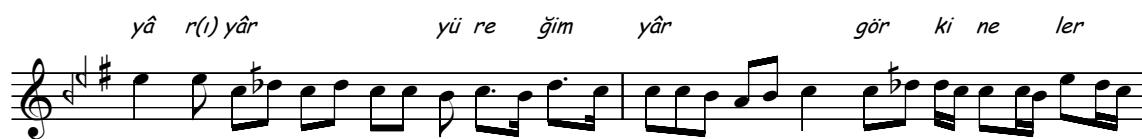
53 lü me fâ î lün lün mef û

55 lü me fâ î lün

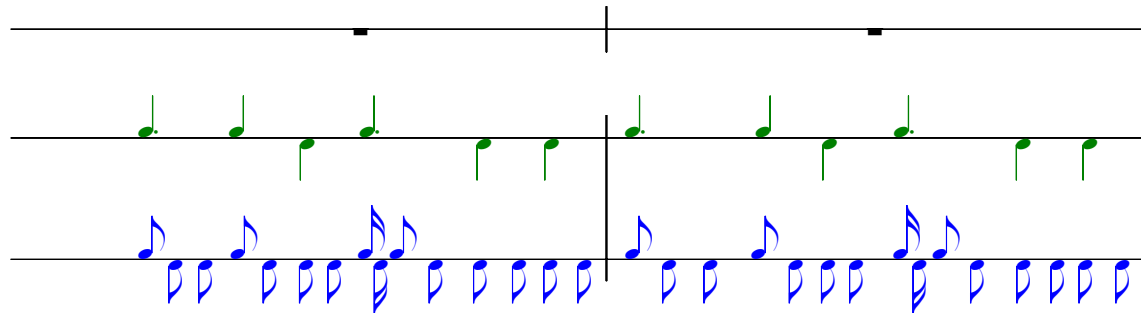
57

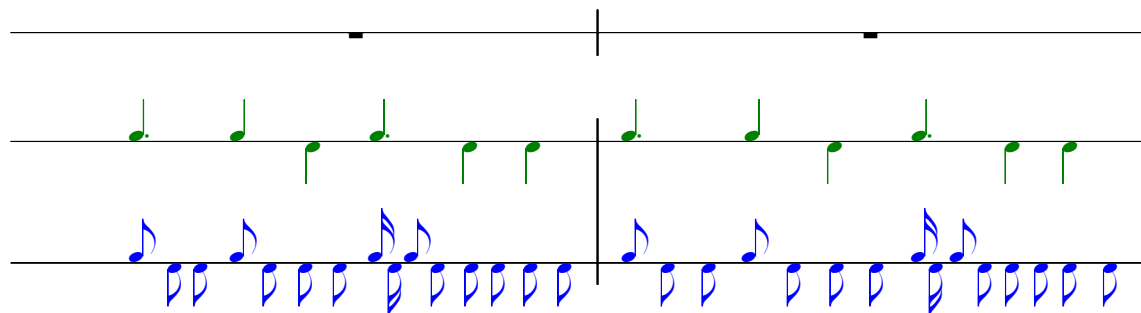
59

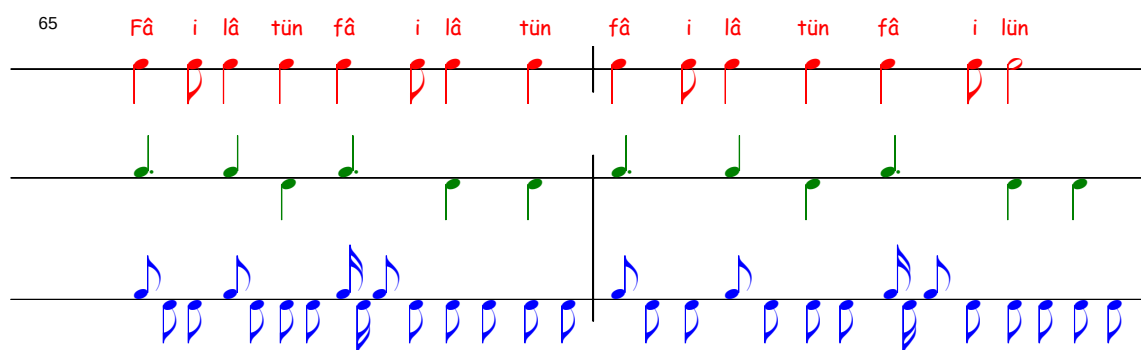
61

63

65

Ceb re' i l_ü kud si yân râ bâ l_ü per ez rak şo de

73 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

En bi yâ v_ü ev li yâ râ dî de gân big ri s(i) te

75 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

En bi yâ v_ü ev li yâ râ dî de gân big ri s(i) te (Saz)

77 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

79 Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lûn

81 Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lûn

II. SELÂM

83 Müs tef i lûn

85

müs tef tef i lün

87

müs tef i lün

89

müs tef i lün

91

Müs tef tef i lün

93

lün müs tef tef i lün

95

müs tef i lün

97

müs tef tef i lün

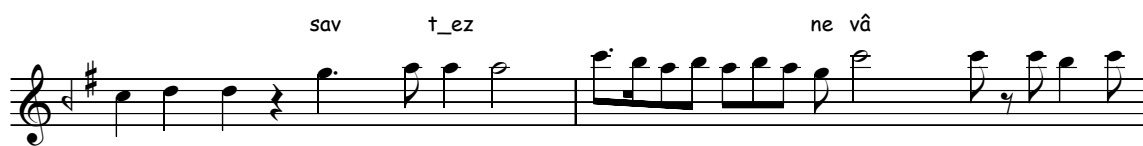
99

Müs tef i lün

101

müs tef tef i lün

103

müs tef i lün

105

müs tef i lün

107

Müs tef tef i lün

109

müs tef tef i lün

111

müs tef i lün

113

müs tef tef i lün

115

Fâ fâ i lâ

117

tün fâ i lâ

119

tün fâ i lâ

127

tün fâ fâ i lâ

129

fâ lâ tün fâ

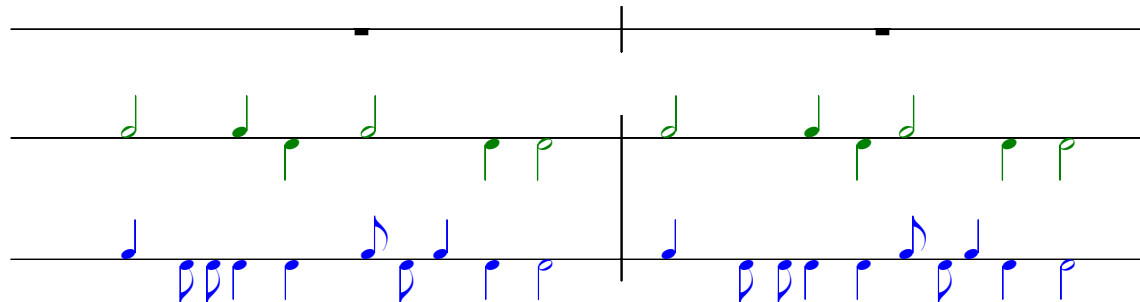

131

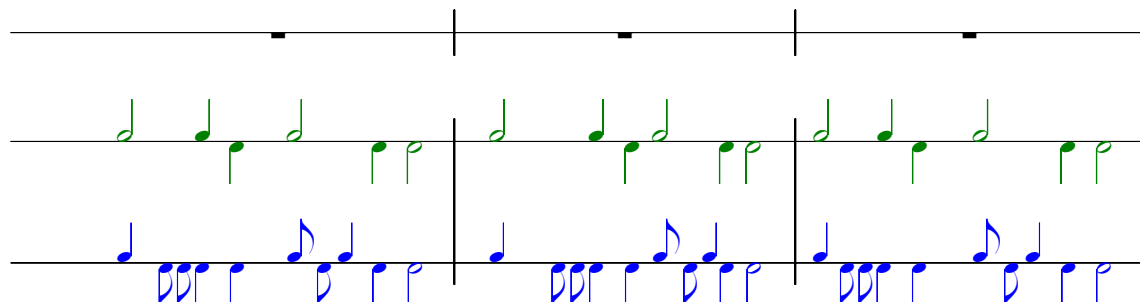
fâ i lün

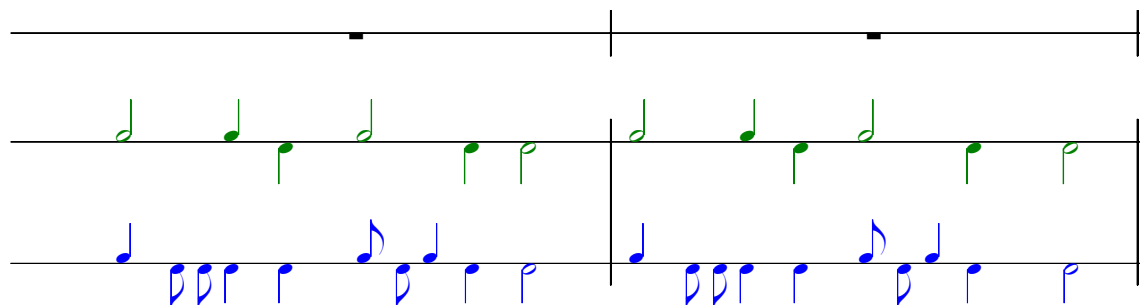
133

135

138

III. SELÂM

Devr-i Kebîr   Dil   çü   câ   yi   Hak k(i) bü   ved   Hak
Hû   ze   nem   ber   ku d(u) si   yâ   her

1   Fâ   i   lâ   tûn   fâ   i   lâ   tûn

Usûl

Velvle

bâ me   nes   t_ü   menbeHak   (Saz...)
şeb zi   dil   hû   hû zenem   (Saz...)

7   fâ   i   lâ   tûn   fâ i lûn

Be r(i) ce   mâ   li   Hak he   me   yâ

13   Fâ   i   lâ   tûn   fâ   i   lâ   tûn

1 Hû vü yâ men Hû Hû ze nem

19 fâ i lâ tün fâ i lün

2 be r(i) hîş ten Hû Hû ze nem (Saz)

25 fâ i lâ tün fâ i lün

Âh Di lâ nez di ke sî be ni şîn

31 Me fâ î lün

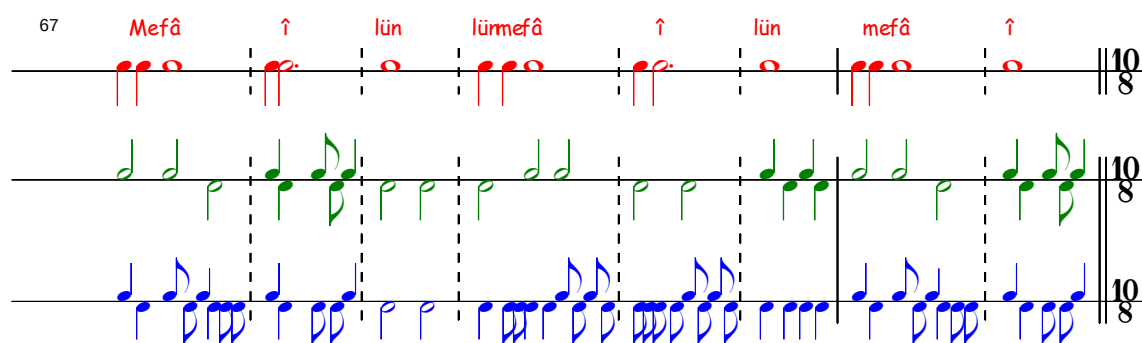
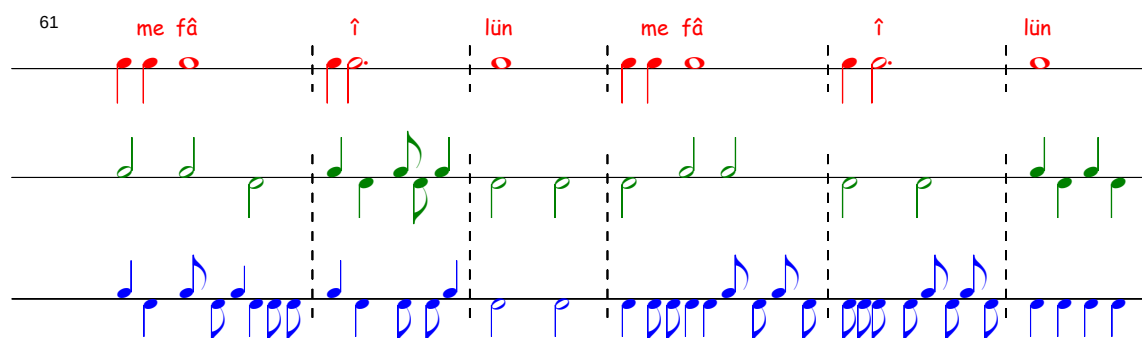
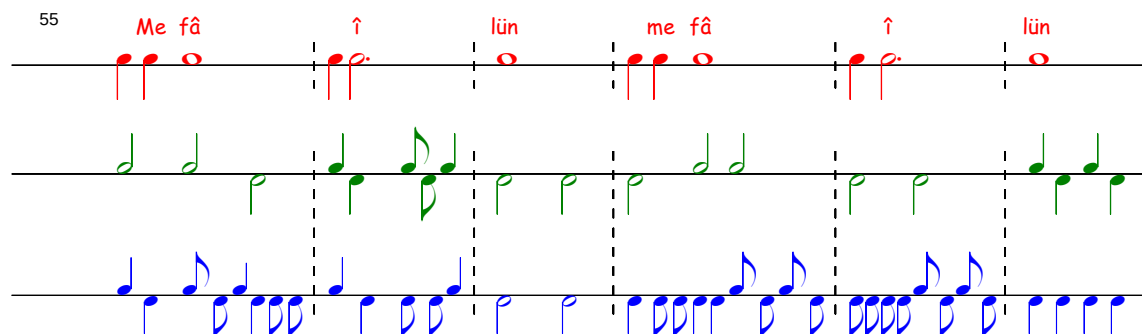
37 me fâ î lün me fâ î lün

43 Me fâ î lün lün me fâ î lün

49 me fâ î lün me fâ î lün

red e ser dâ red

75 lün me fâ î lün

78

81

Yürüksemâî

Ey ki he zâr â fe rin âh bu ni ce sul tâ n_o lur

86 Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün

o lur Ku lu o lan ki şî ler câ nım hus re v_ü hâ

91 lün Müf te i lün fâ i lün müf te i lün

96

fâ i lün Müf te i lün fâ i lün

101

müf te i lün fâ i lün i lün Müf te i lün fâ i lün

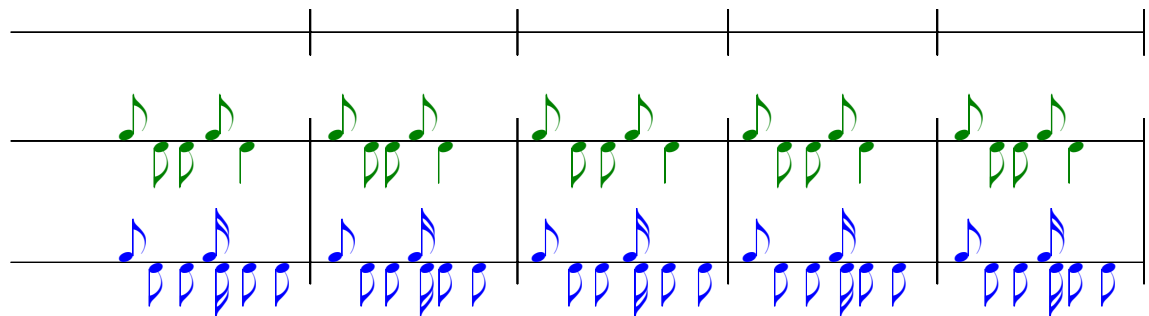

106

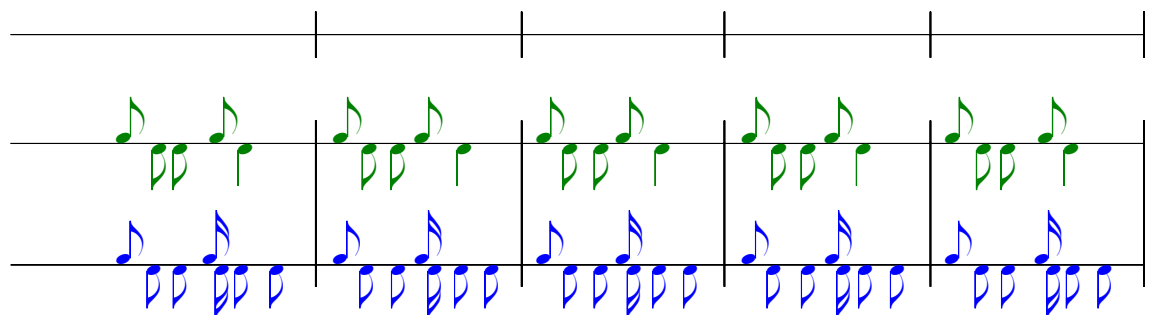
müf te i lün fâ i lün

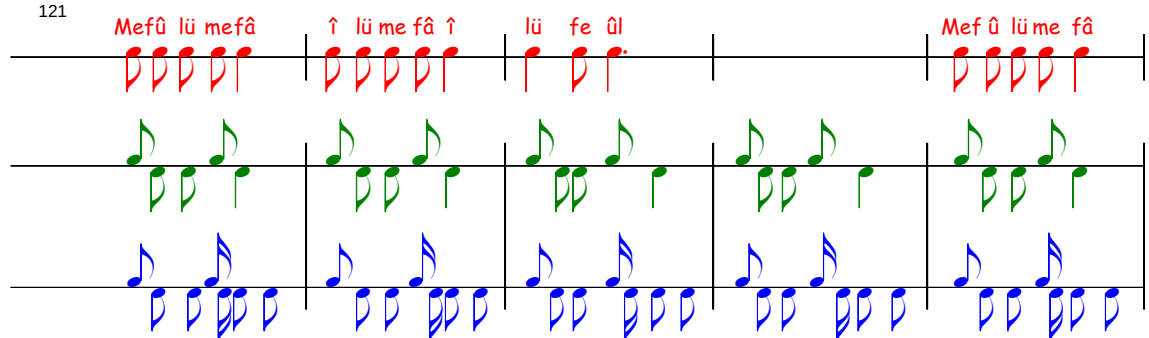
111

116

121

126

↑ lü me fâ ↑ lü fe ûl Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ

131

↑ lü fe ûl Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ ↑ lü fe ûl

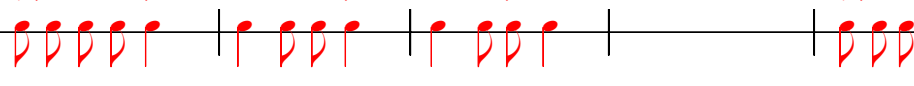

136

Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ ↑ lü fe ûl

141

Mef û lû me fâ   ↑ lû me fâ   ↑ lû fe ûl   Mef û lû me fâ

Musical notation for three voices (Soprano, Alto, Tenor) and a basso continuo line. The score is in 4/4 time and consists of five measures. The lyrics are: "Mef û lû me fâ", "↑ lû me fâ", "↑ lû fe ûl", and "Mef û lû me fâ". The Soprano part is in red, the Alto part is in green, and the Tenor part is in blue. The basso continuo line is in blue. The score is divided into five measures by vertical bar lines.

146

↑ lū me fâ   ↑ lū fe ūl   Mef ū lū me fâ   ↑ lū me fâ

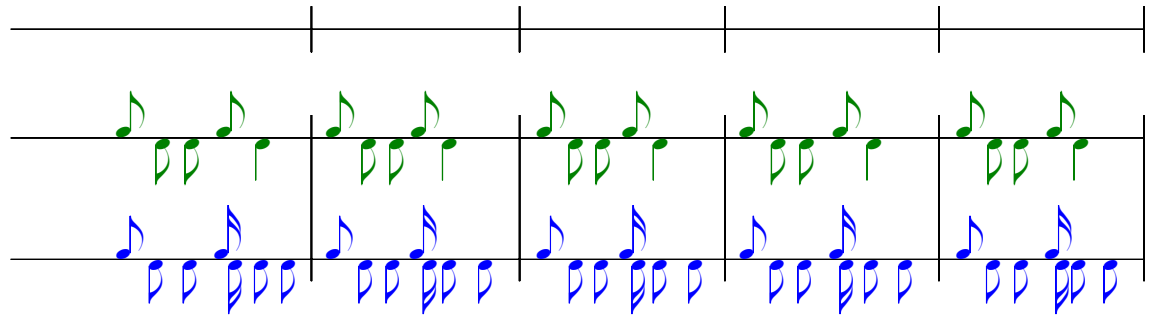
↑ lū me fâ   ↑ lū fe ūl   Mef ū lū me fâ   ↑ lū me fâ

151

lū fe ūl

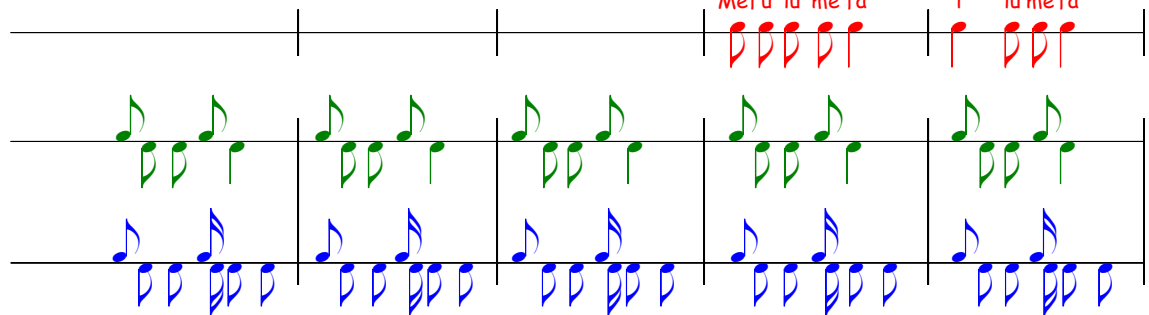
156

) Herâ hi ki ez der di di lem

161

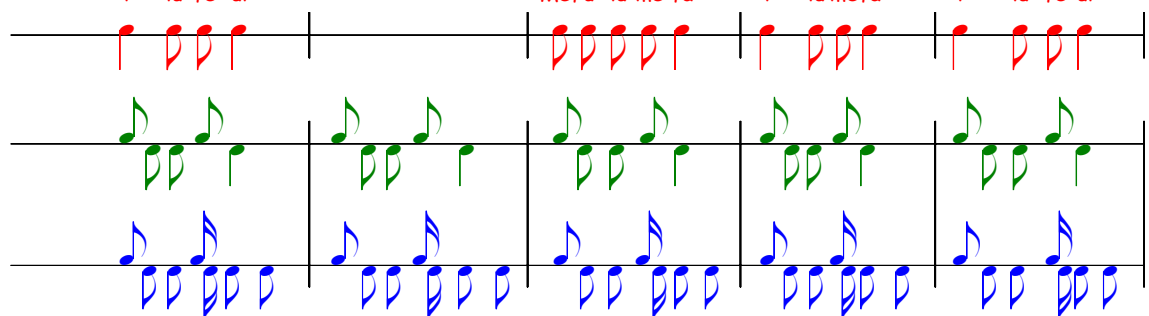

Mefû lü me fâ ↑ lü me fâ

mî şî ne vî vay (Saz) Ez â h(i) di lem gir d(i)kilem mî şî ne vî

166

↑ lü fe ûl Mefû lü me fâ ↑ lü me fâ ↑ lü fe ûl

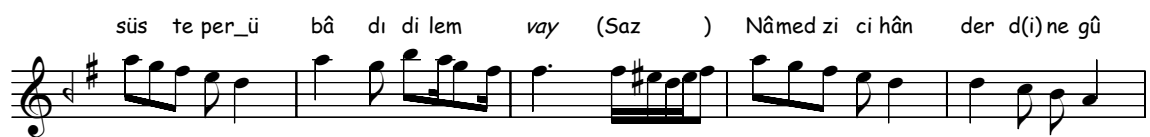
171

Mef û lü me fâ   î lü me fâ   î lü fe ûl

176

Mef û lü me fâ   î lü me fâ   î lü fe ûl   Mef û lü me fâ

181

î lü me fâ   î lü fe ûl   Mef û lü me fâ   î lü me fâ

fâ li di lem vay (Saz) Hâ li di li kes me bâ d(i)çün hâ li dilem
Ey cân_ü di lem bepor s(i) ah vâ li dilem

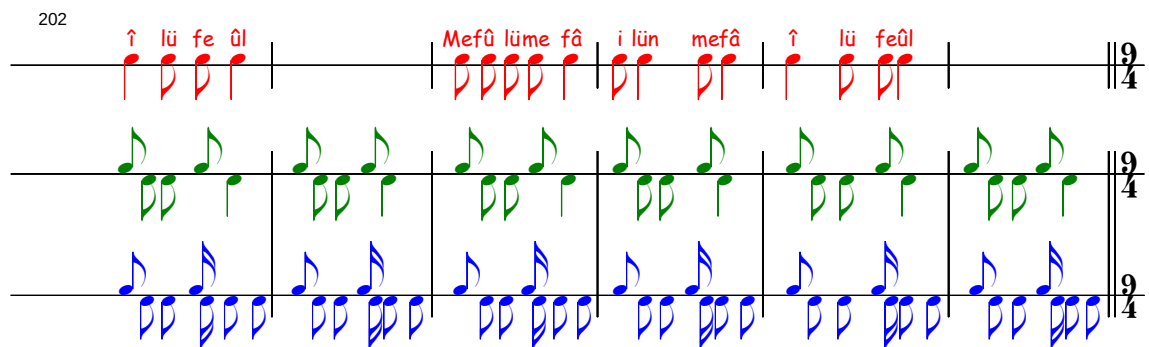
186 ↑ lü fe ûl Mefû lü me fâ i lün me fâ ↑ lü fe ûl

vay Dersa ga rı dî dehun mü dâ mes t_ü merâ vay
vay Tâez se ri kû yi tû ma kâ mes t(ü) merâ vay

191 Mefû lü me fâ i lün me fâ ↑ lü fe ûl

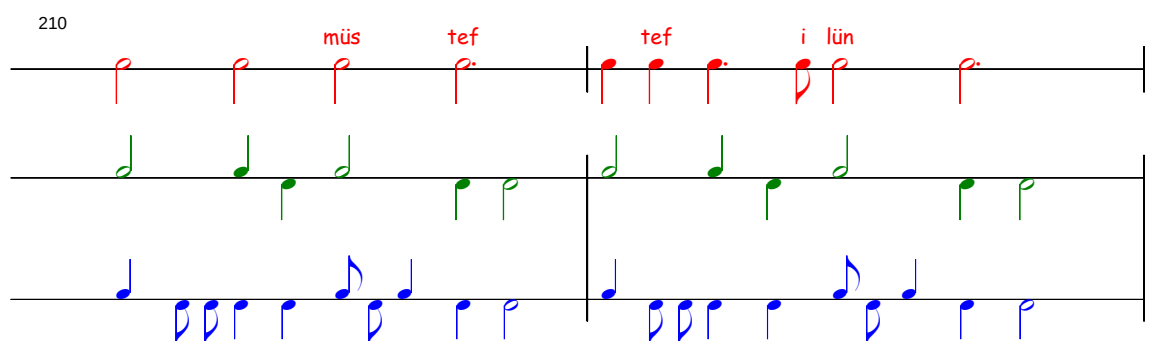
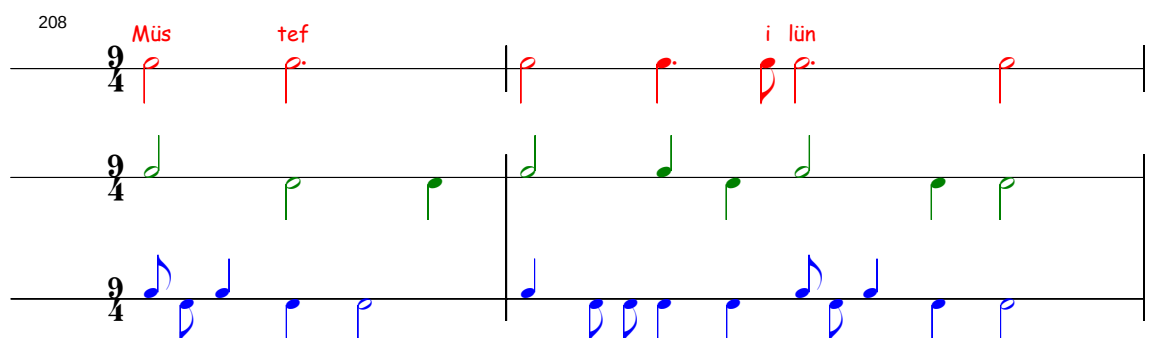
Ezvas_ü fi râ kı tû kinûn â zâ dem Eztügamıaş kı tû tamâ

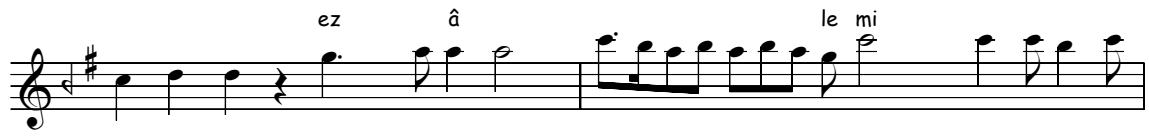
196 Mefû lü me fâ i lün me fâ ↑ lü fa' Mefû lü me fâ i lün me fâ

IV. SELÂM

Evfer

218

lün müs tef tef i lün

220

müs tef i lün

222

müs tef tef i lün

3.5.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

ای عاشق روی تو هزاران عاشق
رو کرده بسوی تو هزاران عاشق
تنها نه منم عاشق روی تو که هست
بر هر سر موی تو هزاران عاشق

Ey âşık-ı rûy-i tû hezârân âşık
Rû kerde besû-yi tû hezârân âşık
Tenhâ nemenem âşık-ı rûy-i tû ki hest
Ber her ser-i mûy-i tû hezârân âşık⁴⁴

Vezin: Mefûlû mefâîlû mefâîlûn fa' (Rubâî / Ahreb 4)

Usûl-vezin şeması:

14																			
8																			
	Mef	û	lû	me fâ	î	lû	me fâ	î				lûn	fa'						
	Êy	â	şî	kî rû	yi	tû	hezâ	rân				â	şîk						
	Rû	ker	de	be sû	yi	tû	hezâ	rân				â	şîk						
	Ten	hâ	ne	menem	â	şî	kî rû	yi				tû	est						
	Ber	her	se	ri mû	yi	tû	hezâ	rân				â	şîk						

II.

ای صوفی اهل صفا از جان بگو الله هو
وای عاشق عشق وفا از جان بگو الله هو
تو هر چه خواهی آن شوی از جان بگو الله هو
دنیا را کن دین بجو دست از همه عالم بشو
نه آن بگو نه این بگو از جان بگو الله هو

⁴⁴ Bu rubâî Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Ey sūfi-i ehl-i safâ, ez cân be-gû Allah Hû
V'ey âşık-ı aşk-ı vefâ, ez cân be-gû Allah Hû
Hâhî ki cümle cân şevî, tâ lâyı-k-ı cânân şevî
Tû her çi hâhî ân şevî, ez cân be-gû Allah Hû
Dünyâ rehâ kün, dîn be-cû dest ez heme âlem be-şû
Ne ân be-gû ne î-n be-gû, ez cân be-gû Allah Hû⁴⁵

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-vezin şeması:

III.

من بندهء سلطان جهان بانم
زان دم که رخس دیدم شوریده و حیرانم
من او شدم او من شد او جان و دلم تن شد
پیوسته چرا باشد این ناله و افغانم

Men bende-i sultânem sultan-ı cihân bânem
Z'ân dem ki ruhaş dîdem şûrîde vü hayrânem
Men o şüdem o men şüd o cân ü dilem ten şüd
Peyveste çirâ bâşed î-n nâle vü efgānem⁴⁶

Vezin: Mef'ûlü mefâilün mef'ûlü mefâilün (Bahr-i hezec-i ahreb)

⁴⁵ Bu üç beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

⁴⁶ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Usûl-vezin şeması:

14
8

Mef	û	lû	mefâ	î	lûn		mef	û	lû	mefâ	î	lûn	
Men	ben	de	i sul	tâ	nem	dem	sul	tâ	rı	cihân	bâ	nem	
Z'an	dem	ki	ru	haş	dî		şû		de	vühay	râ	nem	

IV.

ای ز هجرانت زمین و آسمان بگریسته
 دل میان خون نشسته عقل و جان بگریسته
 جبرئیل و قدسیانرا بال و پر ازرق شده
 انبیا و اولیا را دیدگان بگریسته
 ای دریغا ای دریغا ای دریغا
 بر چنان چشم عیان چشم گمان بگریسته

Ey zi hicrânet zemîn ü âsumân be-geriste
 Dil meyân-ı hûn nişeste akl ü cân be-geriste
 Cebr'îl kudsiyân râ bâl ü per ezrak şöde
 Enbiyâ vü evliyâ râ dîdegân be-geriste
 Ey dirîgâ ey dirîgâ ey dirîgâ ey dirîg
 Ber çünân çeşm-i 'ayân çeşm-i gümân be-geriste⁴⁷

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel)

⁴⁷ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.881, gz.no. 2364.

Usûl-vezin şeması:

14
8

Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lûn
 Ey zi hic râ net zemîn ü â sumân big rî si te
 Dîl meyâ nî hûn nişes te akl ü cân big rî si te
 Ceb re il ü kud siyân râ bâl ü per ez râk şo de
 Eñ bi yâ vû ev li yâ râ dî degân big rî si te
 Ey di rî gâ ey di rî gâ ey di rî gâ ey di rig
 Ber çünân çeş mi a yân çeş mi gûmân big rî si te

3.5.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

ای عاشقان ای عاشقان از عالم جان آمدم
 سر در فکن جان در طلب جویای جانان آمدم
 ای مطربان ای مطربان صوت از نوا آورده ام
 چون عندلیب از شوق گل هر دم غزلخوان آمدم

Ey âşıkân ey âşıkân ez âlem-i cân âmedem
 Serder fûken, cân der taleb, cûyâ-yi cânân âmedem
 Ey mutribân ey mutribân savt ez nevâ averdeem
 Çün andelîb ez şevk ü gül her dem gazelhân âmedem⁴⁸

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

9
4

Müs tef ilün müs tef tef ilün müs tef ilün
 Ey â şikan ey â şikan ey â şikan ey â şikan
 Ser der fi ken can der der taleb cû yâ yicâ cân â medem
 Ey mut rıbn ey mut mut rıbn savt ez ne vâ medem
 Çün an de lib ez şev şev ki gül her dem gazel hân â medem

⁴⁸ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

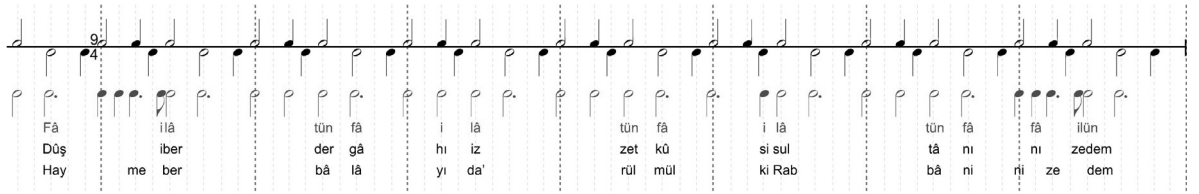
II.

دوش بر درگاه عزت کوس سلطانی زدم
 خیمه بر بالای دار الملک ربانی زدم
 بر فراز عرش همت از کف معشوق دل
 باده وحدت ز رطل جام سبخانی زدم

Dûş ber dergâh-i izzet kûs-i sultânî zedem
 Hayme ber bâlâ-yî dâr-ül milk-i rabbânî zedem⁴⁹

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel)

Usûl-vezin şeması:

3.5.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

هو زنم بر قدسیان هر شب ز دل هو هو زنم
 بر جمال حق همه یا هو ویا من هو زنم
 دل چو جای حق بود حق بامنست و من بحق
 حق بحق واصل شده بر خویشتن هو هو ذنم

Hû zenem ber kudsiyân her şeb zi dil Hû Hû zenem
 Ber cemâl-i Hak heme yâ Hû vü yâ men Hû zenem
 Dil çu cây-i hak büved Hak bâ menest ü men be-Hak
 Hak be-Hak vâsıl şöde ber hîştên Hû Hû zenem⁵⁰

⁴⁹ Bu beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

⁵⁰ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel)

Usûl-Vezin Şeması:

28
4

Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lûn
Hû ze nem ber kud si yâ her şeb zi dil Hû Hûzenem
Ber ce mâ li Hak he me yâ Hû vû yâ Hû Hûzenem
Dil çû câ yi Hakk bû ved Hak bâ me nest û menbeHak

II.

دلا نزد کسی بنشین که او از دل خبر دارد
بزیر آن درختی رو که او گل‌های تر دارد
بنال ای بلبل دستان، که زیر ا نالهٔ مستان
میان صخره و خارا اثر دارد، اثر دارد

Dilâ nezd-i kesî be-nişîn ki o ez dil haber dared
Bezîr-i ân dirahî rev ki o gülhâ-yî ter dared
Be-nâl ey bûlbûl destân, ki zîrâ nâle-i mestân
Meyân-ı sahare vü hârâ eser dared, eser dared⁵¹

Vezin: Mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün (Bahr-i hezec-i sâlim)

Usûl-Vezin Şeması:

28
4

Mefâ
Di lâ
Be zî
Bî nâl
Meyâ

î
nez
ri
ey
nı

lün
ân
bül
lî
sah

mefâ
ke sı
di rah
bû lî
re vü

î
ni şîn
tî
des
hâ

rev
tan
rev
râ

mefâ
ki o
ki o
zi zil
e ser

ez
dil
gül
râ
dâ...

lün
haber
nâ
mes

hâ yı ter
le i

dâ
red
dâ
mes

lün
red
tân

⁵¹ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.247, gz.no. 563.

III.

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur
 Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
 Her ki bugün Veled'e inanuben yüz sure
 Yoksul ise bâ-y olur bâ-y ise sultân olur

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf te i lün fâ i lün
 Ey ki he zâr â fe rin
 Ku lu o lan ki şî ler
 Her ki bu gün Ve le d'e
 Yok su lî se bâ-y o lur

IV.

ای عشق تو بگرفته سراپای دلم
 وای وصل رخت گشته تمنای دلم
 گر داد دل سوختهء من ندهی
 ای وای دلم وای دلم وای دلم

ای گشته فدای تو سراپای دلم
 شد زلف چو هندوی تو ما وای دلم
 گر هندوی زلف تو دلم و آن ندهی
 ای وای دلم وای دلم وای دلم

Ey aşk-ı tû be-girifte serâpây dilem
 V'ey vasl-ı ruhat geşte temennây dilem

Ger dâd dil-i sũhte-i men nede hĩ
Ey vâý dilem vâý dilem vâý dilem⁵²

Ey geşte fedâ-yi tû serâpây dilem
Şûd zülfü vü hindû-yi tû me'vâ-yı dilem
Ger hindû-yi zülf-i tû dilem v'an nede hî
Ey vâ-y dilem vâ-y dilem vâ-y dilem⁵³

Vezin: Mef'ûlü mefâîlü mefâîlü feûl (Rubâî / Ahreb 1)

Usûl-Vezin Şeması:

6							
8							

V.

هر آهی که از درد دلم میشنوی
از آه دلم گرد مشکلم میشنوی
گر گوش بحال دل من باز کنی
دائم ز دلم دلم دلم میشنوی

⁵² Bu rubâî Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

⁵³ Bu rubâî Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Her âhı ki ez derd-i dilem mîşinevî
 Ez âh-ı dilem gird müşkilem mîşinevî
 Ger gûş be-hâl-i dil-i men bâz kunî
 Dâim zi dilem dilem dilem mîşinevî⁵⁴

Vezin: Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 1)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef û lû me fâ
 Her â hi ki ez
 Ğ z-â hı di lem
 Gergûş(u) be hâ
 Dâ im zi di lem
 lû me fâ
 (i) ki lem
 di li men
 lem di lem
 lû fe ûl
 şı ne vi
 şı ne vi
 (ı) ku nî
 şı ne vi

VI.

ای عشق تو بگسسته پر و بال دلم
 نامد ز جهان درد نگو فال دلم
 ای جان و دلم بیس احوال دلم
 حال دل کس مباد چون حال دلم

Ey aşk-ı tû biksüste per ü bâl-i dilem
 Nâmed zi cihân derd ne gû fâl-i dilem
 Ey cân ü dilem be-pürs ahvâl-i dilem
 Hâl-i dil-i kes mebâd çün hâl-i dilem⁵⁵

Vezin: Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 1)

⁵⁴ Bu rubâî Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

⁵⁵ Bu rubâî Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Usûl-Vezin Şeması:

6
8

Mef û lü me fâ lü me fâ lü fe ûl
 Bâ aş kı tû big şûs te pe r-û bād (i) di lem
 Nâmed zi ci hân dērd (i) ne gû fâl (i) di lem
 Ey cân û di lem be por si ah vâl (i) di lem
 Hâ li di li kes mebâd (i) çün hâl (i) di lem

VII.

تا از سر کوی تو مقامست مرا
 در ساغر دیده خون مدامست مرا
 از وصل و فراق تو کنون آزادم
 از تو غم عشق تو تمامست مرا

Tâ ez ser-i kûy-i tû makâmet merâ
 Der sagâr-ı dîde hûn müdâmet merâ
 Ez vasl ü firâk-ı tû kinûn âzâdem
 Ez tû gam-ı aşk-ı tû tamâmet merâ⁵⁶

Vezin: Mef'ûlü mefâilün mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 3)

Usûl-Vezin Şeması:

6
8

Mef û lü me fâ lün me fâ lü fe ûl
 Tâ ez se ri kû yi tû ma kâ mest ü me râ
 Der sâ gar ı dî de hun müdâm est ü me râ
 Ezvasl ü fi râ kı tû ki nün â zâ dem
 Ez tû ga mı aş kı tû a mâ mest ü me râ

⁵⁶ Bu rubâî Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

3.5.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

ای عاشقان ای عاشقان آنکس که بیند روی او
شوریده گردد عقل او آشفته گردد خوی او

Ey âşıkân ey âşıkân ân kes ki bîned rûy-i o
Şûrîde gerded akl-ı o âşüfte gerded hûy-i o

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Mus tef ilün
 Ey â şıkan
 Ser der fi ken
 Ey mut ribân
 Cün an de lib

müs tef â
 ey â şıkan
 can der taleb
 ey mut ribân
 ez şev ki gül

müs tef ilün
 ez â lemi
 cû yâ yıca
 savt ez ne vâ
 her dem gazel

müs tef ilün
 cân â medem
 nân â medem
 â ver deern
 hân â medem

3.6. RAST MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.6.1. Notası

RAST ÂYİN-İ ŞERÎFİ I. SELÂM

Kutb-i nâyî Şeyh Osman Dede

Ağır Düyek *Hey yâ r(i)* Ez hâ ce be por
İn hâ ne ki pey

1 Mef û lü me fâ

Usûl

Velvle

sî ve sî ves d(i) ki İn hâ
te de r_o bâ

4 ↑ lü me fâ ↑

hâ ne çi hâ nest he y(i) he y(i)sul
ban g(ü) çe gâ nest he y(i) he y(i)sul

7 ↑ lü fe û lün

10

Mef û lü me fâ

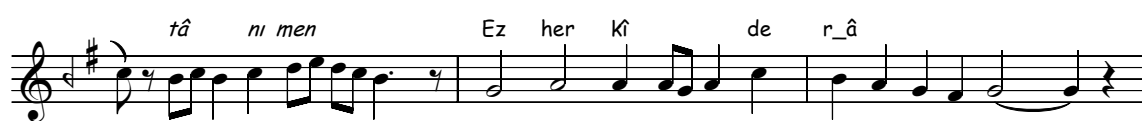
13

lû me fâ

16

lû fe û lün

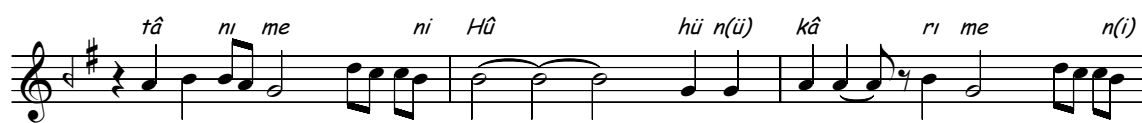
19 Mef û lü me fâ

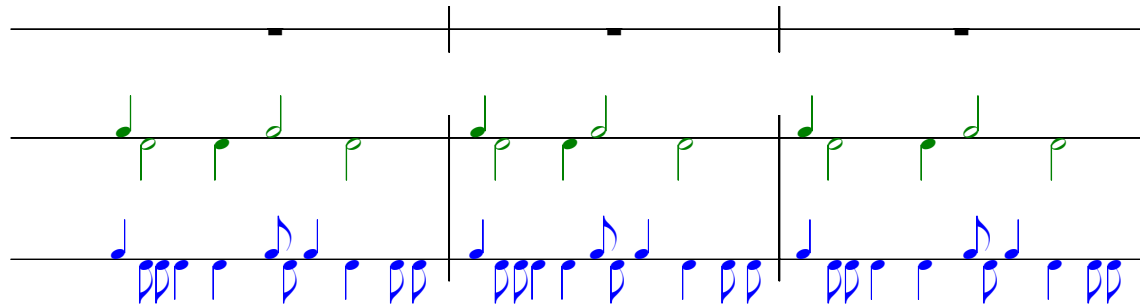
22 î lü me fâ î

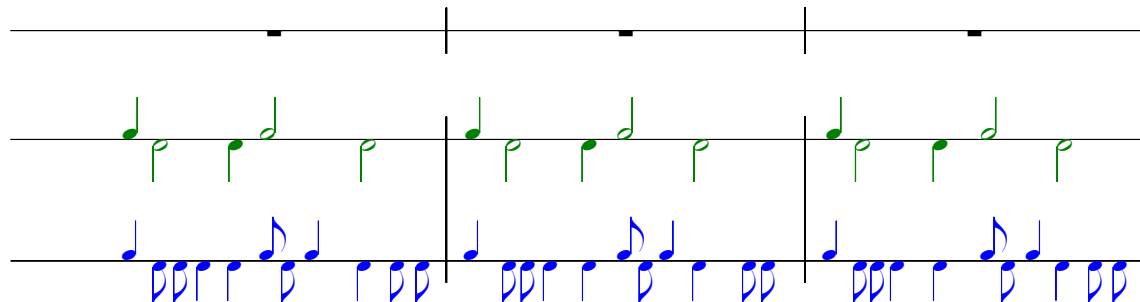
25 î lü fe û lün

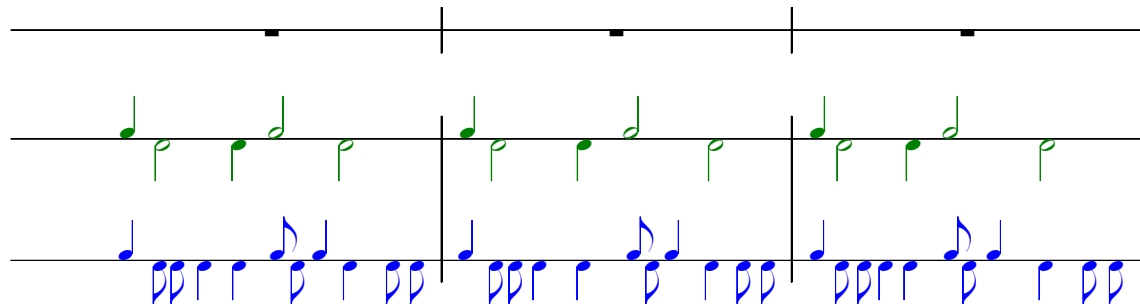
28

31

34

Hû a man Â teş ne ze ned

37

Mef û lü me fâ

der di li mâ il lâ Hû

40

lû me fâ lün fa'

yâ Hû yâ me n(i) Hû a man n(i) Kû teh ne kü

43

Mef û lü me

46 fâ lü me fâ

49 lün fa'

52 Mef û lü me fâ lü me

55 fâ fâ ↑ lün fa'

58 Mef û lü me fâ

61 ↑ fâ fâ lü me ↑ lün fa'

64

Mef û lü me

67

fâ û û lü me fâ

70

û lün fa'

73

Câ nă ce mă li rû h(u) be sĩ hû

Mef û lû fâ i lâ tû me fâ ↑

b_ü bâ   fe rest   Lî   kin   ce mâ   l(ü) hüs

76   lü fâ   i lün   Mef   û   lü fâ   i lâ

ni tũ hod ĉi z(i) dĭ gerest Mân dem

79

tũ me fâ ĥ lũ fâ i lün Mef û

The image shows a musical score for a song. The first system contains the lyrics 'ni tũ hod ĉi z(i) dĭ gerest Mân dem' above a single melodic line. The second system, starting with a measure rest '79', shows four vocal parts: Soprano (red), Alto (green), Tenor (blue), and Bass (dark blue). The lyrics 'tũ me fâ ĥ lũ fâ i lün Mef û' are written above the Soprano part. The piano accompaniment is shown in the bottom system with blue notes.

82   lü fâ   i   lâ   tü me fâ   ↑   lü fâ   i   lün

85   Mef   û   lü fâ   i   lâ   tü me fâ   ↑

88   lü fâ   i   lün   Mef   û   lü fâ   i   lâ

91

tü me fâ î lü fâ i lün Mef û

94

lü fâ i lâ tü me fâ î lü fâ i lün

97

Mef û lü me fâ î lü me fâ fâ î lün fa'

100 Mef û lü me fâ î lü me fâ fâ î lün fa'

103

106

109 Mef û lü me fâ î lü me fâ fâ î lün fa'

112 Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe û lün

115 Mef û lü me fâ î lü me fâ

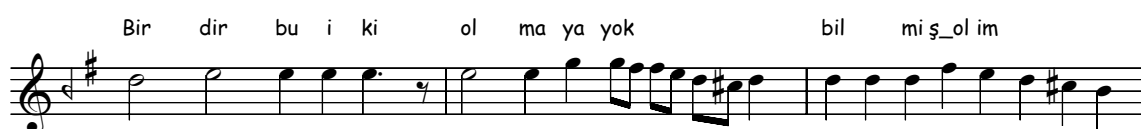
118

↑ lü fe û lün Mef û lü me fâ

121

↑ lü me fâ ↑ lü fe û lün

124

Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ ↑ lü fe û

127 lün Mef û lü me fâ î lü me fâ

130 î lü fe û lün Mef û lü me fâ

133 î lü me fâ î lü fe û lün

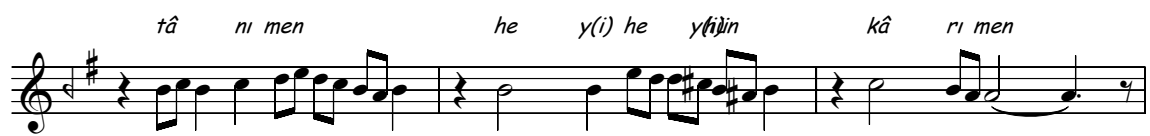
136 Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ ↑ lü fe û

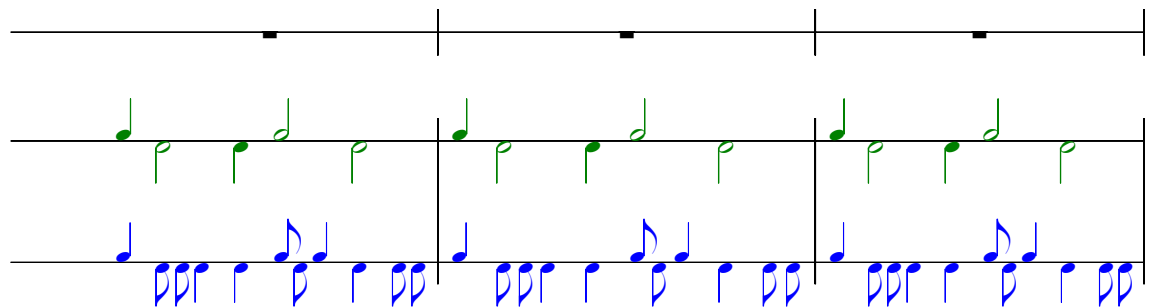
139 lün Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ

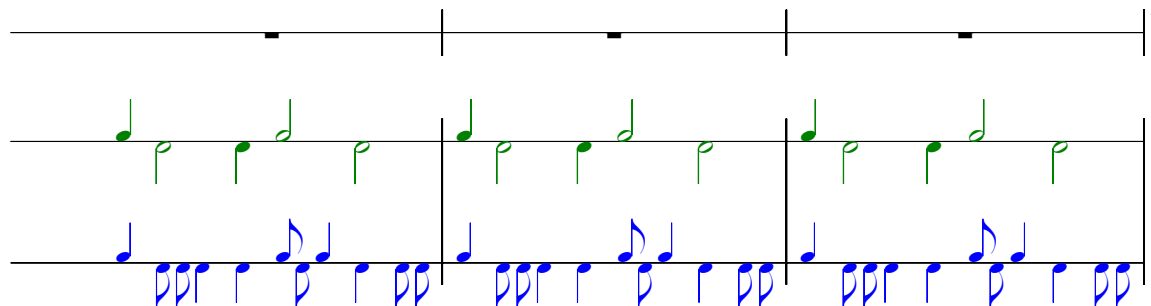
142 ↑ lü fe û lün

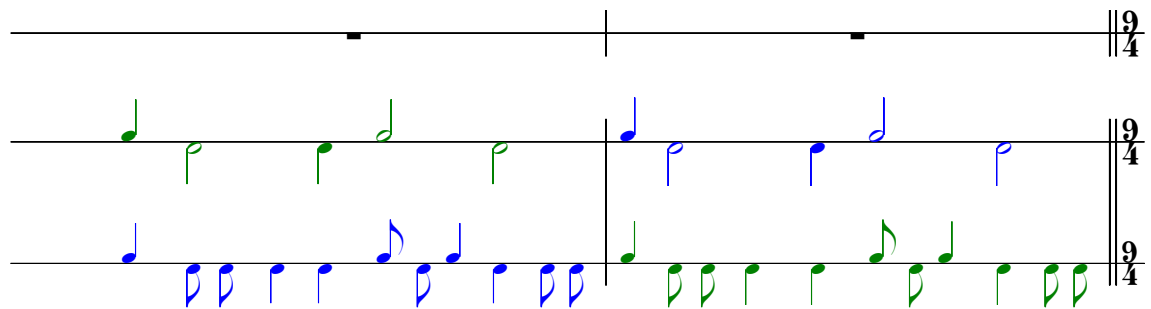
145

148

151

II. SELÂM

Evfer

me n(i) Sul tâ ni me nî

153

Müs tef i le tün

(Saz... ...) Sul tâ ni me nî

155

müs tef i le tün

nî En der di l_ü cân

157

Müs tef i le tün

159

müs tef i le tün

161

Müs tef i le tün

163

müs tef i le tün

165

Müs tef i le tijn

167

müs tef i le tün

169

169

171

Müs tef i lün müs

173

The musical score for three voices (Soprano, Alto, Tenor) is shown. The lyrics are 'tef i lün' and 'müs tef'. The Soprano part is in red, the Alto part is in green, and the Tenor part is in blue. The music is in 4/4 time and consists of two measures. The Soprano part has a half note 'tef', a quarter note 'i', and a half note 'lün' in the first measure, and a half note 'müs' and a half note 'tef' in the second measure. The Alto part has a half note 'tef', a quarter note 'i', and a half note 'lün' in the first measure, and a half note 'müs' and a half note 'tef' in the second measure. The Tenor part has a half note 'tef', a quarter note 'i', and a half note 'lün' in the first measure, and a half note 'müs' and a half note 'tef' in the second measure.

175

İ LÜN MÜS TEĞ İ LÜN

The musical score is written on three staves. The top staff contains the lyrics in red: 'İ LÜN MÜS TEĞ İ LÜN'. The middle staff contains green notes, and the bottom staff contains blue notes. The music is in a 2/4 time signature and consists of two measures. The first measure contains the lyrics 'İ LÜN MÜS' and the second measure contains 'TEĞ İ LÜN'. The notes are written in a simple, stylized font.

177

Müs tef i lün müs

179

tef i lün lün müs tef

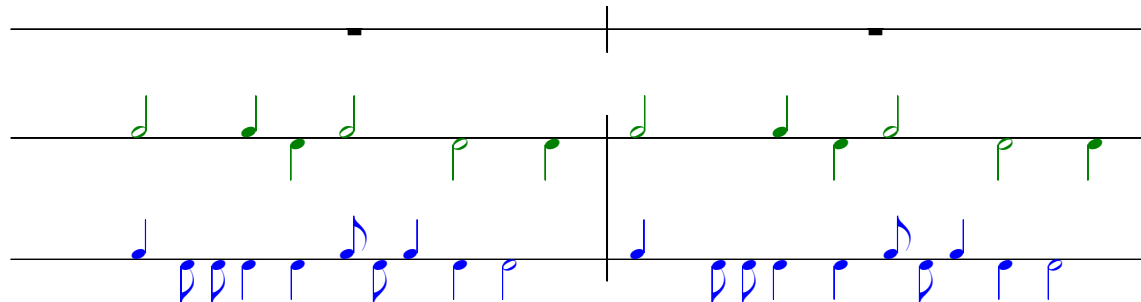

181

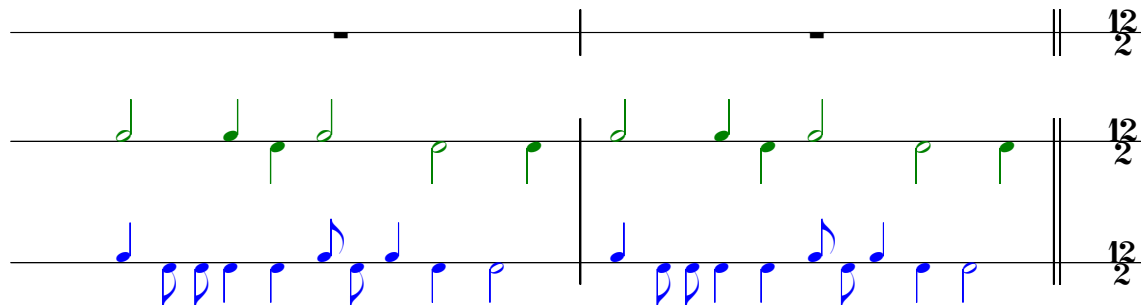
i lün müs tef i lün

183

185

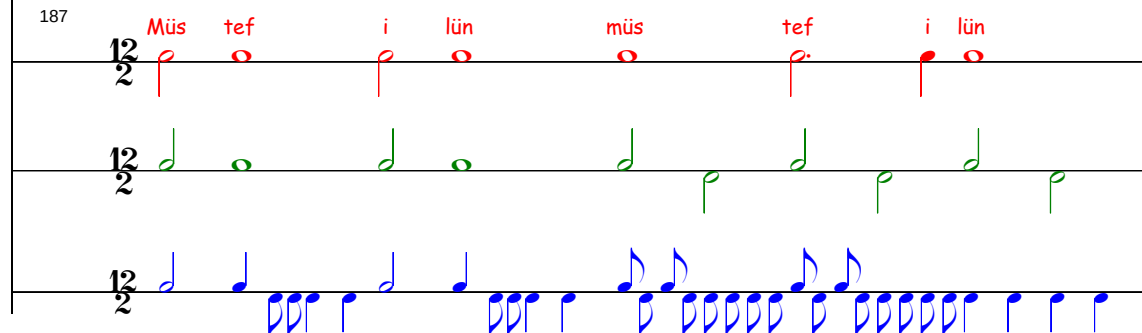

III. SELÂM

Frenkçîn

187

cân râ ki bâ zâ es sa lâ

189

müs tef i lün müs tef i lün

Cân güft ki ey nâ dî i hoş

191

Müs tef i lün müs tef i lün

eh len ve seh le ni mer ha bâ

193

müs tef i lün müs tef i lün

Se mâ'n vü ta' an ey ni da'

195

Müs tef i lün müs tef i lün

her dem dü sad câ net fe dâ

197

müs tef i lün müs tef i lün

Yek bâr dî ger bân g(i) zen

199

Müs tef i lün müs tef i lün

Tâ ber pe rem ber Hel e tâ

201 müs tef i lün müs tef i lün

Yek bâ r(i) dî ger bân g(i) zen

203 Müs tef i lün müs tef i lün

tâ ber pe rem ber Hel e tâ

205 müs tef i lün müs tef i lün

207

Measures 207-208 of a musical score. The top staff is in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#). It contains eighth and sixteenth note patterns. The bottom system consists of two staves: the upper staff has green eighth notes, and the lower staff has blue sixteenth notes.

209

Measures 209-210 of a musical score. The top staff continues the melodic line with eighth and sixteenth notes. The bottom system features green eighth notes on the upper staff and blue sixteenth notes on the lower staff.

211

Measures 211-212 of a musical score. The top staff shows a melodic progression with a key signature change to one sharp (F#) in measure 212. The bottom system continues with green eighth notes on the upper staff and blue sixteenth notes on the lower staff.

213

215

217

Yürüksemâî

Yâ r(i) Her ki bu gün Ve le d'e âh
Yâ r(i) Ey ki he zâr â fe rin âh

219

Müf te i lün fâ i lün

i na nu ben yüz sü re yâ r(i) yâr Her ki bu gün
bu ni ce sul tâ n_o lur yâ r(i) yâr Ey ki he zâr

223

müf te i lün fâ i lün Müf te i lün

Ve le d'e âh i na nu ben yüz sü re
â fe rin âh bu ni ce sul tâ n_o lur

227

fâ i lün müf te i lün fâ i lün

Âh Yok su l_i se bâ y_o lur câ nı m(i)
 Âh Ku lu o lan ki şı ler câ nı m(i)

231 Müf te i lün fâ i lün

bâ y_i se sul tâ n_o lur yâ r(i) bâ y_i se sul
 hus re vü hâ kê n_o lur yâ r(i) hus re vü hâ

235 müf te i lün fâ i lün müf te i lün

tâ n_o lur
 kê n_o lur

239 fâ i lün

243

247

251

Șim șa ri e zel be des t(i)mer dâ ni Hu dâst

Mef û lû me fâ i lûn me fâ î lûn fe ûl

Gû yi e be dî der he m(i)çev gâ mı Hu dâst

255

Mef û lü me fâ î lün me fâ î lün fe ûl

(Saz) Ân ten ki çü kû hi Tû r(i) rû şen â med

259

Mef û lü me fâ i lün me fâ î lün fa'

Ân ten ki çü kû hi Tû r(i) rû şen â med Nû ri Hu dâ o

263

Mef û lü me fâ i lün me fâ î lün fa' Mef û lü me fâ

ta leb ki o kâ ni Hu dâst yâ r(i) men

267 i lün me fâ î lü fe ûl

yâr (Saz) Â h(i) yâ ri men yâ r(i) â h(i) yâ ri men

271

yâ ri me râ dost yâ ri men vay (Saz) Pey ves te mü rîd

275 Mef û lü me fâ

Hak k(i) şe v_ü bâ kî (i) bâş (Saz) Mûs tağ ra k(i) aş

279

↑ lü me fâ ↑ lü fe ûl Mef û lü me fâ

k_u şev ü müs tâ kî i baş (Saz) Çün bâ de be cî

283

i lü me fâ ↑ lün fe ûl Mef û lü me fâ

ş(i) der hu m(i) kâ le b(i) hîş Çün bâ de be cû ş(i) der hu m(i)

287

i lün me fâ ↑ lü fe ûl Mef û lü me fâ i lün me fâ

kâ le b(i) hış V'angâh be hod he rî f_ühem sâ kî i bâş

291

↑ lü fe ûl Mef û lü me fâ i lün me fâ ↑ lü fe ûl

Zi aş kî rû yi tû rû şen di li be nî

295

Me fâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün

n_ü be nât Bî yâ kî ez tû şe ved sey ye' â ti hem

299

fe i lün Me fâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün

ha se nât Ha yâ li tü çü de r_â yed be sî ne i

303

fe i lün Me fâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün

â şık Ha yâ li tü çü de r_â yed be sî ne i

307

fa' lün Me fâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün

â şık De rû ni hâ ne i ten pür şe ved çe râ

311

fa' lün Me fâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün

g_i ha yat De rû ni hâ ne i ten pür şe ved çe râ

315 fe i lün Me fâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün

g_i ha yat (Saz...

319 fe i lün

323

327

331

Hey hey ne a câ ib be ze miş hüs ni le Bâ

Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe û

335

ri Bu sũ re ti yâ ri Bu nak şı ni gâ

lün Mef û lü fe û lün Mef û lü fe û

rı Her eh li na zar kim gö re tah sî n_o la kê

339 lün Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe û

rı Bu Çeş mi i zâ rı Ol ma ye ka râ

343 lün Mef û lü fe û lün Mef û lü fe û

rı (Saz) Ey mut rı bı dil keş e le al çen g_ü re bâ

347 lün Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe û

bi   Çâ   k_ey   le   hi   câ   bi   Ref'   ey   le   ni   ka

351   lün   Mef   û   lü   fe   û   lün   Mef   û   lü   fe   û

bi   (Saz)   Ey   sâ   ki   i   meh   veş   ta   şa   çal   şî   şe   i   â

355   lün   Mef   û   lü   me   fâ   î   lü   me   fâ   î   lü   fe   û

ri   Sun   câ   mı   i   kê   rı   Def'   ey   le   hu   mâ

359   lün   Mef   û   lü   fe   û   lün   Mef   û   lü   fe   û

rı (Saz) Ey zâ hi di zer râk u mü zev vîr ko ri yâ

363 lûn Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe û

yı Tut râ hı fe nâ yı Der k_ey le fe şâ

367 lûn Mef û lü fe û lûn Mef û lü fe û

rı (Saz) Şes ti şe he düş mâ hî i aşk ol ko ke nâ

371 lûn Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe û

rı Bul şâ hı şî kâ rı Ter k_ey le fe şâ

375 lün Mef û lü fe û lün Mef û lü fe û

rı (Saz) Hey hey ne dir el hâ li mu an bir rû hı en

379 lün Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe û

ver Ol sâ kî i kev ser ol rû hi mu sav

383 lün Mef û lü fe û lün Mef û lü fe û

ver Seyr_et ni ce cem' ey le miş ol nû r_i le nâ

387 lûn Mef û lû me fâ î lû me fâ î lû fe û

rî Zî san' at ı câ rî Zî kud re ti Bâ

391 lûn Mef û lû fe û lûn Mef û lû fe û

ri (Saz) Uş şâ kî ka târ ey le di aşk iç re Muham

395 lûn Mef û lû me fâ î lû me fâ î lû fe û

med Ol şâ hı mü mec ced Ol mat la b_ü mak

399 lün Mef û lü fe û lün Mef û lü fe û

sad (Saz) Ey üş tü ri dil sen o la gör pî şî ka tâ

403 lün Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe û

rı Çek aş k_i le Bâ ri Bî ver d_i le hâ

407 lün Mef û lü fe û lün Mef û lü fe û

rî (Saz) Ey Şâ hi di ey vâ li hi şû rî de vü şey

411

lün Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe û

dâ Ey bî se rü bî pâ Dî vâ ne vü rüs

415

lün Mef û lü fe û lün Mef û lü fe û

vâ (Saz) Der di le be lâ i le ge çir ley l_ü ne hâ

419

lün Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe û

rı Kıl nâ le vü zâ rı Nû ş_ey le bi hâ

423 lün Mef û lü fe û lün Mef û lü fe û

rı Yar yü re ğim del ci ğe rim gör ki ne ler

427 lün

var Yâr yü re ğim del ci ğe rim gör ki ne ler

431

var (Saz) yâ re ha ber var Yâ Rab ha re mi

435

Mef û lü me fâ

haz re ti ne râ hı ba ğış la yâ der di le bir

439

î lü me fâ î lü fe û lün Mef û lü me fâ

â hı se her gâ hı ba ğış la Al dın di li güm

443

î lü me fâ î lü fe û lün Mef û lü me fâ

râ hı mı koy dun be ni bî dil Al dın di li güm

447

↑ lü me fâ ↑ lü fe û lün Mef û lü me fâ

râ hı mı koy dun be ni bî dil Bâ ri ye ri ne

451

↑ lü me fâ ↑ lü fe û lün Mef û lü me fâ

bir di li â gâ hı ba ğış la Bâ ri ye ri ne

455

↑ lü me fâ ↑ lü fe û lün Mef û lü me fâ

bir di di li â gâ hı ba ğış

459

î lü me fâ î lü fe û

IV. SELÂM

Evfer

la Sul tâ nı me ni

461

lün Müs tef i le tün

(Saz... ...) sul tâ nı me ni

463

müs tef i le tün

nî En der di l_ü cân

465

Müs tef i le tün

î mâ ni me nî

467

müs tef i le tün

Â h(i) Der men be de mî

469

Müs tef i le tün

(Saz... ...) men zin de şe vem

471

müs tef i le tün

vem Yek câ çi bü ved

473

Müs tef i le tün

sad câ nı me nî

475

müs tef i le tün

Â h(l) î mâ ni me nî

477

müs tef i le tün

3.6.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

این خانه که پیوسته در و بانگ چغانست
از خواجه بپرسید که این خانه چه خانه است
مستند همه خانه کسی را خبری نیست
از هر کی در آید که فلانست و فلانه ست

În hâne ki peyveste der ü bang çegānest
Ez hâce be-porsîd ki în hâne çi hānest
Çün rûz-i kıyâmet ki kesî râ ser-i kes nîst
Ez havf nedânist ki fülânest ü fülânest⁵⁷
(Notada ikinci beyit “Mestend heme hâne kesî râ haber nîst
Ez her ki der âyed ki fülânest ü fülânest” şeklindedir.

Vezin: Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûlün (Bahr-i hezec-i mekfûl)

Usûl-Vezin Şeması

8
4

Mef'û lü mefâ
În hâne kipey
Ez hâce bepör
Ez her ki de râ
ve
şî
ye
ves te de ro
şî d(i) ki în
yêd ki fû lâ
bâ
hâ
ne
bân
gü çe gâ
hâ
ne çi hâ
nêst
ü fû lâ
lün
nest
nest
nest

II.

آتش نزنند در دل ما الا هو
کوتاه نکند منزل ما الا هو
گر عالمیان جمله طیبیان باشند
حلی نکند مشکل ما الا هو

⁵⁷ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, gz.no. 332.

Âteş nezened der dil-i mâ illâ Hû
 Kûteh ne küned menzil-i mâ illâ Hû
 Ger âlemiyân cümle tabîbân bâşend
 Hallî neküned müşkil-I mâ illâ Hû

Vezin: Mefûlû mefâîlû mefâîlün fa' (Rubâî / Ahreb4)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef û lû me fâ
 Â teş ne zenêd
 Kû teh ne küned
 Ger â le miyân
 Hal li ne küned
 der men cüm müş
 lû me fâ
 di li mâ
 zi li mâ
 le ta bî
 ki li mâ
 il lûn fa'
 il lâ Hû
 il lâ Hû
 bân bâ şend
 il lâ Hû

III.

جانا جمال روح بسی خوب و بافرست
 لیکن جمال و حسن تو خود چیز دیگرست
 ماندم دهان باز ز تعظیم آن جمال
 هر لحظه بر زبان و دل الله اکبرست
 همچون قمر بتافت ز تبریز شمس دین
 نی خود قمر چه باشد کان روی اقرست

Cânâ cemâl-i rûh besî hûb u bâferest
 Lîken cemâl ü hüsn-ü tû hod çîz dîgerest
 Mândem dehân bâz zi te'zîm ân cemâl
 Her lahzâ ber zebân ü dil Allah u ekberest
 Hem-çün kamer be-tâft zi Tebrîzî Şemseddîn
 Ney hod kamer çi bâşed kân rûy-i akmerest⁵⁸

Vezin: Mef'ûlû fâîlâtü mefâîlû fâîlün (Bahr-i muzârî)

⁵⁸ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.206, gz.no. 449.

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû fâ	i lâ	tû me fâ	î	lû fâ	i lûn
Çâ	nâ	cemâ	li rûh	(u)be sî	hûb	û bâ	ferest
Lî	kin	cemâl	û hûs	nî tûhod	çî	z(i)dî	gerest
Man	dem	dehân	(i)bâz	(i) zi te'	zîm	(l)ân	cemâl
Her	lâh	zaber	zebân	û dil Al	lâh	û ek	berest
Hem	çün	kamer	be tâf	t(i) ziTeb	rî	ziŞem	seddîn
Ney	hod	kamer	çi bâ	şed(i)kan	rûy	î ak	merest

IV.

تا روی بد این قبله جان آوردیم
 صدق دل و اقرار زبان آوردیم
 چون مظهر آدم است این شاه جهان
 ما هم چو ملک سجده از آن آوردیم

Tâ rûy-i bed î n kible-i cân âverdîm
 Sıdk-ı dil ü ikrâr-ı zebân âverdîm
 Çün mazhâr-ı Âdemest î n şâh cihân
 Mâ hem çü melek secde ez ân âverdîm⁵⁹

Vezin: Mef'ûlû mefâilû mefâilûn fa' (Rubâî / Ahreb 4)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû me fâ	lû me fâ	lûn	fa'
Tâ	rû	yi be d-în	kîb	le i câ	n-â ver dîm
Şıd	kı	di l-ü ik	râr	ı ze bâ	n-â ver dîm
Mâ	hem	çü me lek	sêc	de ez â	n-â ver dîm

⁵⁹ Bu rubâî Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

V.

Ey dil bu yeter iki cihanda sana iz'ân
Birdir bu iki olmaya yok bilmiş ol imkân
Hak söyleyecek sende senin ortada nen var
Âlemde hemân ben dediğindir sana noksan
Sa'yeyle rızâ gözle ko ıtlak ile kaydı
Âlemde *Semâî* su yeter sâlike irfân

Bu beyitler Dîvâne Mehmed Çelebi'ye ait Türkçe bir gazelin birinci, ikinci ve son beyitleridir.

3.6.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منی سلطان منی
و اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منی

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dîl ü cân îmân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

9
4

Müs
Sul
V'en
Der
Yek

tef
tâ
der
men
cân

nî
be
çi

le
me
i
de
çi

tün
ni
lücân
mi
büved

mûs
sul
î
men
sad

tef
tâ
mâ
zin
câ

nî
de
nî

le
me
nî
tün
ni
me
ni
şe
vem
nî
me
nî

II.

ای عاشقان ای عاشقان پیمانه را گم کرده ام
زان می که در پیمانها اندر نگنجد خورده ام

Ey âşıkân ey âşıkân peymâne râ güm kerdeem
Z'ân mey ki der peymânehâ ender negünced hordeem⁶⁰

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-vezin şeması:

9
4

Mûs tef lûn mûs tef lûn mûs tef ilûn
Ey â şî kan ey tef â şîkan mûs tef mâ ne lûn râ gûm tef ker ilûn
Z'ân mey şî kan ey tef â şîkan mûs tef mâ ne lûn râ gûm tef ker ilûn
en der ne gûn ced hûr deem

3.6.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

آمد ندا از آسمان جان را که باز آ الصلا
جان گفت که ای نادى خوش اهلا و سهلا مرحبا
سمعا و طاعة ای ندا هر دم دو صد جانست فدا
یک بار دیگر بانگ زن تا بریرم بر هل اتا

Âmed nidâ‘ ez âsumân cân râ ki bâzâ esselâ
Cân goft ki ey nâdî-i hoş ehlen ve sehlen merhabâ
Semâ‘n vü tâ‘an ey nidâ‘ her dem dû sad cânet fedâ
Yek bâr diger bânğzen tâ berperem ber Hel etâ⁶¹

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'iliün (Bahr-i recez)

⁶⁰ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, gz.no. 1371.

⁶¹ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.55, gz.no. 17.

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef i lün müs tef i lün müs tef i lün müs tef i lün
 Â med ni dâ ez â suman cân râ ki bâ zâ es sa lâ
 Çan güft ki ey nâ dî i hoş eh len ve seh len mer ha bâ
 Şe mâ vü ta' an ey ni dâ her dem dü sad can et fe da
 Yek bâ r(i) dî ger bân gi zen tâ ber pe rem ber Hel e tâ

II.

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur
 Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
 Her ki bugün Veled'e inanuben yüz sure
 Yoksul ise bâý olur bâý ise sultân olur

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün
 Ey ki he zâr â fe rin bu ni ce sul tân o lur
 Ku lu o lan ki şî ler hüs re vü hâ kân o lur
 Her ki bu gün Ve le d'e i na nu ben yüz sũ re
 Yok su li se bâý o lur bâý i se sul tân o lur

III.

شمشیر ازل بدست مردان خدا است
 گوی ابد در خم چو گان خدا است
 آن تن که چو کوه طور روشن آید
 نور خدا ز او طلب که او کان خدا است

Şimşîr-i ezel be-dest merdân-ı Hudâst
 Gûy-i ebedî der hem çevgân-ı Hudâst
 Ân ten ki çû kûh-ı Tûr Rûşen âyed
 Nûr-ı Hudâ zi o taleb ki o kân-ı Hudâst

Vezin: Mef'ûlû mefâilün mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 3)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef û lû me fâ lûn me fâ lûn fe ûl
 Şimşi ri e zel be des t(i) mer dâ nı Hu dâst
 Gû yi e be dî der he m(i) çev gâ mı Hu dâst
 Ân ten ki çû kû ħi Tûr (u) rû şen â med
 Nû ri Hu dâ o ta leb ki o kâ nı Hu dâst

IV.

پیوسته مرید حق شو و باقی باش
 مستغرق عشق شو و مشتاقی باش
 چون باده بجوش در خم قالب خویش
 وانگاه بخود حریف و هم ساقی باش

Peyveste mürîd Hak şev ü bâkî bâş
 Müstağrak aşk ü şev ü müştâkî bâş
 Çün bade be-cûş der hum-i kâleb hîş
 V'ângâh be-hod herîf ü hem sâkî bâş

Vezin: Mef'ûlû mefâilü mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 1)

Usûl-Vezin Şeması:

6
8

Mef û lü me fâ
Peyves te mü rîd
Müstağ ra k(ı) aşk
Çünbâ de be cî
V'angâh (ı) be hod

Hak k(ı) şev ü
ü şev ü müs
ş(i) der hum (i)
he rîf ü hem

bâ ki i bâş
tâ ki i bâş
kâ le b(i) hîş
sâ ki i bâş

V.

ز عشق روی تو روشن دل بنین و بنات

بیباکه از تو شود سینا تهم حسنات

خیال تو چو در آید بسینه عاشق

درون خانه تن پر شود چراغ حیات

Zi aşk-ı rûy-i tu rûşen dil-i benîn ü benât

Biyâ ki ez tu şeved seyye'âti hem hasenât

Hayâl-i tu çü der âyed besîne-i âşık

Derûn-i hâne-i ten pür şeved çerağ-i hayât

Vezin: Mefâilün feilâtün mefâilün feilün (Bahr-i müctes)

Usûl-Vezin Şeması:

6
8

Me fâ i lün
Zi aş kı rû
Bî yâ ki ez
Ha yâ li tû
De rû ni hâ

fe i lâ
tû rû
tû şe ved
de r-â
ne i ten

tün
şen
sey
yed
pür

mê fâ
dî li
ye â'
bê sî
şe ved

i lün
be nî
ti hem
ne î
çe râ

fe i lün
n:ü be nât
ha se nât
â şık
g-i ha yât

VI.

Hey hey ne acâib bezemiş hüsn ile Bâri

Bu sûret-i yâri

Bu nakş-ı nigâri

Her ehl-i nazar kim göre tahsîn ola kârı

Bu çeşm-i izârı

Kalmaya karârı

Ey mutrib-ı dilkeş ele al çeng ü rebâbı

Çâk eyle hicâbı

Ref'eyle nikâbı

Ey sâkî-i mehveş taşa çal şîşe-i ârı

Sun câm-ı ikrârı

Def'eyle humârı

Ey zâhid-i zerrâk u müzevvir ko riyâyı

Tut râh-ı fenâyı

Derk eyle Hudâyı

Şest-i şehe düş mâhî-i aşk ol ko kenârı

Bul şâh-ı şikârı

Terk eyle feşârı

Hey hey nadir ol hâl-i muanber rûh-i enver

Ol sâki-i kevser

Ol rûh-i musavver

Seyret nice cem'eylemiş ol nûr ile nârî

Zî san'at-ı cârî

Zî kudret-i Bârî

Uşşâkı katar eyledi aşk içre Muhammed

Ol şâh-ı mümecced

Ol matlab u maksad

Ey üştür-i dil sen olagör pîş-i katârı

Çek aşk ile Bâri

Bîverd eyle hârî

Ey Şâhidî-i ey vâlih-i şûrîde vü şeydâ

Ey bî-ser ü bî-pâ

Dîvâne vü rûsvâ

Derd ile belâ ile geçir leyl ü nehârî

Kıl nâle vü zârî

Nûş eyle bihârî

Vezin: Mef'ûlû mefâilû mefâilû feûlûn

Mef'ûlû feûlûn

Mef'ûlû feûlûn (Bahr-i hezec-i mekfûl)

Bu bölüm Şâhidî'ye ait bir müstezattır.⁶²

Usûl-Vezin Şeması:

Mef û lû me fâ lû me fâ lû fe û lûn Mef ü lû fe û lûn Mef ü lû fe û lûn
Heyheyne a câ ib be ze miş hûsn i le Bâ zî Bu sû re ti yâ zî Bu nak şî nî gâ tî
Herh li na zar kîm gö re tah sîn o la kâ tî Bu çêş mi i zâ tî Ol mja ya ka râ tî
Eymut rî bî dil keş e le al çeng ü re bâ bî Çâk ey le hî câ bî Ref' ey le nî ka bî
Ëy sâ kî i meh vêş ta şa çal şî şe i â tî Sun çâ mî i kâ tî Def' ey le hu mâ tî
Ëy zâ hî di zer râk u müzev vîr ko ri yâ yî Tut râ hî fe nâ yî Derk ey le fe şâ tî
Şes ti şe he düş mja hî i aşk ol ko ke nâ tî Bul şâ hî şî kâ tî Terk ey le fe şâ tî
Heyheyne di r_el hâ li mu an bîr rû hî en vîr Ol şâ kî i kev sîr Ol rûh i musav vîr
Seyret ni cecem' ey le mi ş-ol nûr i le nâ tî Zî san' a tî câ tî Zî kud re ti Bâ tî
Üş şâ kî ka târ ey le di aşk iç re Muham meş Ol şâ hî mûmec cîd Ol mat la b-ûmak şâd
Ëy üş tü ri dil sîn o la gör pî şî ka tâ tî Çek aş k-i le Bâ tî Bî ver d-i le hâ tî
Ëy şâ hî di ey vâ li hî şû tî de vü şey dâ Ey bî se rû bî pâ Dî vâ ne vü rûs vâ
Der di le be lâ tî le ge çîr leyl ü ne hâ tî Kıl nâ le vü zâ tî Nûş ey le bi hâ tî

VII.

Yâ Rab harem-i hazretine râh bağışla

Ya derd ile bir âh-ı sehergâh bağışla

Aldın dil-i gümrâhımı koydun beni bî dil

Bâri yerine bir dil-i âgâh bağışla

Vezin: Mef'ûlû mefâilû mefâilû feûlûn (Bahr-i hezec-i mekfûl)

⁶² Abdülbâkî Gölpınarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, s.107-108

Usûl-Vezin Şeması:

Mef ü lü me fâ lü me fâ lü fe ü lün
Yâ Rab ha re mi hâz re ti ne râ hı ba ğış la
Yâ dârd i le bir â hı se her gâ hı ba ğış la
Al dârd i li güm râ hı mı koy dârd be ni bî dîl
Bâ ri ye ri ne bir di li â gâ hı ba ğış la

3.6.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منى سلطان منى
و اندر دل و جان ایمان منى
در من بدمى من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منى

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dil ü cân îmân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef lü le tün müş tef i le tün
V'en tâ nî me ni nî me ni
Der men be de lücân mî vem
Yek cân çi büved sad câ nî me nî

3.7. UŞŞAK MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.7.1. Notası

UŞŞAK ÂYİN-İ ŞERÎFİ
I. SELÂM

Kutb-i Nâyî Şeyh Osman Dede

Devr-i Revân Âh Âh Kü teh ne kü ned men zî
Âh Âh teş ne ze ned der di

1 Mef û lü me fâ î lü

Usûl

Velvle

li mâ il lâ Hû
li mâ il lâ Hû

3 me fâ î lün fa'

hey yâr hey ra' nâ yi men vay
hey yâr hey ra' nâ yi men vay (Saz)

5

Âh Ger â le mi yân cüm le

7

Mef û lü me fâ ↑ lü

ta bî bân bâ şend yâr (Saz)

9

me fâ ↑ lün fa'

hey yâ r(i)hey ra' nâ yı men vay

11

13 Mef û lü me fâ ↑ lü

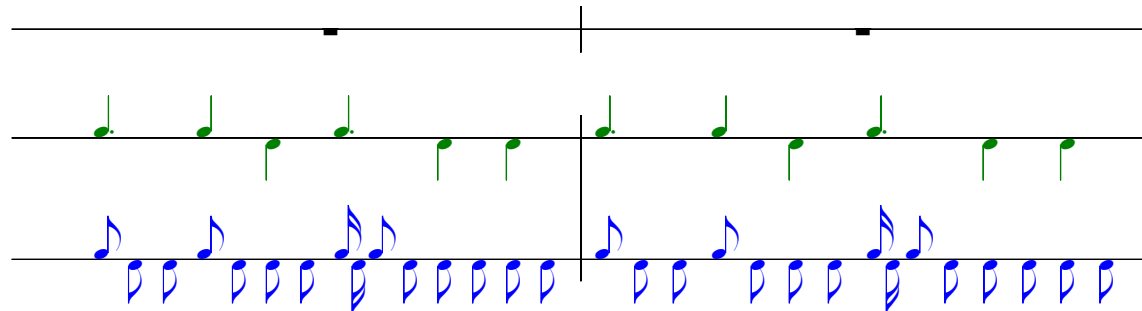
15 me fâ ↑ lün fa'

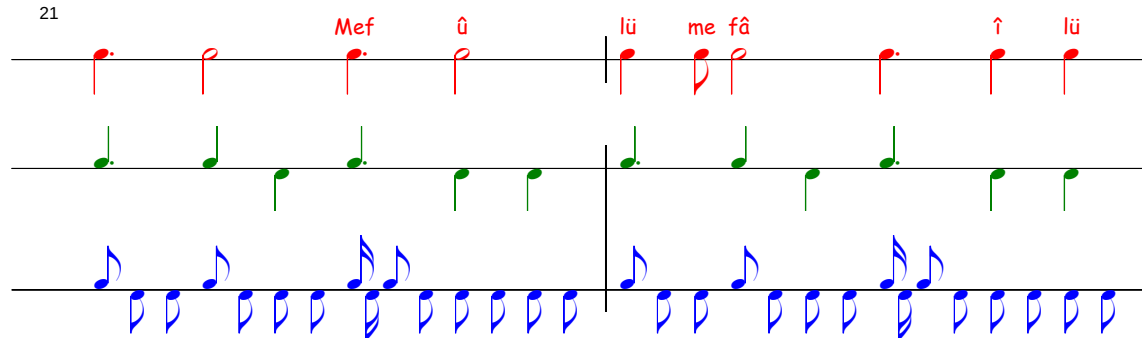
17

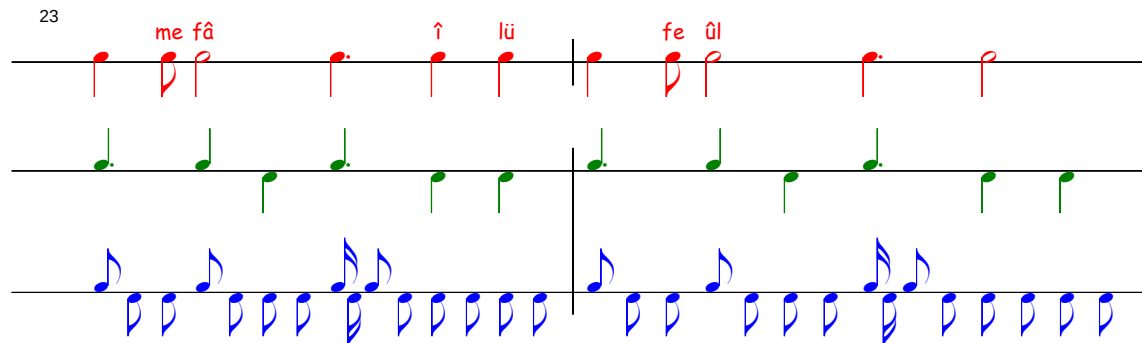
19

21

23

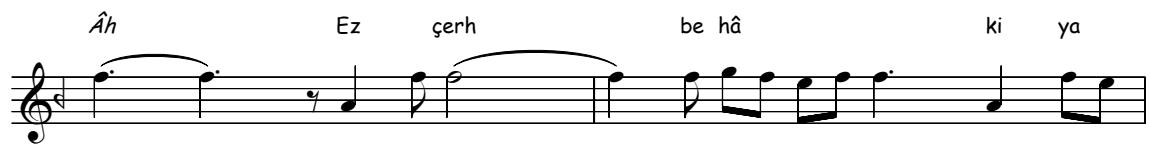

25 Mef û lü me fâ ↑ lü

27 me fâ ↑ lü fe ûl

29 Mef û lü me fâ ↑ lü

31

33

35

37

Mef û lü me fâ î lü me fâ

39

î lü fe ûl

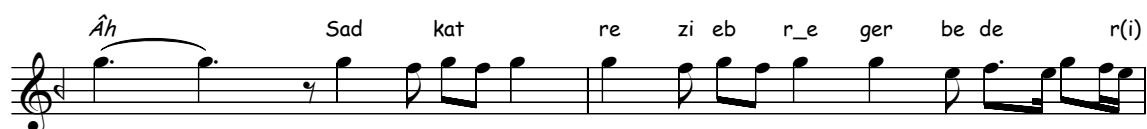
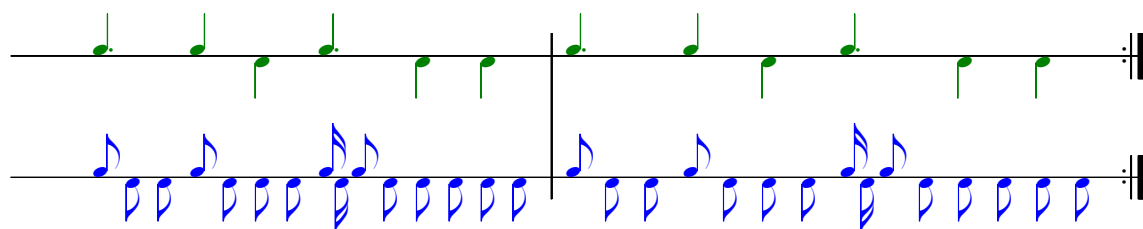
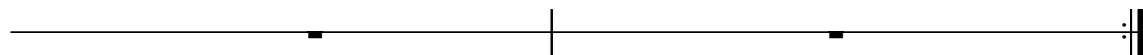

41

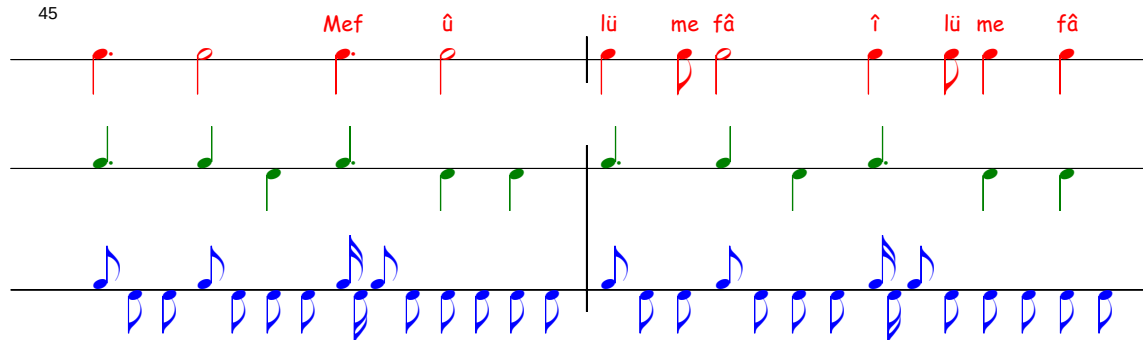
yâr hey ra' nâ yi men vay

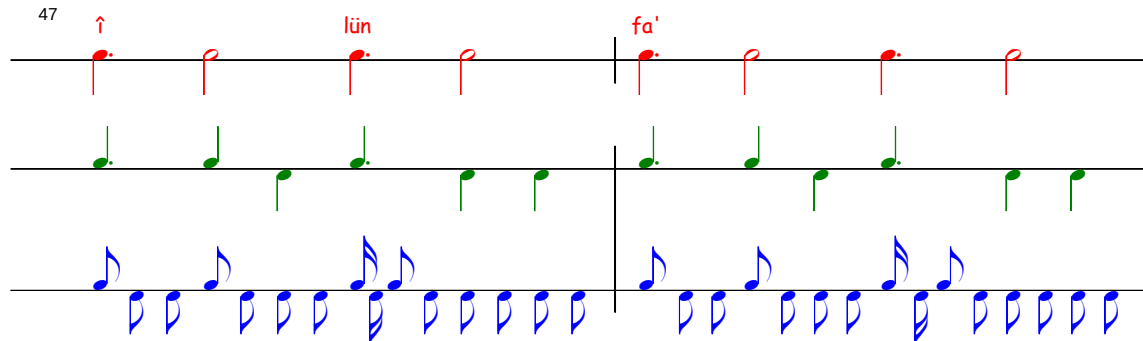
43

45

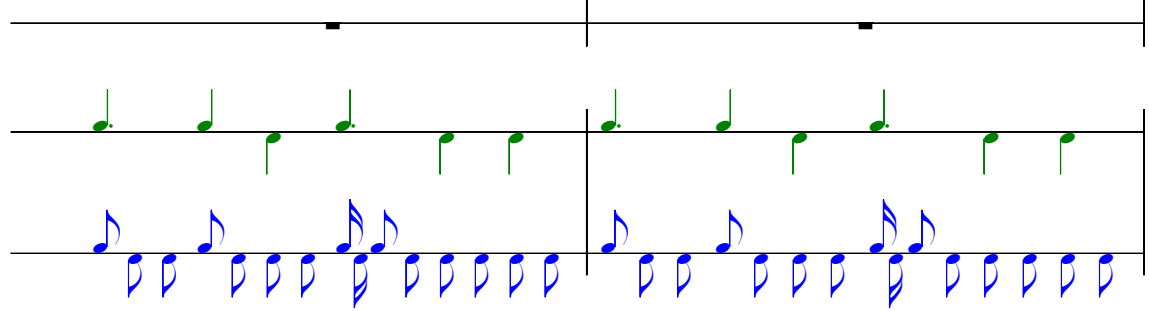

47

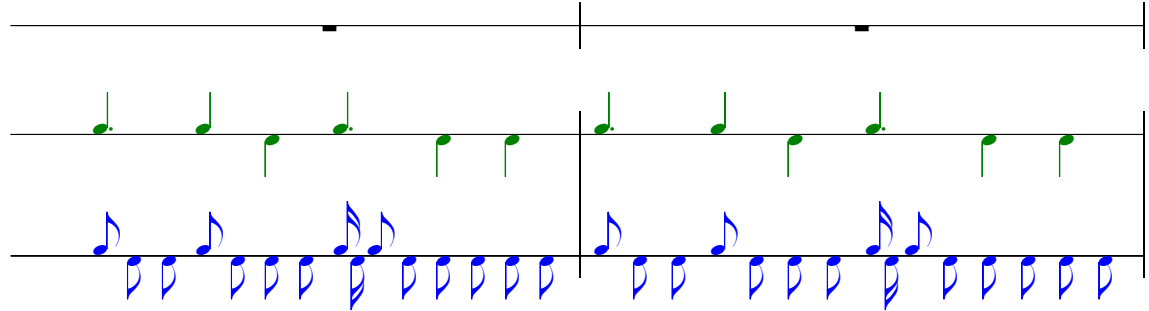

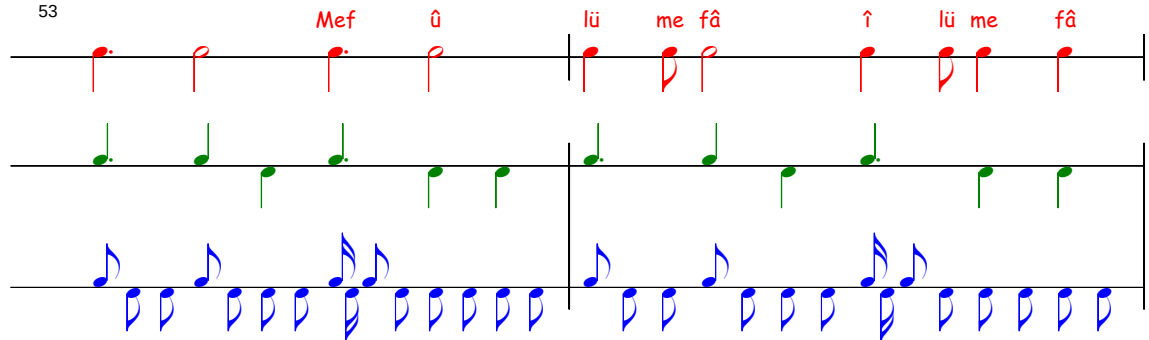
49

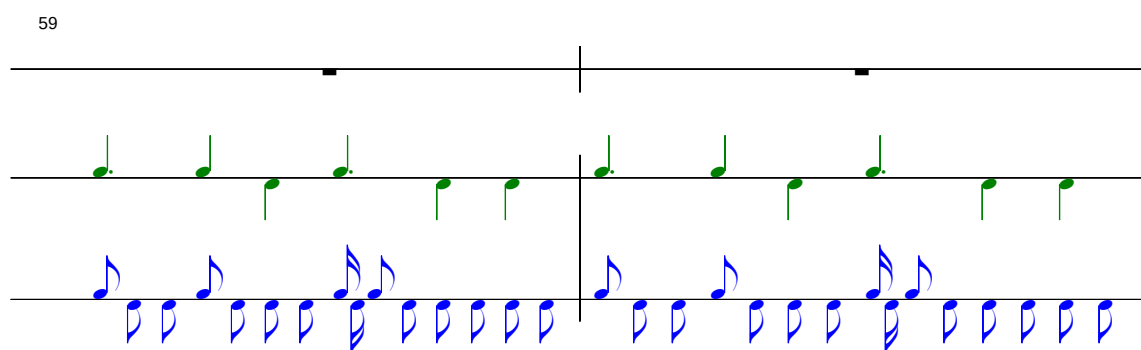
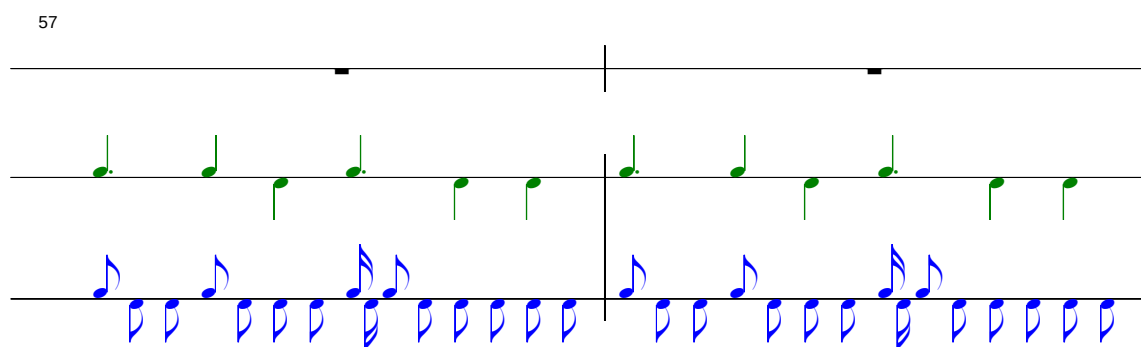
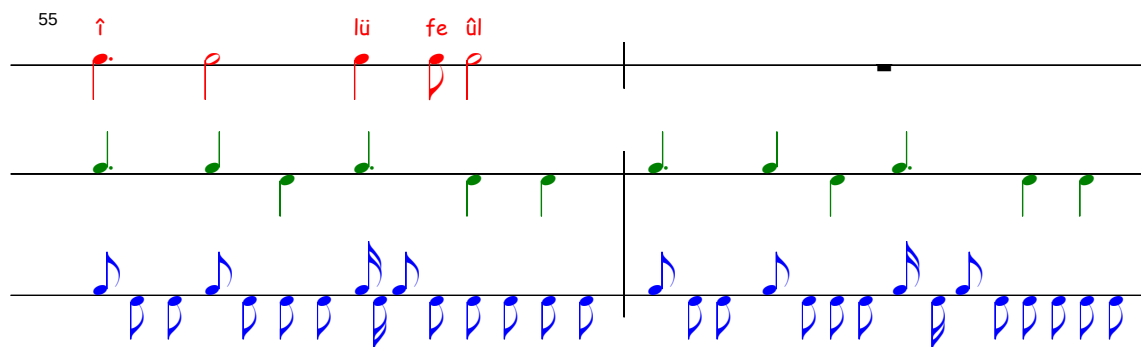

51

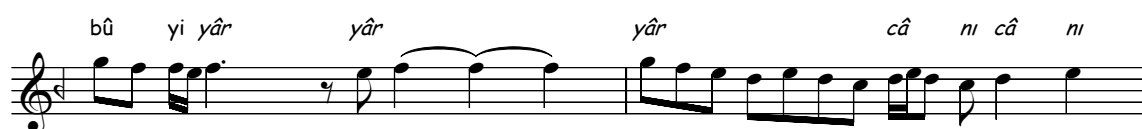
53

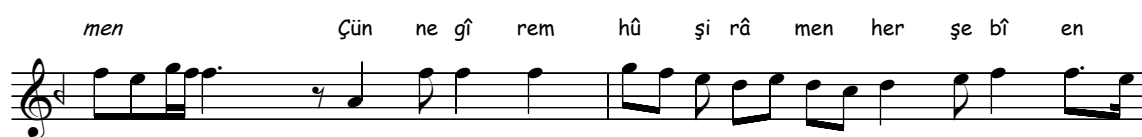

61 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün

63 fâ i lün

65 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün

67 fâ i lûn

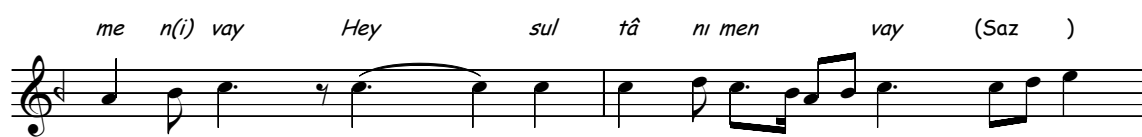

69 Fâ i lâ ün fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn

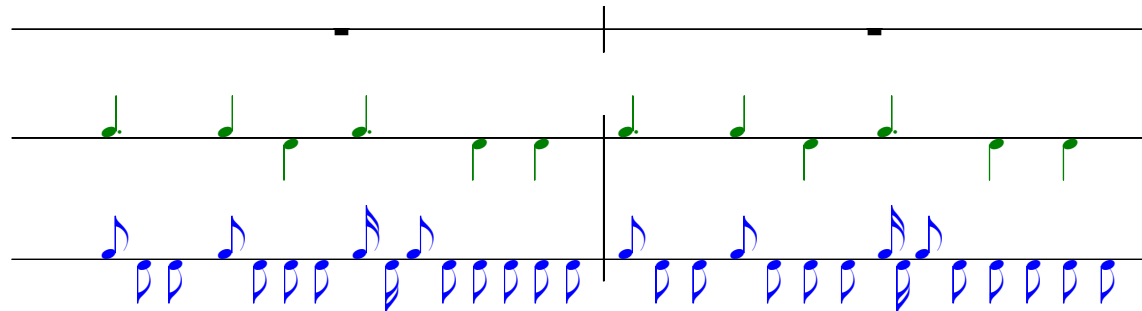

71 fâ i lûn

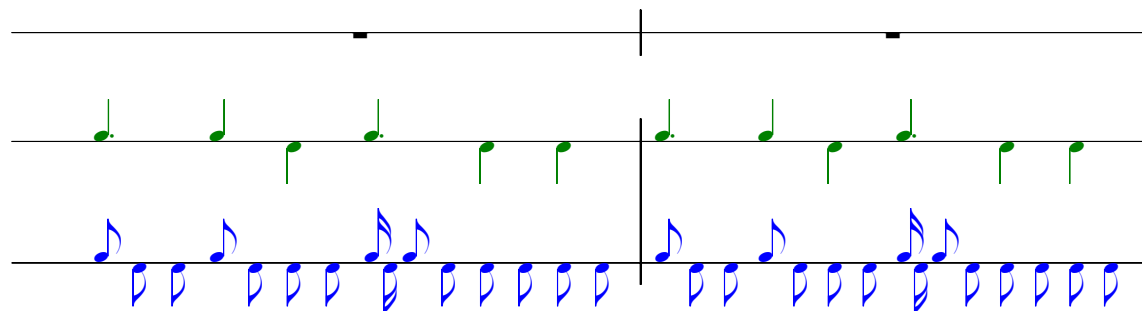

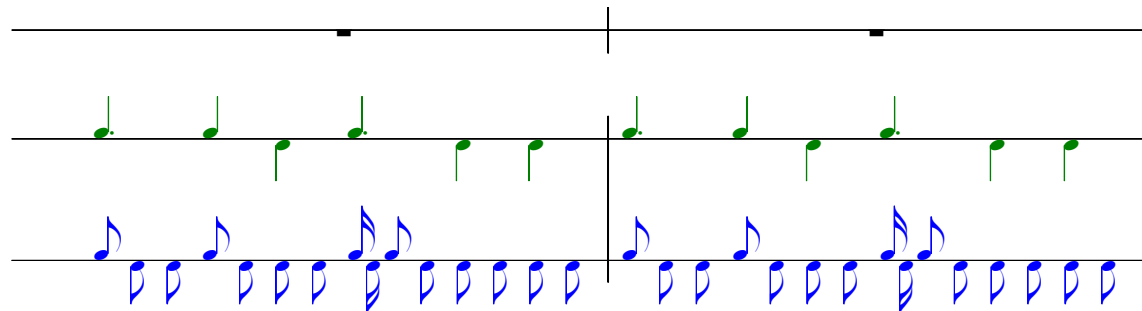
73

75

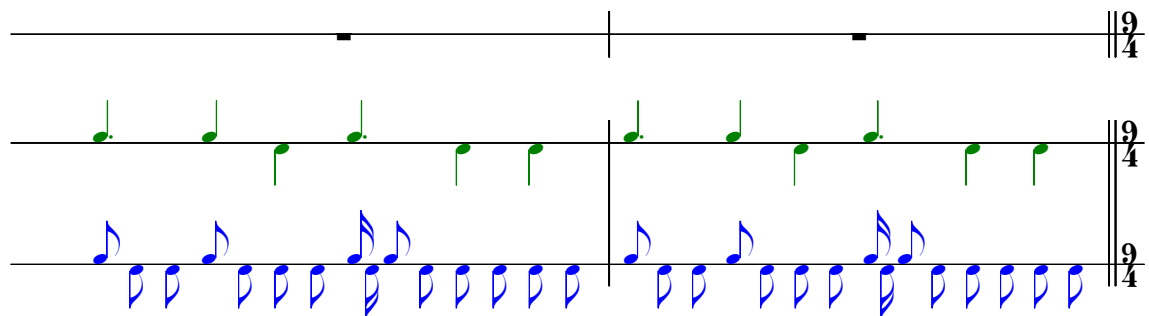

77

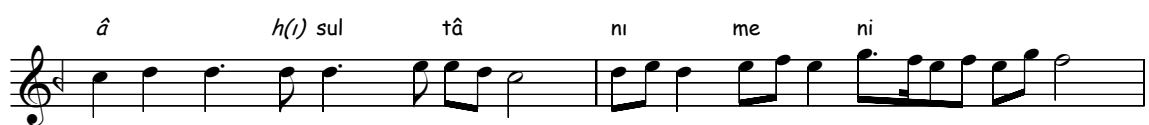
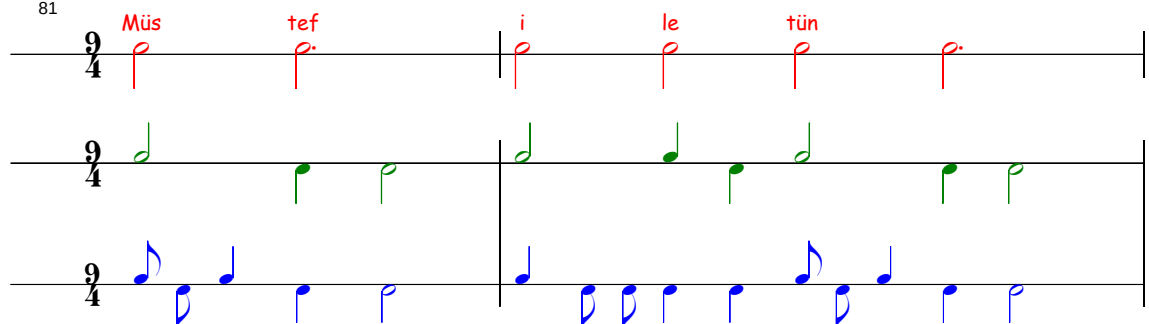
79

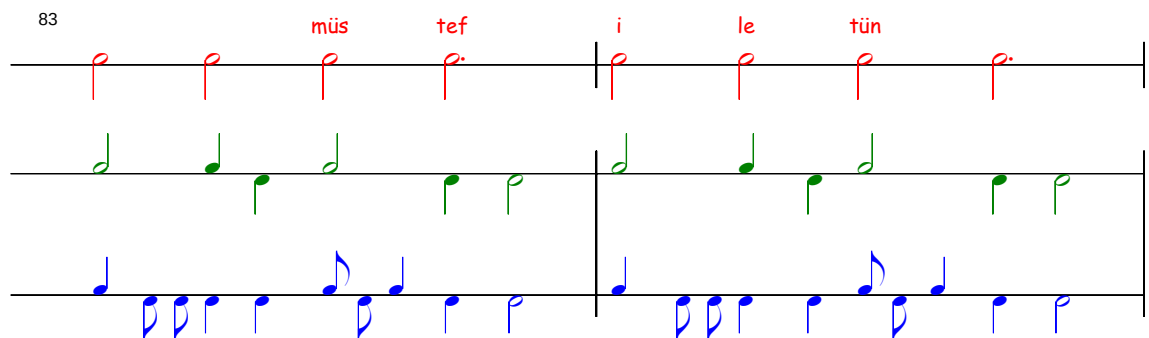
II. SELÂM

81

83

85

Müs tef i le tün

87

müs tef i le tün

89

Müs tef tef i lün

91

müs tef i le tün

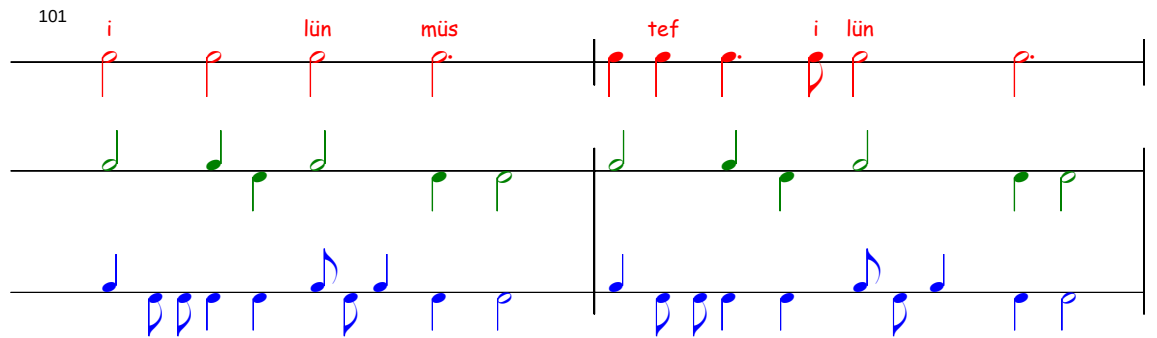
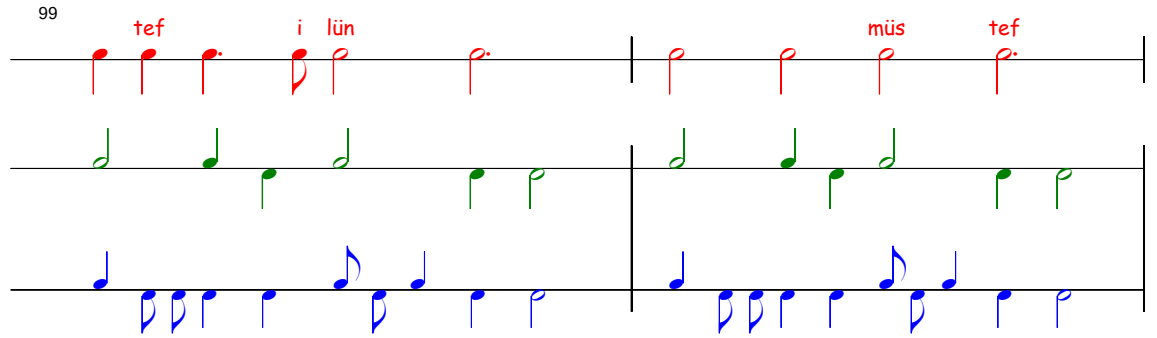
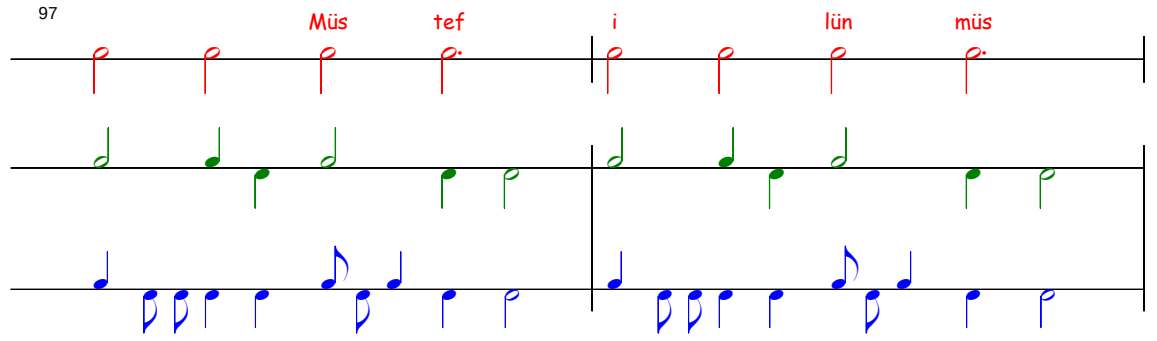
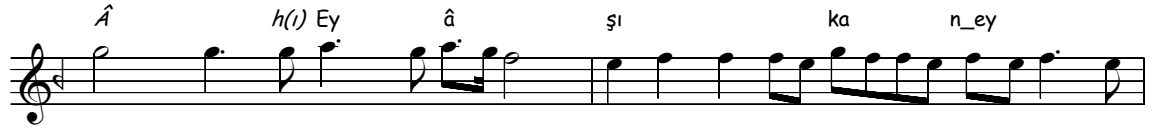
93

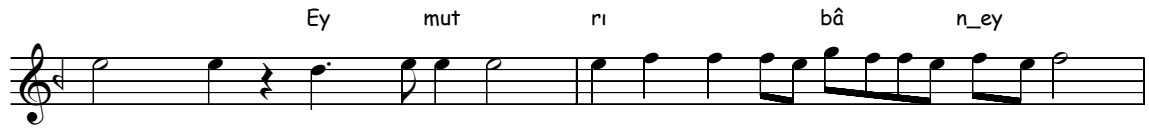
tün Müs tef i le tün

95

müs tef tef i lün

103

müs tef i lün müs

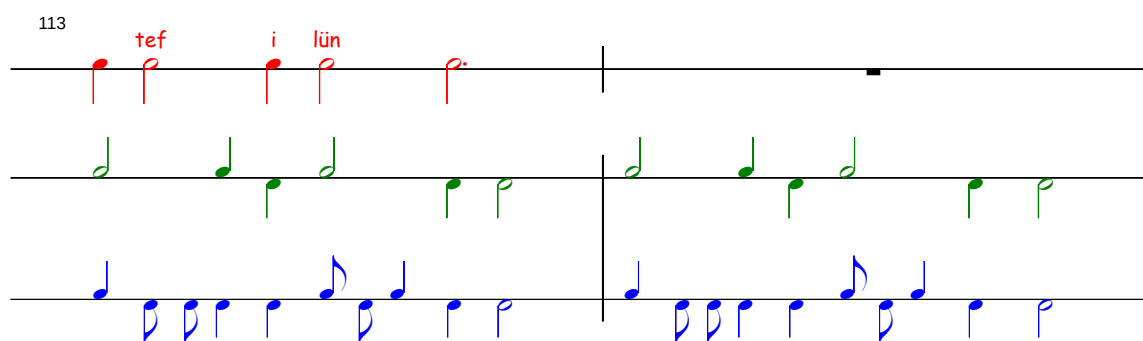
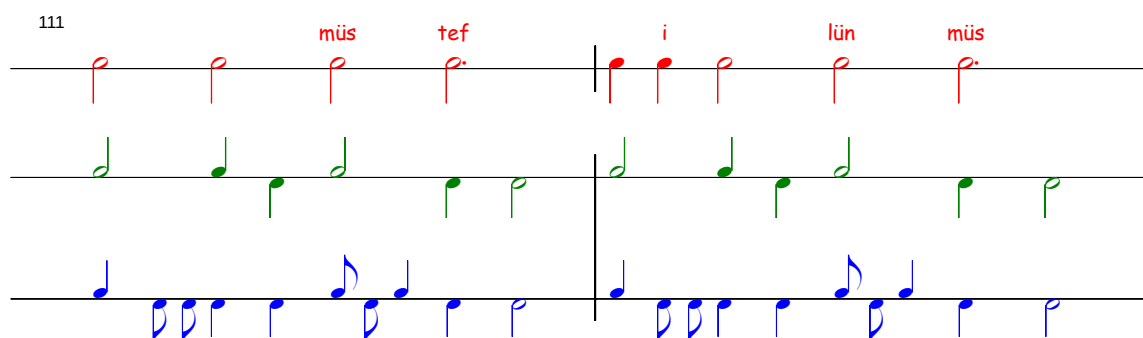
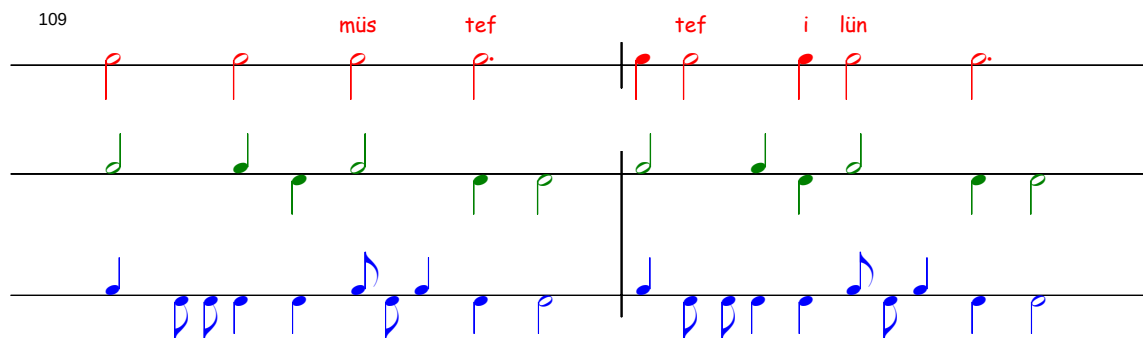
105

tef i lün müs tef

107

i lün müs tef i lün

yâ r(i) âh mî rim

115

28/4

28/4

28/4

III. SELÂM

Devr-i Kebîr

Hey Ey şeh d(i) nû

117

28/4

Müs tef i lün

28/4

28/4

nû ş_în âh le bet

123

lün müs tef i lün

28/4

28/4

28/4

[illegible]

129

mus tef i lün

The musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line with red notes and lyrics. The middle staff is a piano accompaniment with green notes. The bottom staff is a piano accompaniment with blue notes. The lyrics are 'müs tef i lün'. The music is in 4/4 time and features a simple melody with a piano accompaniment.

ey â lû lû de gî

135

The musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line with lyrics 'müs tef i lün' in red. The notes are red half notes. The middle staff is a piano accompaniment with green notes. The bottom staff is a piano accompaniment with blue notes. The music is in 4/4 time and features a simple harmonic structure.

Hey(i)Be ni ợt ợn ki tâ

141

The image shows a musical score for three staves. The top staff contains red notes, the middle staff contains green notes, and the bottom staff contains blue notes. The music is divided into measures by vertical dashed lines. The notes are stylized and appear to be from a specific musical notation system.

bâ   bâ   z_i   s(i)   ted

147

Çeş   mem   zi   hûn

153   müs   tef   i   lûn

e   y(i)   lû

159

163

The musical notation for 'The Rose Tree' is presented on three staves. The top staff is a blank line. The middle staff contains a melody in green, consisting of quarter and eighth notes. The bottom staff contains a bass line in blue, featuring a mix of quarter, eighth, and sixteenth notes. The piece is divided into two measures by a vertical bar line.

The musical notation for Example 6-10 consists of a single staff in treble clef. The melody begins with an eighth note G4, followed by an eighth rest, then an eighth note F#4. This is followed by a pair of beamed eighth notes: E4 and D4. Next is another eighth rest, followed by an eighth note C4. Then come two pairs of beamed eighth notes: B3 and A3, followed by G3 and F3. This is followed by an eighth note E3, then an eighth rest, and finally an eighth note D3. The piece concludes with a quarter rest.

165

167

The musical notation for 'The Rose Tree' is presented on three staves. The top staff is a single line with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). The melody is written in green ink. The middle staff is a single line with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). The melody is written in green ink. The bottom staff is a single line with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). The melody is written in blue ink. The music is divided into two measures by a vertical bar line. The first measure contains the first half of the melody, and the second measure contains the second half. The melody is a simple, folk-like tune with a range of one octave.

169

Yürüksemâî

Her ki bu gün Ve led' e âh i na nu ben
Ey ki he zâr â fe rin âh bu ni ce sul

171

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün

yüz sü re yâ r(i)yâr Yok sul i se bay o lur câ nım
tân o lur yâ r(i)yâr Ku lu o lan ki şı ler câ nım

175

fâ i lün Müf te i lün fâ i lün

bay i se sul tâ n_olur   bâ y i se sul ta n_olur
 hus re vü hâ kâ n_olur   hus re vü hâ kâ n_olur

180   müf te i lün   fâ i lün   müf te i lün   fâ i lün

1 (Saz) 2

185 1 2

190

195   Mef û   lü me fâ   ↑   lü me fâ   ↑   lü fe û   lün   Mef û   lü me fâ

200   ↑   lü me fâ   ↑   lü fe û   lün   Mef û   lü me fâ   ↑   lü me fâ

205   ↑   lü fe û   lün   Mef û   lü me fâ   ↑   lü me fâ   ↑   lü fe û

210 lûn

215

220

225

Mef û lü me fâ î lü me fâ

230

î lü fe ûl Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe ûl

235

Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe ûl

240

Mef û lû me fâ î lû me fâ î lû fe ûl

245

Mef û lû me fâ i lûn me fâ

250

î lû fe ûl Mef û lû me fâ

255 i lün me fâ î lü fe ûl Mef

260 û lü me fâ i lün me fâ î lün fa' Mef

265 û lü me fâ i lün me fâ î lün fa' Mef û lü me fâ

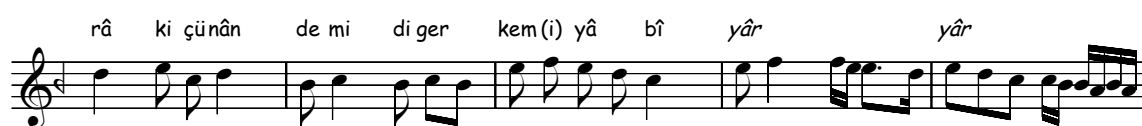
270

i lün me fâ î lün fa' Mef û lü me fâ

275

i lün me fâ î lün fa' Mef

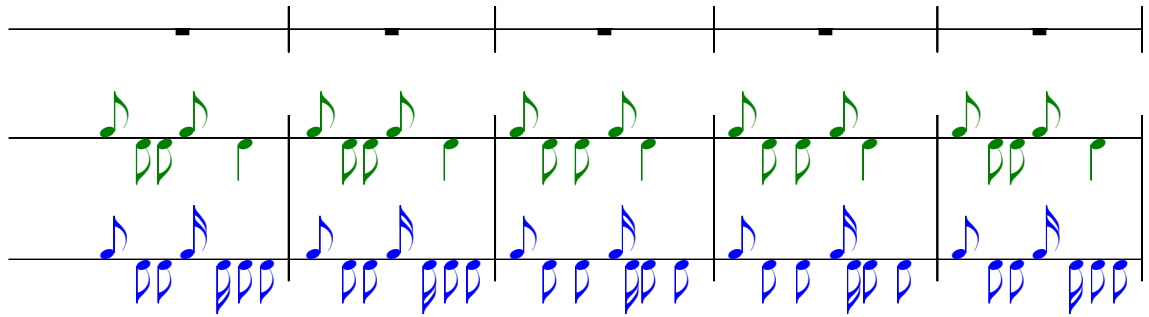

280

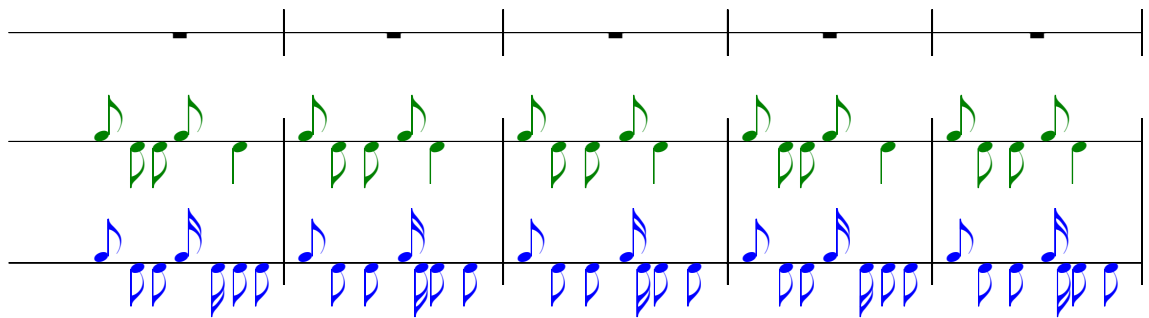
û lü me fâ i lün me fâ î lün fa'

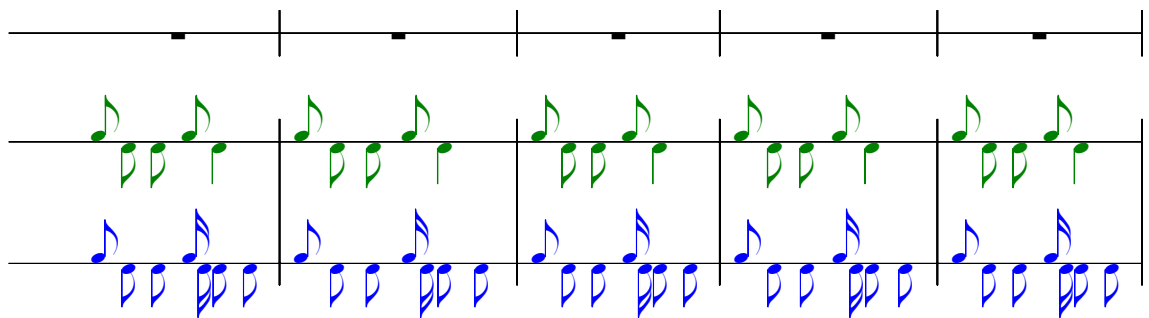
285

290

295

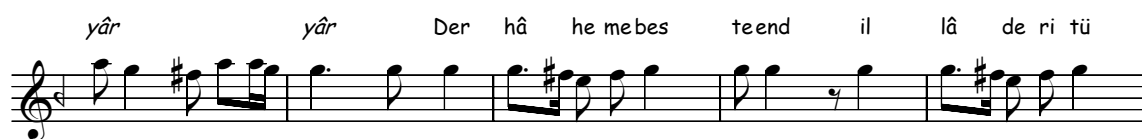
300

Mef û lû me fâ i lûn mef û lû fe ûl

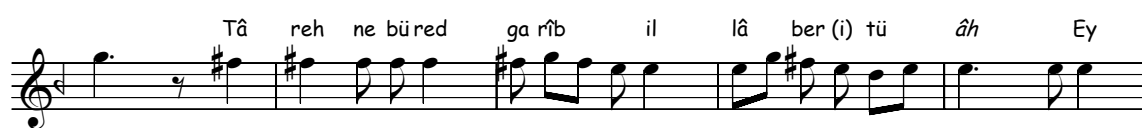
305

Mef û lû me fâ i lûn mef û lû fe ûl

310

Mef û lû me fâ i lûn mef û lû fe ûl

315

Mef û lü me fâ i lün mef û lü fe ûl Mef

320

û lü me fâ i lün me fâ î lün fa' Mef û lü me fâ

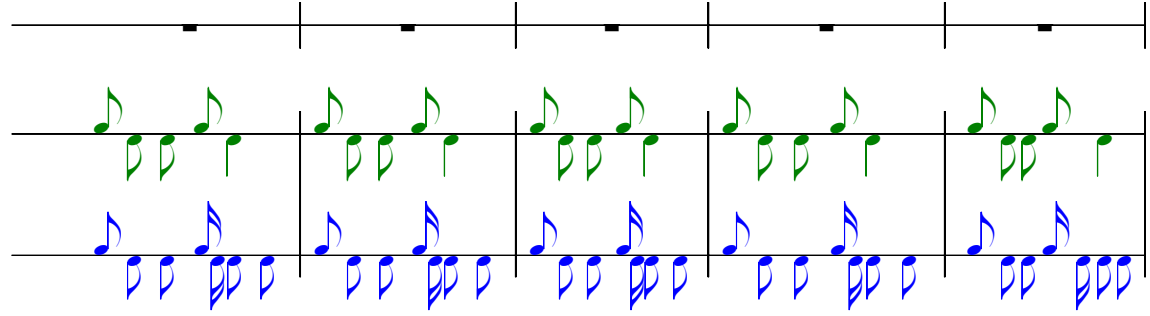

325

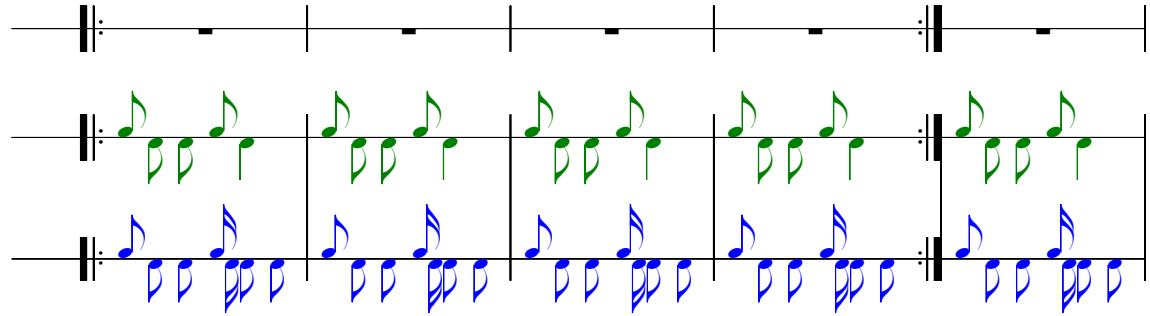
i lün mefâ î lü fe ûl

330

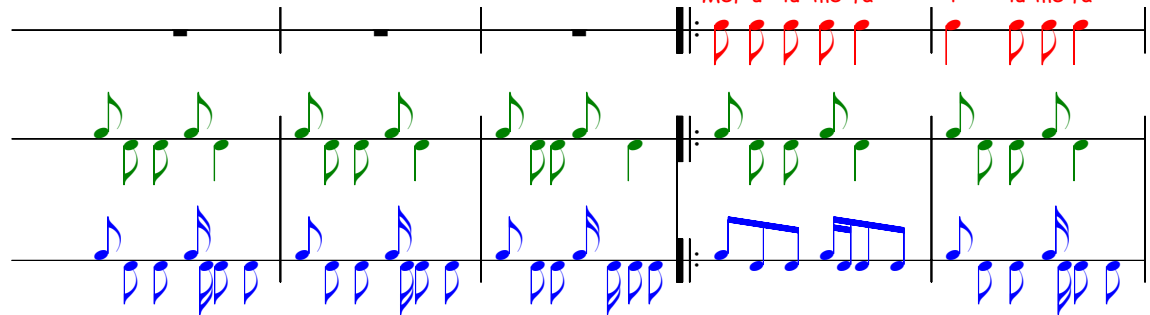
335

Mender pe yi ân dil be ri ay
Der kû yi ha râ bâ tı me râ

340

yâr (i) bi ref tem hey O rû yi hodân lah za zi men
aşk ke şân kerd hey Ân dil be ri ay yâr (i) me râ

345

↑ lü fe û lün Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ

bâz (i) ni hân kerd hey
dîd (ü) ni şân kerd hey Sul tâ nî a ref nâk (e) büdeş mah re mi es

350

↑ lü fe û lün Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ ↑ lü fe û

râr hey Tâ sır rî tecel lî yi e zel cüm le beyân kerd

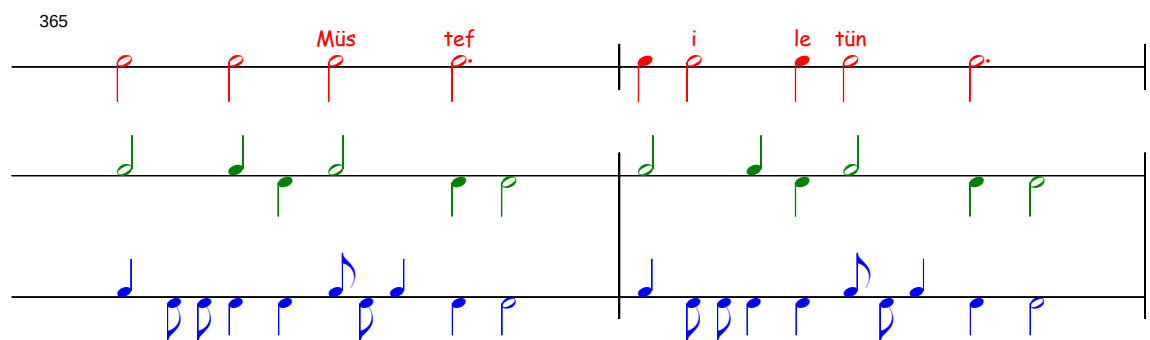
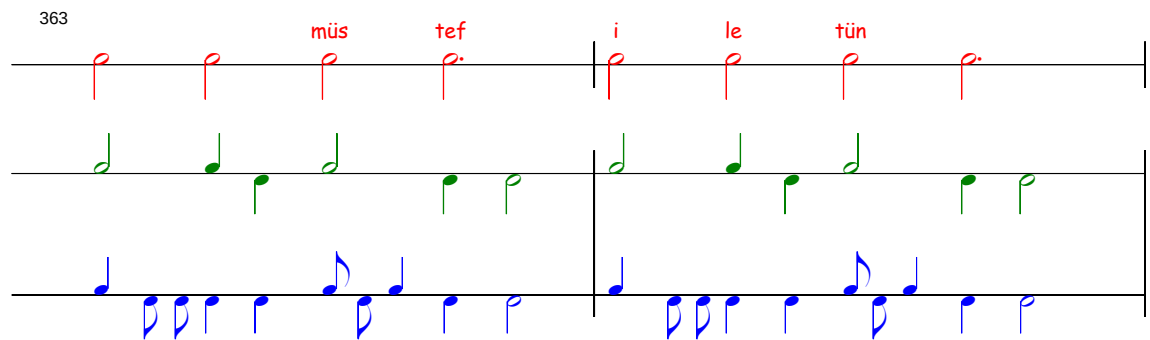
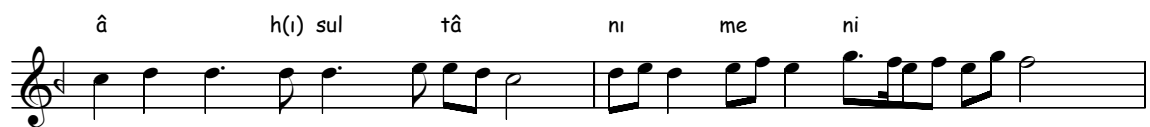
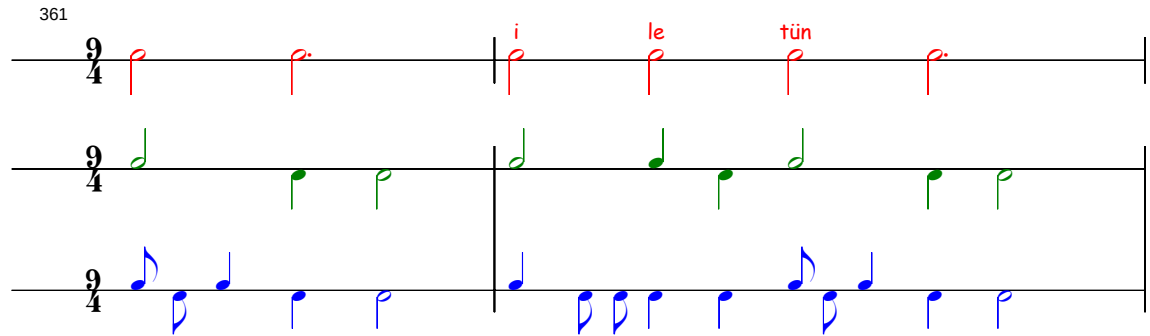
355

lün Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ ↑ lü fe û lün

IV. SELÂM

Evfer

367

müs tef i le tün

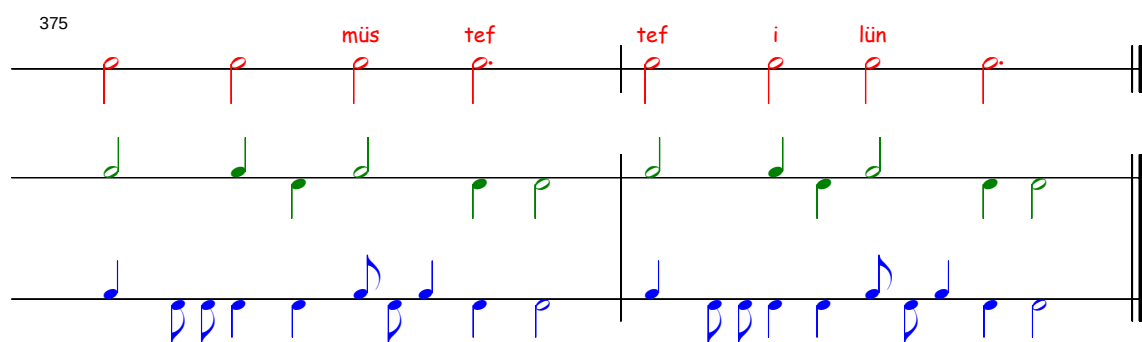
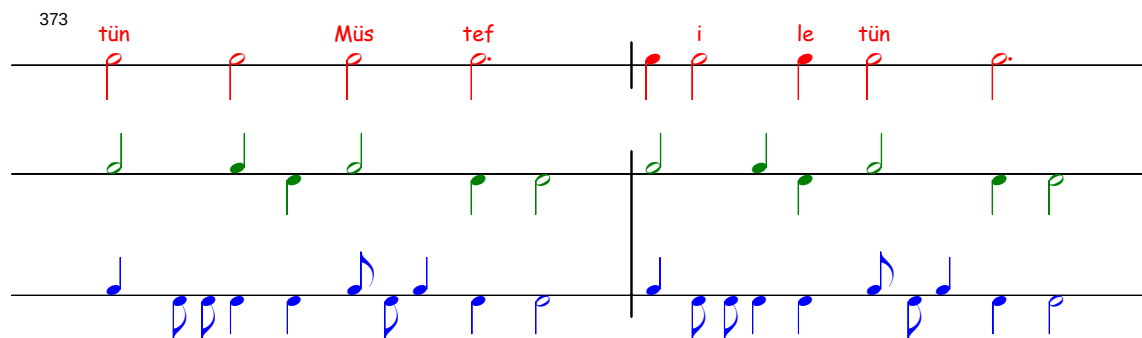
369

Müs tef tef i lün

371

müs tef i le tün

3.7.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

آتش نزنند در دل ما الا هو
 کوتاه نکند منزل ما الا هو
 گر عالمیان جمله طیبیان باشند
 حلّی نکند مشکل ما الا هو

Âteş nezened der dil-i mâ illâ Hû
 Kûteh ne küned menzil-I mâ illâ Hû
 Ger âlemiyân cümle tabîbân bâşend
 Hallî neküned müşkil-I mâ illâ Hû

Vezin: Mefûlû mefâîlû mefâîlün fa' (Rubâi / Ahreb4)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû	mefâ	î	lû	mefâ	î	lûn	fa'
Â	teş	ne	zened	der	di	limâ	il	lâ	Hû
Kû	teh	ne	zened	men	zi	limâ	il	lâ	Hû
Ger	â	le	miyân	cüm	le	tabî	bân	bâ	şend
Hal	lî	ne	küned	müş	ki	limâ	il	lâ	Hû

II.

امروز چه روزست که خورشید دو تاست؟
 امروز ز روزها برونست و جداست
 از چرخ بخاکیان نثارست و صداست
 کی دل شدگان، مژده، که این روز شماست

İmrûz çi rûzest ki hurşîd-i dû tâst
 İmrûz zi rûzhâ be-rûnest ü cüdâst
 Ez çerh be-hâkiyân nesârest ü sadâst
 Key dil şüdegân, müjde, ki îr rûz şümast

Vezin: Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 1)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû	mefâ	î	lû	mefâ	î	lû	fe	ûl
İm	rûz	(û)	çirûz	est	i	kihûr	şîd	(i)	dü	tâst
İm	rûz	(û)	zirûz	(u)	ha	berû	zest	û	cü	dâst
Ez	çerh	(l)	behâ	ki	yan	nesâ	rest	û	sa	dâst
Key	dil	şû	degân	müj	de	ki in	rûz	(u)	şû	mâst

III.

بی عشق، نشاط و طرب افزون نشود

بی عشق، وجود خوب و موزون نشود

صد قطره ز ابر اگر بدریا بارد

بی جنبش عشق دُرّ مکنون نشود

Bî aşk, neşât ü tarab efzûn neşaved

Bî aşk, vücûd hûb ü mevzûn neşaved

Sad katre zi ebr eger bederyâ bared

Bî cünbüş-i aşk dürr-i meknûn neşaved

Vezin: Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 1)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû	mefâ	î	lûme	fâ	î	lû	feûl
Bî	aşk	(l)	neşâ	t-ü	tarâb	ef	zûn	ne	şaved
Bî	aşk	(i)	vücûd	(u)	hub-ümevzûn			ne	şaved
Bî	cün	bü	şiaşk	dür	ri	meknûn		ne	şaved

IV.

از کنار خویش یا بم هر دمى من بوى يار
 چون نگیرم خویش را من هر شبى اندر کنار
 رو چو آتش مى چو آتش عشق آتش هر سه خوش
 جان ز آتشیهای در هم پر فغان این الفرار

Ez kenâr-ı hîş yâ bem her demî men bûy-i yâr
 Çün negîrem hîş râ men her şebî ender kenâr
 Rû çü âteş mey çü âteş-i aşk âteş her sehûş
 Cân zî âteşhâ-yı der hem pür figân eyne'l-fîrâr⁶³

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel)

Usûl-Vezin Şeması:

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ ilün
 Ez kenâ rı hîş (i)yâ bem her demî men bû yiyâr
 Çün negî rem hû şîrâ men her şebî en der kenâr
 Rû çü â teş mey çü â teş aş kı â teş her sehûş

3.7.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منى سلطان منى
 و اندر دل و جان ایمان منى
 در من بدمى من زنده شوم
 یک جان چه بود صد جان منى

⁶³ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 426, gz.no. 1077.

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dil ü cân î mân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef le tün
Sul tâ nî me ni
V'en der di lü cân
Der men be de mi
Yek cân çi büved

müs tef
sul tâ nî
î mâ ni
men zin de şe vem
sad câ nî me nî

II.

ای عاشقان ای عاشقان من خاک را گوهر کنم
وی مطربان ای مطربان دف شما پرزر کنم

Ey âşıkân ey âşıkân men hâk râ gevher künem
V'ey mutribân ey mutribân def-i şümâ pür zer künem

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i Recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef lün müs tef ilün
Ey â şı kan ey tef â şı kan
Ey mut nî ban ey mut nı ban

müs tef
men hâk (i)
def fi şü

lün müs
râ gevher künem
mâ pür zer künem

3.7.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

ای شهد نوش نوش این لب‌ت پاک از همه آلودگی
بنشین که تا باز ایستد چشم ز خون پالوده گی

Ey şehd nûş nûş îñ (âh) lebet pâk ez heme âlûdegî
Be-nîşîn ki tâ bâz isted çeşmem zi hûn pâlûdegî

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (bahr-i Recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs
Eş
Be
tef
şeh
nî
i
d(i)
şin
lün
nûş
ki
lün
nûş
kı
tâ
tef
âh
bâz
i
le
si
lün
bet
ted

II.

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur
Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
Her ki bugün Veled'e inanuben yüz sure
Yoksul ise bây olur bây ise sultân olur

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf
Ey
Ku
Her
Yok
te
ki
lu
ki
su
i
lün
he
o
lan
bu
gün
li
se
fâ
â
kı
Ve
bây
i
lün
fe
rin
şı
ler
le
d'e
o
lur
müf
bu
hüs
i
bây
te
ni
re
na
i
se
sul
i
lün
ce
vü
nu
ben
se
sul
fâ
tân
kân
yüz
tân
i
lün
o
lur
o
lur
o
lur
sū
re
o
lur

III.

ای قوم بحج رفته کجایید کجایید
معشوق همینجاست بیایید بیایید

Ey kavm be-hac refte kücâyîd kücâyîd?
Ma'suk hemîncâst biyâyîd biyâyîd

Vezin: Mefûlû mefâîlû mefâîlû feûlûn (Bahr-i hezec-i mekfûl)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef û lû me fâ
Eykavm(i) be hac rûf te kü câ yîd (i) kü câ yîd
Mâşûk (u) hem-în câst (i) bi yâ yîd (i) bi yâ yîd

IV.

امروز چو هر روز، خرابیم خراب
مگشا در اندیشه و بر گیر رباب
صد گونه نمازست و رکوعست و سجود
آن راکه جمال دوست باشد محراب

İmrûz çü her rûz-i harâbîm harâb
Megüşâ der endîşe vü ber gîr rebâb
Sad gûne nemâzest ü rûkû'est ü sücûd
Ân râ ki cemâl-i dost bâşed mihrâb

Vezin: Mef'ûlû mefâîlû mefâîlû feûl (Rubâî / Ahreb 1)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef   ü   lü me fâ   lü me fâ   lü fe ül
 İm   rûz   (u) çü her   rû   zi ha râ   bîm   (ı) ha râb
 Meg   şâ   de r-i en   dî   şe vü ber   gîr   ü re bâb
 Sad   gû   ne nemâz   est   ü rû kû'   est   ü sũ cûd
 Ân   râ   ki ce mâ   lî dost   (u) bâ   şed   i mihrâb

V.

خود را چو دمى ز يار خرم يابى
 در عمر نصيب خویش آن دم يابى
 زنهار، که ضايع نكنى آن دم را
 زيرا که چنان دمى دگر كم يابى

Hod râ çü demî zi yâr-i hürrem yâbî
 Der ömr nasîb-i hîş ân dem yâbî
 Zinhâr, ki zâyî' nekünî ân dem râ
 Zîrâ ki çünân demî dige'r kem yâbî

Vezin: Mef'ûlü mefâilün mefâilün fa' (Rubâî / Ahreb 6)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef   ü   lü me fâ   lün   me fâ   lün   fa'
 Hod   râ   çü de mî   zi yâ   ri hur   rem   yâ   bî
 Der   öm   rû na sî   bî hîş   i ân   dem   yâ   bî
 Zin   hâr   (ı) ki zâ   yî'   ne ki nî   ân   dem   râ
 Zî   râ   ki çü rân   de mî   di ger   kem   yâ   bî

VI.

در ها همه بسته اند، الا در تو
تاره نبرد غریب، الا بر تو
ای در کرم و عزّت و نور افشانی
خورشید و مه و ستاره ها چاکر تو

Der hâ heme besteend, illâ der-i tû
Tâ reh nebüred garîb, illâ ber-i tû
Ey der kerem ü izzet ü nûr efşânî
Hurşîd ü meh ü sitârehâ çâker-i tû

Vezin: Mef'ûlû mefâilün mef'ûlû feûl (Rubâî / Ahreb 2)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû me fâ	lün	mef	û	lû fe ûl
Der	hâ	he mebes	te end	il	lâ	de ri tû
Tâ	reh	ne bi red	ga rîb	il	lâ	be ri tû
Ey	der	ke re m-ü	iz	ze t-ü nûr	ef	şâ nî
Hûr	şîd	ü meh-ü	şî tâ	re hâ	ça	ke ri tû

VII.

در کوی خرابات مرا عشق کشان کرد
آن دلبر عیار مرا دید نشان کرد
من در پی آن دلبر عیار برفتم
او روی خود آن لحظه زمن باز نهان کرد
سلطان عرفناک بدش محرم اسرار
تا سر تجلی ازل جمله بیان کرد

Der kûy-i harâbât merâ aşk Keşân kerd
 Ân dilber-i ayyâr merâ dîd nişân kerd
 Men der pey-i ân dilber-i ayyâr be-reftem
 O rûy-i hod ân lahza zi-men bâz nihân kerd
 Sultân-ı “arefnâk” büdeş mahrem-i esrâr
 Tâ sırr-ı tecellî-yi ezel cümle beyân kerd

Vezin: Mefûlû mefâilû mefâilû feûlûn (Bahr-i hezec-i mekfûl)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû	me	fâ	lû	me	fâ	lû	fe	û	lûn
Der	kû	yi	ha	râ	bâ	tı	me	râ	aşk	(i)	ke şân kerd
Ân	dil	be	ri	ay	yâr	(i)	me	râ	dîd	(i)	ni şân kerd
Mender	pe	yi	ân	dil	be	ri	ay	yâr	(i)	bi	ref tem
Ô	rû	yi	hod-ân	lah	za	zi	men	bâz	(i)	ni	hân kerd
Şul	tâ	nı	a	ref	nâk	e	bü	deş	mâh	re	mi es râr
Tâ	sır	rı	te	cel	lî	yi	e	zel	cûm	le	be yân kerd

3.7.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

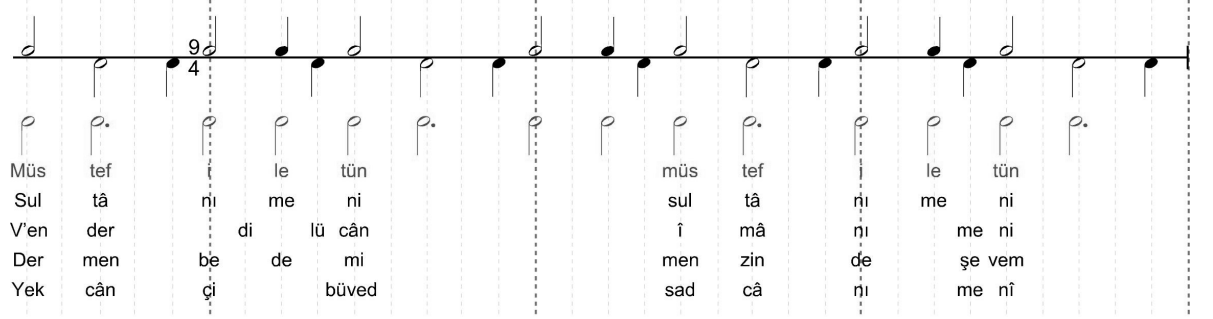
I.

سلطان منى سلطان منى
 و اندر دل و جان ایمان منى
 در من بدمی من زنده شوم
 یک جان چه بود صد جان منى

Sultân-ı menî sultân-ı menî
 V'ender dil ü cân î mân-ı menî
 Der men be-demî men zinde şevem
 Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

The image displays a musical score for a piece in Usûl-Vezin Şeması. The notation is written on a single staff with a 9/4 time signature. The melody is composed of eighth and quarter notes, with some notes marked with a 'p' (piano) or a 'p.' (piano). The lyrics are written below the staff, aligned with the notes. The lyrics are in Turkish and consist of two lines of text. The first line of lyrics is: Müs tef nî le tün Sul tâ nî me ni V'en der di lü cân Der men be de mi Yek cân çî büved. The second line of lyrics is: müs tef nî le tün sul tâ nî me ni î mâ nî me ni men zin de şe vem sad câ nî me nî.

3.8. ÇARGÂH MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŒERÎFİ

ÇARGÂH ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.8.1. Notası

I. Selâm

Kutb-i Nâyî Şeyh Osman Dede

Devr-i Revan Kü teh ne kü ned men zi li mâ
Â teş ne zi ned der di li mâ

1

Mef û lü me fâ

↑ lü me fâ

Usûl

Velvele

il lâ Hû Hû il lâ Hû
il lâ Hû Hû il lâ Hû

3

↑ lün fa'

Ger â le mi yân cüm le ta bî

5

Mef û lü me fâ

↑ lü me fâ

bân bâ şend câ nı me n(vay)

7

î lün fa'

Hey yâr hey dost

9

hey yâr Hal î ne kü ned

11

Mef û lü me fâ

müş ki li mâ il lâ Hû

13

î lü me fâ

î lün fa'

Hû il lâ Hû Âh Bâ an k(i) ez

15

Müs tef i lün

pey ves te gî men aşk (i) keş

17

müs tef i lün

müs tef i lün

tem aş kı men Bî gâ ne mî

19

müs tef i lün

Müs tef i lün

bâ şem çü nîn bâ aşk (i) ez

21

müs tef i lün

müs tef i lün

des ti fi ten hey yâr hey dost

23

müs tef i lün

Îm rû rûz se mâ' est

25 Mef û lû me fâ î

ü müdâm est ü se ka yî (Saz)

27 lû me fâ î lû fe û lûn

câ ni me n(i)vay Ger dân

29 Mef û

şü de ber cem' ka deh hâ

31 lü me fâ î lü me fâ î

yi a tâ yî (Saz) câ n(i) me n(i)vay

33 lü fe û lün

Fer (i)mân (i) sa kal lâ re sî de

35 Mef û lü me fâ î lü me fâ

dest be nû şîd hey (i) yâr hey (i) dost

37

↑ la fa' lün

Ey ten he mecân şev

39

Mef û lü me fâ ↑

ne ki z'ih vâ nî sa fâ yâ (Saz)

41

lü me fâ ↑ lü fe û lün

Bi yâ yîd (Saz) bi yâ yîd (Saz)

43

Me fâ î lü fe û lün

ki gül zâr de mî dest hey (i) hey (i)ul tâ nî me n(i)

45

me fâ î lü fe û lün

Bi yâ yîd (Saz) bi yâ yîd (Saz)

47

Me fâ î lü fe û lün

ki dil dâr re sî dest hey (i) hey (i)ul tâ nı me n(i)

49 me fâ î lü fe û lün

Hey hün kâ rı me n(i) hey ra' nâ yı men

51

hey (i) hey hey hey (i) hey (i)ak bû li me n(i)ay

53

hey (i) câ nim vay hey (i) mî rim vay (Saz)

55

Ve'd du hâ han dem se râ ser nûs he î rû yi şûmast
Sû re i vel ley li dî dem vas fî gî sû yi şûmast

57

Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lûn

hey hey hey (i)hey ra' nâ yîmen
hey (i)hey ra' nâ yîmen

59

Â yet â yet tâ be sũ yi Kâ' be kav seyn â medem

61 fâ i lâ tũn fâ i lâ tũn fâ i lâ tũn fâ i lũn

hey hey hey (i) hey râ' nâ yi men

63

Çũn na zar ker dem be dũ dem tâ kı eb rũ yi şũmast

65 Fâ i lâ tũn fâ i lâ tũn fâ i lâ tũn fâ i lũn

hey hey hey (i) hey râ' nâ yımen

67

Bi yâ yîd (Saz) bi yâ yîd (Saz)

69

Me fâ î lü fe û lün

ki gül zâr de mî dest hey (i) hey (i)ul tâ nı me n(i)

71

me fâ î lü fe û lün

Bi yâ yîd (Saz) bi yâ yîd (Saz)

73

Me fâ î lü fe û lün

ki dil dâr re sî dest hey (i) hey (i)ul tâ nî me n(i)

75

me fâ î lü fe û lün

hey hün kâ rî me n(i) hey râ' nâ yî men

77

hey (i) hey hey hey (i) hey (i) ak bû li men vay

79

hey (i) câ nım vay hey (i) mî rim vay (Saz)

81

Âh (i) Bâ ân k(i) ez pey ves te gî

83

Müs tef i lün müs tef i lün

me nî aşk (ı) keş tem aş kı men

85

müs tef i lün

müs tef i lün

Bî gâ ne mî bâ şem çü nîn

87

Müs te i lün

müs tef i lün

bâ aşk (ı) ez dest ti fi ten

89

müs tef i lün

müs tef i lün

Hey (i) hey sul tâ nı men hey hün kê rı men

91

hey (i) hey (i) hey hey (i) hey mak bû li me n(ı)ay

93

II. Selâm

Evfer Sul tâ nı me ni (Saz) sul tâ

95

Müs tef i le tün müs tef

ni me nî en der

98

i le tün

Müs tef

dil ü cân cân î mâ

100

i le tün

tün müs tef

ni me nî (Saz) Der men

102

i le tün

Müs tef

be de mî (Saz) men zin

104

i le tün müs tef

de şe vem Yek cân

106

i le tün Müs tef

çi bü ved ved sad câ

108

i le tün tün müs tef

ni me nî (Saz) Ey â

110

i le tün

Müs tef

şı kan ey â şı kan

112

i lün müs

tef i lün

(Saz) Men hâk (ı) râ gev

114

müs tef

i lün müs

her kü nem nem Ey mut

116

tef i lün lün Müs tef

rı bân ey mut rı bân

118

i lün müs tef i lün

bân def fi şü mâ pür

120

lün müs tef i lün müs

zer kü nem (Saz) za /im

122 tef i lün

yâr âh mî rim

124

III. Selâm

Devr-i Kebîr

Hey Ey şeh d(i) nû

126

28/4 Müs tef i lün

nûş în   âh le   bet

132   lün   müs   tef   i   lün

hey pâk   ez   he   me

138   müs   tef   i   lün

ey â   lû   lû de   gî

144   müs   tef   tef   i   lün

Hey Bî ni şî şîn ki tâ

150

Müs tef tef i lün

bâ bâz is ted (i)

156

müs müs tef i lün

çeş mem zî hûn

162

müs tef i lün

ey â lû lû de gî

168

müs tef tef i lün

172

175

178

Musical score for measures 178-180. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). It contains three measures of music. The bottom two staves are a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of one flat. They contain three measures of music. The first two staves have green notes, and the third staff has blue notes.

181

Musical score for measures 181-183. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). It contains three measures of music. The bottom two staves are a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of one flat. They contain three measures of music. The first two staves have green notes, and the third staff has blue notes.

184

Musical score for measures 184-186. The top staff is a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). It contains three measures of music. The bottom two staves are a grand staff (treble and bass clefs) with a key signature of one flat. They contain three measures of music. The first two staves have green notes, and the third staff has blue notes. The system ends with a double bar line and a repeat sign.

Her kibûn Ve led'e i nanben yüz süre
 Ey kihzâr â ferîn bu nicesul tâ n_dur

Yürüksemâî

187

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün

Yok sul i se bâý o lur câ nım bâý i sesul tâ n_dur
 Ku lu o lan ki şiler câ nım hus revühâ kê n_dur

193

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün

bâý i se sul tâ n_o lur
 hus re vü hâ kê n_o lur

199

müf te i lün fâ i lün

1 (Saz) 2 (Saz...)

1 2

203

208

213

In

Mef

hâ ne kipey ves te der_o bang (u) çe gâ nest Ez hâ ce bepor

218

û lü me fâ î lü me fâ î lü fe û lün Mef û lü me fâ

sîd (i) ki îñ hâ ne çi hâ nest Mes tend (i) he me hâ ne ke sî

223

î lü me fâ î lü fe û lün Mef û lü me fâ î lü me fâ

râ haber(i) nîst yâr (i) yâr (Saz)Ez her ki der_â -

228

î lü fe û lün Mef û lü me fâ

yed ki fû lâ nest ü fû lâ nest *yâ ri men* *yâr* (Saz) Âh *yâ rimen*

233

↑ lü mefâ ↑ lü fe û lün

yâ rimerâ dost *yâ ri men* *vay* (Saz...

238

243

Biş

248

nev zi tüney çi hâ çi hâ mî gû yed (Saz) Es' râ rı nühüf

Mef

253

û lü me fâ i lün me fâ î lün fa' Mef û lü me fâ

258

i lün me fâ î lün fa' Mef û lü me fâ i lün me fâ

dâ de bebâd (Saz) Bî nut ku ze bân Hudâ Hudâ mi gû yed

263

↑ lün fe ûl Mef û lü me fâ i lün me fâ ↑ lün fa'

(Saz) Mev lâ ye ene't tâ i bümim mâ se le fâ (Saz) Hel

268

Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ ↑ lü fe ûl Mef

yuk be lü öz rü â şık(ı) kad te le fâ (Saz) İn ka ne ne dâ

273

û lü me fâ i lün me fâ ↑ lü fe ûl Mef û lü me fâ

me tî su dû den ve ce fâ (Saz) Mev lâ ye a fal lâ hu a fal

278 i lün me fâ î lü fe ûl Mef û lü me fâ î lü me fâ

lâ hu a fâ (Saz) Baz re sı dîm zimey hâ nânest

283 î lü fe ûl Müf te i lün müf te i lün fâ i lün

yâr (Saz) Baz re hî dîm zi bâ lâ vüpest yâr (i)yâr

288 Müf te i lün müf te i lün fâ i lün

âh yâ ri men(i) vay (Saz) âh yâ ri men yâ ri merâ dost yâ ri men(i)

293

vay (Saz...

298

303

Kây di li bâ lâ bepür
 Aşk (i) ni dâ yı bülend
 Bâz (i) ber â med zi cân
 Bâz (i) ez ân kû hi kaf

...

308

Müf te i lün fâ i lün

be ni ger bâ lâ yiaşk
 kerd (i) be â vâ ziaşk
 na' re vü hey hâ yiaşk
 â me di an ka yiaşk

Yâr yü reğim yâr (Saz)

313

müf te i lün fâ i lün

gör ki ne ler var (Saz) Kücâst (i)mut rı bî zi nâ' re hâ

318

Mefâ i lün fe i lâ tün mefâ i lün

yi sa fâ Deref kened dem(i) o der he zâ r(i)ser (i) sev (i)dâ

323 fe i lün Mefâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün fe i lün

Deref kened dem(i) o der hezâr (i)ser (i) sev (i) dâ (Saz) Çü â fi tâ

328 Mefâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün fe i lün Mefâ i lün

bı cemâ let berâ medz meş rik Zizer rezer re şî nî dem

333 fe i lâ tün me fâ i lün fa' lün Mefâ i lün fe i lâ tün

kine' enMev lâ nâ Zîzer rezer reşi nî ki em lâ nâ

338 mefâ i lün fa' lün Mefâ i lün fe i lâ tün mefâ i lün fa' lün

IV. Selâm

Evfer Sul tâ nî me ni

344 Müs tef i le tün

(Saz) sul tâ nî me nî

346 müs tef i le tün

en der dil ü cân

348

Müs tef i le tün

cân î mâ nî me nî

350

tün müs tef i le tün

(Saz) Der men be de mî

352

Müs tef i le tün

(Saz) men zin de şe vem

354

müs tef i le tün

Yek cân çi bü ved

356

Müs tef i le tün

ved sad câ nı me nî

358

tün müs tef i le tün

3.8.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

آتش نرزد در دل ما الا هو
 کوتاه نکند منزل ما الا هو
 گر عالمیان جمله طیبیان باشند
 حلی نکند مشکل ما الا هو

Âteş nezened der dil-i mâ illâ Hû
 Kûteh ne küned menzil-I mâ illâ Hû
 Ger âlemiyân cümle tabîbân bâşend
 Hallî neküned müşkil-I mâ illâ Hû

Vezin: Mefûlû mefâîlû mefâîlün fa' (Rubâî / Ahreb4)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû	me fâ	î	lû	me fâ	î	lûn	fa'
Â	teş	ne	zined	der	di	li mâ	il	lâ	Hû
Kû	teh	ne	küned	men	zi	li mâ	il	lâ	Hû
Ger	â	le	miyân	cûm	le	ta bî	bân	bâ	şend
Hal	lî	ne	küned	müş	ki	li mâ	il	lâ	Hû

II.

با انک از پیوستگی من عشق کشتم عشق من
 بیگانه می باشم چنین با عشق از دست فتن

Bâ ank ez peyvestegî men aşk keştem aşk-ı men
 Bîgâne mîbâşem çünîn bâ aşk ez dest-i fiten⁶⁴

⁶⁴ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 681-682, gz.no. 1808.

Usûl-Vezin Şeması:

14
8

Müs tef ilün
Bâ ân kiez
Bî gâ nemî

müs tef ilün
pey ves tegî
bâ şem çünîn

müs tef ilün
menaşk (i)keş
bâ aşk (i)ez

müs tef ilün
tem aş kimen
des ti fiten

امروز سماعست و مدامست و سقایی
گردان شده بر جمع قدحهای عطایی
فرمان سقی الله رسیدست بنوشید
ای تن همه جان شو نه که ز اخوان صفایی

İmrûz semâ‘est ü müdâmet ü sakâyî
Gerdân şöde ber cem‘ kadehhâ-yi ‘atâyî
Ferman sekâllah resîdest be-nûşîd
Ey ten heme cân şev ne ki zi ihvân-ı safâyî⁶⁵

Usûl-Vezin Şeması:

14
8

Mef û
lîm rûz
Ger dân
Fer mân
Ëy ten

lû mefâ
(û) semâ' est
şû deber cem'
(î) sakal lâh
he mecân şev

lû mefâ
(î) kadeh hâ
(î) resî dest benû
ne kiz'ih vâ

lû fe û
û sekâ yî
yi a tâ yî
şîd safâ yî

⁶⁵ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 979, gz.no. 2635.

IV.

بیایید بیایید که گلزار دمیده‌ست
بیایید بیایید که دلدار رسیده‌ست

Biyâyîd biyâyîd ki gülzâr demîdest
Biyâyîd biyâyîd ki dildâr resîdest⁶⁶

Vezin: Mefâîlün feûlün mefâîlün feûlün (Bahr-i hezec-i mektûf)

Usûl-Vezin Şeması:

14
8

Me fâ î lû fe û lün me fâ î lû fe û lün
Bi yâ yîd (i) bi yâ yîd ki gül zâr (ı) demî dest
Bi yâ yîd (i) bi yâ yîd ki dil dâr (ı) resî dest

V.

سورهء ولّیل دیدم وصف گیسوی شماس
والدحا خواندم سراسر نسخهء روی شماس
آیت آیت تا بسوی قابه قوسین آمدم
چون نظر کردم بدیدم طلق ابروی شماس

Sûre-i Velleyli dîdem vasf-ı gîsû-yi şûmast
Ve'dduhâ handem serâser nûshe-i rûy-i şûmâst
Âyet âyet tâ besû-yî Ka'be kavseyn âmedem
Çün nazar kerdem be-dîdem tâk-ı ebrû-yi şûmâst⁶⁷

Vezin: Fâîlâtün fâîlâtün fâîlâtün fâîlün (Bahr-i remel)

⁶⁶ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 167, gz.no. 329.

⁶⁷ Bu iki beyit Mevlânâ'nın *Dîvân-ı Kebîr*'inde bulunamamıştır.

Usûl-Vezin Şeması:

14
8

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün
Sû re i vel ley li dî dem vâs fî gî sû yî şümast
V'ed du hâ han dem se râ ser nûs he î rû yî şümast
Â ye t-â yet tâ be sû yî Ka' be kav seyn â medem
Çün na zar ker dem be dî dem tâ kı eb rû yi şümast

3.8.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منى سلطان منى
و اندر دل و جان ایمان منى
در من بدمى من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منى
Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dîl ü cân îmân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

9
4

Mûs tef nî letün mûs tef nî letün
Sul tâ nî meni sul tâ nî meni
V'en der di lücân cân î mâ nî meni
Der men be demi cân men zin de şevem
Yek cân çi büved ved sad câ nî menî

II.

ای عاشقان ای عاشقان من خاک را گوهر کنم
وی مطربان ای مطربان دف شما پرزر کنم

Ey âşıkân ey âşıkân men hâk râ gevher künem
V'ey mutribân ey mutribân def-i şümâ pür zer künem

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Mūs tef lün mūs tef ilün mūs tef (i) lün mūs tef ilün lün
Ey â şı kan ey â şıkan men hâk (i) râ gev her künem lün
Ey mut n bân ey mut rıbân def fi şü mâ pür zer künem nēm

3.8.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

ای شهد نوش این لبِت پاک از همه آلودگی
بنشین که تا باز ایستد چشم ز خون پالوده گی

Ey şehd nûş îñ lebet pâk ez heme âlûdegî
Be-nîşîn tâ bâz isted çeşmem zi hûn pâlûdegî

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Mūs tef i lün lün mūs tef i lün
Ey şehd i nûş îñ âh le bet

28 4

mūs tef i lün mūs tef tef i lün
pâk ez he me â lû lû de gî

28 4

Mūs tef tef i lün mūs mūs tef i lün
Bî şîn şîn ki tâ bâ bâz is (i) ted

28 4

mūs tef i lün mūs tef
çeş mem zi hûn â lû

II.

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur
Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
Her ki bugün Veled'e inanuben yüz sure
Yoksul ise bây olur bây ise sultân olur

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

Usûl-Vezin Şeması:

6 8

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün
Ey ki he zâr â fe rin bu ni ce sul tân o lur
Ku lu o lan ki şî ler hüs re vü hâ kan o lur
Her ki bu gün Ve le d'e i na nu ben yüz sū re
Yok su li se bây o lur bây i se sul tân o lur

III.

این خانه که پیوسته در و بانگ چغانست
از خواجه بپرسید که این خانه چه خانه است
مستند همه خانه کسی را خبری نیست
از هر کی در آید که فلانست و فلانه ست

În hâne ki peyveste der ü bang çegānest
Ez hâce be-porsîd ki în hâne çi hānest
Çün rûz-i kıyâmet ki kesî râ ser-i kes nîst
Ez havf nedânist ki fülânest ü fülânest
(Notada ikinci beyit “Mestend heme hâne kesî râ haber nîst
Ez her ki der âyed ki fülânest ü fülânest” şeklindedir.

Vezin: Mef'ûlû mefâilû mefâilû feûlûn (Bahr-i hezec-i mekfûl)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef'ûlû
İn hâ
Ez hâ
Mes tend
Ez her
lû me fâ
ne ki pey ves
ce be por sîd
(i) he me hâ
ki de r-a yed
lû me fâ
(i) ki în hâ
ne ke sî râ
ki fû lân est
lû fe û
ne çi hân est
lûn
ha be r-i nîst
û fû lân est

IV.

بشنو ز تو نی چها چها می گوید
اسرار نهفت کبریا می گوید
دل خسته، درون شکسته، سرداده به باد
بی نطق و زبان خدا خدا می گوید

Bişnev zi tu ney çihâ çihâ mîgûyed
 Esrâr-ı nühüft-i kibriyâ mîgûyed
 Dil haste, derûn şikeste, ser dâde be-bâd
 Bî-nutk u zebân Hudâ Hudâ mîgûyed

Vezin: Mef'ûlû mefâilûn mefâilûn fa' (Rubâî / Ahreb 6)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû me fâ	j lûn	me fâ	j lûn	fa'
Biş	nêv	zi tû ney	çi hâ	çi hâ	mî gû	yed
Es	râ	rî nû hüft	(û) kib	ri yâ	mî gû	yed
Dil	hâs	te de rûn	şi kes	te ser	dâ de	bâd
Bî	nut	ku ze bân	Hu dâ	Hu dâ	mî gû	yed

V.

مولای انا التائب مما سلفا
 هل یقبل عذر عاشق قد ثلثا
 ان کان ندامتی صدودا و جفا
 مولای عفی الله عفی الله عفا

Mevlâye ene't-tâibü mimmâ selefâ
 Hel yukbelü özrü âşık kad telefâ
 İn kâne nedâmetî sudûden ve cefâ
 Mevlâye afallâhu afallâhu afâ

Vezin: Mef'ûlû mefâilü mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 1)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû me fâ	j lû me fâ	j lû fe ûl
Mev	lâ	ye e ne't	tâ i bümim	mâ se le fâ
Hel	yük	be lû öz	rû â şı k-ı	kad te le fâ
În	kâ	ne ne dâ	me tî su dû	den ve ce fâ
Mev	lâ	ye a fal	lâ hu a fâl	lâ hu a fâ

VI.

باز رسیدیم ز میخانه مست

باز رهیديم ز بالا و پست

Bâz resîdîm zi meyhâne mest

Bâz rehîdîm zi bâlâ vü pest⁶⁸

Vezin: Müfteilün müfteilün fâilün (Bahr-i serî‘ matviyy-i mavkûf)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf te i lün müf te i lün fâ i lün
Bâz (i) re sî dîm (i) zi mey hâ nemest
Bâz (i) re hî dîm (i) zi bâ lâ vü pest

VII.

باز از آن کوه قاف آمد عنقای عشق

باز بر آمد ز جان نعره و هیهای عشق

عشق ندای بلند کرد باواز پست

کای دل بالا بپر بنگر بالای عشق

Bâz ez ân kûh-i Kaf âmed ‘ankā-yı aşk

Bâz ber âmed zi cân na‘re ü heyhây-ı aşk

Aşk nidâ-yı bülend kerd be-âvâz-ı pest

Kây dil-i bâlâ be-pür be-niger bâlâ-yı aşk⁶⁹

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

⁶⁸ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 231-232, gz.no. 516.

⁶⁹ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 510-511, gz.no. 1311.

Usûl-vezin şeması:

Mûf te i lûn fâ i lûn mûf te i lûn fâ i lûn
 Bâz (i) e z-ân kû hi kaf â me di an kâ yı aşk
 Bâz (i) be r-â meğ zi cân na' re vû hey hâ yı aşk
 Aşk (i) ni dâ yı bûlend kerd (i) be â vâ zı aşk
 Kâyd di li bâ lâ be pûr be ni ger bâ lâ yı aşk

VIII.

كجاست مطرب جان تا ز نعره های صلا

در افکند دم او در هزار سر سودا

چو آفتاب جمالت بر آمد از مشرق

ز ذره شنیدم که نهم مولانا

Kücâst mutrıb-ı cân tâ zi na' rehây-ı salâ

Der efkend dem o der hezâr ser sevdâ

Çü âftâb-ı cemâlet ber âmed ez meşrik

Zi zerre şinîdem ki ne'em Mevlânâ⁷⁰

Vezin: Mefâilün feilâtün mefâilün feilün (Bahr-i müctes)

Usûl-vezin şeması:

Me fâ i lûn fe i lâ tûn me fâ i lûn fe i lûn
 Kücâst (i) mut rı bı cân tâ zi nâ re hâ yı sa fâ
 De r-ef ke ned de mi o der he zâr (i) ser sêv (i) dâ
 Çü â fi tâ bı ce mâ let be r-â med-ez meş (i) rik
 Zi zer re zer re şî nî dem ki ne' emMev lâ nâ

⁷⁰ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 132, gz.no. 223.

3.8.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منی سلطان منی
و اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منی

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dil ü cân î mân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

9/4

Müs tef nı letün meni lücân demi büved cân ved müs sul î men sad tef tâ mâ zin câ nı de nı letün meni meni şevem meni

3.9. HİCAZ MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.9.1. Notası

HİCAZ ÂYİN-İ ŞERİFİ I. SELÂM

Kutb-i nâyî Şeyh Osman Dede

Ağır Düyek Kad hâ be men ye kû nü mi ne'l aş
Yâ men li vâ ü aş kı ke lâ zâ

1 Mef û lû fâ i lâ tü me fâ î

Usûl

Velvle

kı hâ li yâ yâr (i)hey (i) sul tâ nı men (i)
le â li yâ (Saz... ..) yâr (i)hey (i) sul tâ nı men (i)

4 lû fâ i lûn

vay 1 vay (Saz... ..) 2 vay (Saz... ..) Nâ dâ

7 1 2 Mef û

10 lü fâ i lâ tü me fâ ↑ lü fâ i lün

13

16 Mef û lü fâ i lâ tü me fâ ↑

19 lü fâ i lün

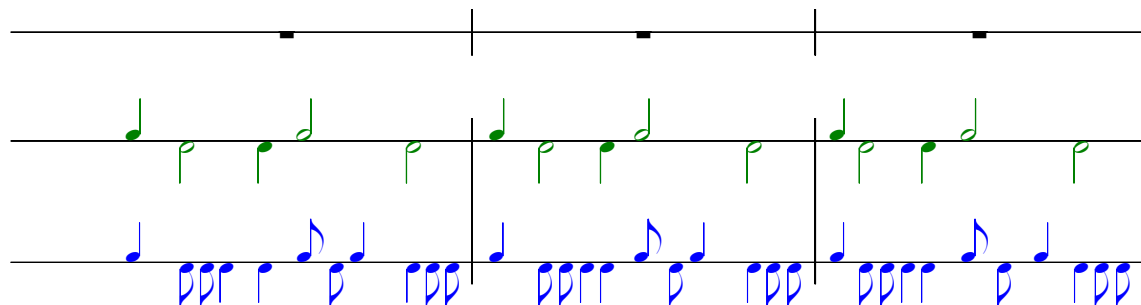
22

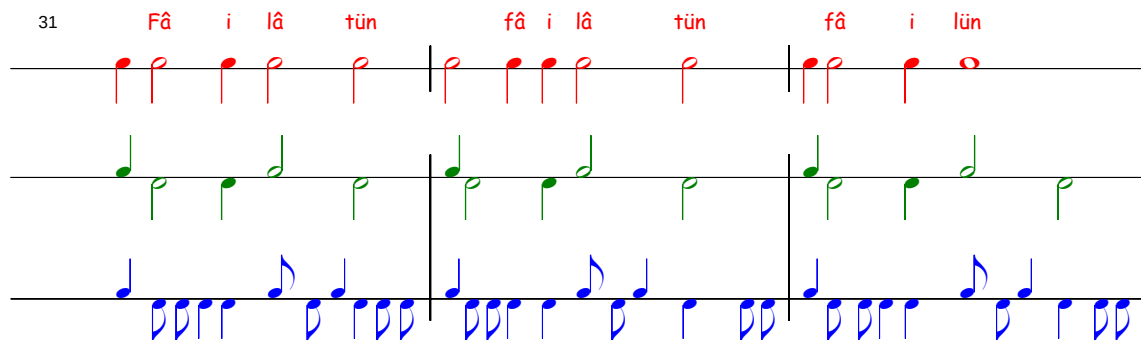
25

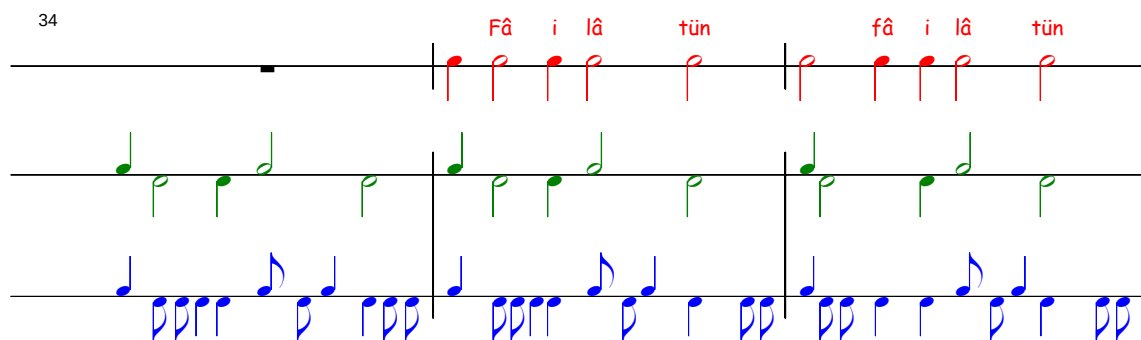
28

31

34

vân be î
dân be î (Saz.. ...) yâr (i) yâr Samt ü cû ü

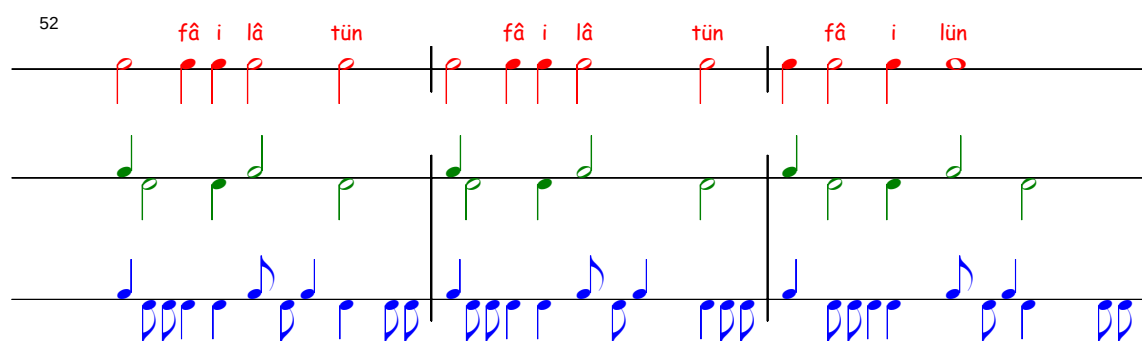
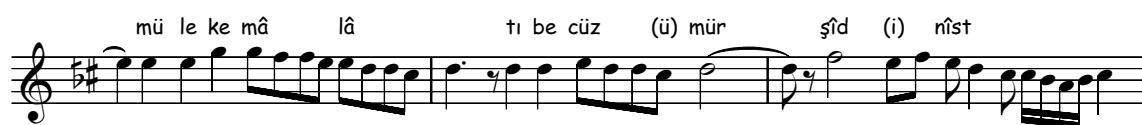
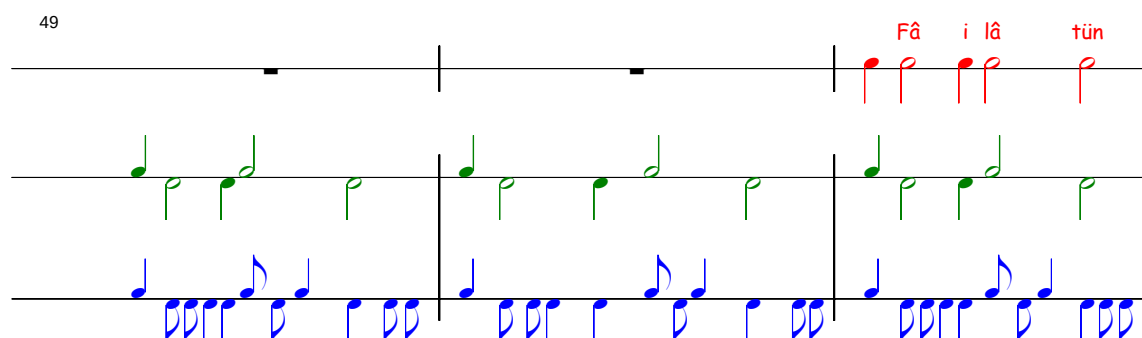
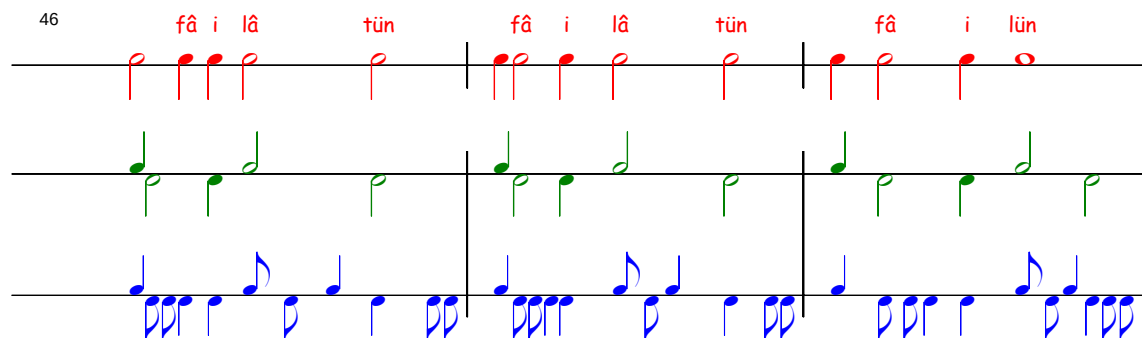
37 fâ i lûn Fâ i lâ tûn

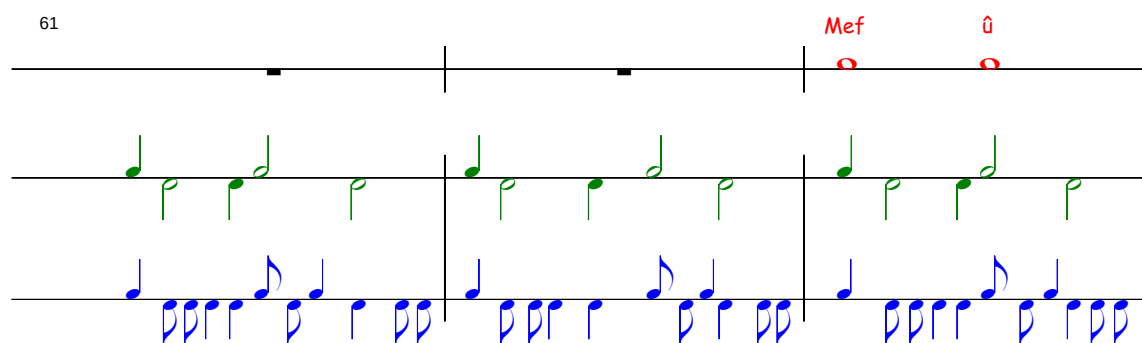
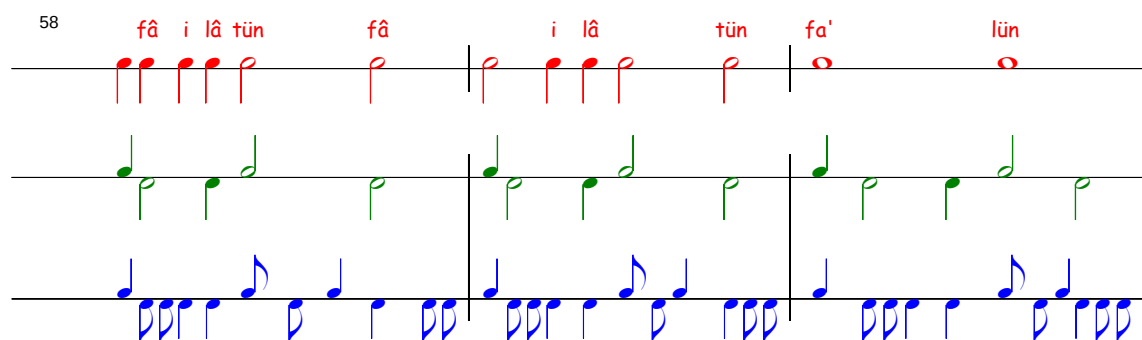
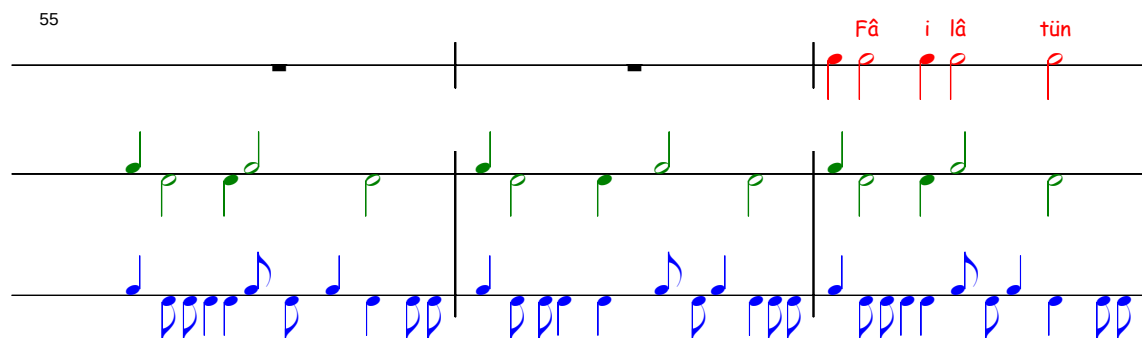
se her ü uz le tû zîkr ü ber de vâm

40 fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lûn

yâr mu râ di men(Saz.. ...) Nâ te mâm â

43 Fâ i lâ tûn

64

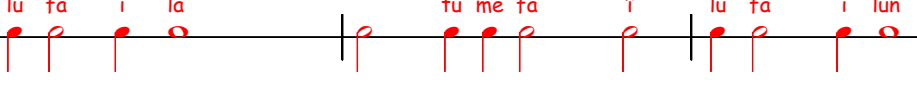
lū fâ i lâ | tū me fâ ↑ | lū fâ i lūn

67

The image shows a musical score for three staves. The top staff contains two whole notes, 'Mef' and 'û', in red. The middle staff contains a sequence of eighth notes in green. The bottom staff contains a sequence of eighth notes in blue. The score is divided into three measures by bar lines, with a repeat sign at the end of the first measure.

70

lū fâ i lâ | tū me fâ â | lū fâ i lūn

hey (i) hey (i) hey câ ni men

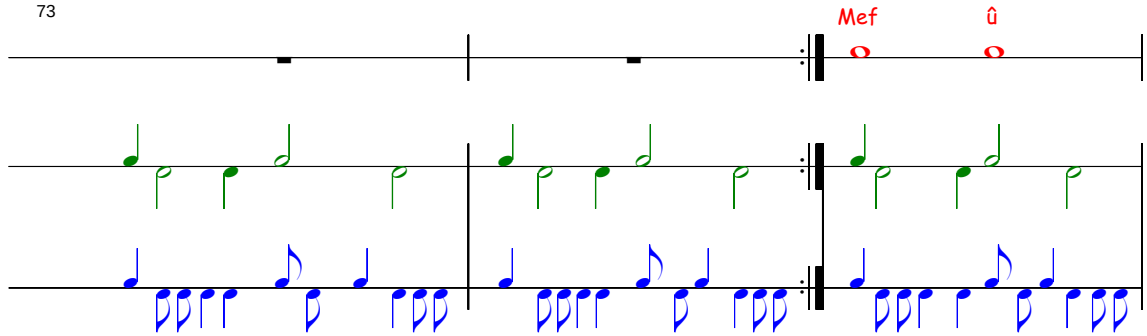
hey (i) hey (i) hey câ ni men

hey (i) hey (i) hey câ ni men

Bir tâ

73

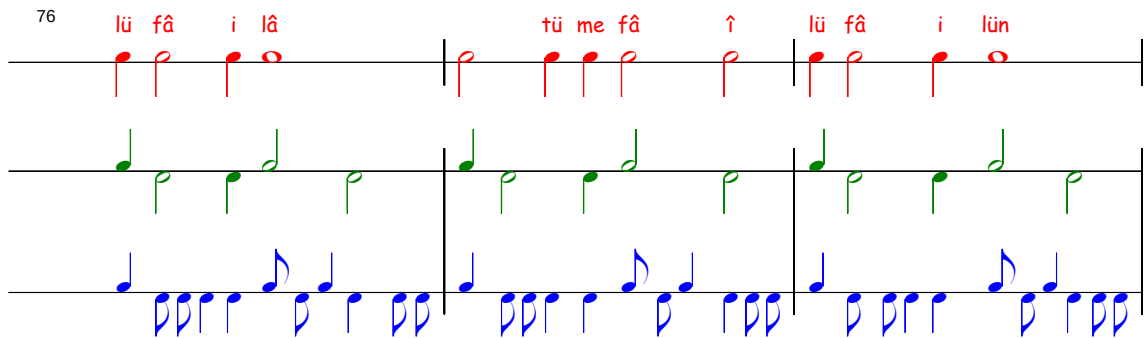

bı var ki şû

le i rûh sâ rı yâr (i) da

76

Cib

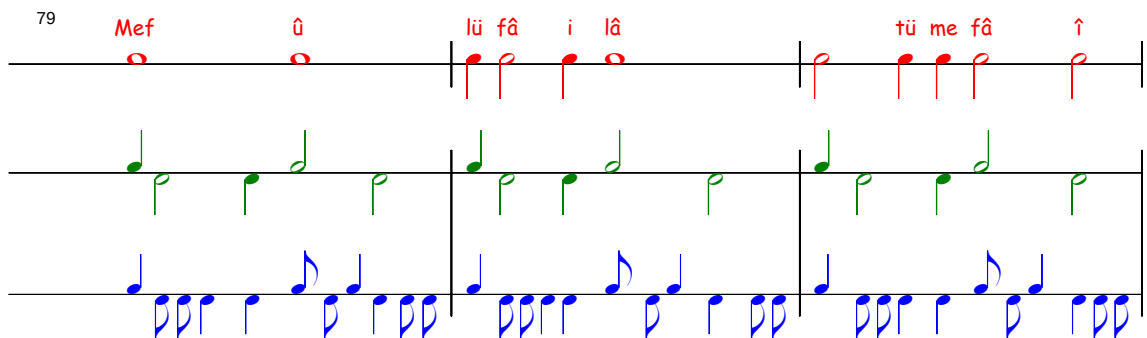
rî

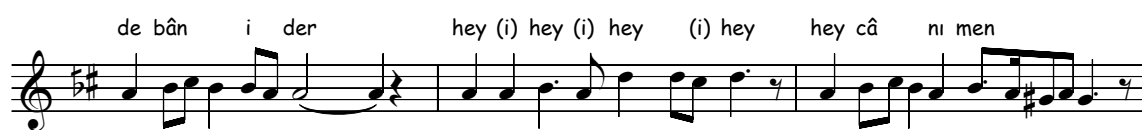
li aş kı lem'

â sı na dî

79

82 lü fâ i lün

85 Mef û lü me fâ

88 fâ

hey (i) hey (i)
 hey (i) hey (i) hey

mak bû li men   mak bû li men (i) âh

1   2

91

Mu' ciz be   nû mâ   ez   le bi

94

Mef û lü me fâ   î   lü me

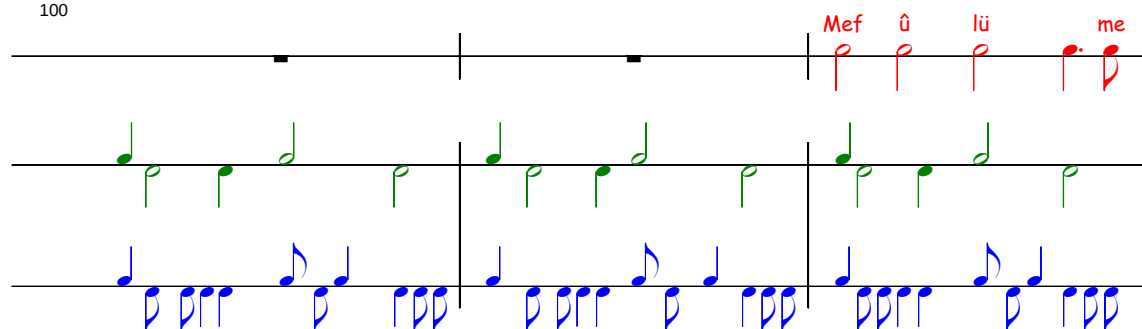
lâ   let   çü Me si   hâ

97

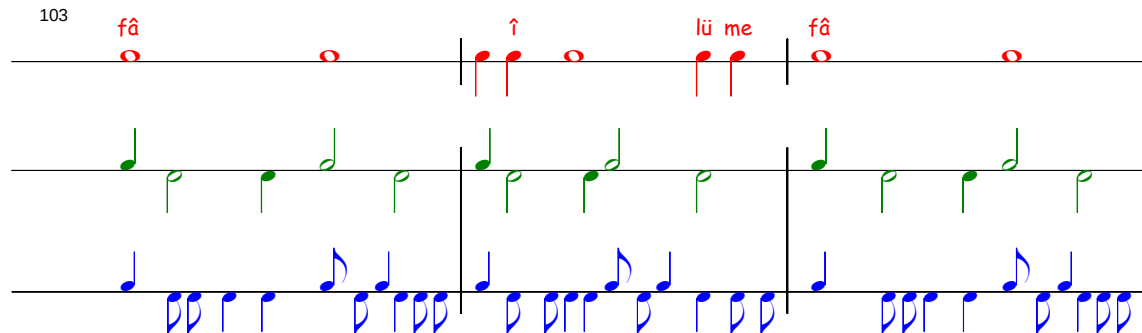
fâ   î   lü fe û   lün

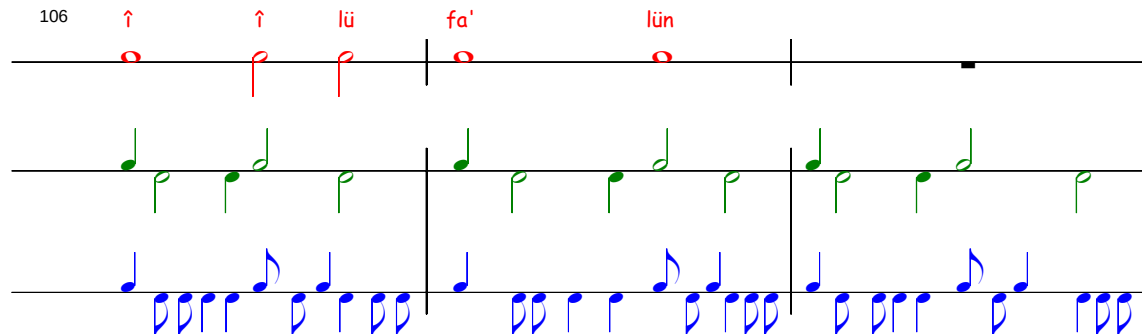
100

103

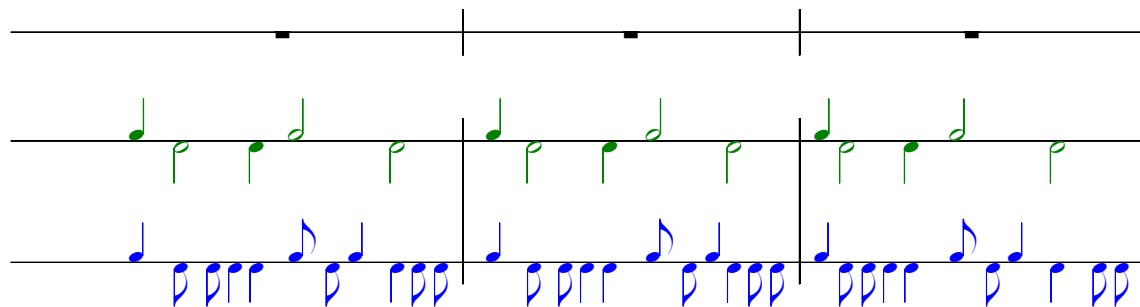

106

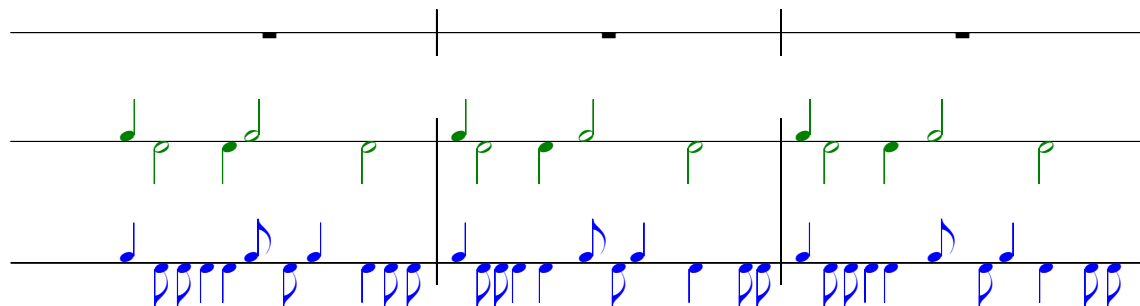

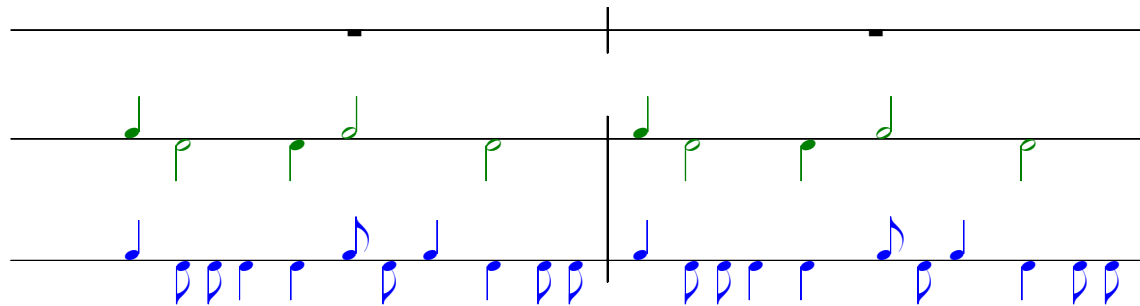
109

112

115

hey (i) sul tâ ni men (i) vay

117

II. SELÂM

Evfer Sul tâ ni me nî

119

Müs tef i le tün

âh (i) sul tâ ni me nî

121

müs tef i le tün

123

Müs tef i le tün

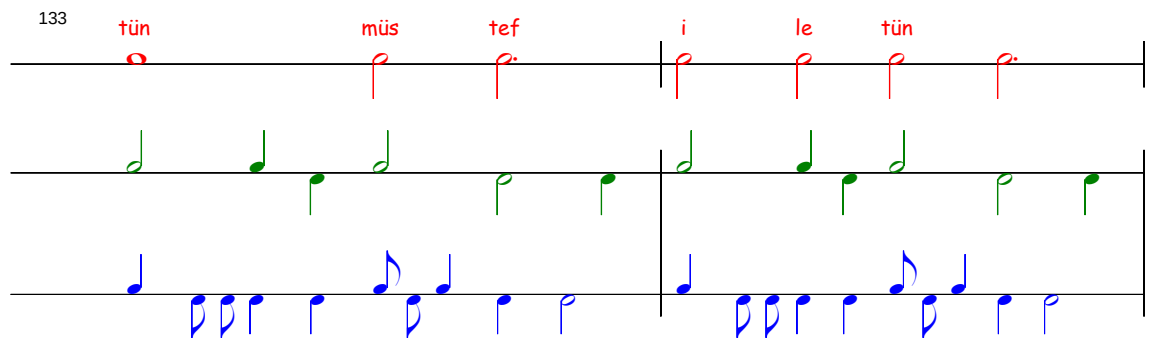
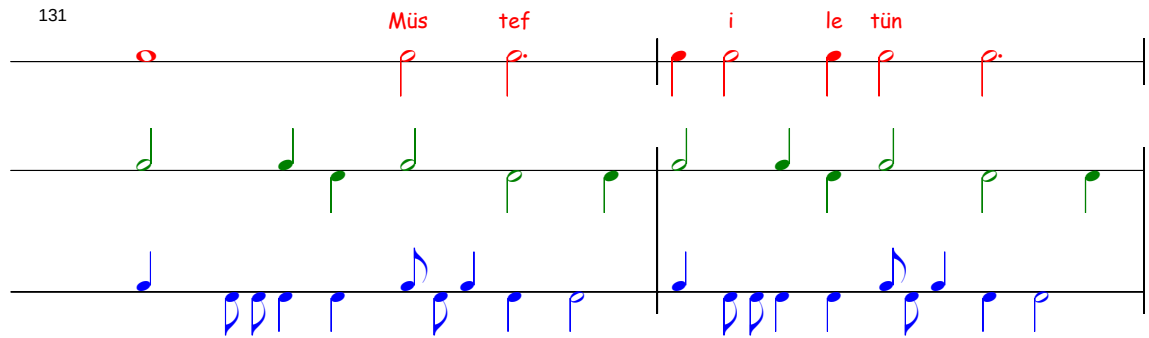
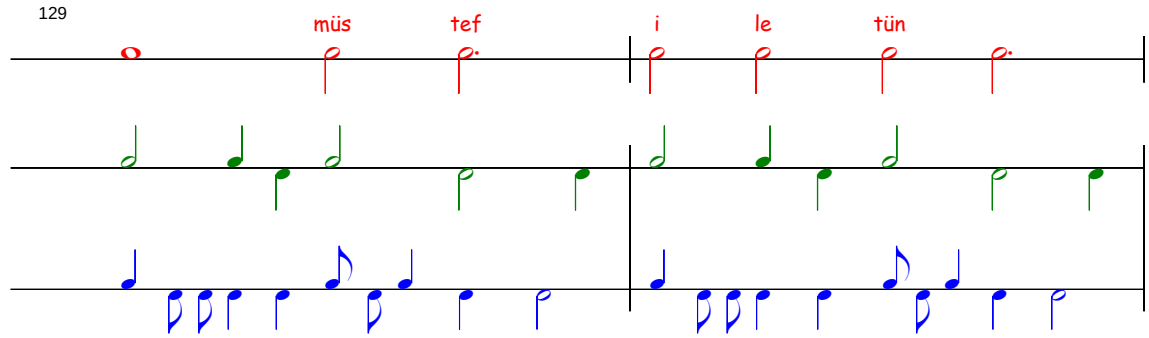
125

tün müs tef i le tün

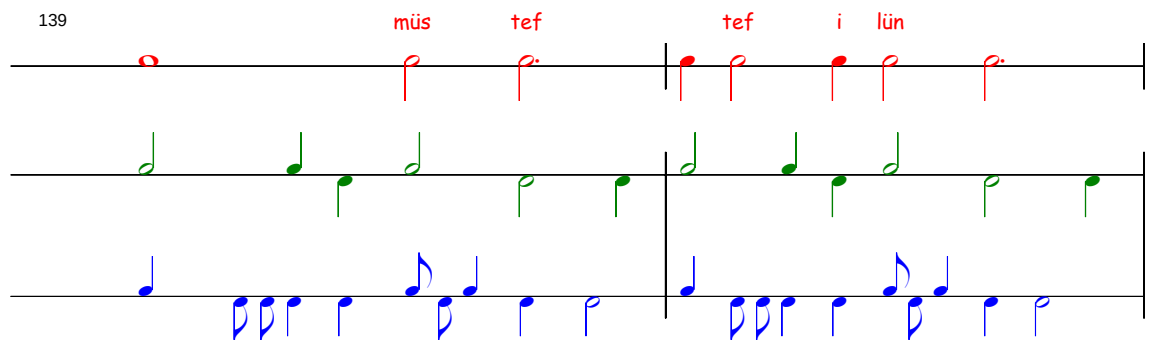
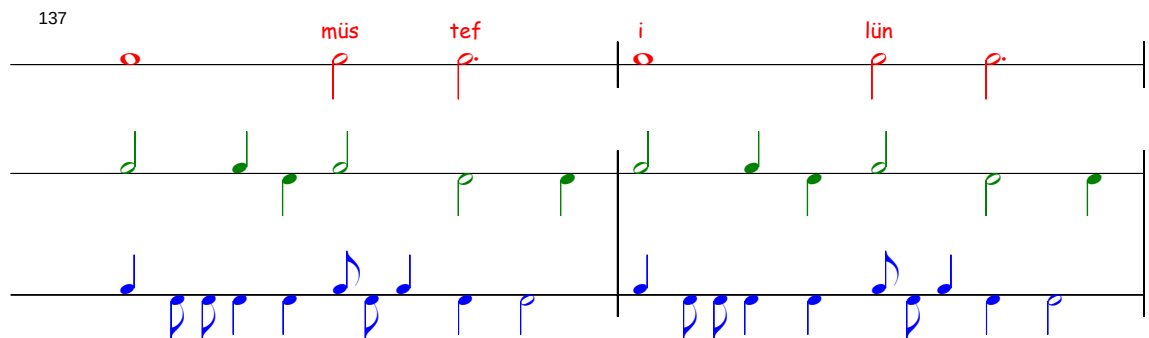
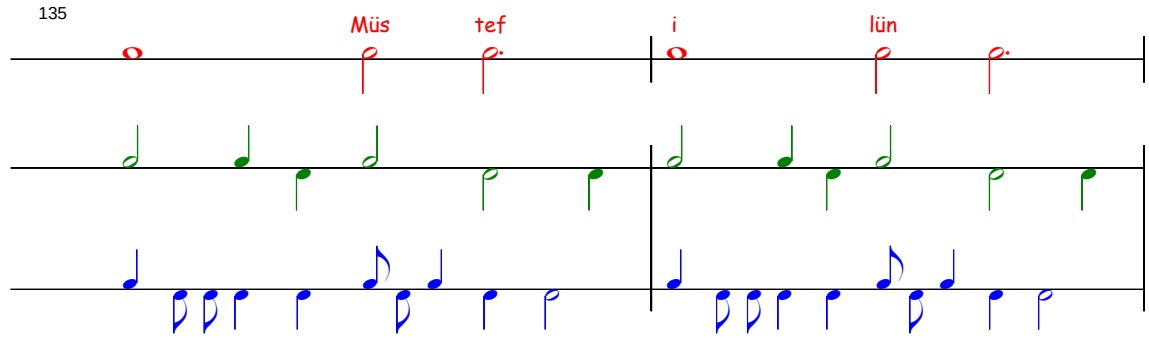

127

Müs tef i le tün

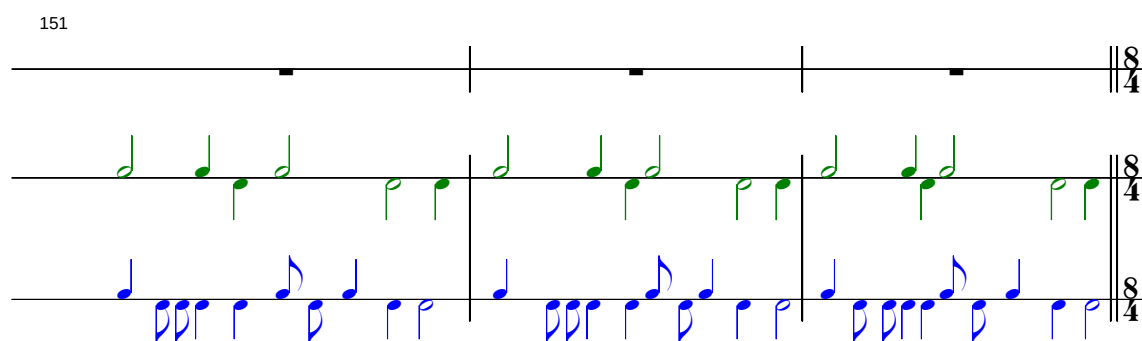
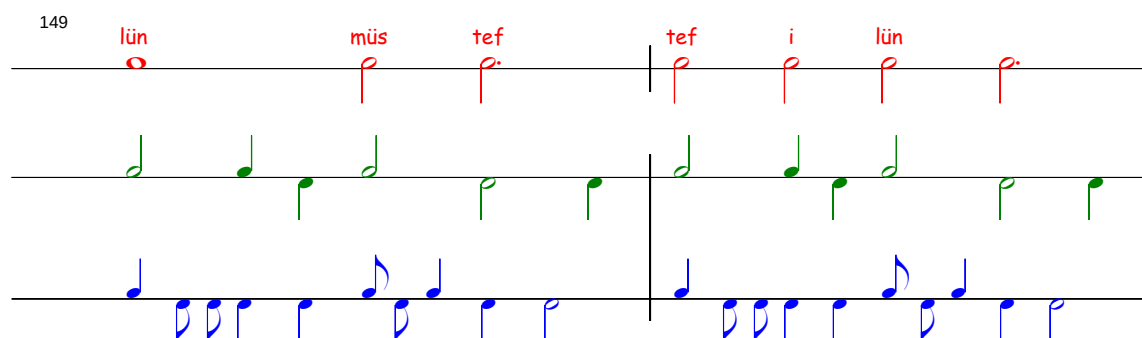
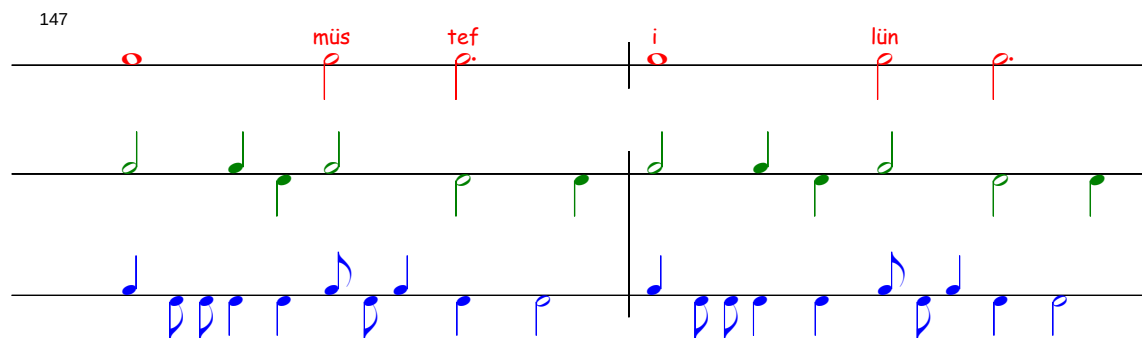
141 lûn müs tef tef i lûn

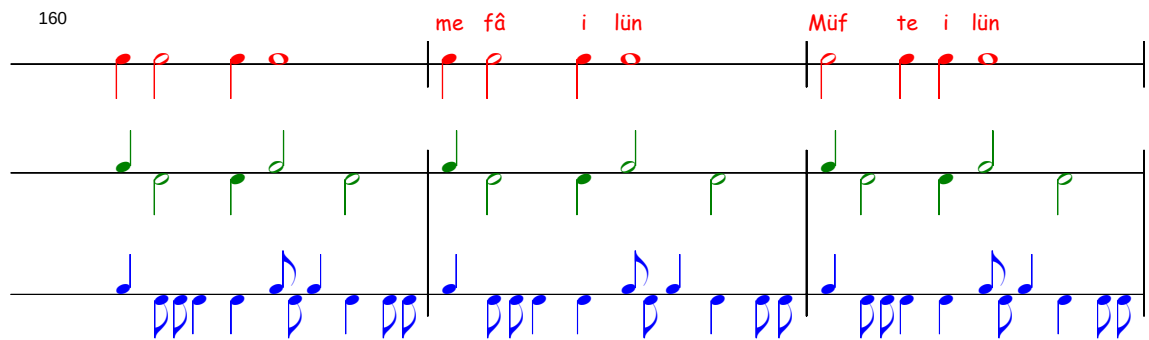
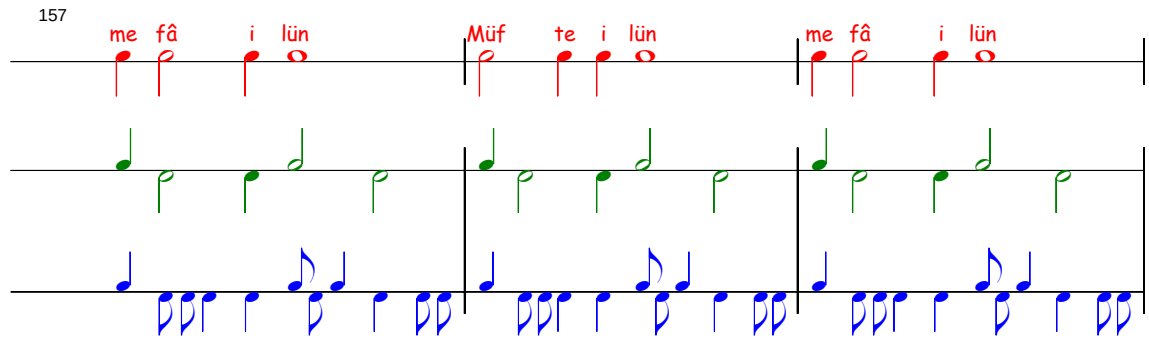
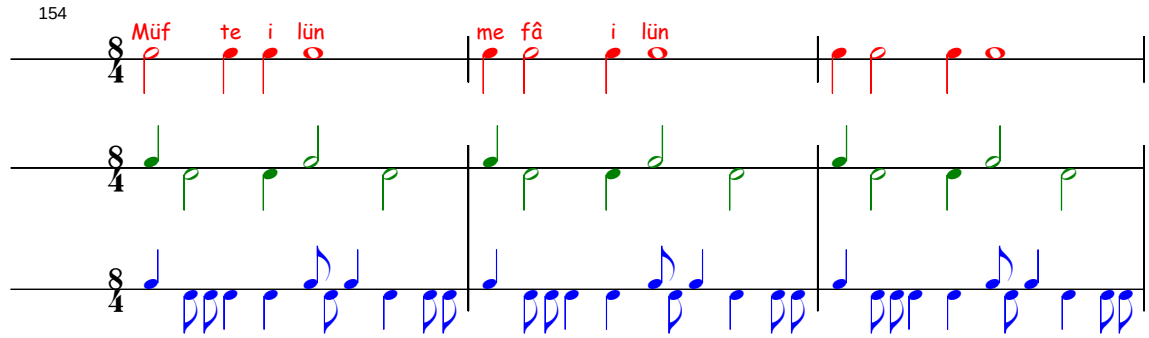
143 müs tef i lûn

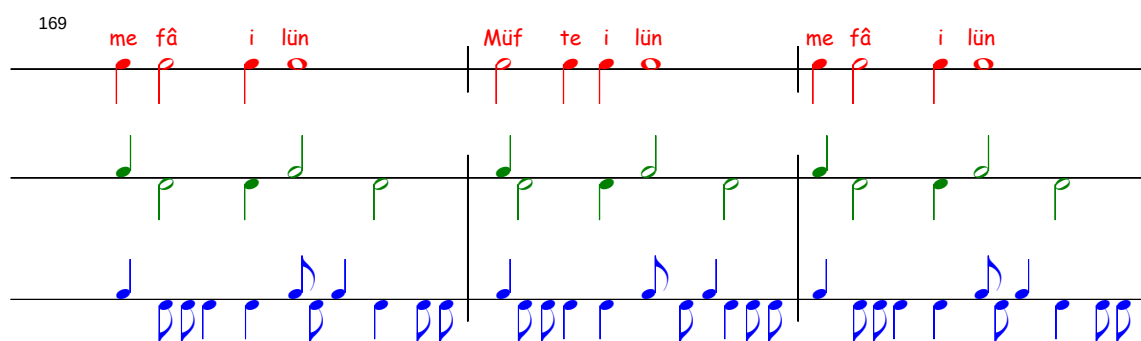
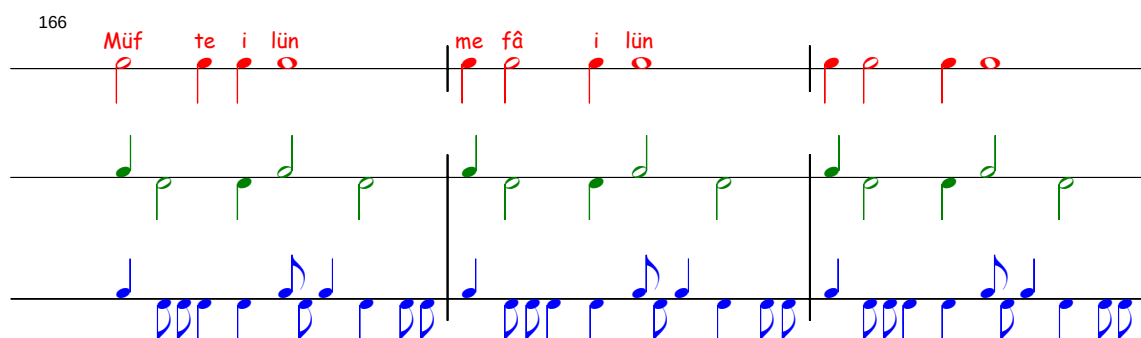
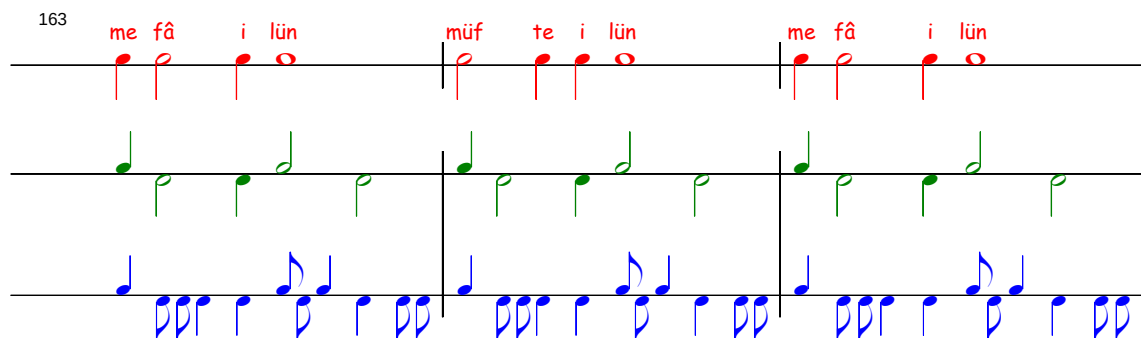

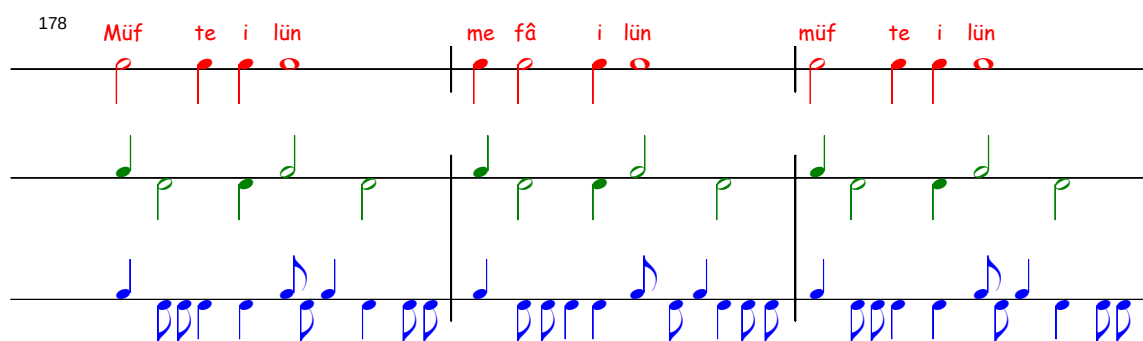
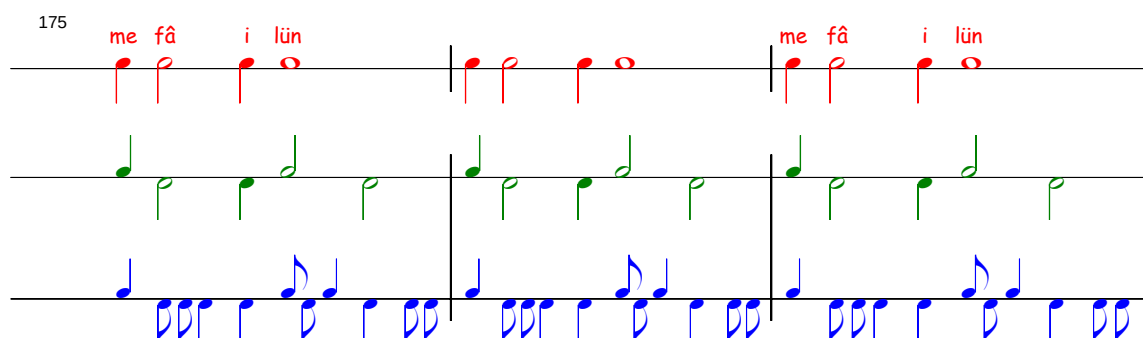
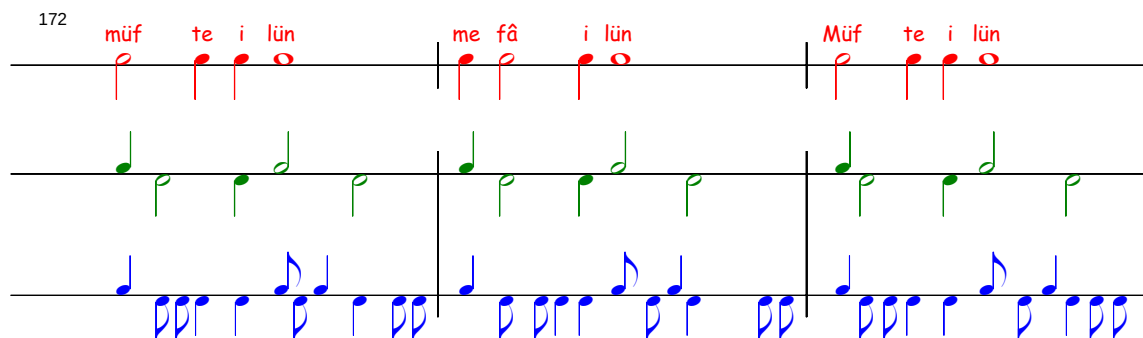
145 lûn müs tef tef i lûn

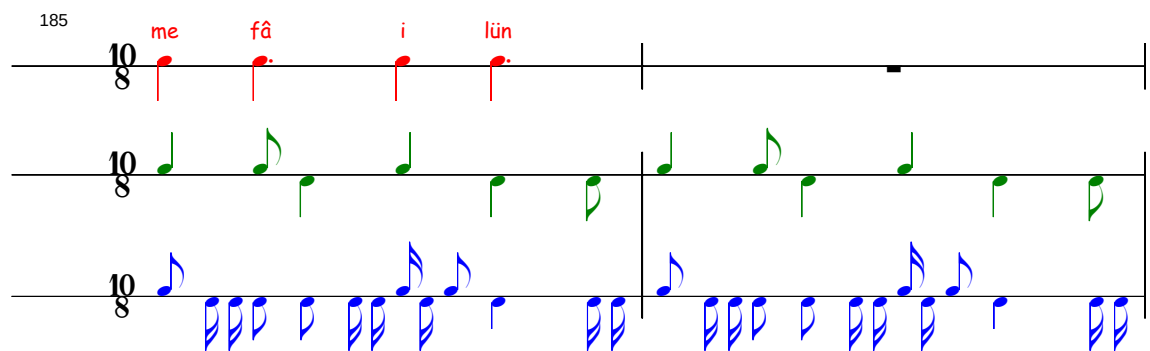
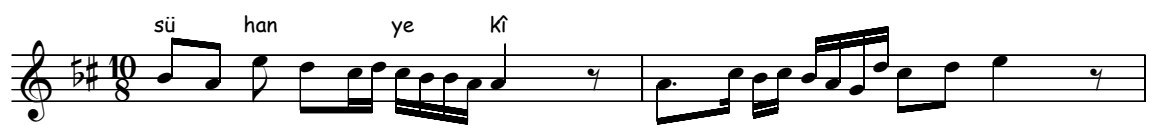
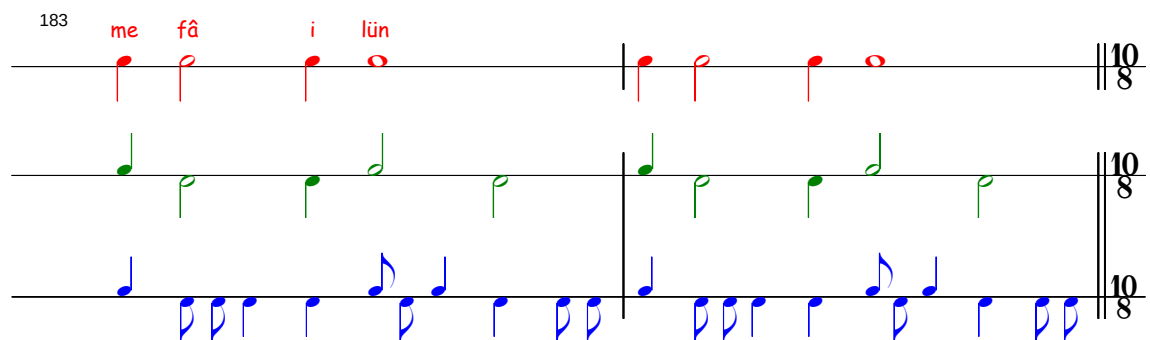
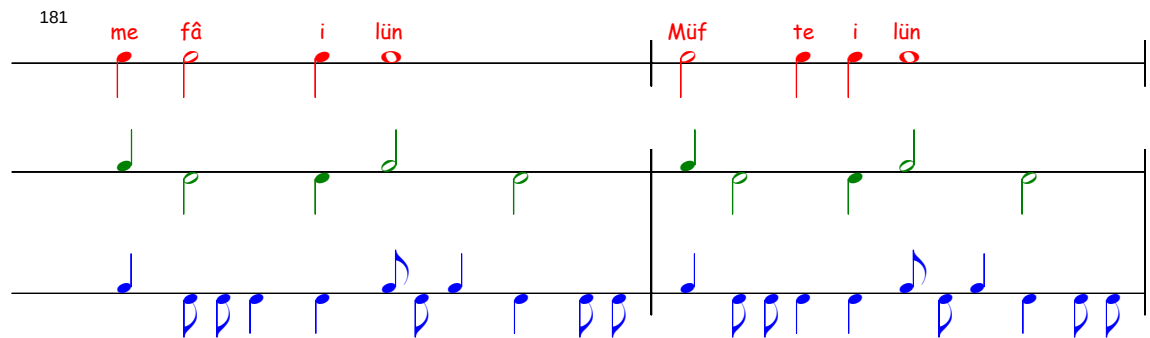

Ağır Düyek

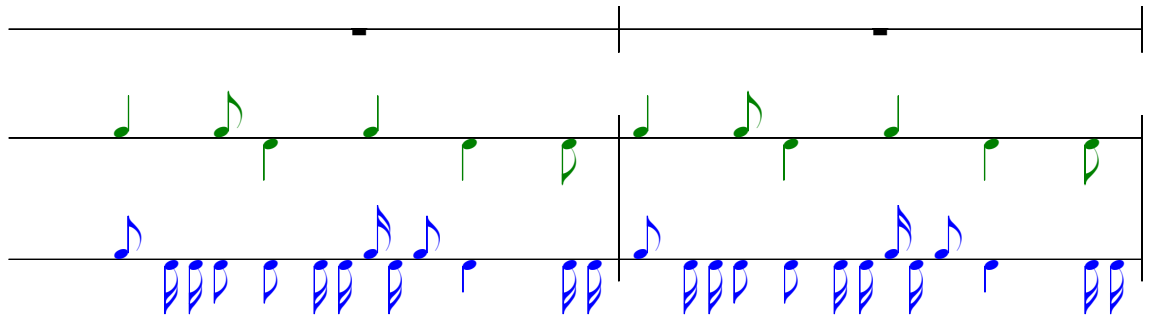

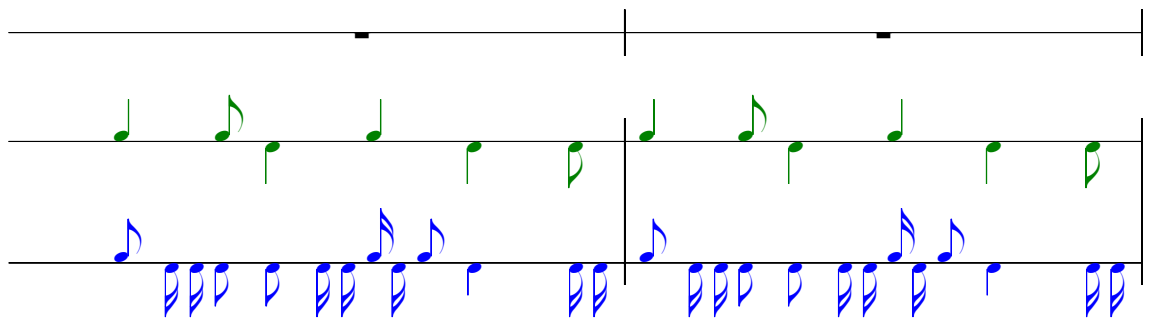

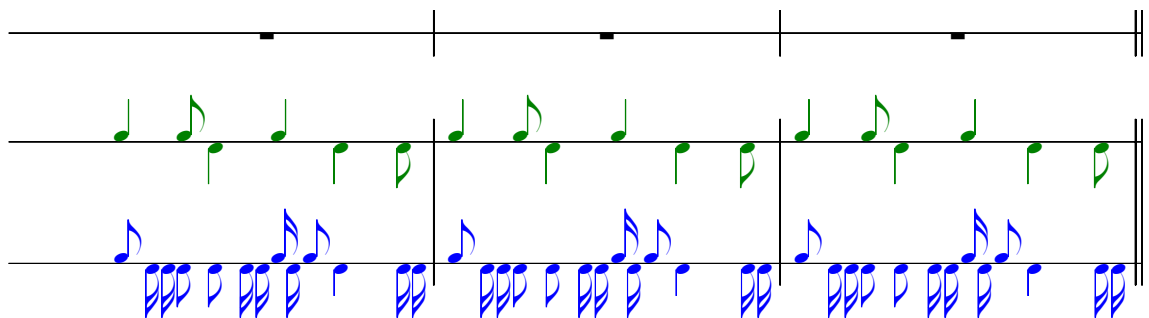
187

189

191

3.9.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

یا من لواء عشق لا زال عالیا
قد خاب من یكون من لعشق خالیا
نادی نسیم عشق فی انفس الوری
احیا کم جلالی جل جلالیا

Yâ men livâü aşkıke lâ zâle âliyâ
Kad hâbe men yekûnü mine'l aşkı hâliyâ
Nâdâ nesîmü aşkıke fî enfûsi'l-verâ
Ahyâ-kümü celâli-ye celle celâliyâ⁷¹

Vezin: Mef'ûlü fâilâtü mefâîlü fâilün (Bahr-i muzârî-i ahreb-i mekfûf)

Usûl-Vezin Şeması:

8																			
4																			
	○	○	●	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
	Mef	û	lû fâ	i lâ		tû me fâ	î	lû fâ	i lûn										
	Yâ	men	lî vâ	û aş		kı ke lâ	zâ	le â	li yâ										
	Kad	hâ	bemen	ye kû		nû min'el	aş	kı hâ	li yâ										
	Nâ	dâ	ne sî	m-ûaş		kı ke fî	en	fû sî'l	ve râ										
	Âh	yâ	kümü	ce lâ		lî yecel	le	ce lâ	li yâ										

II.

قرة العين منى ای جان بلی
ماه بدری گرد ما گردان بلی
صد هزاران آفرین بر روی تو
میفرستد حوری و رضوان بلی

⁷¹ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 153, gz.no. 282.

Kurretü'l ayn-ı menî ey cân belî
Mâh-i bedrî gerd mâ gerdân belî
Sad hezârân âferin ber rûy-i tû
Mîferisted hûrî vü Rıdvân belî⁷²

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel-i müseddes)

Usûl-Vezin Şeması:

8
4

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün
Kur re tû'l ay nı menî ey câ be lî
Mâ hibed rî gerd i mâ ger dân be lî
Sad he zâ rân â fe rî ber rû yî tu
Mî fe ris ted hû ri vü Rıd vân be lî

III.

صمت و جوع و سحر و عزلة و ذكر بدوام
نا تمام آن جهان را میکند کاری تمام
اصل این جمله کمالات به جز مرشد نیست
صدر صاحب دل کامل صفات بحر آشام

Samt ü cû ü seher ü uzlet ü zikr bedevâm
Nâtemâm-ı ân cihân râ mûkûned kârî tamâm
Asl-ı îñ cümle kemâlât be-cüz mürşid nîst
Sadr-ı sahib-i dil-i kâmil sıfat bahrâşâm⁷³

Vezin: Fâilâtün feilâtün feilâtün feilün (Bahr-i remel)

⁷² Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 1072-1073, gz.no. 2896.

⁷³ Bu iki beyit Mevlânâ'nın *Dîvân-ı Kebîr*'inde bulunamamıştır.

Usûl-Vezin Şeması:

Fâ i lâ tün fe i lâ tün fe i lâ tün fe i lün
 Semt ü cû ü seher ü uz le tüzikr ü ber devâm
 Nâ temâm ân ı cihân râ mî küned kâr î tamâm
 As lî in cüm le kemâ lâ tı becoz mür şîd i nîst
 Sad rî sâ hî bî di lî kâ mil sı fât bah râ şâm

IV.

Şevku hayâl-i dostu benim cân-ı cân eder
 Sûdu ziyân ü zevk u gam-ı bî-nişân eder
 Kâhi tebessüm ile selâm tamâm-ı nâz
 Aşk âşinâyecdeye âyet beyân eder
 Bir tâb var ki şûle-i ruhsâr-ı yârda
 Cibrîl-i aşkı lem'asına dîdebân eder

Vezin: Mef'ûlû fâilâtü mefâilü fâilün (Bahr-i muzâri)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef ü lû fâ i lâ tû me fâ î lû fâ i lün
 Şevk u hayâ lî dost ü benim câ nîcân i der
 Sûd ü ziyân ü zevk u gamı bî nişân i der
 Kâ hî tebes süm i le se lâ mî tamâm i nâz
 Aşk â şî nâ yesec de ye â yet beyân i der
 Bir tâ bî var ki şû le i rûh sâ rî yâr (î) da
 Cib rî lî aş kilem' a sı na dî debân i der

V.

دانندم ازل سجد بر روی سنم را
 بر بام فلک بردم از آن روی عالم را
 معجز بنما از لب لالت چو مسها
 تا زنده کنی مرده صد صاله غمرا

Dânendem ezel secde ber rûy-i sanem râ
 Ber bâm-ı felek bürdem ez an rûy-i âlem râ
 Mu‘ciz be-nümâ ez leb-i lâlet çü Mesîhâ
 Tâ zinde künî mürde sad sâle gam râ

Vezin: Mef’ûlü mefâilü mefâilü feûlün (Bahr-i hezec-i mekfûl)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef û lü me fâ
 Dâ nen deme zel
 Ber bâ mı fe lëk
 Mu' ciz be nümâ
 Tâ zin de kü nî
 sec bür ez mür
 lü me fâ deber(i) demezân le bi lâ de i sâd
 rû rû lët sâ
 rû rû yi sanem yi âlem çü Mesî
 lün râ râ hâ râ

3.9.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منی سلطان منی
 و اندر دل و جان ایمان منی
 در من بدمی من زنده شوم
 یک جان چه بود صد جان منی

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dil ü cân î mân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef le tün
Sul tâ ni
V'en der di lü cân
Der men be de mi
Yek cân çi bü ved
ved
müs tef
sul tâ
î mâ
men zin
sad câ
rı
me nî
şevem
nî

II.

ای عاشقان ای عاشقان آنکس که ببند روی او
شوریده گردد عقل او آشفته گردد خوی او

Ey âşıkân ey âşıkân ân kes ki bîned rûy-i o
Şûrîde gerded akl-ı o âşüfte gerded hûy-i o

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef lün
Ey â şî kan
Şû rî de ger
müs tef
ey â şî
ded a ak lı
lün kan o
müs tef
ân kes
â şüf
te kes ki bî
lün bî
lün bî
müs tef
ned rû
ded hû
şî i lün
rû yi o
hû yi o

3.9.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

حسن یکی حسن یکی یار یکی سخن یکی
روح یکی بدن یکی یار یکی سخن یکی
یار دل حزن یکی تا دم آتش این یکی
ملکت عشق و دین یکی یار یکی سخن یکی
عین همه عیان یکی معنی هر بیان یکی
ذکر دل و زبان یکی یار یکی سخن یکی
عشق و ملامت یکی یار صقم و سلامت یکی
من و ملامت یکی یار یکی سخن یکی

Hüsni yeke hasen yeke yâr yeke sühan yeke
 Rûh yeke beden yeke yâr yeke sühan yeke
 Yâr-i dil-i, hazen yeke tâ dem-i âteşin yeke
 Milket-i aşk u dîn yeke yâr yeke sühan yeke
 Ayn-ı heme ayân yeke ma'nâ-yı her beyân yeke
 Zikr-i dil ü zebân yeke yâr yeke sühan yeke
 Aşk u melâmetem yeke sakm u selâmetem yeke
 Men u melâmetem yeke yâr yeke sühen yeke

Vezin: Müfteilün mefâilün müfteilün mefâilün (Bahr-i hezec-i mahbûn matviyy)

Usûl-Vezin Şeması:

8
4

Müş te i lün	mefâ i lün	müş te i lün	mefâ i lün
Hüs(ü)yekî	hasen ye kî	yâr ye kî	sühân ye kî
Rûh(u)ye kî	beden ye kî	yâr ye kî	sühân ye kî
Yâ rı di li	hazen ye kî	tâ demi â	te şin ye kî
Mil ke ti aşk	ü dîn ye kî	yâr ye kî	beyân ye kî
Ay nı heme	â yân ye kî	ma' na yı her	beyân ye kî
Zik ri di ü	zebân ye kî	yâr ye kî	sühân ye kî
Aşk u me lâ	metem ye kî	sak mı se lâ	metem ye kî
Men ü me lâ	metem ye kî	yâr ye kî	sühân ye kî

3.10. HİCAZ MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.10.1. Notası

HİCAZ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

I. Selâm

Vardakosta Ahmed Ağa

Devr-i Revan

Men şâh (i) bâ zı kud sem ez lâ me kân re sî

1

Mef û lü fâ i lâ tün mef û lü fâ i lâ

Usûl

Velvle

de hey (i)yâr hey (i)dost câ nı men câ

3

tün

nâ nı men Beh ri şî kâ rı say dı der kal bi

5

Mef û lü fâ i lâ tün mef û lü

â re mi de hey (i)yâr hey (q)st

7 fâ i lâ tün

câ nı men câ nâ nı men Si mür gi kâ fi kur bem

9 Mef û lü fâ i lâ tün

ez dâ mı kevn (ü)ces te hey (i)yâr

11 mef û lü fâ i lâ tün

hey (i)dost câ nı men câ nâ nı men Tâ vû si

13

Mef û lü

bâ ğı ar şem ez â şı yân pe rî de

15

fâ i lâ tün mef û lü fâ i lâ tün

hey (i)yâr hey (i)dost câ nı men câ nâ nı men

17

Hey (i) hey (i) hey hey (i) yâr hey (i) dost hey (i) hey (i) hün

19

kâ rı men hey (i) hey sul tâ nı men hey (i) hey sub

21

hâ nı men âh âh âh

23

âh hey (i) yâr hey (i) dost

25

câ ni men câ nâ ni men Kü teh ne küned
Â teş ne zened

27

Mef û lü me fâ

men zi li mâ il lâ Hû
der di li mâ il lâ Hû

29

↑ lü me fâ ↑ lün fa'

Hû Hû Hû

31

hey (i) yâr hey (i) dost câ ni men câ nâ ni men

33

Ger â le mi yân cüm le ta bî

35

Mef û lü me fâ

↑ lü me fâ

bân bâ şend Hû Hû

37

↑ lûn fa'

Hû hey (i) yâr hey (i) dost

39

câ nî men câ nâ nî men Hal îî ne küned

41

Mef û lû me fâ

müş ki li mâ il lâ Hû

43

↑ lü me fâ ↑ lün fa'

Hû Hû Hû

45

hey (i) yâr hey (i) dost câ nî men câ nâ nî men

47

Biş nev îñ ney çün şî kê yet mi kü ned

49 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

vay hey (i) yâr hey (i) dost câ nî men câ

51

nâ nî men Ez cû dâ yi hâ hi kê yet

53 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

mî küned vay hey (i)yâr hey (i)dost

55 fâ i lûn

câ nî men câ nâ nî men Ney ha dî si râ hî pür

57 Fâ i lâ tûn fâ i lâ

hûn mî kü ned vay hey (i) yâr

59 tûn fâ i lûn

hey (i)dost câ nı men câ nâ nı men Kıs sa hâ yi

61

Fâ i lâ tün

aş kı mec nün mî kü ned vay

63

fâ i lâ tün fâ i lün

hey (i)yâr hey (i)dost câ nı men câ nâ nı men

65

10/4

II. Selâm

Evfer Âh (i) yâr Te'al lül mî künem
Âh (i) yâr Resî dem ber le bi

67

Mefâ î lün mefâ

her dem heme yâ Hû
der yâ bedî dem Hû

69

î lün mefâ î lün

vü yâ men Hû
vü yâ men Hû

71

me fâ î lün

Hey hey ra' nâ ymen hey (i)hey zi bâ ymen

73

mer gû bi men mak bâ li men

75

yâ û vû yâ men

77

Âh (1) yâr Bedî
Âh (1) yâr Şî nî

Hû

79

Mefâ

dî mâ hımih rû yeş heme
dî Şem siTeb rî zî beyâ

81

↑ lün mefâ ↑ lün mefâ

yâ Hû vü yâ men
yed ber se ri bâ

83

↑ lün me fâ ↑

Hû
zâr

Hey hey ra' nâ yimen

85 lûn

hey (i)hey zi bâ ymen mer gû bimen

87

mak bû limen yâ Hû

89

vü yâ men Hû

91

28/4

28/4

28/4

III. Selâm

Devr-i Kebîr Â â şî kan ev ve vel ka dem ber

93

28/4

28/4

28/4

Fâ Fâ i lâ tün fâ fâ i lâ tün

her herdü â lem mî mî ze ned vay

99

28/4

28/4

28/4

fâ fâ i lâ tün fâ fâ i lün

Bâ bâ de z'ân der gû gû yi aşk ez

105 Fâ Fâ i lâ tün fâ fâ i lâ tün

â â şı kî dem mî mî ze ned vay

111 fâ fâ i lâ tün fâ fâ i lün

Kû kû si sul tâ nî nî i mâ der
Tâ tâ ber â yed e ez ge dâ yı

117 Fâ Fâ i lâ tün fâ fâ i lâ tün

he herdü â lem mî mî ze ned vay
nâ nâ mî mâ der kû kû yi dost vay

123 fâ fâ i lâ tün fâ fâ i lün

Sâ sâ ki nâ nî â â si tâ nî

129 Fâ Fâ i lâ tün fâ fâ i lâ tün

a aşk(i) mol lâ yı yı ce lâi vay

135 fâ fâ i lâ tün fâ fâ i lün

E ez fe râ gat pü püst ü pâ der

141 Fâ Fâ i lâ tün fâ fâ i lâ tün

mi mil ke ti cem'

147 fâ fâ i lâ tün

mî mî ze ned

150 fâ fâ i lün

152

Measures 152-153 of a musical score. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#). It contains a complex melodic line with many beamed sixteenth and thirty-second notes. The bottom system consists of two staves: the upper staff has green quarter notes, and the lower staff has blue sixteenth-note chords. A double bar line is present between measures 152 and 153.

154

Measures 154-155 of a musical score. The top staff continues the melodic line from the previous system. The bottom system consists of two staves: the upper staff has green quarter notes, and the lower staff has blue sixteenth-note chords. A double bar line is present between measures 154 and 155.

156

Measures 156-157 of a musical score. The top staff continues the melodic line. The bottom system consists of two staves: the upper staff has green quarter notes, and the lower staff has blue sixteenth-note chords. A double bar line is present between measures 156 and 157.

158

Her ki bugün Ve led'e âh i nanuben yüz sü re
Yürüksemâî Ey ki hezâr â ferîn âh bu nice sul tâ n_dur

159

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün

164

Yok sul i se bâ y o lur câ nım bâ y i se sul
(Saz ..) Ku lu o lan Kî ş i ler câ nım hus re vü hâ

müf te i lün fâ i lün lün Müf te i lün

be lidost yâr câ nî men vay O hi çi sühan neş neved il

184

Mef û lü me fâ î lü me fâ

lâ be Huday be lî yâr be lidost yâr câ nî men

189

î lü fe ûl

vay V'ân dî de gez o nûr (u) pe zî red (i) o râ (Saz..)

194

Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe ûl

be li yâr be lidost yâr câ ni men vay Her zer re büved

199

Mef û lü me fâ

â yi ne i dost (u) nümây be li yâr be lidost

204

↑ lü me fâ ↑ lü fe ûl

yâr câ ni men vay Yâ Rab bü dükev n(i)bî ni yâ zem ger

209

Mef û lü me fâ i lün me fâ ↑ lün

dân V'ez ef se ri fak r(i)ser fi râ zem ger dân En

214 fa' Mef û lû me fâ i lûn me fâ î lûn fa' Mef

der ha ramet mah rem(i) râ zem ger dân Ân reh ki ne sũ

219 û lû me fâ î lûn me fâ î lûn fa' Mef û lû me fâ

yitũs t(ũ)bâ zem ger dân (Saz ...) Yâr (i)yâr dost (u)dost

224 i lûn me fâ î lûn fa'

yâr yû reġim yâr gôr ki ne ler var (Saz ...) vay (i)vay

229

vay (i)vay yâr yû reġim del ci ġerim gôr ki ne ler(i) var (Saz

234

239

...)Her âh ki ez derd (i) di lem mî şî ne vî

244

Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe ûl

vay Ez âh dilem kerd (i) ki lem mî şî ne vî vay Ger

249

Mef û lü me fâ î lü me fâ î lü fe ûl Mef

gû şî be hâ lî di lî men bâz (i) kü nî vay Dâ im zî di lem

254

û lü me fâ î lü me fâ î lü fe ûl Mef û lü me fâ

di lemdi lem mî şî ne vî vay Kad eş re katid dūn(ū) yâ min

259

i lūn me fâ î lū fe ūl Mef ū lū me fâ î lūn Mef

nū ri humiy yâ nâ El bed rū ga dâ sâ ki ve'l

264

ū lū me fâ î lūn Mef ū lū me fâ î lūn mef

ke' s_üSürey yâ nâ Men kâ ne le hū ay n(ū) yes

269

ū lū me fâ î lūn Mef ū lū me fâ î lūn mef

teb (i) sir (ü) ân gayb Fel ye ti a lâ şev k(i) fî

274

û lü me fâ i lün Mef û lü me fâ î lün mef

hiz me te Mev lâ nâ

279

û lü me fâ î lün

IV. Selâm

Evfer Sul tâ nı me nî

282

Müs tef i le tün

âh (i) sul tâ ni me nî

284

müs tef i le tün

(Saz... ...) V'en der dil ü cân

286

Müs tef i le tün

cân î mâ ni me nî

288

tün müs tef i le tün

âh Der men be de mî

290

Müs tef i le tün

âh (i) Men zin de şe vem

292

müs tef i le tün

(Saz... ...) Yek cân çi bü ved

294

Müs tef i le tün

ved sad câ ni me nî

296

tün müs tef i le tün

Âh î mâ ni me nî

298

müs tef i le tün

3.10.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

من شاهباز قدسم از لامکان رسیده
بهر شکار صیدی در قلب آرمیده
سیمرغ قاف قریم از دام کون جسته
طاوس باغ عرشم از آشیان پریده

Men şâhbâz-ı kudsem ez lâmekân resîde
Behr-i şikâr-ı sayd-î der kalb-i âremîde
Simürg-i kaf-i kurbem ez dâm-ı kevn ceste
Tâvûs-i bâğ-ı arşem ez âşiyân perîde⁷⁴

Vezin: Mef'ûlû fâilâtün mef'ûlû fâilâtün (Bahr-i muzârî)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû	fâ	i lâ	tûn	mef	û	lû	fâ	i lâ	tûn				
Men	şâh	(ı)	bâz	(ı)	kudsem	ez	lâ	me	kân	resî	de				
			Beh	ri	şî	kâ	risay	dı	der	kal	bi	â	remî	de	
Sî	mür	gî	kâ	fikur	bem	ez	dâ	mı	kevn	üces	te				
			Tâ	vû	su	bâ	ğı	rar	şem	ez	â	şî	yân	perî	de

II.

آتش نزنند در دل ما الا هو
کوتاه نکند منزل ما الا هو
گر عالمیان جمله طیبیان باشند
حلی نکند مشکل ما الا هو

⁷⁴ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Âteş nezened der dil-i mâ illâ Hû
 Kûteh ne küned menzil-i mâ illâ Hû
 Ger âlemiyân cümle tabîbân bâşend
 Hallî neküned müşkil-i mâ illâ Hû

Vezin: Mefûlû mefâîlû mefâîlûn fa' (Rubâî / Ahreb4)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef û lû mefâ der di li mâ il lâ Hû
 Kü teh ne küned men zi li mâ il lâ Hû
 Ger â le miyân cüm le ta bî bân bâ şend
 Hal î ne küned müş ki li mâ il lâ Hû

III.

بشنو این نی چون شکایت می کند
 از جداییها حکایت میکند

Bişnev îñ ney çün şikâyet mîküned
 Ez cüdâyîhâ hikâyet mîküned

نی حدیث راه خون میکند
 قصه های عشق مجنون میکند

Ney hadîs-i râh-i pür hûn mîküned
 Kıssahâ-yı aşk mecnûn mîküned

Vezin: Fâîlâtûn fâîlâtûn fâîlûn (Bahr-i remel-i müseddes)

Usûl-Vezin Şeması:

Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lûn
Beş nev-înneyçün şikâ yet mî küned
Ez cüdâ yi hâ hikâ yet mî küned
Ney hadî si râ hîpûr hûn mî küned
Kıs sahâ yi aş kimec nûn mî küned

3.10.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

رسیدم بر لب دریا بدیدم هو و یا من هو
تعلل میکنم هر دم همه یا هو و یا من هو
شنیدی شمس تبریزی بآید بر سر بازار
بدیدم ماه مهر ویش همه یا هو و یا من هو

Resîdem ber leb-i derya be-dîdem Hû vü yâ men Hû
Te'allül mîkûnem her dem heme yâ Hû vü yâ men Hû
Şinîdî Şems-i Tebrîzî be-yâyed ber ser-i bazaar
Be-dîdem mâh-i mih- rûyeş heme yâ Hû vü yû men Hû⁷⁵

Vezin: Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün (Bahr-i hezec-i sâlim)

Usûl-Vezin Şeması:

Mefâ i lûn mefâ i lûn mefâ i lûn
Re sî dem berlebi i lûn mefâ i lûn
Te al mî kûnem deryâ be dî dem Hû vü yâ
Şi nî dî ŞemsîTeb rî zî beyâ yed Hû vü yâ
Be dî dî mâ hîmih rû yeş heme yâ Hû vü yâ

⁷⁵ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

II.

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur
 Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
 Her ki bugün Veled'e inanuben yüz sure
 Yoksul ise bâ-y olur bâ-y ise sultân olur

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün
 Ey ki he zâr â fe rin bu ni ce sul tân o lur
 Ku lu o lan ki ş i ler hus re vü hâ kan o lur
 Her ki bu gün Ve le d'e i na nu ben yüz sü re
 Yok su li se bâ-y o lur bâ-y i se sul tân o lur

III.

گوشی که بحق باز بود در همه جای
 او هیچ سخن نشود الا بخدای
 و آن دیده کز او نور پزیرد او را
 هر زره بود آینهء دوست نمای

Gûşî ki be-Hak bâz büved der heme câ-y
 O hiç-i sühan neşevêd illâ be-Huday
 V'ân dîde kez o nûr pe-zîred o râ
 Her zerre büved â-yine-i dost numay

Vezin: Mef'ûlû mefâilün mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 3)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef 6 8 ü lü me fâ lü me fâ lü fe ü l
 Gû şî ki be Hak bâz (ı) bü ved der he mecây
 O ħi çi sũ hân neş ne ve d-il lâ be Hudây
 V'ân dî de ge z-o nûr (u) pe zî red (ı) o râ
 Her zêr re bü ved â yi ne i dîst (u) hũmây

IV.

یارب و دو کون بی نیازم گردان
 وز افسر فقر سر فرازم گردان
 اندر حرمت محرم رازم گردان
 آن ره که نه سوی تست بازم گردان

Yâ Rabb ü dü kevn bî-niyâzem gerdân
 V'ez efser-i fakr ser firâzem gerdân
 Ender haremet mahrem râzem gerdân
 Âh reh kin e sũy-i tüst bâzem gerdân

Vezin: Mefûlü mefâilün mefâilün fa' (Rubâî / Ahreb 6)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef 6 8 ü lü me fâ lün me fâ lün fâ'
 Yâ Rab bi dükevn (ı) bî ni yâ zem ger dan
 V'ez ef se ri fak ri ser fi râ zem ger dan
 En der ha ra met mah rem (ı) râ zem ger dan
 Ân reh ki ne sũ yi tüs (ü) bâ zem ger dan

V.

هر آهی که از درد دلم میشنوی
از آه دلم گرد مشکلم میشنوی
گر گوش بحال دل من باز کنی
دائم ز دلم دلم دلم میشنوی

Her âhı ki ez derd-i dilem mîşinevî
Ez âh-ı dilem gird müşkilem mîşinevî
Ger gûş be-hâl-i dil-i men bâz kunî
Dâim zi dilem dilem dilem mîşinevî

Vezin: Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 1)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû	me	fâ	lû	me	fâ	lû	fe	ûl		
Her	âh	(i)	ki	ez	dêrd	(i)	di	lem	mî	şî	ne	vî
Ez	âh	(i)	di	lem	kêrd	(i)	ki	lem	mî	şî	ne	vî
Ger	gû	şî	be	hâ	lî	di	li	men	bâz	(i)	kû	nî
Dâ	im	zi	di	lem	di	lem	di	lem	mî	şî	ne	vî

VI.

قد اشرفت الدنيا من نور حميانا
البدر غدا ساقى والكأس ثرياننا
من كان له عين يستبصر عن غيب
فليأت على شوق فى خدمة مولانا

Kad eşrekati'd dünyâ min nûri hümiyyânâ
El-bedr ü gadâ sâkî ve'l ke'sü Süreyyânâ
Men kâne lehû ayn ü yestebser an ğayb
V'el meşcerü nüdemânî ve'l verdü müheyyânâ⁷⁷

⁷⁷ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 148, g.no. 267.

Vezin: Mefûlû mefâilûn mefûlû mefâilûn (Bahr-i hezec-i ahreb)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef ü lû me fâ lûn mef ü lû me fâ lûn
Kad eş ra ka tid dün yâ min nû ri hu miy yâ nâ
El béd rû ga dâ sâ kî vel ke's ü Sû rey yâ nâ
Men kâ ne le hû ayn ü yes teb sir ü ân gayb (I)
Fel ye ti a lâ şev ki fî hîz me te Mev lâ nâ

3.10.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منى سلطان منى
و اندر دل و جان ایمان منى
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منى

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dil ü cân îmân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef tâ rî le me tûn ni lû mi büved müs sul î men sad
Sul tâ rî me me di lû cân mi büved tef tâ mâ zin câ nî
V'en der cân be de de mi şevem me ni şe vem me nî
Der men cân be de de mi şevem me ni şe vem me nî

3.11. NİHÂVEND MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.11.1. Notası

NIHÂVEND ÂYİN-İ ŞERÎFİ

I. Selâm

Vardakosta Ahmed Ağa

Devr-i Revan

Hay meber bâ lâ yı dâ rül mil ki rab bâ nî zedem
Düş (i) ber der gâ hı iz zet kû si sul tâ nî zedem

1

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

Usûl

Velvele

hey (i) yâr hey (i) dost pî ri men câ nâ ni men
hey (i) yâr hey (i) dost pî ri men câ nâ ni men

3

Ber fi râ zi ar şî him met ez ke fi ma' şû ki dil

5

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

hey (i) yâr hey (i) dost pî ri men câ nâ ni men

7

Bâ de i vah det zi rî l(i) câ mî süb hâ nî zedem

9

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

hey (i) yâr hey (i) dost pî ri men câ nâ ni men

11

Hey (i) hey (i) hey hey (i) yâr hey (i) dost hey (i) hey (i) ih

13

sân me ded hey (i) hey guf rân me ded yâr

15

yâr (i) yâr (i) yû re ğim yâr

17

gör (ü) ki ne ler (i)var (Saz.. ...)

Nâ le i men gûş (ü)dâr ü der di hâ li men bü bîn
 Ey çe râ ğı â sumân ü rah me ti Hak ber ze mîn

21 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

hey (i) yâr hey (i) dost pî ri men câ nâ nî men
 hey (i) yâr hey (i) dost pî ri men câ nâ nî men

23

Yâ mu râ di men bedeh yâ f'a rı gam kün ez murâd

25 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

hey (i) yâr hey (i) dost pî ri men câ nâ nı men

27

Va' de i fer dâ re hâ kün yâ çü nân kün yâ çü nân

29 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

hey (i) yâr hey (i) dost pî ri men câ nâ ni men

31

Hey (i) hey (i) hey hey (i) yâr hey (i) dost hey (i) hey (i) ih

33

sân me ded hey (i) hey (i) guf rân me ded yâr

35

yâr (yâr (i) yû re ğim yâr

37

gör (i) ki ne ler (i)yar (Saz.. ...)

39

Yek dem(i) gav vâs (i) bu dem ber le bi der yâ yı aşk

41

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

hey (i) yâr hey (i) dost pî ri men câ nâ nî men (Saz)

43

Sad he zâ rân dūr rû gev her dî den_êz der yâ yı aşk

45

Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lûn

hey (i) yâr hey (i) dost pî ri men câ nâ nî men (Saz)

47

Nâ ge hân ez kud re ti Hak yek na zar ker dem der_o

49 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

hey (i) yâr hey (i) dost pî ri men câ nâ nî men (Saz)

51

Â le mi ser geş te dî dem mân de i der yâ yı aşk

53 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

hey (i)yâr hey (i)dost pî ri men câ nâ ni men(Saz)

55

II. Selâm

Evfer Sul tâ ni me nî

57

Müs tef i le tün

(Saz.. ...) Sul tâ ni me nî

59

müs tef i le tün

âh (i) V'en der di l_ü cân

61

Müs tef i le tün

î mâ ni me nî

63

müs tef i le tün

âh (i) Der men be de mî

65

Müs tef i le tün

(Saz.. ...) men zin de şe vem

67

müs tef i le tün

âh (ı) Yek cân i bü ved

69

Müs tef i le tün

sad câ nı me nî

71

müs tef i le tün

Âh (i) Mâh (i) bû bû bi men
 Âh (i) Ey (i) â â ri fân
 Âh (i) Ey (i) â â şı kan

73

(Saz.. ...) mat lû bi men
 (Saz.. ...) ey â ri fân
 (Saz.. ...) ey â şı kan

75

âh (i) mer gû bi men
 âh (i) mol lâ yı Rû
 âh (i) mol lâ yı Rû

77

(i) Mak bû li men
mî mî re sed
mî mî re sed

79

Müs tef i lün

28 28 28
4 4 4

III. Selâm

Devr-i Kebîr Ge gerçi der reh kı kıb le
Â â şı kân râ kı kıb le

81

Fâ Fâ i lâ tün fâ fâ i

28 28 28
4 4 4

bi bis yâr â â me dest
dî dî dâr â â me dest

87

lâ lâ tün fâ fâ i lün

28 28 28
4 4 4

Â   â şı kî   bî   fa   fah   r_ü
 Â   â şı kân   râ   nî   nîş   t(i)

93

Fâ   fâ i   lâ   tün   fâ   fâ   i

bî   bî   âr   â   â me dest
 fi   fik   ri   â   âr (i)   zû

99

lâ   lâ   tün   fâ   fâ i   lün

Yâ   yâr   Şem   si   Teb   rî   zî

105

Fâ   i   lâ   tün   fâ

he heme güf tâ tâ rı tû

111

i i lâ tün fâ fâ i lün

yâ yâr(i) Der ha kî kî kat

117

Fâ i lâ lâ tün

dü dürrü şeh vâ â â me dest

123

fâ fâ i lâ tün fâ fâ i lün

10
8

10
8

10
8

129

âh *be li yâ* *rim*

131

133

135

Câ nım Her ki bugün Ve led'e âh i nanıben yüz süre
Yürüksemâî *Câ nım* Ey ki hezâr â ferîn âh bu ni cesul tâ n_lur

138

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün

Yok sul i se bâ y o lur câ nım bâ y i se sul
 (Saz.. ...) Ku lu o lan ki ş i ler câ nım hus re vü hâ

144

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün

tâ n_olur
kâ n_olur

yâr 1 yâr 2

149 fâ i lün

154

Biş nev zi tünay çi hâ çi hâ mî gû yed

159 Mef û lü me fâ i lün me fâ î lün fa'

164

Mef û lü mefâ i lün mefâ î lün fa' Mef

169

û lü mefâ i lün mefâ î lün fa' Mef û lü mefâ

174

i lün mefâ î lü fe ûl Mef û lü mefâ i lün mefâ

mî gû yed (Saz.. ...)Ney men men_nü ney tû tû yi ney tû me nî

179

↑ lün fa' Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ ↑ lü fe ûl

vay (Saz.. ...)Hem men men_nü hem tû tû yi hem tû me nî vay (Saz.. ...)Men

184

Mef û lü me fâ ↑ lü me fâ ↑ lü fe ûl Mef

bâ tû çü nâ nem_ey ni gâ rî Hu te nî vay Men bâ tû çü nâ

189

û lü me fâ i lün me fâ ↑ lün fe ûl Mef û lü me fâ

nəm_ey ni gâ rı Hute nî vay (Saz..K)en der ga latam kimen tüem

194

i lün mefâ î lün fe ûl Mef û lü me fâ i lün mefâ

yâ tü me nî va(Saz...

199

î lün fe ûl

...) Dâ

204

Müs

nî sema' çi bü ved sav tı be lî şî nî den Ez

209 tef i lün fe û lün müs tef i lün fe û lün Müs

hîş (i)ten bü rî den bâ vas lı o re sî den Dâ

214 tef i lün fe û lün müs tef i lün fe û lün Müs

nî sema' çi bü ved bihod şüden zihes tî En

219 tef i lün fe û lün müstef i lün fe û lün Müs

der fe nâ yı mut lak zev kı be ka çi sî den

224 tef i lün fe û lün Müs tef i lün fe û lün

(Saz...)

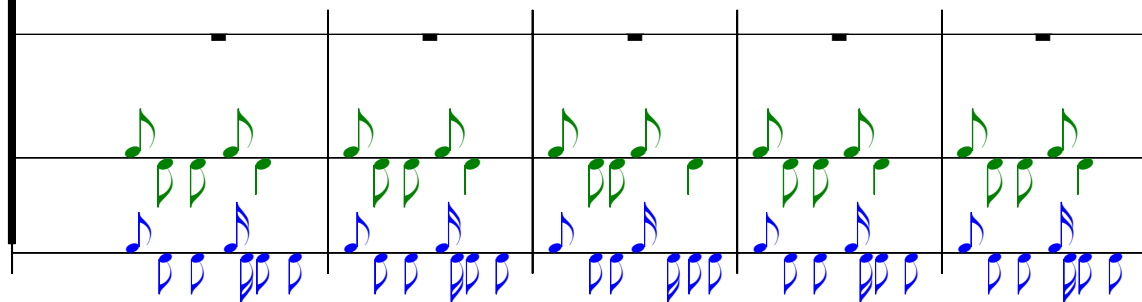
229

234

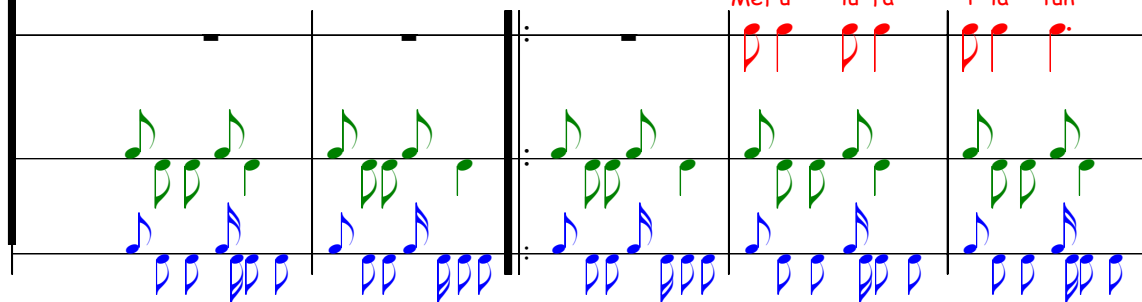

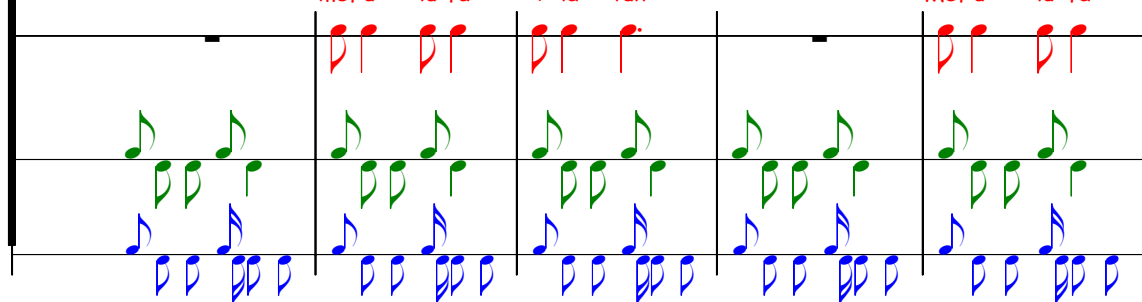
239

244

249

nevâ yî şâ kî bedeh piyâ le
çihâ hî goftâ ki sû zinâ le

1 2

254

i lâ tûn mefû lû fâ i lâ tûn

1 2

9/4

IV. Selâm

Evfer Sul tâ ni me nî

260

Müs tef i le tûn

9/4

(Saz.. ...) sul tâ ni me nî

262

müs tef i le tûn

9/4

âh (i) V'en der dil ü cân

264

Müs tef i le tün

î mâ ni me nî

266

müs tef i le tün

âh (i) Der men be de mî

268

Müs tef i le tün

(Saz.. ...) men zin de şe vem

270

müs tef i le tün

âh (i) Yek cân çî bü ved

272

Müs tef i le tün

sâd câ nî me nî

274

müs tef i le tün

3.11.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

دوش بر درگاه عزت کوس سلطانی زدم
 خیمه بر بالای دار الملک ربانی زدم
 بر فراز عرش همت از کف معشوق دل
 باده وحدت ز رطل جام سبخانی زدم

Düş ber dergâh-i izzet kûs-i sultânî zedem
 Hayme ber bâlâ-yi dâr-ül milk-i rabbânî zedem
 Ber fîrâz-i ‘arş-i himmet ez kef-i ma‘şuk-i dil
 Bâde-i vahdet zi rıtl câm-ı sübhânî zedem⁷⁸

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel)

Usûl-Vezin Şeması:

14	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
8	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
	Fâ	i	lâ	tün	fâ	i	lâ	tün	fâ	i	lâ	tün	fâ	i
	Düş	(i)	ber	der	gâ	hı	iz	zet	kû	si	sul	tâ	nî	zedem
	Hay	me	ber	bâ	lâ	yı	dâ	rûl	mîl	ki	rab	bâ	nî	zedem
	Ber	fî	râ	zî	ar	şî	him	met	ez	ke	fî	ma'	şû	ki dil
	Bâ	de	i	vah	det	zi	rtl	(ı)	câ	mı	süb	hâ	nî	zedem

II.

ای چراغ آسمان و رحمت حق بر زمین
 ناله من گوش دار و درد حال من ببین
 یا مراد من بده یا فارعم کن از مراد
 وعده فردا رها کن یا چنان کن یا چنین

⁷⁸ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Usûl-Vezin Şeması:

14
8

Fâ	i lâ	tûn	fâ	i lâ	tûn	fâ	i lâ	tûn	fâ	i lûn
Yek	de mi	gav	vâs	(i) bu	dem	bêr	le bi	der	yâ	yı aşk
Sad	he zâ	rân	dûr	rû gev	her	dî	dem-ez	der	yâ	yı aşk
Nâ	ge hân	ez	kud	re ti	Hak	yek	na zar	ker	dem	de r-o
Â	le mi	ser	geş	te dî	dem	mân	de i	der	yâ	yı aşk

3.11.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منی سلطان منی

و اندر دل و جان ایمان منی

در من بدمی من زنده شوم

یک جان چه بود صد جان منی

Sultân-ı menî sultân-ı menî

V'ender dîl ü cân îmân-ı menî

Der men be-demî men zinde şevem

Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletûn müstef'iletûn (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

9
4

Mûs	tef	letûn	tûn	mûs	tef	letûn
Sul	tâ	meni	ni	sul	tâ	meni
V'en	der	lûcân	cân	î	mâ	meni
Der	men	demi	mi	men	zin	şevem
Yek	cân	büved	vêd	sad	câ	menî

II.

ای عاشقان ای عاشقان ملا رومی می رسد

ای عارفان ای عارفان ملا رومی می رسد

Ey âşıkân ey âşıkân Molla-i Rûmî mîresed

Ey ârifân ey ârifân Molla-i Rûmî mîresed

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

[illegible]

3.11.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

عاشقان را قبله دیدار آمدست

گرچه در ره قبله بسیار آمدست

عاشقان را نیست فکر عرضو

عاشق بی فخر و بی آر آمدست

شمس تبریزی همه گفتار تو

در حقیقت درء شهوار آمدست

Âşıkân râ kıble dîdâr âmedest

Ger çi der reh kıble bisyâr âmedest

Âşıkân râ nîst fîkr-i arzû

Âşık bî-fahr ü bî-âr âmedest

Şems Tebrîzî heme güftâr-ı tû

Der hakikat dürr ü şehvâr âmedest⁸¹

⁸¹ Bu üç beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel-i müseddes)

Usûl-Vezin Şeması:

Fâ i lâ tün fâ fâ i lâ tün fâ fâ i lün

â şı kan râ kı kıb le lâ dî lâ dî tün fâ fâ i lün

ger çi der reh kı kıb le dî dî dâr â â medest

â şı kan râ nî nişt (i) fi fik ri â â medest

â şı kı bî fa fahr ü bî bî âr â â medest

II.

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur
 Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
 Her ki bugün Veled'e inanuben yüz sure
 Yoksul ise bâ y olur bâ y ise sultân olur

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün

Ey ki he zâr â fe rin bu ni ce sul tân o lur

Ku lu o lan kı şı ler hüs re vü hâ kân o lur

Her ki bu gün Ve le d'e i na nu ben yüz sü re

Yok su li se bâ y o lur bâ y i se sul tân o lur

III.

بشنو ز تو نی چها چها می گوید
 اسرار نهفت کبریا می گوید
 دل خسته، درون شکسته، سرداده به باد
 بی نطق و زبان خدا خدا می گوید

Bişnev zi tu ney çihâ çihâ mîgûyed
 Esrâr-ı nühüft kibriyâ mîgûyed
 Dil haste, derûn şikeste, serdâde be-bâd
 Bî-nutk u zebân Hudâ Hudâ mîgûyed⁸²

Vezin: Mef'ûlü mefâilün mefâilün fa' (Rubâî / Ahreb 6)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef ü lü me fâ lün me fâ lü fa'
 Biş nev zi tû n-ey çi hâ çi hâ mî gû yed
 Es râ rı nû hûf te kib ri yâ mâ gû yed
 Dil has te de rûn şî kes te ser dâ de be bâd
 Bî nut ku ze bân Hu dâ Hu dâ mî gû yed

IV.

نی من منم و نی تو توی، نی تو منی
 هم من منم و هم تو توی، هم تو منی
 من با تو چنانم ای نگار ختنی
 که اندر غلطم، که من توام یا تو منی

Ney men menem ü ney tu tu-yi ney tu menî
 Hem men menem ü hem tu tu-yi hem tu menî
 Men bâ tu çünânem ey nigâr-ı Hutênî
 K'ender galatam ki men tûem yâ tu menî⁸³

Vezin: Mef'ûlü mefâilün mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 3)

⁸² Mevlânâ, *Rubâîler*, c.II, rb.no. 2214

⁸³ Mevlânâ, *Rubâîler*, c.II, rb.no. 2097.

Usûl-Vezin Şeması:

Mef ü lü me fâ
Ney men menem ü ney tû tû yi ney tû me nî
Hem men menem ü hem tû tû yi hem tû me ni
Men bâ tû çü nâ n-e m-eyni gâ rı Hu te nî
K'en der ga la tam ki men tû em yâ tû me nî

V.

دانی سماع چه بود صوت بلی شنیدن
از خویشتن بریدن با وصل او رسیدن
دانی سماع چه بود بیحد شدن ز هستی
اندر فناء متلق زوق بقا چسیدن

Dânî semâ' çi büved savt belî şinîden
Ez hîştên bürîden bâ vasl-ı o resîden
Dânî semâ' çi büved bî-hod şüden zi hestî
Ender fenâ'-i mutlak zevk-i bekâ çisîden

Vezin: Müstef'ilün feûlün müstef'ilün feûlün (Bahr-i muzâri 'arîz)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef i lün fe ü lün müs tef i lün fe ü lün
Dâ nî se ma' çi bü ved sav tı be lî şî nî den
Ez hîş (i) ten bü rî den bâ vas lı o re sî den
Dâ nî se ma' çi bü ved bî hod şü den zi hes tî
En der fe nâ yı mut lak zêv kı be ka çi sî den

VI.

سر مست جام عشقم بیصاغر و پیاله
گفتم ز من چه خواهی گفتاکی سوز ناله
من این و آن ندانم سر مست جام عشقم
مطرب بزن نوای ساقی بده پیاله

Sermest câm-ı aşkam bî-sâgar ü piyâle
Goftem zi men çi hâhî gütâki sûz-i nâle
Men ân ü ân nedânem sermest-i câm-ı aşkam
Mutrib be-zen nevâyî sâkî be-deh piyâle⁸⁴

Vezin: Mef'ûlû fâilâtün mef'ûlû fâilâtün (Bahr-i muzârî)

Usûl-Vezin Şeması:

6
8

Mef û lû fâ lâ tûn Şermes ti câ mı aş kam Goftem zi men çi hâ hî Me nîn ü ân ne dâ nem Mutrib be zen ne vâ yî

mef û lû fâ lâ tûn şîr mî ga r-û pî yâ le gûf tâ kî sû zi nâ le sêrmes ti câ mı aş kam şâ kî be deh pî yâ le

3.11.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منی سلطان منی
و اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منی

⁸⁴ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dil ü cân î mân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef i letün Sul tâ nı meni nî sul tâ nı me ni V'en der di lü cân can mâ nı meni Der men be demi zin de şevem Yek cân çi bü ved ved sad câ nı menî

3.12. BESTENİGÂR MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.12.1. Notası

BESTENİGÂR ÂYİN-İ ŞERÎFİ

I. Selâm

Bursalı Mehmed Sâdık Efendi

Devr-i Revan

Fe'ş ra bû min ke' si hul din ve't rû kû kul le't ta âm
Ak bele's sâ kî 'a ley nâ hâ mi len ke' se'l müdâm

1

Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lûn

Usûl

Velvele

hey (i) yâr hey (i) dost câ ni men câ nâ ni men
hey (i) hey hey (i) dost câ ni men câ nâ ni men

3

Yâ ne dî mî Sel se bî len nah ve ay ni's Sel se bîl

5

Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lûn

hey (i) yâr hey (i) dost câ ni men câ nâ ni men

7

Kum le nâ nef tah ci nâ nen min ci nâ nin yâ gu lâm

9

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

hey (i) yâr hey (i) dost câ ni men câ nâ ni men

11

Hey (i) hey sul tâ ni men hey (i) hey hün kê ro men

13

hey (i) hey ra' nâ yi men yâr yâr

15

yâr yü re ğim yâr yâr yü re ğim del ci ğe rim

17

gör ki ne ler var   İn se ma' i mev le vî mes

19

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

mû' (i) bâ dâ tâ e bed   hey (i) hey hey câ nî men

21

fâ i lâ tün fâ i lün

yâr (i) hey sul tâ nî men   V'în le vâ yı ma' ne vî mer

23

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

fû' (i) bâ dâ tâ e bed hey (i) hey hey câ nı men

25 fâ i lâ tün fâ i lün

yâr (i) hey sul tâ nı men Â şı kân ı fey zi Hak râ

27 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

iç ti mâ ü is ti ma' hey (i) hey hey câ nı men

29 fâ i lâ tün fâ i lün

yâr (i) hey sul tâ ni men   İn se mâ i mev le vî mes

31

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

mû' i bâ dâ tâ e bed   hey (i) hey hey câ ni men

33

fâ i lâ tün fâ i lün

yâr (i) hey sul tâ ni men   hey (i) hey sul tâ ni men

35

hey (i) hey hün kâ rı men hey (i) hey ra' nâ yı men

37

yâr yâr yâr yü re ğim yâr

39

yâr yü re ğim del ci ğe rim gör ki ne ler var (Saz)

41

Lâ cerem râ zı büved ez vey Hu dâ yı Mus ta fâ
Her ki cû yed rû züşeb râ hî rı zâ yı Mus ta fâ

43 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

hey (i) hey hey câ nı men hey (i) hey sul tâ nı men
hey (i) hey hey câ nı men hey (i) hey sul tâ nı men

45

hey (i) hey mak bû li men
hey (i) hey mak bû li men Ez be râ yı rah me ti mec

47 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

mu' i â lem â medest hey (i) hey hey câ ni men

49 fâ i lâ tün fâ i lün

hey (i) hey sul tâ nimen hey (i) hey mak bû li men

51

Mus ta fâ ber â le mü â lem be râ yi Mus ta fâ

53 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün

hey(i)hey câ rnen hey (i)hey sul tâ rnen hey (i)hey mak bû limen

55

II. Selâm

Evfer Sul tâ nî me nî

58

Müs tef i le tün

nî sul tâ nî me nî

60

müs tef i le tün

nî V'en der di lü cân

62

Müs tef i le tün

cân î mâ nî me nî

64

müs tef i le tün

âh Der men be de mî

66

Müs tef i le tün

mî men zin de şe vem

68

müs tef i le tün

vem Yek câ çi bü ved

70

Müs tef i le tün

ved sad câ nı me nî

72

müs tef i le tün

Âh   Ey   sâ   sâ   dı kan
Âh   Ey   â   â   şı kan

74

Müs   tef   tef   i lün

kan   ey   sâ   sâ   dı kan
kan   ey   â   â   şı kan

76

lün   müs   tef   tef   i lün

kan   men   â   â   şı kı
kan   men   â   â   şı kı

78

lün   müs   tef   tef   i lün

kı dî rî ne em
kı dî rî ne em

80 lûn Müs tef i lûn

Âh za lîm yâr mî rîm

82

28 4
28 4
28 4

III. Selâm

Devr-i Kebîr Â â me dân mah bû bû bi îñ sân

85

28 4
28 4
28 4

Fâ Fâ i lâ tûn fâ fâ i lâ tûn

me mer ha bâ yâr dost be li yâ ri men

91

fâ fâ i lün

Sa sadhe zâ rân lu lut fû ih sân

97

Fâ fâ i lâ tün fâ fâ i lâ tün

me mer ha bâ yâr dost be li yâ ri men Âh

103

fâ fâ i lün

Ânen ân ser dâ dâr ı eh li
 Âmed ân mah bû bû bi cüm le

109

Fâ fâ i lâ tün fâ fâ i lâ tün

ma' ma'ri fet yâr dost be li yâ ri men
 ka' ka' i nat yâr dost be li yâ ri men

115

fâ fâ i lün

De der sı fâ tı çâ çâ rı er kân
 Bâ bâ ke mâ lü fa fad lı ram mân

121

Fâ fâ i lâ tün fâ fâ i lâ tün

me merha bâ yâr dost be li yâ ri men
me merha bâ yâr dost be li yâ ri men

127 fâ fâ i lûn tûn

Şe Şemsi Teb rî zî zî be hân ez

133 fâ fâ i lûn tûn fâ fâ i lâ tûn

le levhi dil yâr dost be li yâ ri men

139 fâ fâ i lûn

Â â ye ti cân i dersa d_el hân

145 fâ fâ i lün tün fâ fâ i lâ tün

me mer ha bâ yâr dost

151 fâ fâ i lün

be li yâ ri men

155

157

159

161

Yürüksemâ

Her ki bugün Ve led'e âh i na nuben yüz sü re
Ey ki hezâr â ferin âh bu ni cesul tân o lur

166

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün

Yok su l_i se bâ y_olur câ nım bâ y_i se sul
Kû lu o lan ki ş_i ler câ nım hus re vü hâ

171

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün

tâ n_o lur

yâr i yâr

bây i sesul

tâ n_bur

kâ n_bur

yâr i yâr

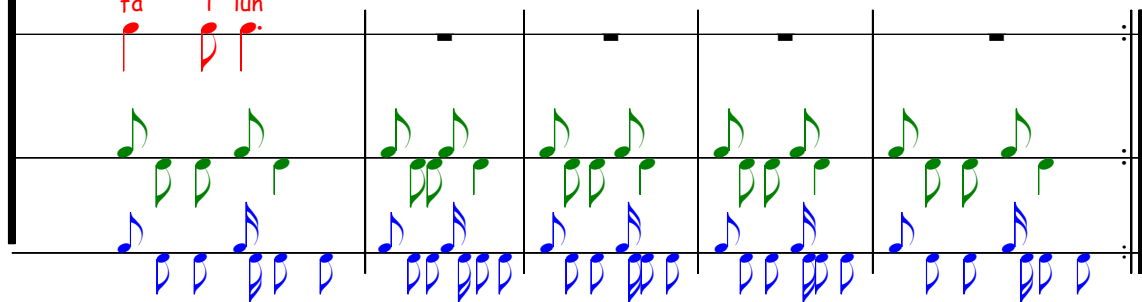
hus revühâ

kâ n_bur

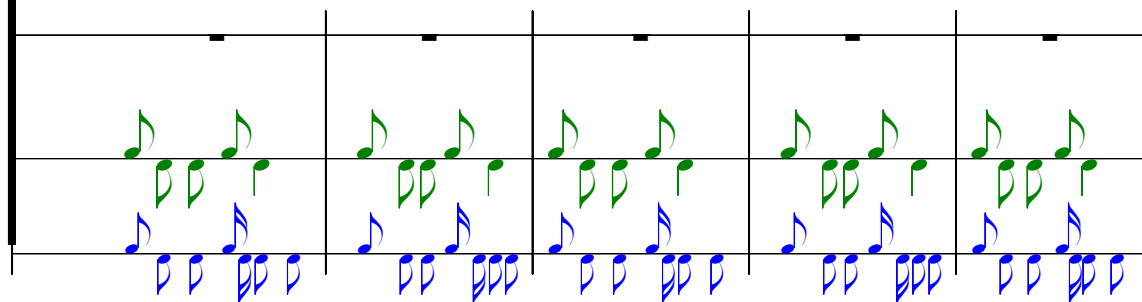

176

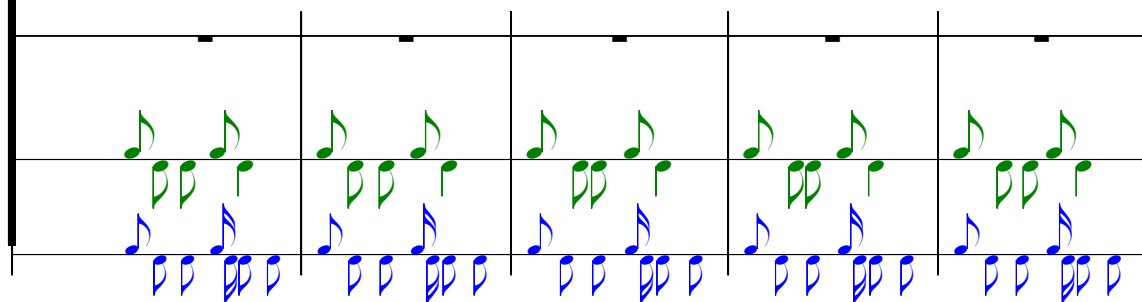
fâ i lün

181

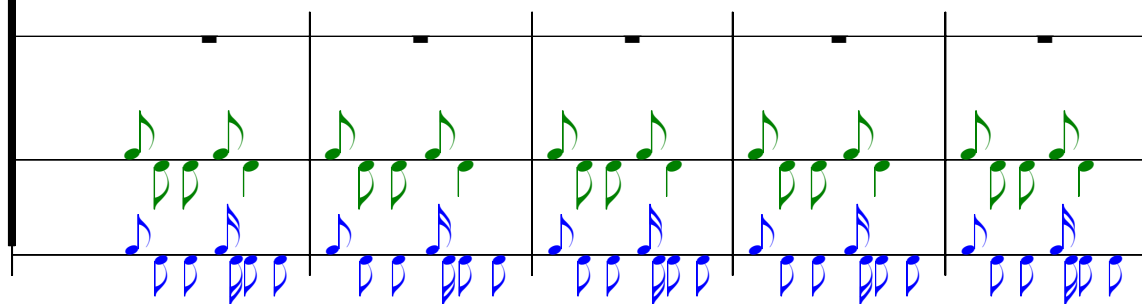

186

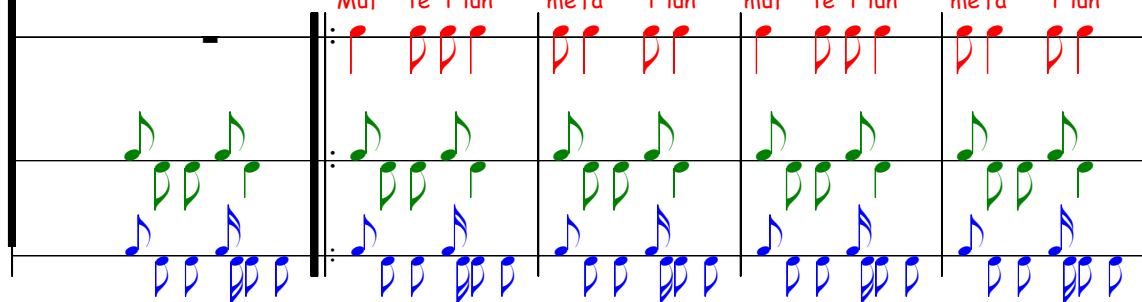
191

Ser vü semen bə_în (i)men des tü menes tü dâ mæst
 Ey bü ti nâ zenîn i men des tü menes tü dâ mæst

196

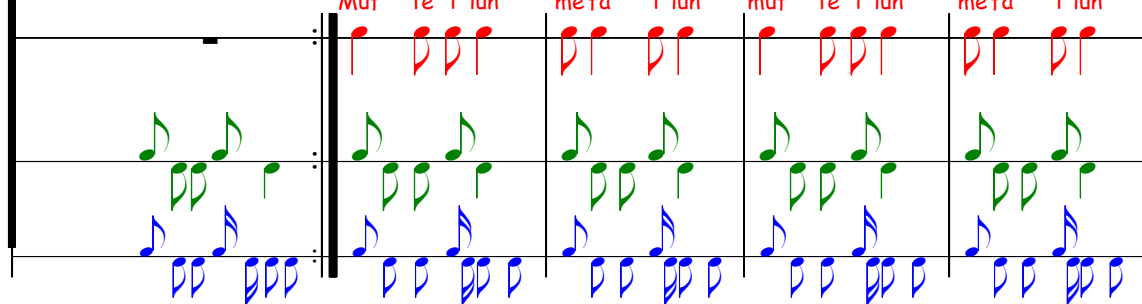
Müf te i lün mefâ i lün müf te i lün mefâ i lün

vay
 vay

Kıb le i dil se râ yı tü Kâ be i cân he vâ yı tü

201

Müf te i lün mefâ i lün müf te i lün mefâ i lün

vay Rû yi mænest ü pâ yi tû des tû mænest ü dâ mænest

206

Müf te i lün me fâ i lün müf te i lün me fâ i lün

vay Bül bü li bâ ğı o mænem a k(ı)l kü câ vümen kü câ

211

Müf te i lün me fâ i lün müfte i lün me fâ i lün

vay Çeş mi çe râ ğı o mæ_em a k(ı)l kü câ vümen kü câ

216

Müf te i lün me fâ i lün müfte i lün me fâ i lün

vay Hes tî i Hak ha vâ le em bch(i)r büved ne vâ le em

221

Müf te i lün me fâ i lün müfte i lün me fâ i lün

vay Keş tî i Nûh pî ya le em a k(i)l kü câ vümen kü câ

226

Müf te i lün me fâ i lün müfte i lün me fâ i lün

vay hey (i)hey yâr hey (i)hey dost

231

yâr yâ ri men yâr âh yâ rimen yâ ri me râ dost yâ rimen

236

vay

241

246

251

Her kider hâ ne de mî bâ tû behâl
Her kiruh sâ rî tû bî ned be gü lis

256

Fâ i lâ tûn fe i lâ tûn fe i lâ

261

vet bi niğest vay Be te mâ şâ yi gül ü lâ le vürey
tân ne reved vay Her kider di tû keşed câ nî bîder

tûn fe i lûn Fâ i lâ tûn fe i lâ tûn fe i lâ

hân ne reved
mân ne reved

1^{vay} 2^{vay} Kad eş re kati'd dün yâ min

266 tûn fe i lûn

1 2 Mef û lü me fâ î lûn mef

nû ri hümiy yâ na El bed r_üga dâ sâ ki ve'l

271 û lü me fâ î lûn Mef û lü me fâ î lûn mef

ke' si Sürey yâ nâ Men ley se le hû ay n(ün) yes

276 û lü me fâ î lûn Mef û lü me fâ î lûn mef

teb sê(ûn gay b(i) Fel ye ti a lâ şev kifî hiz mē~~Me~~v lâ nâ

281

û lûmefâ ↑ lûn Mef û lûmefâ ↑ lûmef û lûmefâ ↑ lûn

IV. Selâm

Evfer Sul tâ nî me nî

288

Müs tef i le tûn

nî sul tâ nî me nî

290

tûn müs tef i le tûn

nî V'en der di lü cân

292

tün Müs tef i le tün

cân î mâ nî me nî

294

tün müs tef i le tün

Âh Der men be de mî

296

Müs tef i le tün

mî men zin de şe vem

298

tün müs tef i le tün

vem Yek cân çi bü ved

300

tün Müs tef i le tün

ved sad câ nı me nî

302

tün müs tef i le tün

3.12.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

اقبل اساقى علينا حاملا كأس المدام
فاشر بو من كأس خلد واتركو اكل الطعام
يا نديمى سل سبيلا نحو عين السلسبيل
قم لنا نفتح جنانا من جنان يا غلام

Akbele's-sâkî 'aleynâ hâmilên ke'se'l-müdâm
Fe'şrabû min ke'si huldin ve'trükû külle't-taâm
Yâ nedîmî Selsebîlen nahve aynî's Selsebîl
Kumlenâ neftah cinânen min cinânin yâ gulâm⁸⁵

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel)

Usûl-Vezin Şeması:

Fâ	i	lâ	tün	fâ	i	lâ	tün	fâ	i	lâ	tün	fâ	i	lün
Ak	be	le's	sâ	kî	a'	ley	nâ	hâ	mi	len	ke'	se'l	müdâm	
Fe's	ra	bû	min	ke'	si	hul	din	ve't	rû	kû	kul	le't	taâm	
Yâ	ne	dî	mî	Sel	se	bî	len	nah	ve	ay	nî's	Sel	se	bîl
Kum	le	nâ	nef	tah	ci	nâ	nen	min	ci	nâ	nin	yâ	gu	lâm

II.

این سماع مولوی مسموع بادا تا ابد
واین لوای معنوی مرفوع بادا تا ابد
عاشاقن فیض حق را اجتماع و استماع
این سماع مولوی مسمو بادا تا ابد

⁸⁵ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 670, gz.no. 1780.

În semâ'-ı mevlevî mesmû'-i bâdâ tâ ebed
V'în levâ-yı ma'nevî merfû' bâdâ tâ ebed
Âşıkân-ı feyz-i Hak râ ictimâ' ü istimâ'
În semâ'-ı mevlevî mesmû'-i bâdâ tâ ebed⁸⁶

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilâtün (Bahr-i remel)

Usûl-Vezin Şeması:

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün
İn se mâ ı mev le vî mes mü' i bâ dâ tâ e bed
V'în le vâ yı ma' ne vî mer fû' i bâ dâ tâ e bed
Â şı kân ı fey zi Hak râ iç ti mâ ü is ti ma'
İn se mâ ı mev le vî mes mü' i bâ dâ tâ e bed

III.

هر که جوید روز و شب راه رضاء مسطفي
لا جرم راضی بود از وی خدای مسطفي
از برای رحمت مجموع عالم آمدست
مسطفي بر عالم و عالم برای مسطفي

Her ki cûyed rûz ü şeb râh-ı rızâ-yı Mustafâ
Lâ-cerem râzî büved ez vî Hudâ-yı Mustafâ
Ez berâ-yı rahmet-i mecmu'-i âlem âmedest
Mustafâ ber âlem ü âlem berâ-yı Mustafâ⁸⁷

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel)

⁸⁶ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

⁸⁷ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Usûl-Vezin Şeması:

14
8

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün
Her ki cû yed rû zû şeb râ hî rı zâ yı Mus ta fâ
Lâ ce rem râ zı bû ved ez vey Hu dâ yı Mus ta fâ
Ez be râ yı rah me ti mec mu' i â lel â medest
Mus ta fâ ber â le mü â lem be râ yı Mus ta fâ

3.12.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منى سلطان منى
و اندر دل و جان ایمان منى
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منی

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dîl ü cân îmân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahar-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

9
4

Mûs tef i letün mûs tef i le tün
Sul tâ nı meni nı me ni
V'en der di lü cân meni ni meni
Der men be demi mi men zin de şevem
Yek cân çi bû ved ved sad câ nı menî

II.

ای عاشقان ای عاشقان من عاشق دیرینه ام
ای صادقان ای صادقان من عاشق دیرینه ام

Ey âşıkân ey âşıkân men âşık-ı dîrîneem
Ey sâdıkân ey sâdıkân men âşık-ı dîrîneem

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

9
4

Müş tef â şikan kan ey sâ â şikan kan men â â şı kı kı di ri neem

3.12.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

آمد آن محبوب انسان مرحبا
صد هزاران لطف و احسان مرحبا
آمد آن محبوب جمله کائنات
با کمال و فضل رحمان مرحبا
آمد آن سردار اهل معرفت
در صفت چار ارکان مرحبا
شمس تبریزی بخان از لوح دل
آیت جان صد الخان مرحبا

Âmed ân mahbûb insane merhabâ
Sad hezârân lutf ü ihsân merhabâ
Âmed ân mahbûb cümle kâ‘inât
Bâ kemâl ü fazl-ı rahmân merhabâ

Âmed ân serdâr-ı ehl-i ma‘rifet
Der sıfât-ı câr erkân merhabâ
Şems-i Tebrîzî be-hân ez levh-i dil
Âyet-i cân-ı sad elhân merhabâ⁸⁸

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel-i müseddes)

Usûl-Vezin Şeması:

Fâ	Fâ i lâ	tün	fâ	fâ i lâ	tün	fâ	fâ i lün
Â	â medân	mah	bû	bû bi in	sân	me	merhabâ
Sa	sadhezâ	rân	lû	lût fu fû	ih	sân	merhabâ
Â	â medân	mah	bû	bû bi cüm	le	ka'	ka' i nât
Bâ	bâ kemâ	lû	fa	fad lı ram	mân	me	merhabâ
Â	â menân	ser	dâ	dâr ı eh	li	ma'	ma' rifet
De	dersı fâ	tı	çâ	çâ rı er	kân	me	merhabâ
Şe	ŞemsıTeb	rı	zî	zî behân	ez	le	lev hi dil
Â	â ye ti	cân	der	dersadel	hân	me	merhabâ

II.

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur
Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
Her ki bugün Veled'e inanuben yüz sure
Yoksul ise bây olur bây ise sultân olur

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf	te i lün	fâ	i lün	müf	te i lün	fâ	i lün
Ey	ki he zâr	â	fe rin	bu	ni ce sul	tân	o lur
Ku	lu o lan	ki	şi ler	hüs	re vü hâ	kân	o lur
Her	ki bu gün	Ve	le d'e	i	na nu ben	yüz	sû re
Yok	su li se	bây	o lur	bây	i se sul	tân	o lur

⁸⁸ Bu dört beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

III.

ای بت نازنین من دست من است و دامن است
 سرو و سمن برین من دست من است و دامن است
 قبله دل سرای تو کعبه جان هوای تو
 روی من است و پای تو دست من است و دامن است

Ey büt-i nâzenîn men dest-i menest ü dâmenest
 Serv ü semen ber îñ men dest-i menest ü dâmenest
 Kible-i dil sera-yı tû kâ'be-i cân hevâ-yı tû
 Rûy-i menest ü pâ-yı tû dest-i menest ü dâmenest⁸⁹

Vezin: Müfteilün mefâilün müfteilün mefâilün (Bahr-i hezec-i mahbûn matviyy)

Usûl-Vezin Şeması:

6	♩		♩		♩		♩		♩		♩		♩		♩		♩	
8	♩		♩		♩		♩		♩		♩		♩		♩		♩	
	Müf	te	i	lün	m̃e	fâ	i	lün	m̃üf	te	i	lün	m̃e	fâ	i	lün		
	Ey	bü	ti	nâ	ze	nîn	i	men	d̃es	tü	menes	tü	dâ	menest				
	Serv	ü	semen	ber	îñ	(i)men	d̃es	tü	menes	tü	dâ	menest						
	Kıb	le	i	dil	se	râ	yı	tü	Kâ	be	i	cân	he	vâ	yı	tü		
	Rû	yi	menest	ü	pâ	yi	tü	d̃est	ü	menest	ü	dâ	menest					

IV.

بلبل باغ او منم عقل کجا و من کجا
 چشم چراغ او منم عقل کجا و من کجا
 هستی حق حواله ام بخر بود نواله ام
 کشتی نوح پیاله ام عقل کجا و من کجا

Bülbül-i bağ-ı o menem akl kücâ vü men kücâ
 Çeşm-i چراغ-ı o menem akl kücâ vü men kücâ

⁸⁹ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Hestî-i Hak havâleem bahr büved nevâleem
Keştî-i Nûh piyâleem akl kücâ vü men kücâ⁹⁰

Vezin: Müfteilün mefâilün müfteilün mefâilün (Bahr-e hezec-i mahbûn matviyy)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf te i lün me fâ i lün müf te i lün me fâ i lün
Bül bü li bâ ğı o menem â k(ı)l kü câ vümen kü câ
Çeş mi çe râ ğı o menem â k(ı)l kü câ vümen kü câ
Hes tî i Hak ħa vâ le em ba h(i)rbü ved ne vâ le em
Keş tî i Nûh pi yâ le em â k(ı)l kü câ vümen kü câ

V.

هر که رخسار تو ببند بگلستان نرود
هر که درد تو کشد جان بیدرمان نرود
هر که در خانه دمی با تو بخلوت بنیشت
بتماشای گل و لاله و ریحان نرود

Her ki ruhsâr-ı tu bîned begülistân nereved
Her ki derd-i tu keşed cân-ı bî-dermân nereved
Her ki der hâne demî bâ tu be-halvet be-nişest
Be-temâşâ-yi gül ü lâle ü reyhân nereved⁹¹

Vezin: Fâilâtün feilâtün feilâtün feilün (Bahr-i remel)

⁹⁰ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

⁹¹ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Usûl-Vezin Şeması:

6
8

Fâ i lâ tûn fe i lâ tûn fe i lâ tûn fe i lûn
Her ki rûh sâ rı tû bî ned be gü lis tân ne re ved
Her ki der di tû ke şed ça nı bî der mân ne re ved
Her ki der hâ ne de mî bâ tû be hâl vet bi ni şest
Be te mâ şâ yi gü l-ü lâ le vü rey hân ne re ved

VI.

قد اشرفت الدنيا من نور حميانا
البدر غدا ساقى والكأس ثرياننا
من ليس له عين يستبصر عن غيب
فليأت على شوق فى خدمة مولانا

Kad eşrekati'd dünyâ min nûri hümiyyânâ
El-bedr ü gadâ sâkî ve'l ke'sü Süreyyânâ
Men leyse lehû ayn yestebser an ğayb
Felyeti alâ şevku fî hidmet Mevlânâ

Vezin: Mefûlü mefâilün mefûlü mefâilün (Bahr-i hezec-i ahreb)

Usûl-Vezin Şeması:

6
8

Mef ü lû me fâ lûn mef ü lû me fâ lûn
Kad eş re ka t'id dün yâ min ri ri hüme yâ nâ
El bed rū a lâ şâ kî v'el ke' sū Sū rey yâ nâ
Men lēy se le Hû ayn ün yes teb se r-ü an ğayb (ı)
Fel ye ti a lâ şev ki fî hı z me te Mev lâ nâ

3.12.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منی سلطان منی
و اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منی

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dil ü cân îmân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef i letün ri müs tef i le tün
Sul tâ nı meni nı sul tâ nı me ni
V'en der di lü cân cân î mâ nı meni
Der men be demi mî men zin de şevem
Yek cân çi bü ved ved sad câ nı menî

3.13. IRAK MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.13.1. Notası

IRAK ÂYİN-İ ŞERÎFİ

I. Selâm

Abdürrrahim Şeydâ Dede

Devr-i Revan Bu ay rı lık o du na câ nım ni ce bir yâ
Mâ hest (ü) ne mî dâ nem hû şîd (i) ru hât yâ

1

Mef û lü me fâ î lün mef û lü me fâ î

Usûl

Velvle

ne hey (i) câ nı men hey (i) hey sul tâ nı men
ne hey (i) câ nı men hey (i) hey sul tâ nı men

3

lün

Sev dâ yı rû hi Ley î şüd hâ sı lı mâ hay

5

Mef û lü me fâ î lün mef û lü me fâ î

lî hey (i) câ nî men hey (i) hey sul tâ nî men

7 lün

Mec nûn gi bi vâ vey li ol dum de li dĩ vâ

9 Mef û lü me fâ î lün mef û lü me fâ î

ne hey (i) câ nî men hey (i) hey sul tâ nî men

11 lün

(i) Hey (i) hün kâ rı men he yi pî rim vay (i)

13

hey (i) hey ih sân me ded (i) hey (i) guf rân meded

15

hey (i) câ nim vay hey (i) hey sub hân me ded

17

yâr yâr yâr yû re ğim yâr

19

del ci ğe rim vay gör ki ne ler var (ı) âh

21

V'ey râ zi ki pîr ü ci vîn der
Ey hâ li ki heft â su mân der

23

Müs tef i lün müs tef i lün müs

mân de em fer yâd (i) res
mân de em fer yâd (i) res

yâr (i) hey sul tâ nî men
yâr (i) hey sul tâ nî men

25

tef i lûn müs tef i lûn

Dâ ren de i kevn ü mekân der
Ey ka di ri her ins ü cân dâ

27

Müs tef i lûn müs tef i lûn müs

men de em fer yâd (i) res
nen de i râz ü nî hân

yâr (i) hey sul tâ nî men
yâr (i) hey sul tâ nî men

29

tef i lûn müs tef i lûn

Ey kâr (i) şâ zı her sebeb der
Ey nâ mı tû ber kam u leb hâ

31

Müs tef i lün müs tef i lün müs

men de em fer yâd (i) res yâr (i) hey sul tâ nı men
nem tû râ her rûz ü şeb yâr (i) hey sul tâ nı men

33

tef i lün müs tef i lün

Hey (i) hey hün kâ rı men hey (i) hey ra' nâ yı men

35

hey (i) hey mak bû li men Ber ke fi sâ kî be dî dem
Dûş (i) ref tem der me yân (i)

37

Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn

der sũ râ hî câ nî hîş
mec lî si sul tâ nî hîş Gûf te meş ey cân (i) cân (i)

39

fâ i lâ tûn fâ i lûn Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn

sâ kî yân behr (i) Hu dâ Pür ku nî pey mâ ne (i) ey

41

fâ i lâ tûn fâ i lûn Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn

neş ke ni pey mâ ni hîş Hey (i) sul tâ ni men (i)

43 fâ i lâ tün fâ i lün

hey (i) hün kê ri men (i) hey (i) ra' nâ yı men (i)

45

hey (i) hey hey yâr (i) yâr (i) hey mak bû li men

47

II. Selâm

Evfer

Sul tâ ni me nî âh (i) sul tâ

49

Müs tef i le tün müs tef

ni me nî nî V'en der

52

i le tün tün Müs tef

dil ü cân cân î mâ

54

i le tün tün müs tef

ni me nî âh (i) Der men

56

i le tün

Müs tef

be de mî âh (i) men zin

58

i le tün

müs tef

de şe vem vem Yek cân

60

i le tün

tün Müs tef

çi bü ved ved sad câ

62

i le tün tün müs tef

nı me nî Âh î mâ

64

i le tün Müs tef

nı me nî Âh (ı) Ey â

66

i le tün Müs tef

â şı kan kan ay â

68 tef i lün lün müs tef

â şı kan kan men câ

70 tef i lün müs tef

câ nı câ nân yâf

72 tef i lün müs tef

yâf (i) tem tem Ey sâ

74

tef i lün lün Müs tef

sâ dı kan kan ey sâ

76

tef i lün lün müs tef

sâ dı kan kan men nû

78

tef i lün lün müs tef

nû ri î î mâ ni yâf

80

tef i lün lün müs tef

(i) tem Âh (i) za lim

82

i lün

yâr (i) âh mî rim

84

28 28 28

4 4 4

III. Selâm

Devr-i Kebîr

Der di l_ü cân hâ ne ker di

86

28 4

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

â kı bet be li yâ ri men

92

fâ i lün

Her dü râ dî vâ ne ker di

98

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

â ki bet be li yâ ri men (Saz.. ...)

104

fâ i lün

Â me dî k'â teş de r_în â

110

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

lem ze nî be li yâ ri men

116

fâ i lün

V'ân ne geş tî ne ger dî

122

Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn

â kî bet (i) be li yâ ri men (Saz.. ...)

128

fâ i lûn

Ey zi aş (i) kat â le mî vî

134

Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn

rân șo de be li yâ ri men

140

fâ i lün

Kas d(i) în vî râ ne ker dî

146

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

â ki bet be li yâ ri men (Saz... ..)

152

fâ i lün

Ey dil (i) mec nû n_ü ez mec

158 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

nûn be ter be li yâ ri men

164 fâ i lün

Mer dî ü mer dâ ne ker dî

170 Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

â   kɨ   bɛt

176

fâ   i   lün

179

182

bây i se sul   tân o lur
hüs rə_ühâ   1. kâ n_olur   2.

200   müf te i lün   1. fâ i lün   2. fâ i lün

206

212

Mâ der dü cihân gay r(i)Hudâ yâ r(i)nedâ rim Cüz

218

Mef û lüme fâ î lü me fâ î lü fe û lün Mef

yâ dıHudâ hi ç(i)diger kâ r(i)nedâ rim Müş tâ kı dil_ü câ nı tû Şem

224

û lüme fâ î lüme fâ î lü fe û lün Mef û lüme fâ î lü me fâ

se'l HakkıTeb rîz Der â yinæüz gâ ye i dî dâ r(i)nedâ rîm

230

î lü fe û lün Mef û lüme fâ î lüme fâ î lü fe û lün

hey Hey yâr rîmen yâr âh yârî men yâr âh yârî men

236

The musical score for measures 236-241 features a vocal melody in G major. The lyrics are: "hey Hey yâr rîmen yâr âh yârî men yâr âh yârî men". The piano accompaniment consists of a steady eighth-note pattern in the left hand and a more complex melody in the right hand, primarily using green and blue notes.

yâr rîmerâ dost yârîmen yâr rîmerâ dost yârîmen vay

242

The musical score for measures 242-247 continues the vocal melody in G major with the lyrics: "yâr rîmerâ dost yârîmen yâr rîmerâ dost yârîmen vay". The piano accompaniment maintains the same pattern of green and blue notes.

248

The musical score for measures 248-253 shows the vocal melody in G major. The piano accompaniment continues with the same green and blue note patterns.

254

260

Im

Mef

rûz se mâ' es t_îmûdâm est ü saka yî Ger dâñ şodeder cem' (i)kadeh

266

û lü me fâ î lü me fâ î lü fe û lün Mef û lü me fâ î lü me fâ

hâ yi a tâ yî Fer mân (i)sekal lâh (i)re sî dest (i)benû şîd Ey

272

↑ lü fe û lün Mef û lüme fâ ↑ lüme fâ ↑ lü fe û lün Mef

ten hemecân şev nekiz'ih vâ nı safâ yî

278

û lüme fâ ↑ lüme fâ ↑ lü fe û lün

284

290

296

Her ki zi uş

Müf te i lün

302

şâk (ı) gi rî zân şe ved hey Bâr (ı) di ger hâ ce pe şî mân şe ved

müf te i lün fâ i lün Müf te i lün müf te i lün fâ i lün

hey Her ki sebû yi tükşed â kîbet hey Der haremi

308

Müf te i lün müf te i lün fâ i lün Müf te i lün

iş retisul tân şevd (i) hey (Saz.. ...) Ves vese i ten güzêşt gul gu le i

314

müf te i lün fâ i lün Müf te i lün fâ i lün müf te i lün

cân re sîd Mûr(i) ferû şu begûr çet ri Süley man re sîd (Saz) İn (i) felek

320

fâ i lün Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün Müf te i lün

â te şî çend (i) küned ser ke şî Nûh(u) bekeş tî neşest cû şîş(i) tû

326

fâ i lûn müf te i lûn fâ i lûn Müf te i lûn fâ i lûn müf te i lûn

fân re sîd(Saz) Çend (i) muhan nes ne jad da' vâ i mer dî küned Rüstem(i) han

332

fâ i lûn Müf te i lûn fâ i lûn müf te i lûn fâ i lûn Müf te i lûn

cer keşîd Sârn ü Ne rî mân re sîd(Saz) Mih ne ti Ey yûb (i) râ fâ ke i Ya'

338

fâ i lûn müf te i lûn fâ i lûn Müf te i lûn fâ i lûn müf te i lûn

kub re sîd Çâ re i dî ger nebûd rah me tîRah mân re sîd (Saz) Yâr yû re ğim

344

fâ i lûn Müf te i lûn fâ i lûn müf te i lûn fâ i lûn

yâr gör ki neler var (Saz.. ...) Yar yûre ğim del ci ğa ğim gör ki neler (i)

350

var yâ re ha ber var (Saz.....) Gö züm ki kâ ne boyan dı şa râ bî ney

356

Me fâ i lûn fe i lâ tûn me fâ i lûn

le yeyim (Saz) Ci ğer ki od la rayan dı ke bâ bı ney le yeyim (Saz) Ne yâ re ya

362

fe i lâ tün Me fâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün fe i lâ tün Me fâ i lün

radicis mim neba na bil mem hiç (Saz) Neyâ re ya radicis min neba na bil

368

fe i lâ tün mefâ i lün fa' lün Mefâ i lün fe i lâ tün mefâ i lün

mem hiç (Saz) İ lâ hi ben bu bir_a vuc tû râ bı ney le yeyim (Saz)

374

fa' lün Me fâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün fe i lün

IV. Selâm

Evfer

Sul tâ ni me nî

379

Müs tef i le tün

âh (i) sul tâ ni me nî

381

müs tef i le tün

nî V'en der dil ü cân

383

Müs tef i le tün

cân   î   mâ   ni   me nî

385   tûn   müs   tef   i   le tûn

âh   (i) Der   men   be   de mî

387   Müs   tef   i   le tûn

âh   (i) men   zin   de   şe vem

389   müs   tef   i   le tûn

vem Yek cân çi bü ved

391

tün Müs tef i le tün

ved sad câ nı me nî

393

tün müs tef i le tün

Âh î mâ nı me nî

395

Müs tef i le tün

3.13.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

ما هست نمیدانم حورشید رحات یا نه
سودای رخ لیلی شد حاصل ما خیلی

Mâhest nemîdânem hurşîd ruhat yâ ne
Sevdâ-yı rûh-ı Leylî şöd hâsıl-ı mâ haylî

Vezin: Mef'ûlû mefâîlün mef'ûlû mefâîlün (Bahr-i hezec-i ahreb)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû	me fâ	î	lün	mef	û	lû	me fâ	î	lün				
Mâ	hest	(ü)	ne mî	dâ	nem	hû	şîd	(i)	ru hât	yâ	ne				
Bu	ay	rı	lı k-o	du	ña	câ	nım	ni	ce bir	yâ	ne				
Sev	dâ	yı	ru hî	Ley	lî	şüd	hâ	sı	lı mâ	hay	lî				
Mec	nûn	gî	bi vâ	vey	lî	ol	dum	de	li dî	vâ	ne				

II.

ای خالق هفت آسمان در مانده ام فریاد رس
وای رازق پیر و جوان در مانده ام فریاد رس
ای قادر هر انس و جان داننده راز و نهان
دارنده کون و مکان در مانده ام فریاد رس
ای نام تو بر کام و لب خوانم تورا هر روز و شب
ای کار ساز هر سبب در مانده ام فریاد رس

Ey hâlik-i heft âsumân dermandeem feryâd-res
V'ey râzık-ı pîr ü cevân dermandeem feryâd-res
Ey kâdir-i her ins ü cân dânen-de-i râz ü nihân

Dârende-i kevn ü mekân dermandeem feryâd-res
 Ey nâm-ı tû ber kâm u leb hânem tû rû her rûz ü şeb
 Ey kâr sâz-ı her sebep dermândeem feryâd-res

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef i lün müs tef i lün müs tef i lün müs tef i lün
 Ey hâ li kı heft â sumân der mân deem fer yâd (i)res
 Vey râ zı kı pîr û civân der mân deem fer yâd (i)res
 Ey ka di ri her inş ü cân dâ nen de i râz ü nihân
 Dâ ren de i kevn û mekân der men deem fer yâd (i)res
 Ey nâ mı tû ber kâm u leb hâ nem tû râ her rûz ü şeb
 Ey kâr (i) şâ zı her sebep der men deem fer yâd (i)res

III.

دوش رفتم در میان مجلس سلطان خویش
 بر کف بدیدم در صوراحی جان خویش
 گفتمش ای جان جان ساقیان بهر خدا
 پر کونی پیمانه ای و نشکنی پیمان خویش

Dûş reftem der meyân meclis-i sultan-ı hîş
 Ber kef-i be-dîdem der sūrâhî cân hîş
 Güftemeş ey cân cân sâkîyân behr Hudâ
 Pür kunî peymâne ey vü neşkeni peymân-ı hîş⁹²

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel)

⁹² Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 488, gz.no. 1246.

Usûl-Vezin Şeması:

Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lûn
Düş (u) ref tem der meyân (ı) mec li si sul tâ nı hış
Bêr ke fi sâ kî be dî dem der sũ râ hî câ nı hış
Gûf te meş ey cân (ı) cân (ı) şâ kı yân behr (ı) Hu dâ
Pür ku nî pey mâ ne (ı) ey neş ke ni pey mâ ne hış

3.13.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منی سلطان منی
و اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منی

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dîl ü cân îmân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef nı letûn tûn müs tef nı letûn
Sul tâ nı meni tûn sul tâ nı meni
V'en der nı lûcân nı cân nı cân meni
Der men be lûcân nı cân nı cân şevem
Yek cân çi büved vâd sad câ nı meni

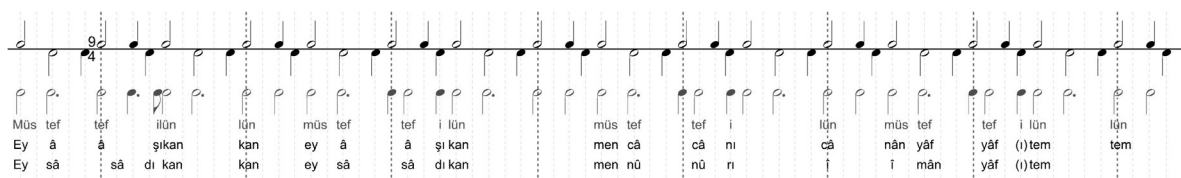
II.

ای عاشقان ای عاشقان من جان جانان یافتم
ای صادقان ای صادقان من نور ایمان یافتم

Ey âşıkân ey âşıkân men cân-ı cânân yaftem
Ey sâdikân ey sâdikân men nûr-i îmân yaftem

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i Recez)

Usûl-Vezin Şeması:

3.13.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

در دل و جان خانه کردی عاقبت
هر دو را دیوانه کردی عاقبت
آمدی کاتش در این عالم زنی
وا نگشتی تا نگردی عاقبت
ای ز عشقت عالمی ویران شده
قصد این ویرانه کردی عاقبت
ای دل مجنون و از مجنون بتر
مردی و مردانه کردی عاقبت

Der dil ü cân hâne kerdî 'âkıbet
Her dû râ dîvâne kerdî 'âkıbet
Âmedî k'âteş der îñ âlem zenî

Ve'negeştî tâ negerdî 'âkıbet
 Ey zi aşkat âlemî vîrân şöde
 Kasd îñ vîrâne kerdî 'âkıbet
 Ey dil mecnûn ü ez mecnûn beter
 Merdî ü merdâne kerdî 'âkıbet⁹³

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel-i müseddes)

Usûl-Vezin Şeması:

Fâ	i	lâ	tûn	fâ	i	lâ	tûn	fâ	i	lûn
Der	dî	l-û	cân	hâ	ne	ker	dî	â	kı	bet
Her	dû	râ	dî	vâ	ne	ker	dî	â	kı	bet
Â	me	dî	k'â	teş	de	r-în	â	lâm	ze	nî
Vân	ne	geş	tî	ne	ger	dî	â	kı	bet	
Ey	zi	aş	kat	â	le	mî	vî	rân	şo	de
Kas	dî	în	vî	râ	ne	ker	dî	â	kı	bet
Ey	dil	i	mec	nûn	ü	ez	mec	nûn	be	ter
Mer	dî	ü	mer	dâ	ne	ker	dî			

II.

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur
 Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
 Her ki bugün Veled'e inanuben yüz sure
 Yoksul ise bâı olur bâı ise sultân olur

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf	te	i	lûn	fâ	i	lûn	müf	te	i	lûn	fâ	i	lûn
Ey	ki	he	zâr	â	fe	rin	bu	ni	ce	sul	tân	o	lur
Ku	lu	o	lan	kı	şı	ler	hus	re	vü	hâ	kân	o	lur
Her	ki	bu	gün	Ve	le	d'e	i	na	nu	ben	yüz	sü	re
Yok	su	li	se	bây	o	lur	bây	i	se	sul	tân	o	lur

⁹³ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 198, gz. no. 427.

III.

ما در دو جهان غیر خدا یار نداریم
جز یاد خدا هیچ دیگر کار نداریم
مشتاق دل و جان تو شمس الحق تبریزی
در آینه جز سایه دیدار نداریم

Mâ der dü cihân gayr Hudâ yâr nedârîm
Cüz yâd-ı Hudâ hiç diger kâr nedârîm
Müş tâk-ı dil ü cân-ı tu Şemse'l Hakk-ı Tebrîz
Der âyine cüz sâye-i dîdâr nedârîm⁹⁴

Vezin: Mef'ûlû mefâilû mefâilû feûlûn (Bahr-i hezec-i mekfûl)

Usûl-Vezin Şeması:

IV.

امروز سماعست و مدامست و سقایی
گردان شده بر جمع قدحهای عطایی
فرمان سقی الله رسیدست بنوشید
ای تن همه جان شو نه که ز اخوان صفایی

İmrûz semâ'est ü müdâ mest ü sakâyî
Gerdân şöde ber cem' kadehhâ-yi 'atâyî
Ferman sekâllah resîdest be-nûşîd
Ey ten heme cân şev ne ki zi ihvân-ı safâyî

⁹⁴ Bu iki beyit Mevlânâ'nın Dîvân-ı Kebîr'inde bulunamamıştır.

Vezin: Mef'ûlû mefâilû mefâilû feûlûn (Bahr-i hezec-i mekfûl)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû me fâ	est	lû me fâ	est	lû fe û	lûn
İm	rûz	(u) se mâ	est	û müdâm	est	û sa kâ	yî
Ger	dân	şo de der	cem'	(i) ka deh	hâ	yi a râ	yî
Fer	mân	(i) se kal	lâh	(i) re sî	dést	(i) be nû	şîd
Ey	ten	he mecân	şev	ne ki z'ih	vâ	nı sa fâ	yî

V.

Her ke z eşq gırızan şod
 Bar dğr xواجه peşîmân şod
 Her ke sebû-yî tu keşed 'âkıbet
 Der harem-i 'işret-i sultan şod
 Her ki zi uşşâk gırîzân şeved
 Bâr dige hâce peşîmân şeved
 Her ki sebû-yî tu keşed 'âkıbet
 Der harem-i 'işret-i sultan şeved

Vezin: Müfteilûn müfteilûn fâilûn (Bahr-i serî' matviy-yî mavkûf)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf	te i lûn	müf	te i lûn	fâ	i lûn
Her	ki zi uş	şâk	(i) gi rî	zân	şe ved
Bâr	(i) di ger	hâ	ce pe şî	mân	şe ved
Her	ki se bû	yî	tû ke şed	â	kı bet
Der	ha re mi	iş	re ti sul	tân	şe ved

VI.

وسوسهٔ تن گذشت غلغلهٔ جان رسید
 مور فروشد بگور چتر سلیمان رسید
 این فلک آتشی چند کند سرکشی
 نوخ بکشتی نشست جوشش طوفان رسید
 چند مخنث نژاد دعوی مردی کند
 رستم خنجر کشید سام و نریمان رسید
 محنت ایوب را فاقهٔ یعقوب را
 چارهٔ دیگر نبود رحمت رحمان رسید

Vesvese-i ten gūzešt gulgule-i cân resîd
 Mûr ferûşûd begûr çeter-i Süleymân resîd
 İn felek âteşî çend küned serkeşî
 Nûh be-keştî neşet cûşîş tûfân resîd
 Çend muhannes nejâd da'vâ-i merdi küned
 Rüstem hancer keşîd Sâ'm ü Nerîmân resîd
 Mihnet-i Eyyûb râ fake-i Ya'kub râ
 Çâre-i diger nebûd rahmet-i Rahmân resîd⁹⁵

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf	te	i	lün	fâ	i	lün	müf	te	i	lün	fâ	i	lün
Ves	ve	se	i	ten	gūzešt	gul	gu	le	i	cân	re	sîd	
Mûr	(u)	fe	i	şû	be gûr	çet	ri	Sü	ley	mân	re	sîd	
În	(i)	fe	lek	â	te şî	çend	(i)	kü	ned	ser	ke	şî	
Nûh	(u)	be	keş	tî	neşest	cû	şîş	(i)	tû	fân	re	sîd	
Çend	(i)	muhan	nes	ne	jad	da'	va	i	mer	dî	kü	ned	
Rûs	tem	(i)	han	çer	ke şîd	Sâ'm	ü	Ne	rî	mân	re	sîd	
Mih	ne	ti	Ey	yûb	(i) râ	fâ	ke	i	Ya'	kûb	re	sîd	
Çâ	re	i	dî	ger	ne bûd	rah	me	ti	Rah	mân	re	sîd	

⁹⁵ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 360-361, gz.no. 895.

VII.

Gözüm ki kâne boyandı şarâbı neyleyim
Ciğer ki odlara yandı kebâbı neyleyim
Ne yâre yaradı cismim ne bana, bilmem hiç
Îlâhî ben bu bir avuç türâbı neyleyim⁹⁶

Vezin: Mefâilün feilâtün mefâilün feilün (Bahr-i müctes)

Usûl-Vezin Şeması:

Me fâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün fe i lün
Gözüm ki ka ne bo yan dı şa râ bı ney le ye yim
Çi ğer ki od la ra yan dı ke bâ bı ney le ye yim
Ne yâ re ya ra dı cis mim ne ba na bil mem hiç
İ lâ hi ben bu bi r-a vuç tû râ bı ney le ye yim

3.13.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

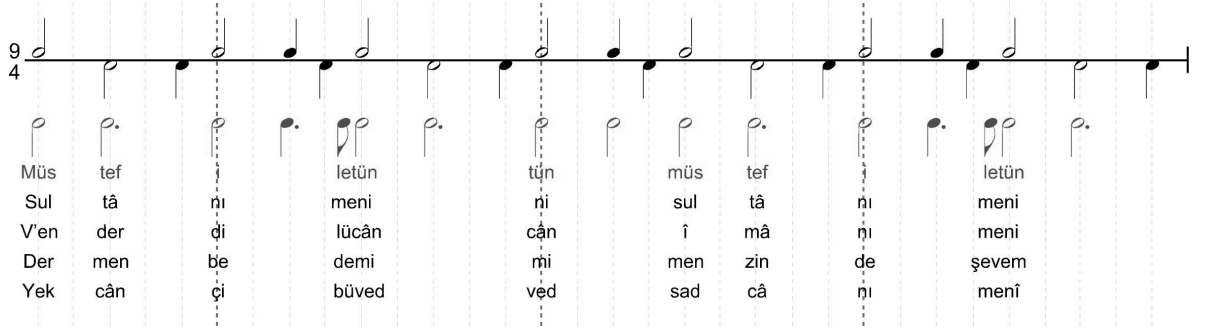
سلطان منی سلطان منی
و اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منی

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dil ü cân îmân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

⁹⁶ Abdulbâkî Gölpinarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, s. 489.

Usûl-Vezin Şeması:

The image displays a musical score for a piece in Usûl-Vezin Şeması. The notation is written on a single staff with a 9/4 time signature. The melody is composed of eighth and quarter notes, with some notes beamed together. The lyrics are written below the staff, aligned with the notes. The lyrics are in Turkish and consist of four lines of text. The first line is 'Müs tef nı letün tün müs tef nı letün'. The second line is 'Sul tâ der men cân mi sad'. The third line is 'V'en der men cân mi sad'. The fourth line is 'Der men cân mi sad'. The lyrics are written in a stylized font, with some words in bold and some in italics. The lyrics are: Müs tef nı letün tün müs tef nı letün
Sul tâ der men cân mi sad
V'en der men cân mi sad
Der men cân mi sad

3.14. SÛZİDİLÂRÂ MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.14.1. Notası

SÛZ-İ DİLÂRÂ ÂYİN-İ ŞERÎFİ
I. SELÂM

Sultan III. Selim Hân

Ağır Düyek

Hey yâr Dil be ri vü

1

Fâ i lâ tün

Usûl

Velvele

bî di lî es râ rı mâst

3

fâ i lâ tün fâ i lün

Hey yâr hey (i) dost yâr pî ri

6

9

men hey yâr Kâr (i) râr (i)

Fâ i lâ tün

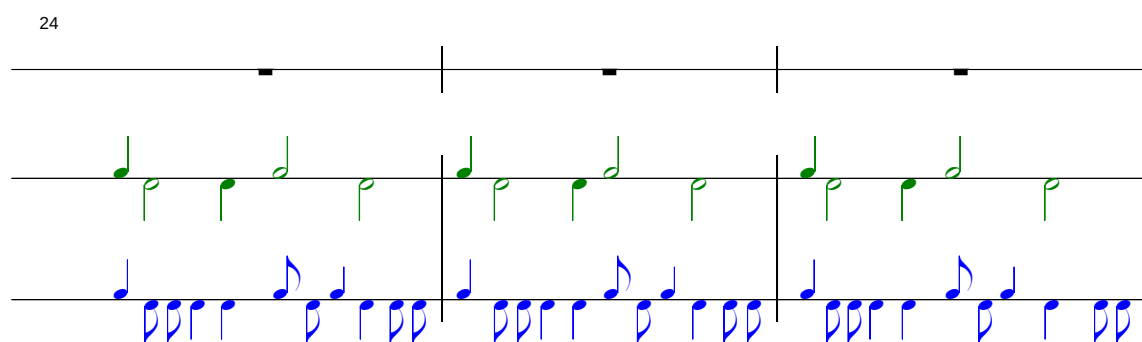
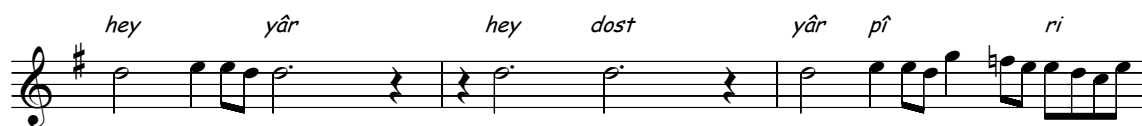
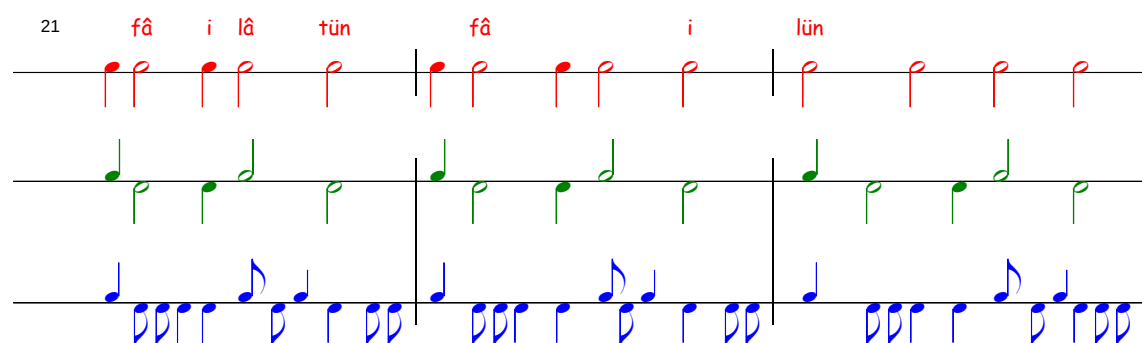
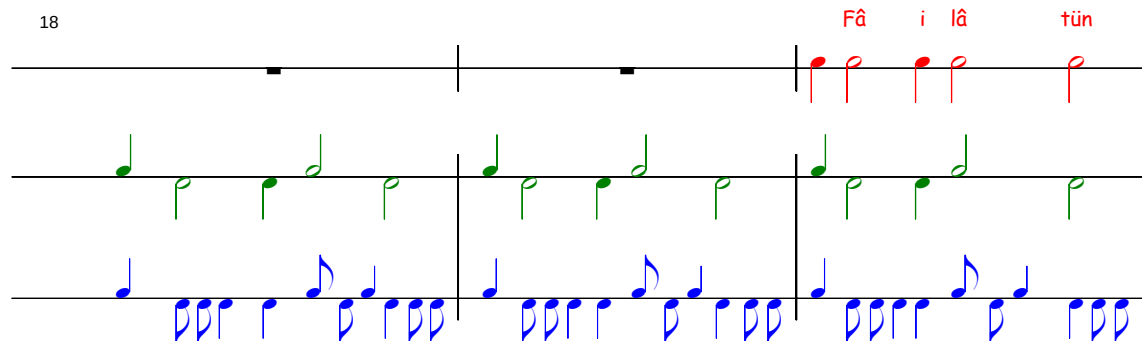
12

fâ i lâ tîn fâ i lîn

Hey   yâr   hey   (i) dost   yâr   pî   ri

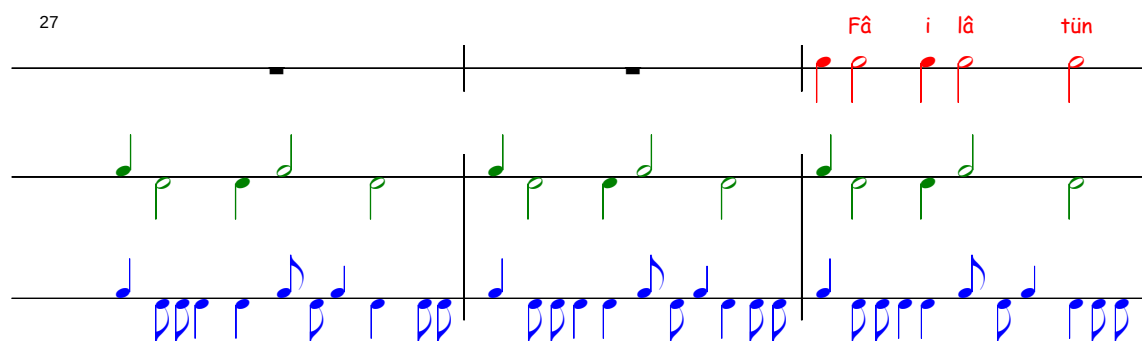

15

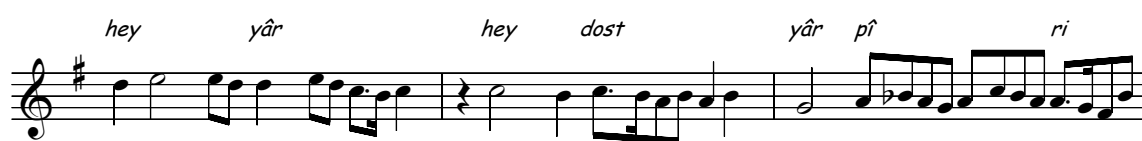
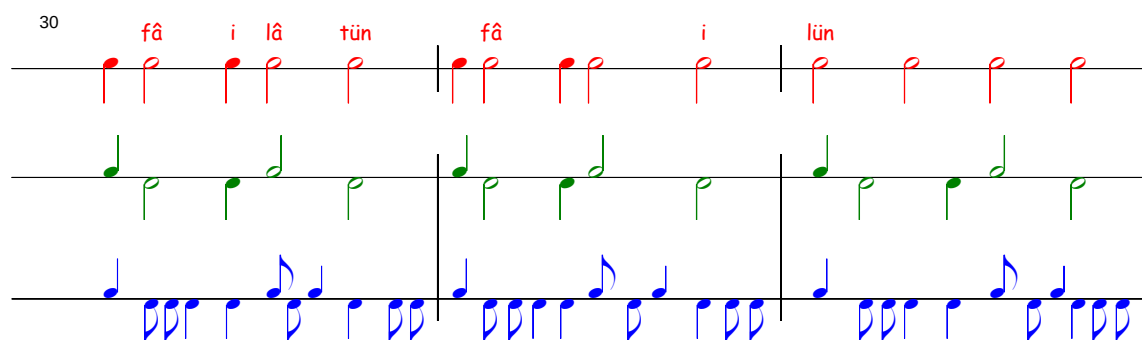

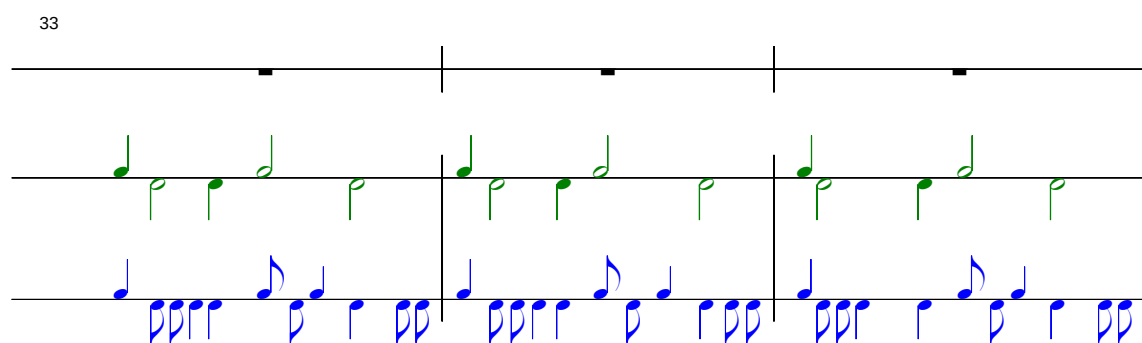
27

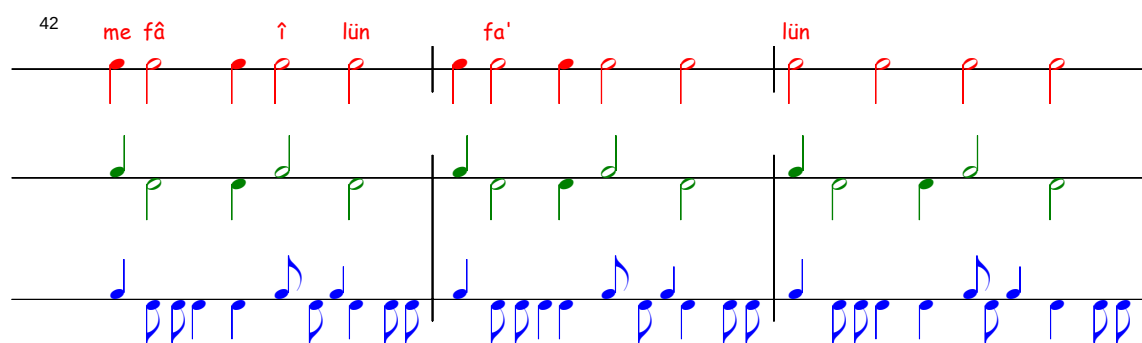
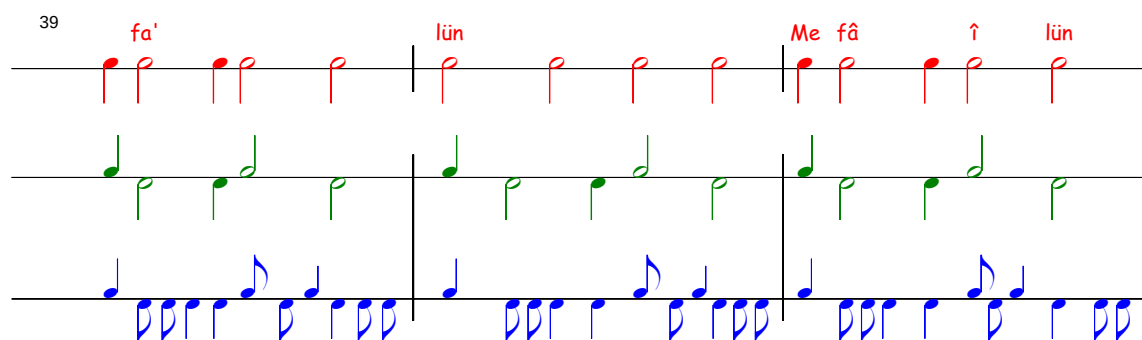
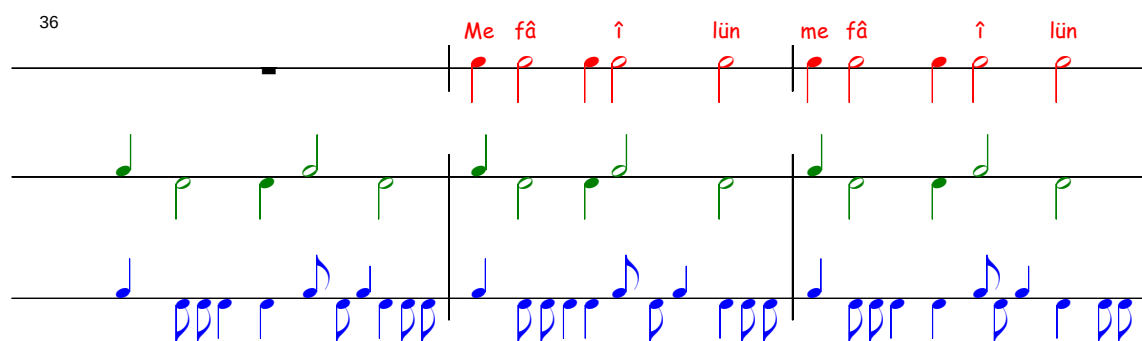

30

33

45 Me fâ î lün me fâ î lün fe û

48 lün Me fâ î lün me fâ î lün

51 fe û lün Mef û lü me fâ

54

↑ lü me fâ ↑ lü fe ûl Mef û lü me fâ

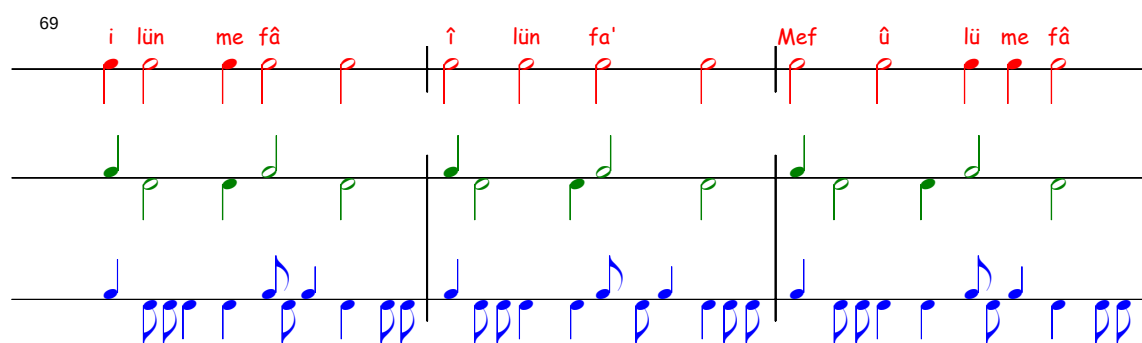
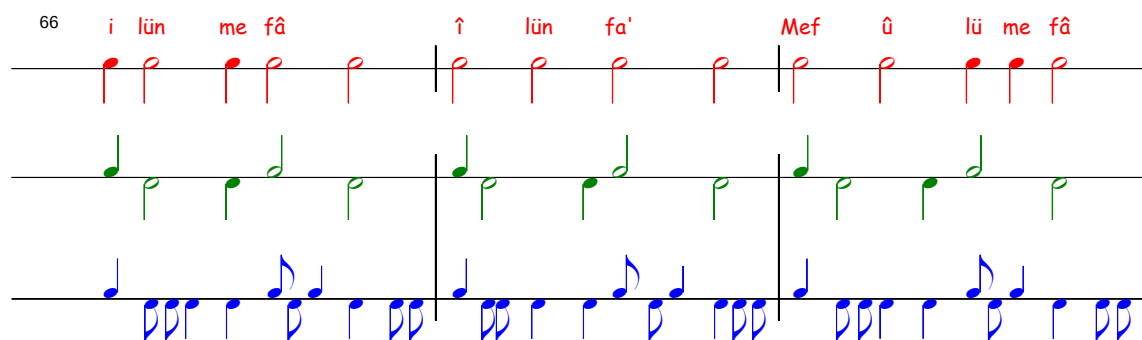
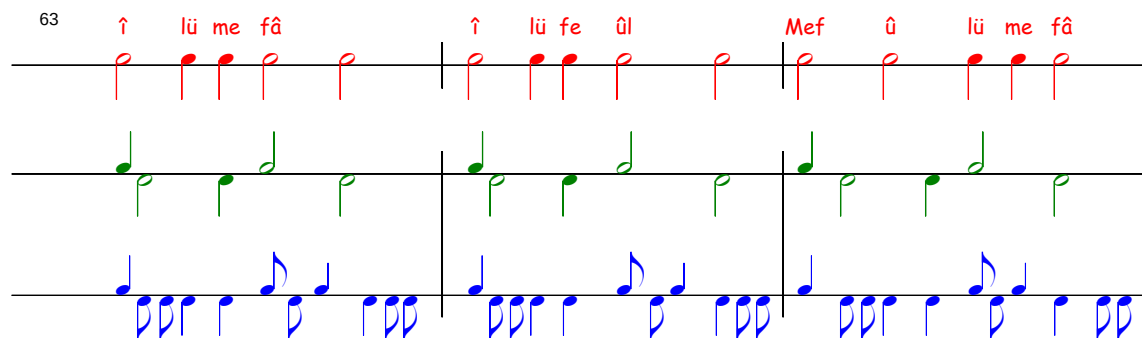
57

↑ lü me fâ ↑ lü fe ûl Mef û lü me fâ

60

↑ lü me fâ ↑ lü fe ûl Mef û lü me fâ

72 i lûn me fâ î lûn fa' Mef û lû me fâ

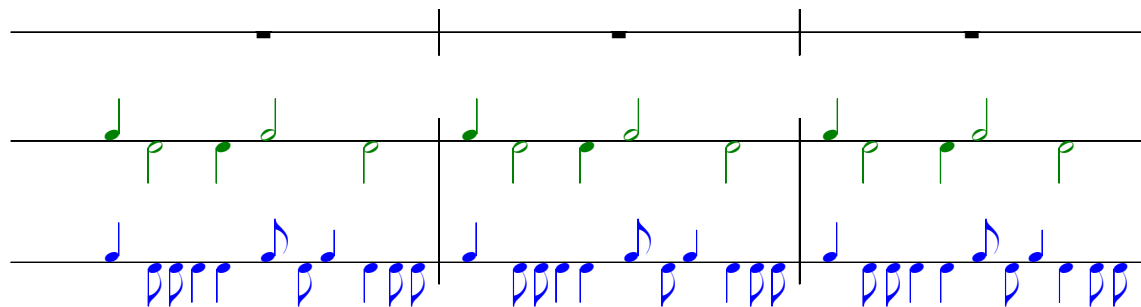
75 î lû me fâ î lûn fa'

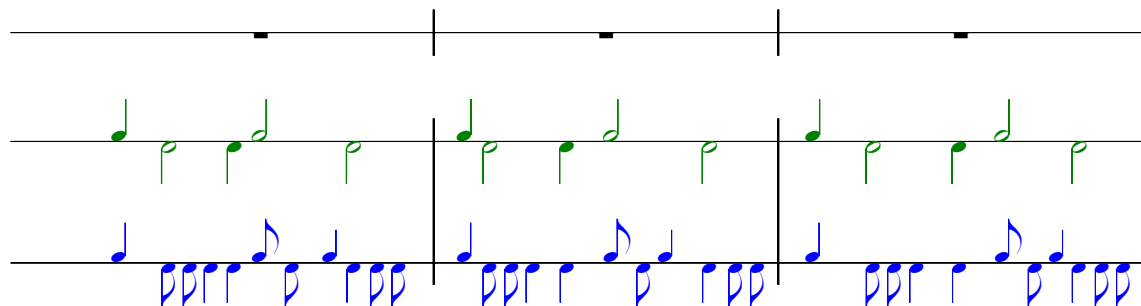
78

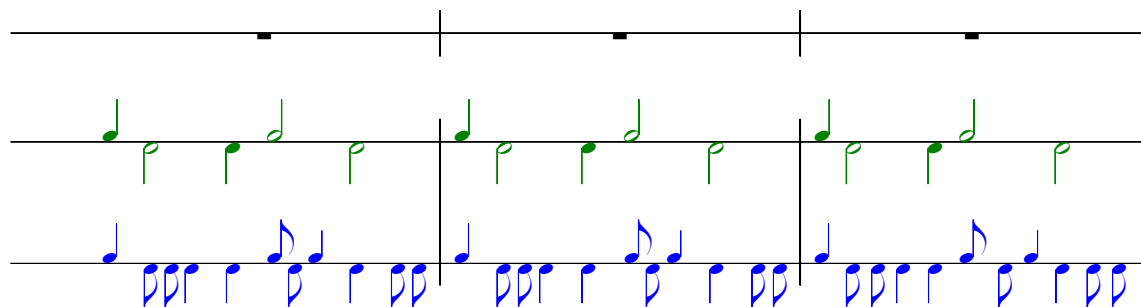
81

84

87

90

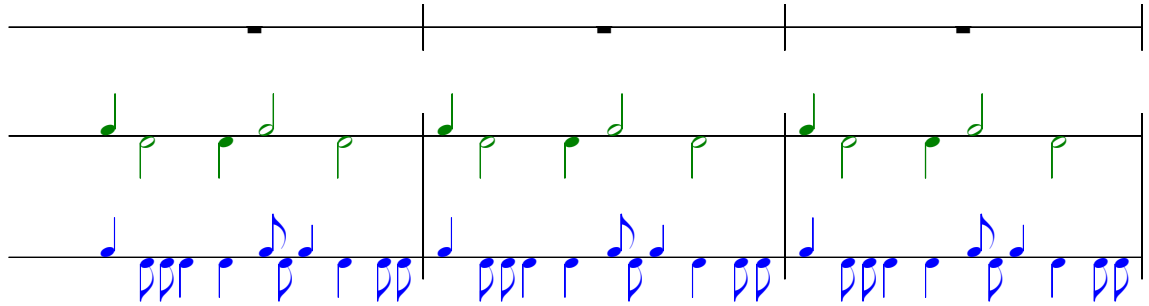
A musical score for the song 'The Rose Tree'. It consists of three staves. The top staff is a single line with three black square notes. The middle staff contains green notes, including quarter and eighth notes. The bottom staff contains blue notes, including quarter, eighth, and sixteenth notes, with some beamed sixteenth notes. The score is divided into three measures by vertical bar lines.

93

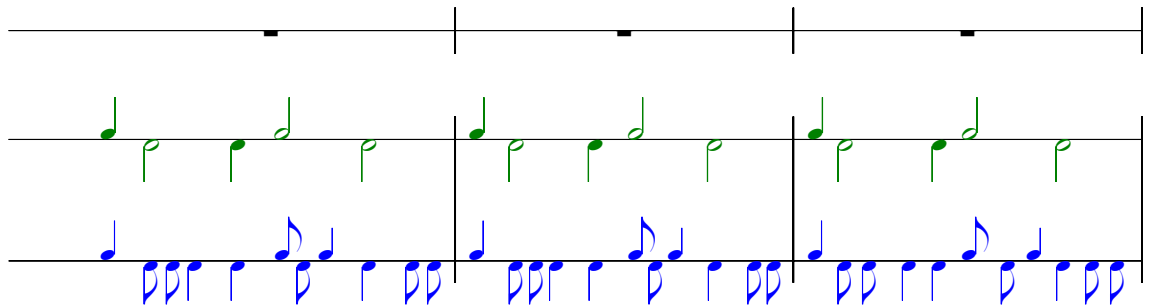
96

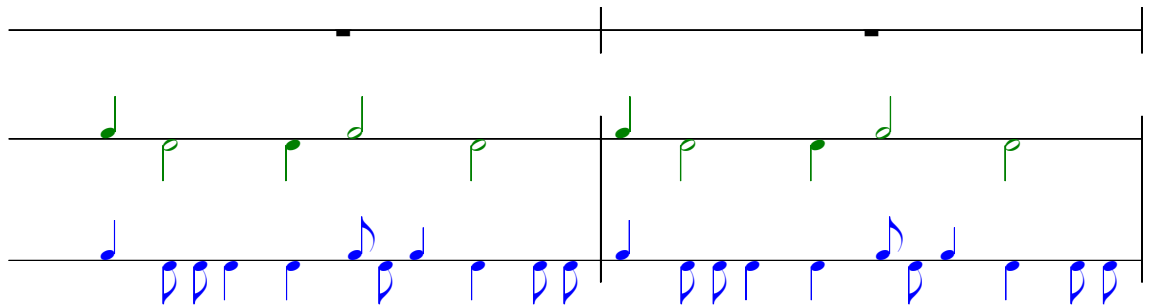
99

102

105

107

II. SELÂM

Evfer

Sul tâ ni me nî

109

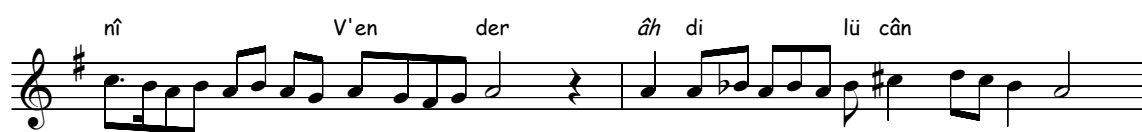
Müs tef i le tün

(Saz... ...) sul tâ ni me nî

111

müs tef i le tün

113

Müs tef i le tün

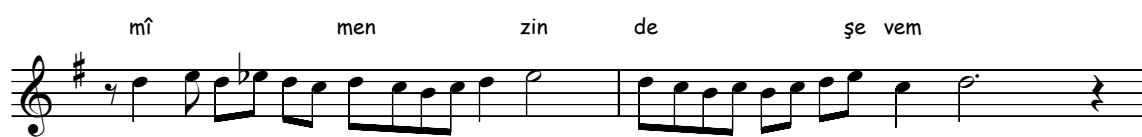
115

müs tef i le tün

117

Müs tef i le tün

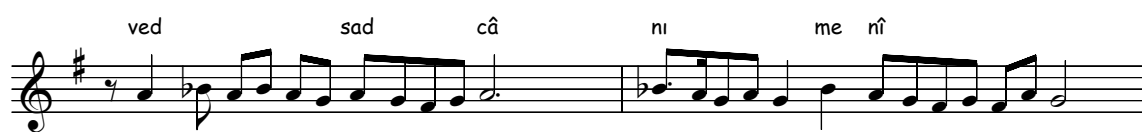
119

müs tef i le tün

121

Müs tef i le tün

123

müs tef i le tün

âh (i) î mâ nî me nî

125

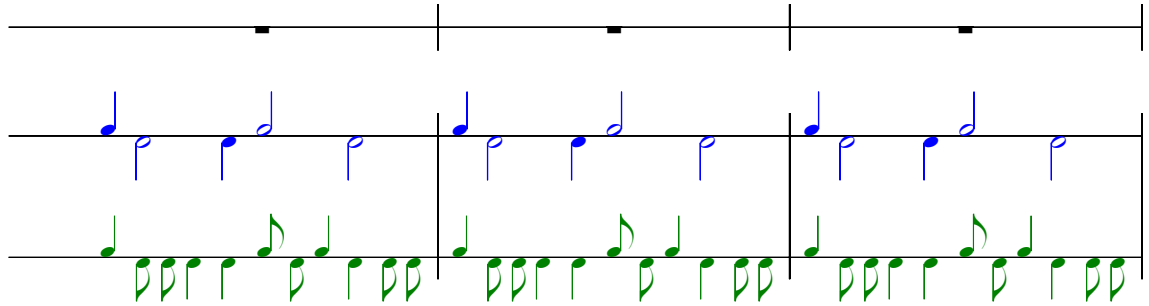
Ağır Düyek

127

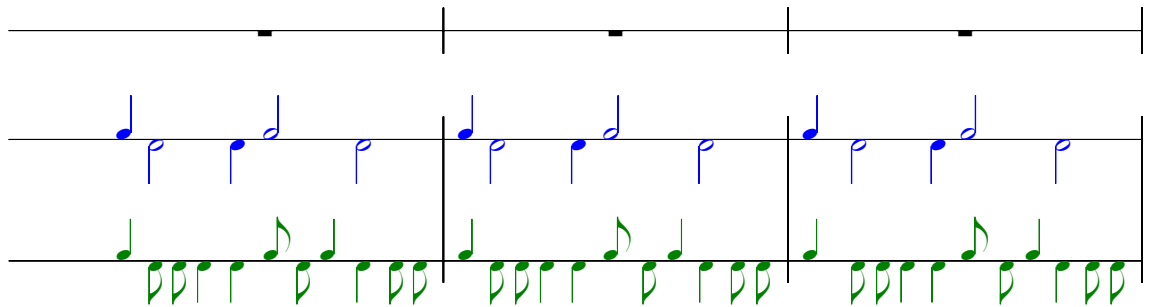
130

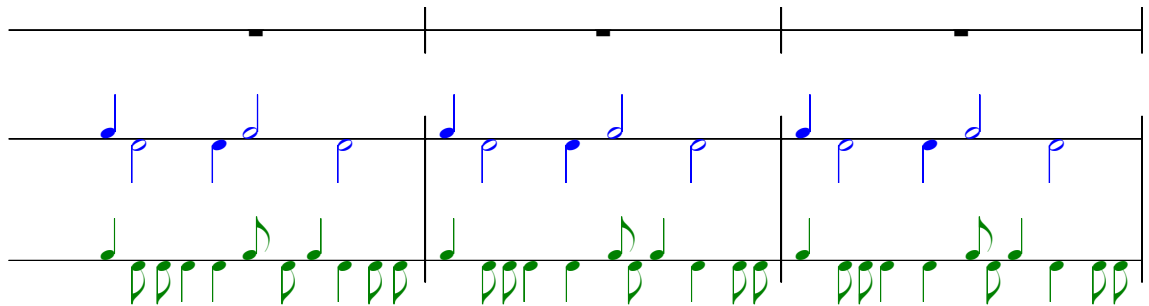
133

136

139

142 1 2

1 2

1 2

1 2

III. SELÂM

Frenkîn

Mu Mut rı bâ es râ

144

Fâ Fâ i lâ tün fâ

12/2

12/2

12/2

rı mâ râ âh bâz gû

146

i lâ tün fâ lün

12/2

12/2

12/2

Ki kis sa hâ yi cân

148 Fâ Fâ i lâ tün fâ

fe zâ râ âh bâz gû

150 i lâ tün fâ lün

Ma mah ze ni in nâ

152 Fâ Fâ i lâ tün fâ

fe tah nâ âh ber kü şâ

154

i lâ tün fâ i lün

Sı sır rı câ nı Mus

156

Fâ Fâ i lâ tün fâ

ta fâ nâ

158

i lâ tün

160

System 160: Treble clef, key of D major. The first staff contains a melodic line with eighth and sixteenth notes. The second staff contains a whole rest. The third and fourth staves contain a harmonic accompaniment with green eighth notes and blue sixteenth-note chords.

162

System 162: Treble clef, key of D major. The first staff contains a melodic line with eighth and sixteenth notes. The second staff contains a whole rest. The third and fourth staves contain a harmonic accompaniment with green eighth notes and blue sixteenth-note chords.

164

System 164: Treble clef, key of D major. The first staff contains a melodic line with eighth and sixteenth notes, including a triplet marked with a '3' and a slur. The second staff contains a whole rest. The third and fourth staves contain a harmonic accompaniment with green eighth notes and blue sixteenth-note chords.

166

168

Yürüksemâî

Her ki bugün Ve le d'e âh i na nuben yüz sü re
 Ey ki hezâr â fe rin âh bu ni ce sul tâ n_olur

170

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün

vay   Yok sul i se   bãy o lur   âh   bãy i se sul
vay   Ku lu o lan   ki ợi ler   âh   hũs rev ư hã

175

tã n_o lur   a   man   bãy i se sul   tã n_o lur
kã n_o lur   a   man   hũs re vũ hã   kã n_o lur

180

185

Kâr (i) ne dâ rem cüz in

190

Müf te i lün fâ i lün

kâr (i)geh ü kâ rem'o'st Lâf (i) zenem lâf (i) lâf çün ki hı rî

195

müf te i lün fâ i lün Müf te i lün fâ i lün müf te i lün

dâ rem'o'st Cân ü di lem sâ ki nest z'ân ki di lü câ nem o'st

200

fâ i lün Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün

Ka fi le em ey mænest ka fi le sâ lâ remo'st

205

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün

210

Hîz ki im rûz (i) ci hân

215

Müf te i lün müf te i lün

ân (i) mât Cân ü ci hân sâ ki vûmih mâ ni mât Züh re vûmeh

220 fâ i lün Muf te i lün muf te i lün fâ i lün Muf te i lün

def zen(ü) şâ dî i mât Bül bü li cân mest (i) gü lis tân i mât

225 muf te i lün fâ i lün Muf te i lün muf te i lün fâ i lün

Âh gü ze lîn aş ki na hâ lâ tî na

230 Muf te i lün muf te i lün fâ i lün

a man Yan dı yü rek aşk ha râ râ tı na

235

Müf te i lün müf te i lün fâ i lün

And i çeyim gay rı gü zel sev meyim Tan rı ya vü

240

Müf te i lün müf te i lün fâ i lün Müf te i lün

Tan rı nın â yâ tı na

245

müf te i lün fâ i lün

250

Ey kâ şî fi es râ rı Hu dâ Mev lâ nâ

255

Mef û lü me fâ î lü me fâ î lün fa'

Sul tâ nı be kâ şâ hı fe nâ Mev lâ nâ Aşk

260

Mef û lü me fâ î lü me fâ î lün fa' Mef

et me de dir haz re ti ne böy le hi tâb Mev lâ yı gü rû

265 û lü me fâ î lü me fâ î lün fa' Mef û lü me fâ

hi ev li yâ Mev lâ nâ nâ

270 î lü me fâ î lün fa'

IV. SELÂM

Evfer Sul tâ nı me nî

273 Müs tef i le tün

(Saz... ...) sul tâ ni me nî

275

müs tef i le tün

nî V'en der âh di lü cân

277

Müs tef i le tün

cân î mâ ni me nî

279

müs tef i le tün

âh (i) Der men be de mî

281

Müs tef i le tün

mî men zin de şe vem

283

müs tef i le tün

vem Yek cân çi bü ved

285

Müs tef i le tün

ved sad câ ni me nî

287

müs tef i le tün

Âh (i) î mâ ni me nî

289

müs tef i le tün

3.14.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

دلبری و بی دلی اسرار ما ست
کار کار ما ست چون او یار ما ست
نوبت کهنه فروشان در گذشت
نو فروشانیم و این بازار ما ست

Dilberî vü bî-dilî esrâr-ı mast
Kâr kâr-ı mast çün o yâr-ı mast
Nevbet-i köhne fûrûşân der güzeşt
Nev fûrûşânîm ü in bâzâr-ı mâst⁹⁷

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i Remel-i Müseddes)

Usûl-Vezin Şeması:

8
4

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün fâ i lün
Dil be ri vü bî di lî es râ rı mâst
Kâr (ı) kâr (ı) mâst (ı) çün o yâ rı mâst
Nev be ti köh ne fû rû şân der gü zeşt
Nev fû rû şâ nîm ü in bâ zâ rı mâst

II.

سماع آرام جان زندگانست
کسی داند که او را جان جانست
خصوصاً حلقه ای کندر سماعند
همی گردند و کعبه در میانست

⁹⁷ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 197, gz.no. 424.

Semâ' ârâm-ı cân zindegânest
 Kesî dâned ki o râ cân cânest
 Husûsen halke ey k'ender semâ'end
 Hemî gerdend ü Kâ'be der meyânest⁹⁸

Vezin: Mefâilün mefâilün feûlün (Bahr-i hezec-i müseddes-i mahzûf)

Usûl-Vezin Şeması:

Mefâ
 Se: mâ'
 Ke: sî
 Hû: sû
 He: mî
 â
 dâ
 sâ
 gir
 lün
 râ
 ned
 hal
 dend
 mefâ
 kı o
 ey
 Kâ'
 zin
 râ
 k'ân
 be
 de
 cân
 der
 semâ
 meyân
 lün
 est
 eşt
 end
 eşt

III.

این عشق کمالست و کمالست و کمال
 این نفس خیالست و خیالست و خیال
 این نور جلالست و جلالست و جلال
 امروز وصالست و وصالست و وصال

În aşk kemâlest ü kemâlest ü kemâl
 În nefis hayâlest ü hayâlest ü hayâl
 În nûr celâlest ü celâlest ü celâl
 İmrûz visâlest ü visâlest ü visâl⁹⁹

Vezin: Mef'ûlû mefâilü mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 1)

⁹⁸ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 170, gz.no. 339.

⁹⁹ Mevlânâ, *Rubâîler*, c.II, rb.no. 1217.

Usûl-Vezin Şeması:

Mef û lû me fâ lû me fâ lû me fâ lû fe ûl
 Īn âş ki kemâ leşt ü kemâ leşt ü kemâl
 Īn nefis (i) hayâl eşt ü hayâl eşt ü hayâl
 Īn nûr (i) ce lâleşt ü ce lâleşt ü ce lâleşt ü vi sâl
 Īm rûz (u) vi sâl eşt ü vi sâl eşt ü vi sâl

IV.

چون بنده نه، ندای شاهی می زن
 تیر نظر آنچنان که خواهی، می زن
 چون از خود غیر خود مسلم گشتی
 بی خود بنشین، کوس الهی می زن

Çün bende ne-i, nidâ-yi şâhî mîzen
 Tîr-i nazar ân çünân ki hâhî mîzen
 Çün ez hod ü gayr-ı nod müselleme geştî
 Bû-hod be-nişîn, kûs-i ilâhî mîzen¹⁰⁰

Vezin: Mef'ûlü mefâilü mefâilü fa' (Rubâî /Ahreb 1)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef û lû me fâ lûn me fâ lûn fa'
 Çün ben dene i ri dâ yi şâ hî mî zen
 Tî ri nazar-ân çünân ki hâ hî mî zen
 Çün ez hud-ugay ri hud müselleme geştî lehm geştî
 Bî hûd be ni şîn kû si i lâ hî mî zen

¹⁰⁰ Mevlânâ, *Rubâîler*, c.II, rb.no. 1623.

3.14.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منی سلطان منی
و اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منی

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dil ü cân îmân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef i le tün
Sul tâ ri me ni
Ven der di lücân
Der men be de mi
Yek cân çi büved
ved sad câ ri me nî

3.14.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

مطربا اسرار ما را باز گو
قصهای جانفزا را باز گو
مخزن انا فتحنا بر گشا
سر جان مصطفی را باز گو

Mutribâ esrâr-ı mâ râ bâz gû
 Kıssahâ-yı cân-fezâ râ bâz gû
 Mahzen-i innâ fetahnâ ber guşâ
 Sırr-ı cân Mustafâ râ bâz gû¹⁰¹

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel-i müseddes)

Usûl-Vezin Şeması:

II.

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur
 Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
 Her ki bugün Veled'e inanuben yüz sure
 Yoksul ise bây olur bây ise sultân olur

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserih)

Usûl-Vezin Şeması:

¹⁰¹ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 835, gz.no. 2227.

III.

کار ندارم جز این کار گه کارم اوست
 لاف زنم لاف لاف چنین خری دارم اوست
 جان و دلم ساکنست ز انک دل و جانم اوست
 قافله ام ایمنست قافله سالارم اوست

Kâr nedârem cüz îñ kâr-ı geh ü kârem o'st
 Lâf zenem lâf lâf çünîn hırî dârem o'st
 Cân ü dilem sâkinest zanki dil ü cânem o'st
 Kâfileem ey menest kâfile sâlârem o'st¹⁰²

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf	te	i	lün	fâ	i	lün	müf	te	i	lün	fâ	i	lün
Kâr	(i)	ne	dâ	rem	cü	z-in	kâr	(i)	ge	h-ü	kâ	rem-o'st	
Lâf	(i)	zenem		lâf	(i)	lâf	çün	ki	hı	rî	dâ	rem-o'st	
Cân	ü	di	lem	sâ	kin-est		z'ân	ki	di	lü	câ	nem-o'st	
Kaf	i	le	em	ey	men-est		kâf	i	le	sâ	lâ	rem-o'st	

IV.

خیز که امروز جهان آن ما ست
 جان و جهان ساقی و مهمان ما ست
 زهره و مه دف زن شادی ما ست
 بلبل جان مست گلستان ما ست

¹⁰² Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.213, gz.no. 465.

Hîz ki imrûz cihân ân mast
 Cân ü cihân sâkî vü mihmân-ı mast
 Zühre vü meh def zen şâdî-i mast
 Bülbül-i cân mest gülistân-ı mast¹⁰³

Vezin: Müfteilün müfteilün fâilün (Bahr-i serî‘ matviyy-i mavkûf)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf	te	i	lün	müf	te	i	lün	fâ	i	lün
Hîz	(i)	i	mi	rûz	(i)	ci	hân	ân	(ı)mâst	
Cân	ü	ci	hân	sâ	ki	vü	mih	mân	(ı)mâst	
Züh	re	vümeh	def	ze	n-ü	şâ	dî	i	mâst	
Bül	bü	li	cân	mest	i	gü	lis	tân	(ı)mâst	

V.

Ah güzelin aşkına hâlâtına
 Yandı yürek aşk harârâtına
 And içeyim gayr-ı güzel sevmeyim
 Tanrıya vü Tanrının âyâtına

Vezin: Müfteilün müfteilün fâilün (Bahr-i serî‘ matviyy-yi mavkûf)

Usûl-Vezin Şeması:

Müf	te	i	lün	müf	te	i	lün	fâ	i	lün
Ah	gü	ze	lîn	aş	kı	na	hâ	lâ	tı	na
Yan	dı	yü	rek	aşk	(ı)	ha	râ	râ	tı	na
And	i	çe	yim	gay	rı	gü	zel	sev	meyim	
Tan	rı	ya	vü	tân	rı	nı	n-â	yâ	tı	na

¹⁰³ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 226-227, gz.no. 504.

VI.

Ey kâşif-i esrâr-ı Hudâ Mevlânâ
Sultân-ı bekâ şâh-ı fenâ Mevlânâ
Aşk etmededir hazretine böyle hitâb
Mevlâyı gürûh-ı evliyâ Mevlânâ¹⁰⁴

Vezin: Mef'ûlû mefâilû mefâilûn fa' (Rubâî / Ahreb 4)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef ũ lû me fâ şâ lû me fâ lûn fa'
Sul tâ nı be kâ şâ hı fe nâ Mef lâ nâ
Aşk ét me de dir hâz re ti ne bôy le hi tâb
Mev lâ yı gû rû hı ev li yâ Mef lâ nâ

3.14.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منى سلطان منى
و اندر دل و جان ایمان منى
در من بدمى من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منى

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dil ü cân î mân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i Recez)

¹⁰⁴ Abdalbâkî Gölpınarlı, *Şeyh Galib Dîvânı'ndan Seçmeler*, 1001 Temel Eser, 61, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971, s.96-97.

Usûl-Vezin Şeması:

9/4

Müs tef ı le tün
Sul tâ ıı me ni
V'en der di lücân
Der men be de mi
Yek cân ıı büved

ıı
ıı
müs tef
sul tâ ıı
î mâ ıı
men zin de
sad câ ıı

le tün
me ni
me ni
şe vem
me nî

3.15. ŞEVKUTARAB MEVLEVÎ ÂYİN-İ ŞERÎFİ

3.15.1. Notası

ŞEVKUTARAB ÂYİN-İ ŞERÎFİ I. SELÂM

Ağır Düyek

Sultan III. Selim Hân

Hey yâr Ey has (i) re ti hû

1

Mef û lü me fâ

Usûl

Velvele

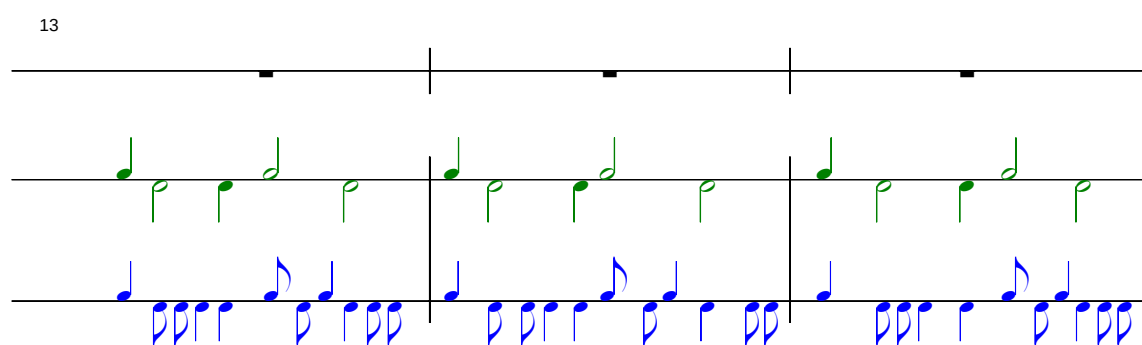
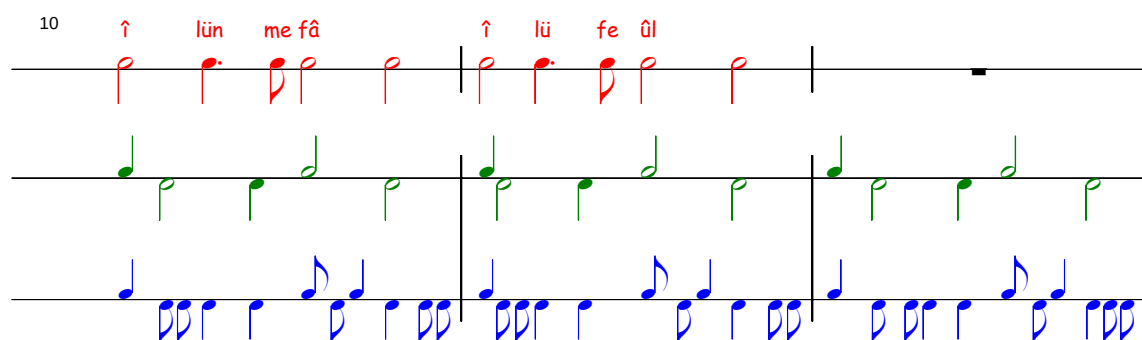
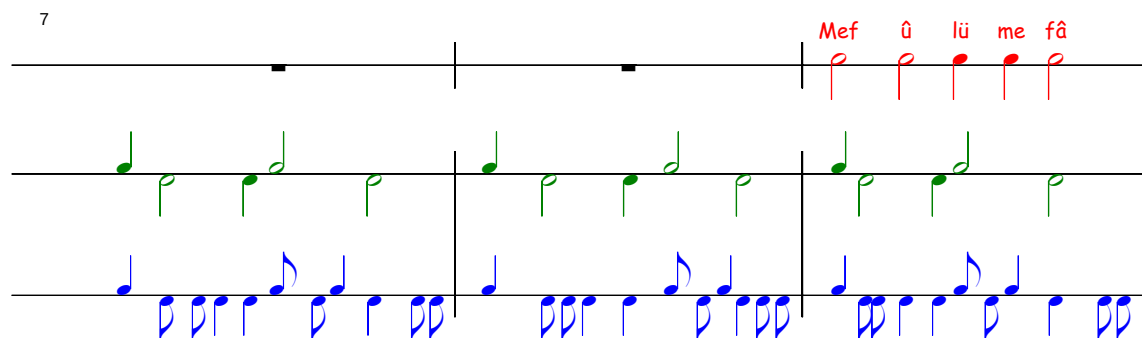
bâ nı ci hân rû yi ho şest

3

↑ lü me fâ ↑ lü fe ûl

hey yâr hey (i) dost

5

16 Mef û lü me fâ i lün me fâ î lün fa'

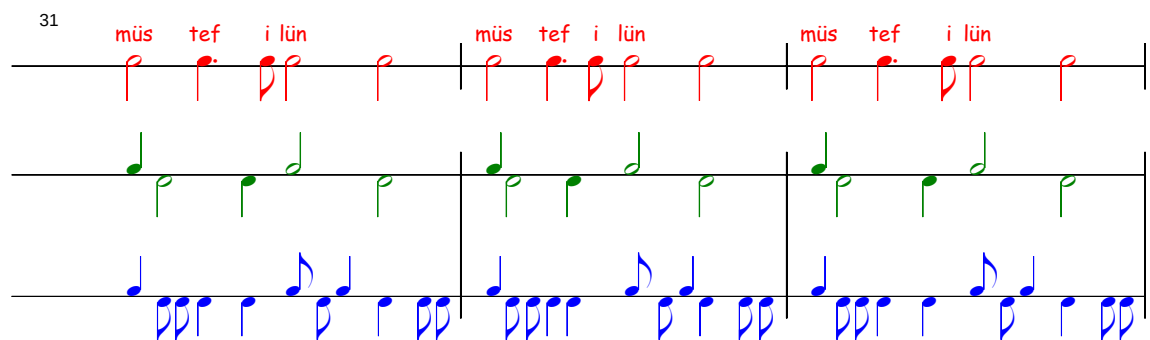
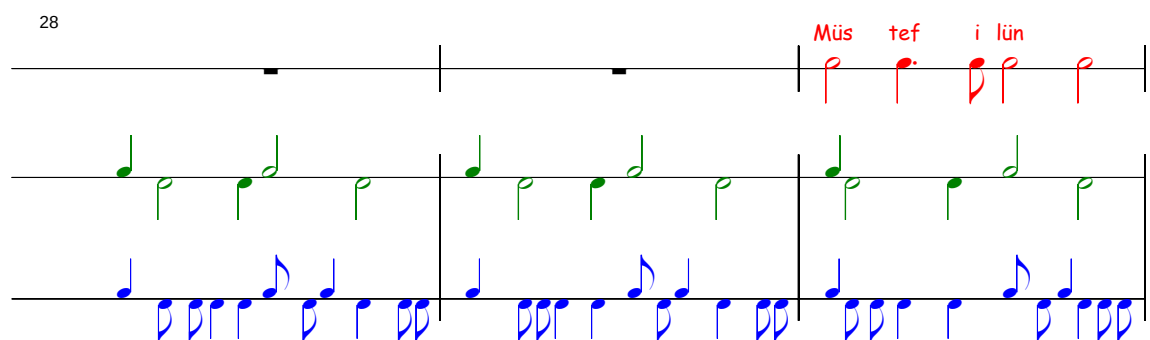
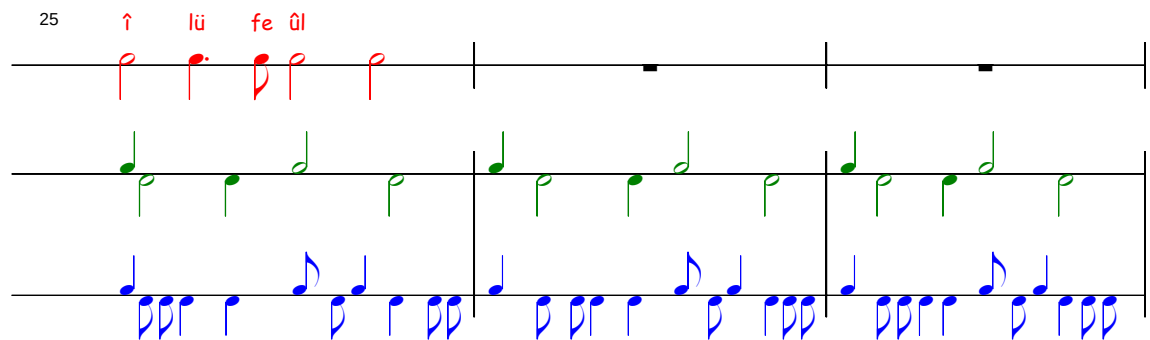

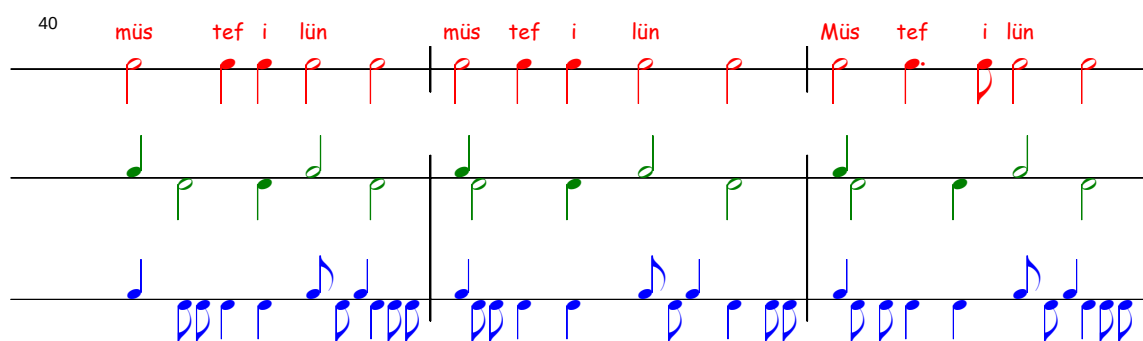
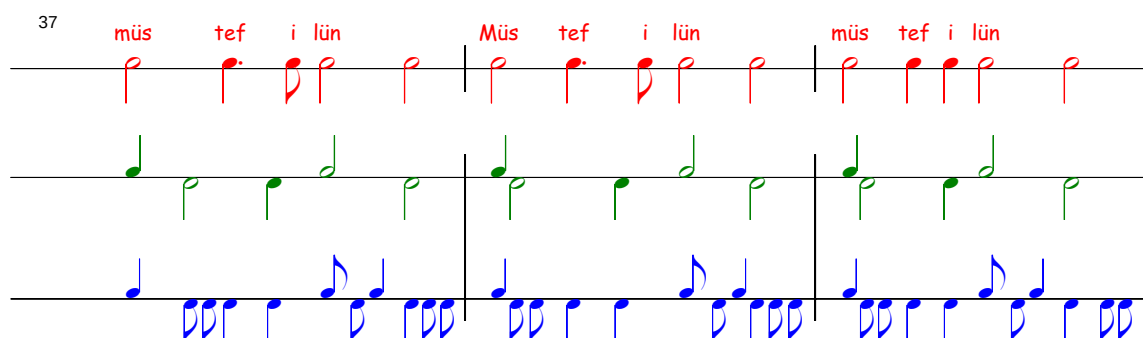
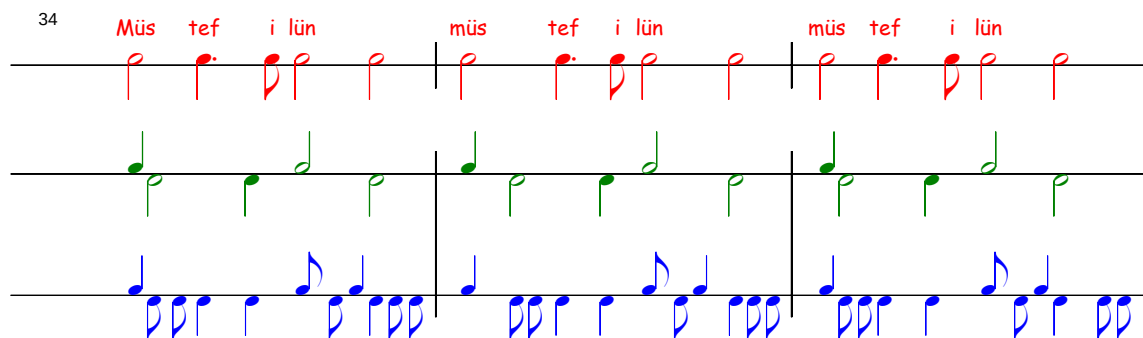
19

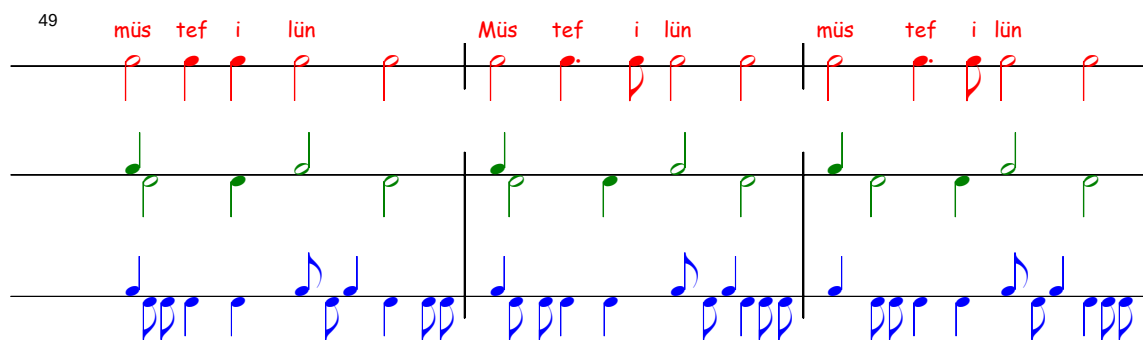
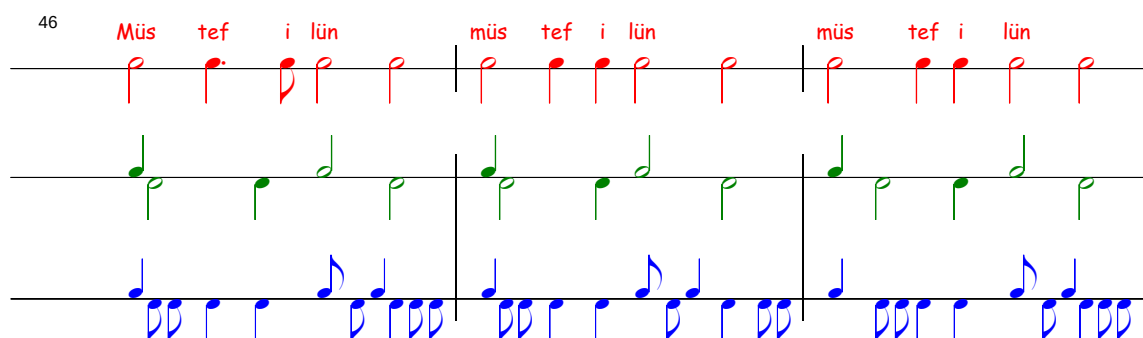
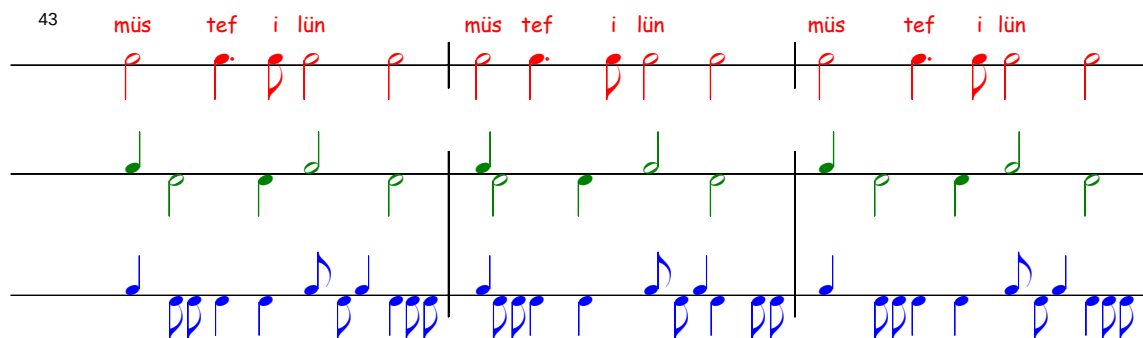
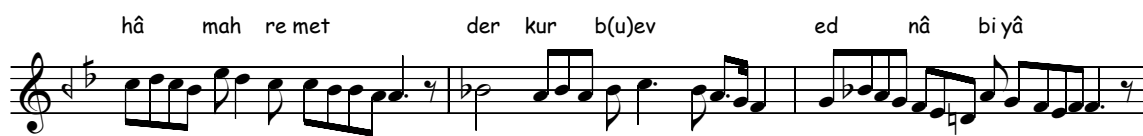

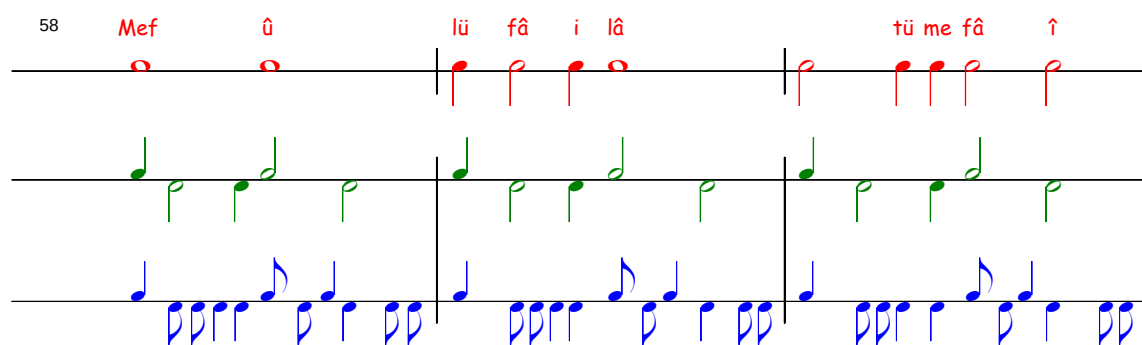
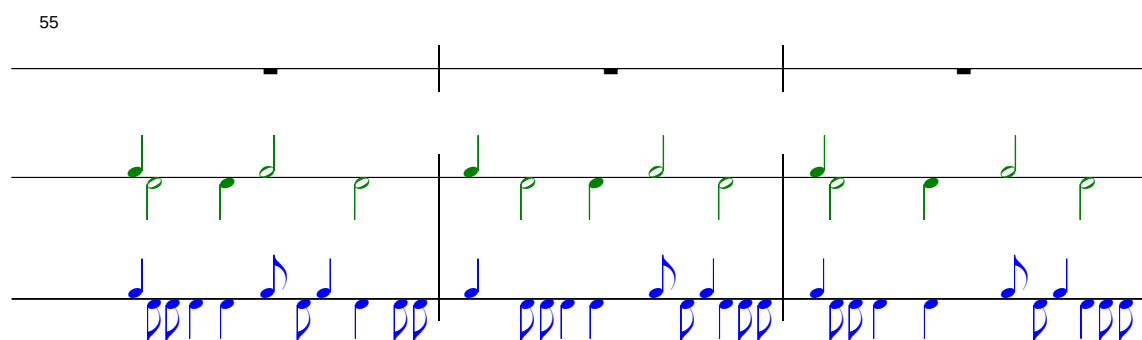
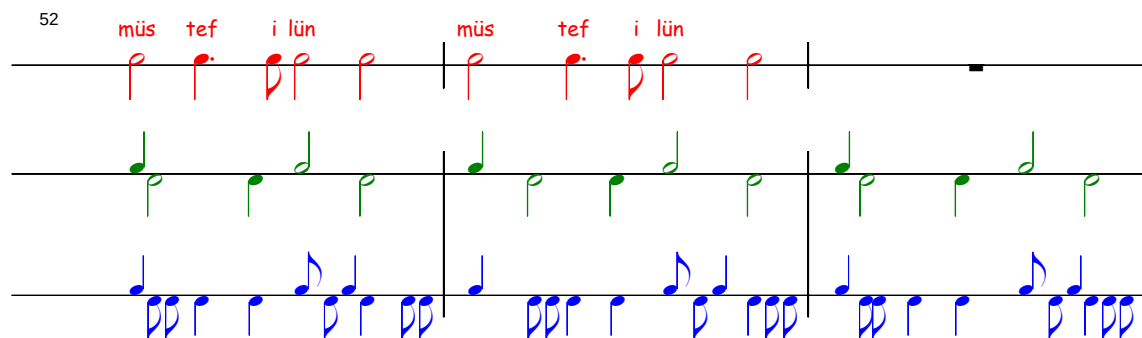
22 Mef û lü me fâ i lün me fâ

61 lü fâ i lün

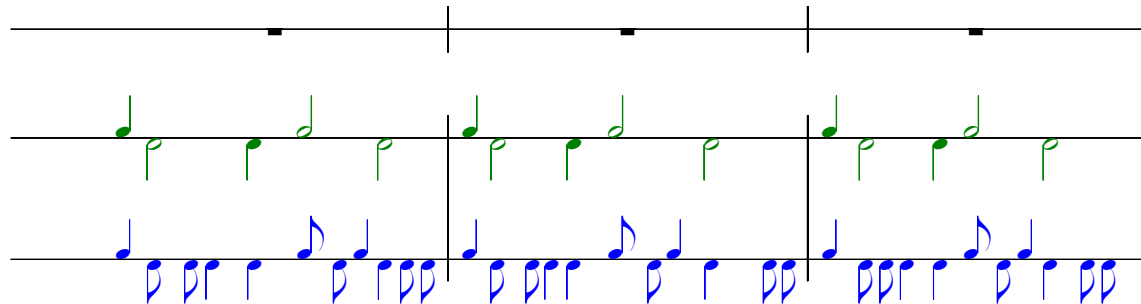
64 Mef û

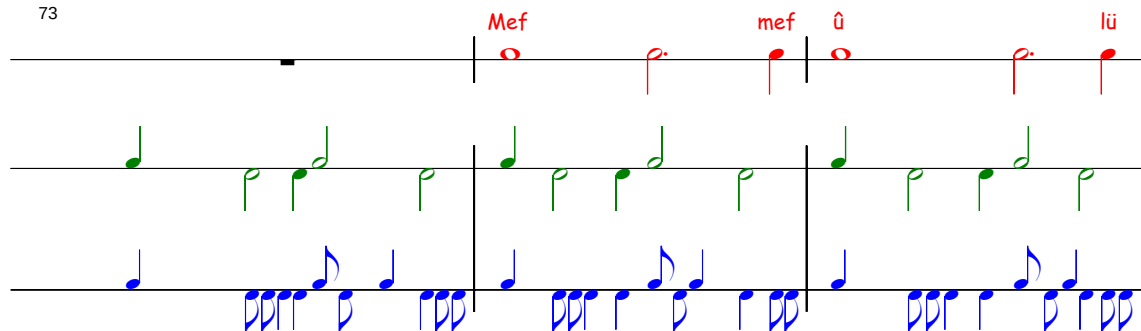
67 lü fâ i lâ tû me fâ î lü fâ i lün

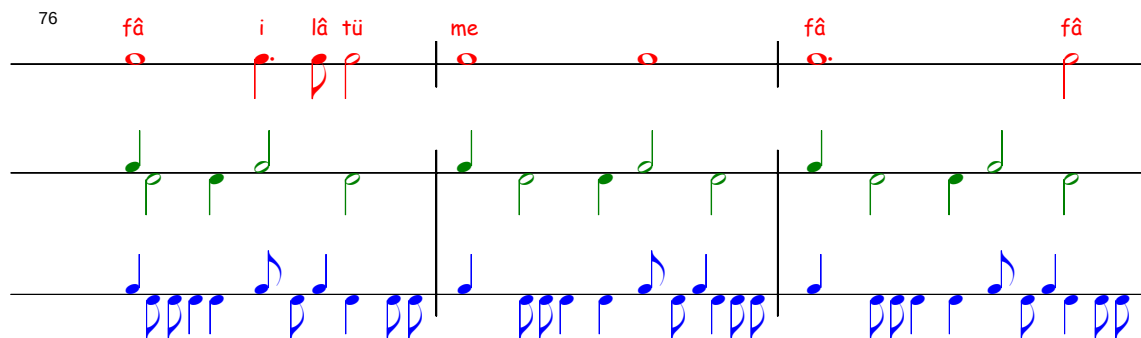
70

73

76

79

↑

lū fâ i lūn

82

85

Mef û lū fâ i lâ

88

tü me fâ î lü fâ i lün

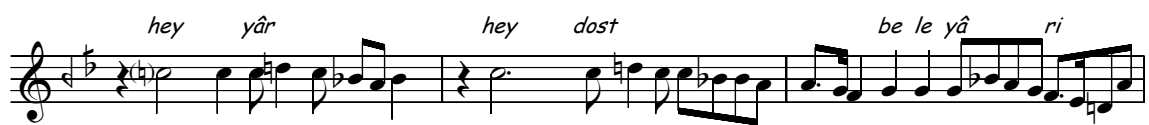

91

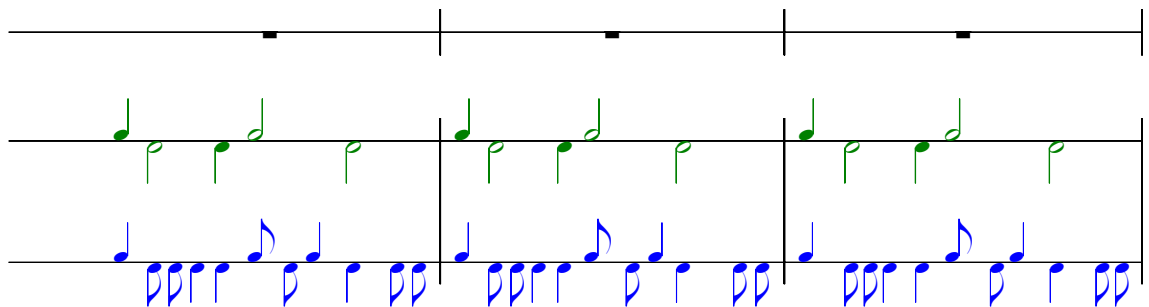

94

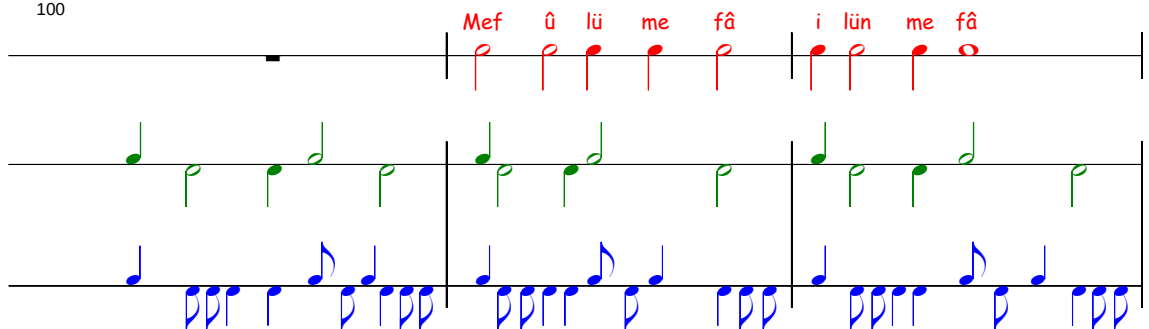

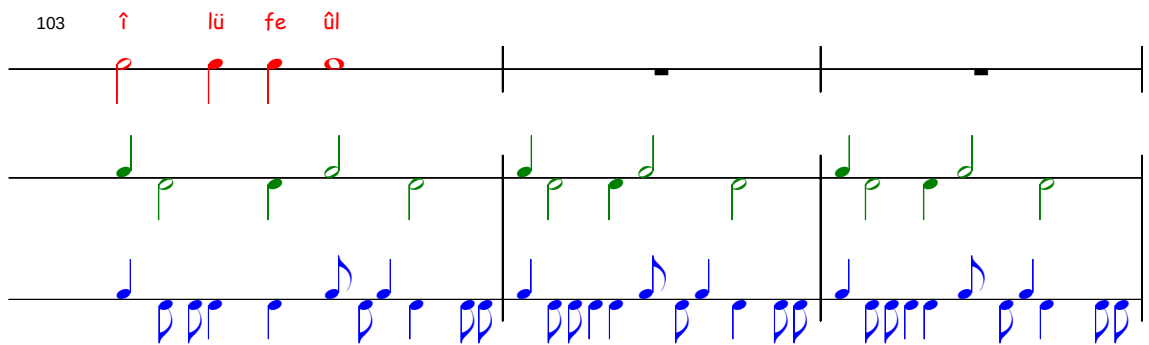
97

100

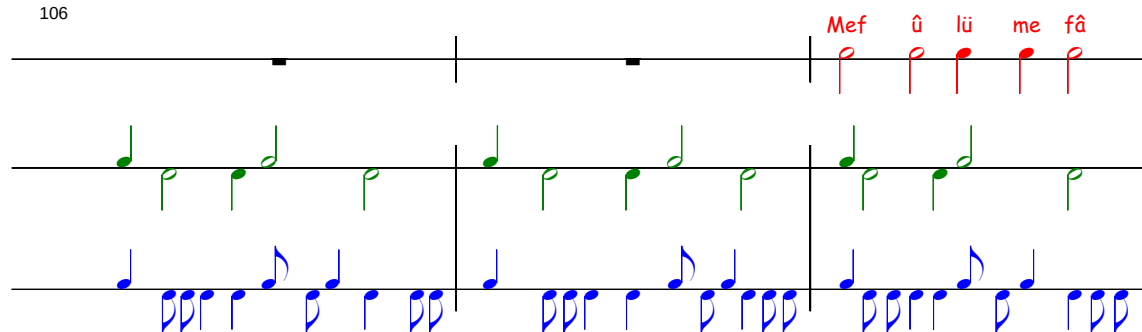

103

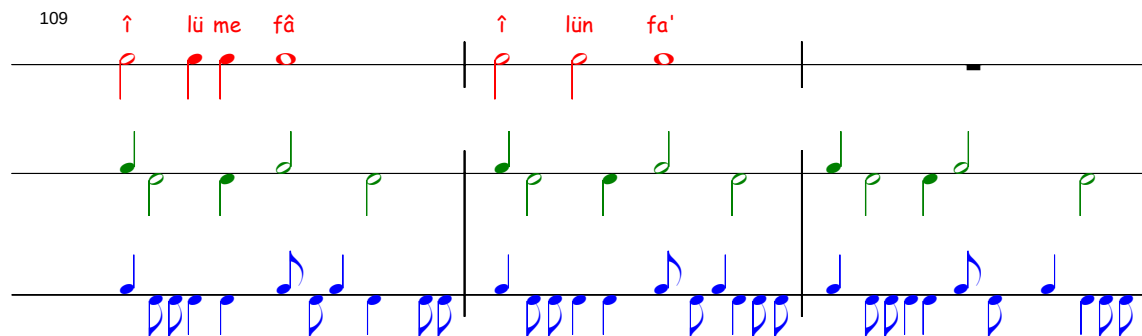

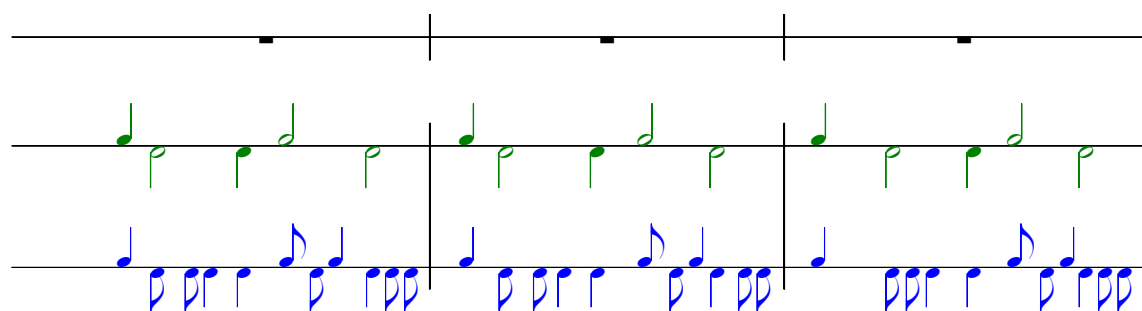
106

109

112

115

Mef û lû me fâ i lûn me fâ ↑ lû fe ûl

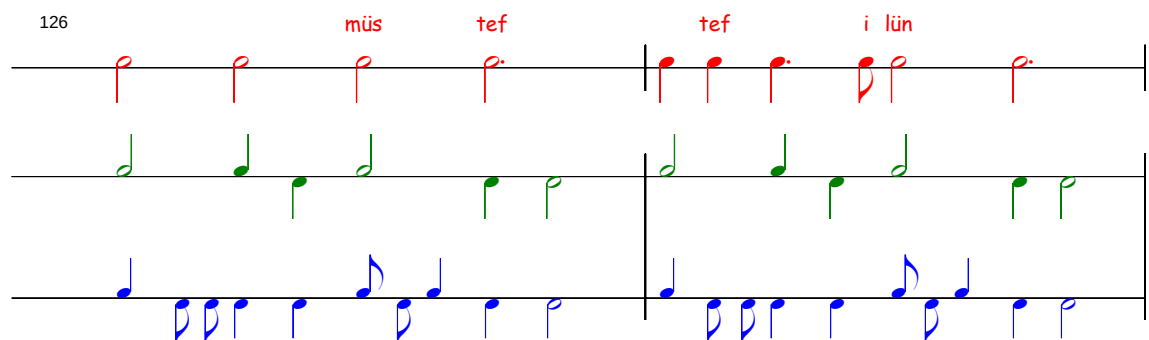
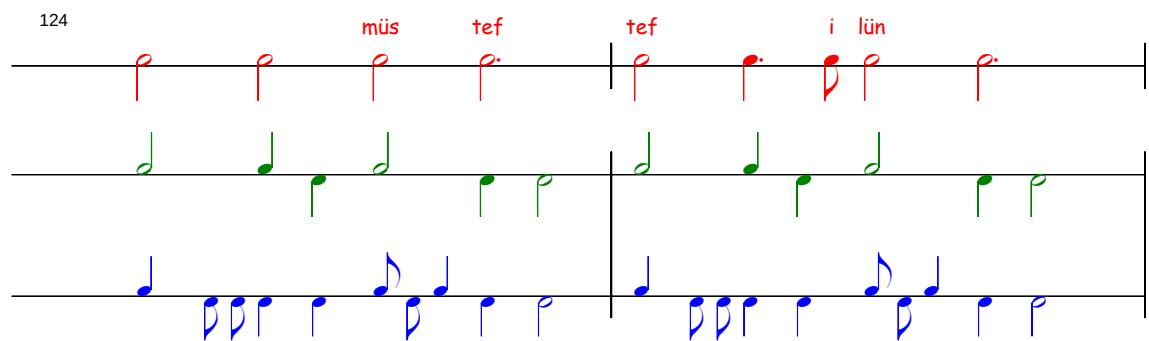
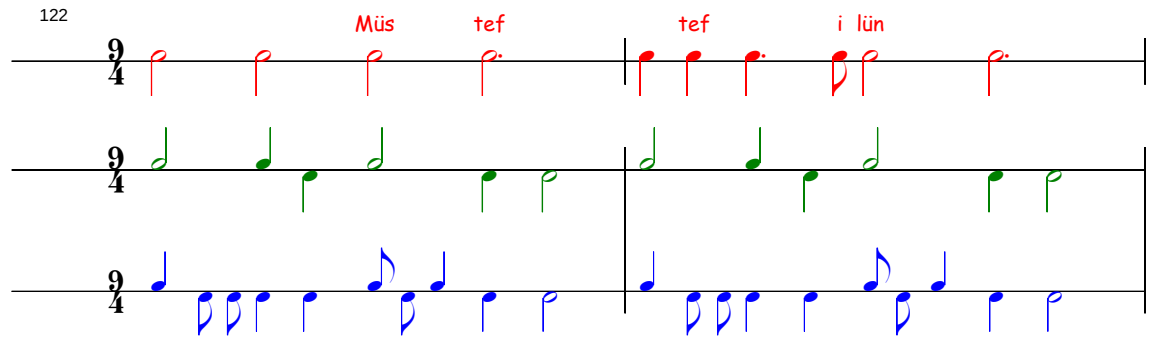
118

120

II. SELÂM

Evfer

128

lün müs tef i lün

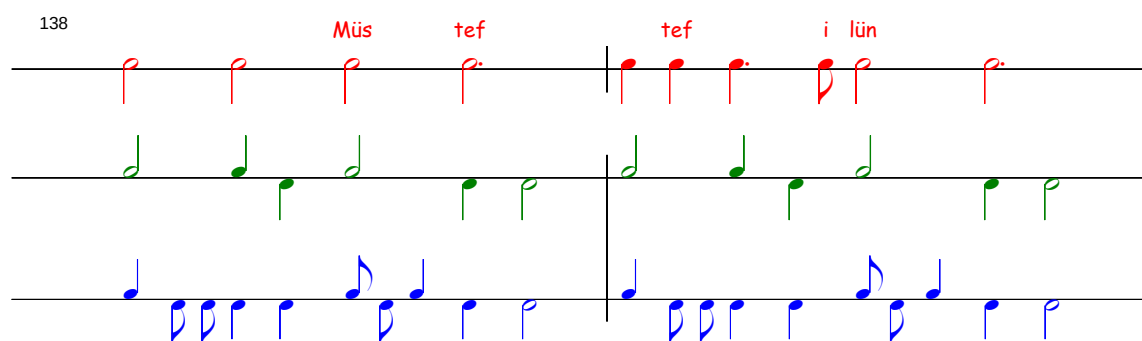
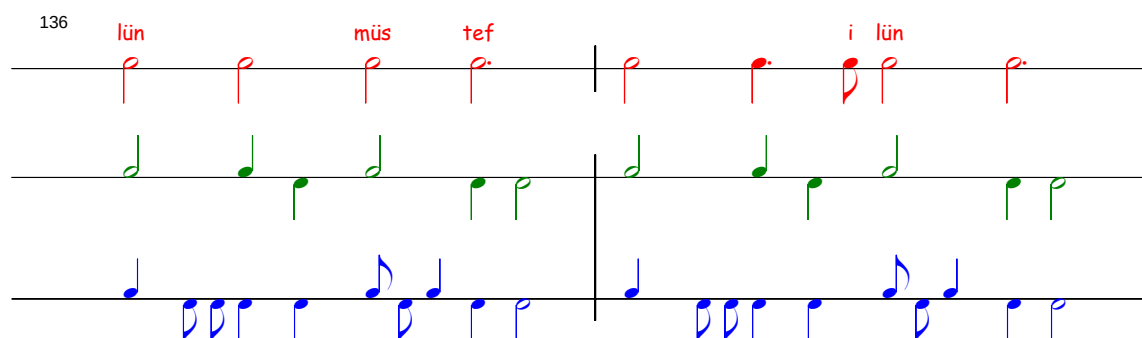
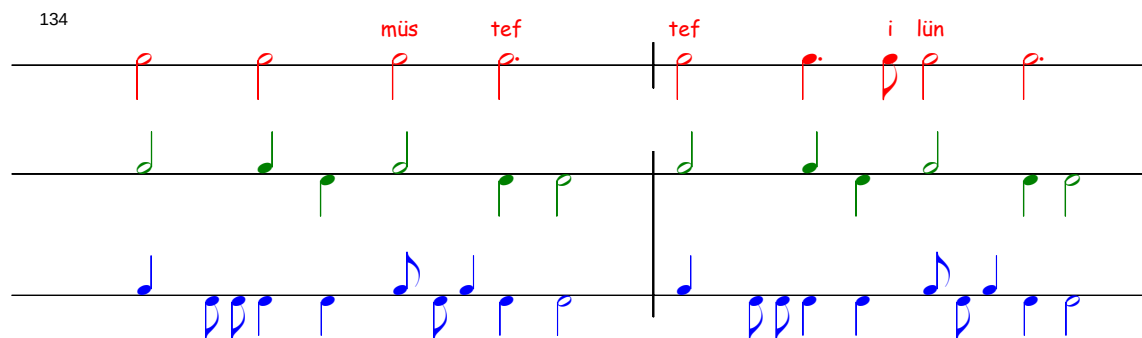
130

Müs tef tef i lün

132

müs tef tef i lün

140

müs tef tef i lün

142

müs tef tef i lün

144

lün müs tef i lün

146

Müs tef tef i lün

148

müs tef tef i lün

150

müs tef tef i lün

152   lün   müs   tef   i   lün

154   Fâ   Fâ   i   lâ

156   lâ   tün   fâ   fâ   i   lâ

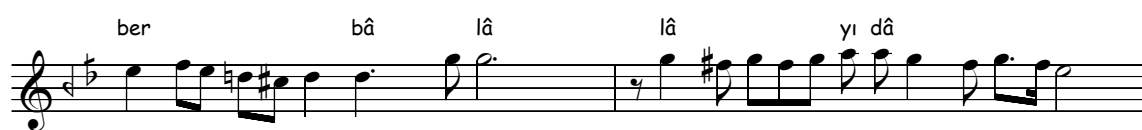
158 lâ tün fâ fâ i lâ

160 lâ tün fâ fâ i lün

162 Fâ fâ i lâ

164

lâ   tûn   fâ   fâ   i lâ

166

tûn   fâ   fâ   i lâ

168

lâ   tûn   fâ   fâ   i lûn

III. Selâm

Devr-i Kebîr

Ey (i) sa bâ hâ î zi hod tû

1

28 Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn

Usûl

Velvle

28

hâ li Şem sed dîn be yâr

7

fâ i lâ tûn fâ i lûn

An ber (i) müş ki Hu ten ez

13

Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn

Çin be Kons tan tin be yâr Âh

19

fâ i lâ tün fâ i lün

Mâ be nû yi Şem sed dîn ser

25

Fâ i lâ tün fâ i lâ tün

hüş şü dîm vü mî rû yem

31

fâ i lâ tün fâ i lün

Mâ zi câ mî Şem sed dîn mes

37 Fâ i lâ tûn fâ i lûn

tî m(ü) sâ kî mey be yâr

43 fâ i lâ tûn fâ i lûn

âh be li yâ rim vay

49

51

Measures 51 and 52 of a musical score. The top staff is in treble clef with a key signature of one sharp (F#). It contains a melodic line with eighth and sixteenth notes. The bottom system consists of two staves: the upper staff has green notes (quarter and eighth notes), and the lower staff has blue notes (eighth and sixteenth notes) forming a rhythmic accompaniment.

53

Measures 53 and 54 of a musical score. The top staff continues the melodic line. The bottom system (green and blue staves) continues the accompaniment pattern from the previous measures.

55

Measures 55, 56, and 57 of a musical score. The top staff continues the melodic line. The bottom system (green and blue staves) continues the accompaniment pattern, with measure 57 showing a slight variation in the blue accompaniment.

58

Her ki bu gün Ve led'e i nanu ben yüz sü re
Yürüksemâi Ey ki he zâr â ferin bu ni ce sul tâ n_lur

60

Müf te i lün fâ i lün müf te i lün fâ i lün

Yok su li se bâ y o lur câ nim bâ y i se sul tâ n_o lur a
 Ku lu o lan ki ş i ler câ nim Hüs rev ü hâ kâ n_o lur a

66

müf te i lün fâ i lün Müf te i lün fâ i lün

man   báy   i   se   sul   tâ   n_o_lur

man   hüs   rev   ü   hâ   kê   n_o_lur

71

76

81

86

86

Mec nûn ù pe rî şâ nî tû em des tem gîr yâr

91

Mef û lü me fâ î lü me fâ î lün fa'

91

ey yâ ri men vay Ser geş te vü hay râ nî tû em des tem gîr

96

Mef û lü me fâ î lü me fâ î lün fa'

96

yâr ey yâr i men vay Her bî ser ü pâ yi dest gî

101

Mef û lü me fâ i lün me fâ

rî dâ red Men bî ser ü sâ mân (i) tü em des tem gîr

106

î lün fa' Mef û lü me fâ î lü me fâ î lün fa'

yâr ey yâr i men vay yâr (i) yâr yâr (i) men

111

yâr âh yâr (ı) men yâr (ı) me râ dost yâr ı men vay

116

121

126

131

136

Ben bil mez i di ṁ giz li a yan he

141

hep sen i miş sin Ten ler de vü cân lar da ni hân

âh hep sen i miş sin Sen den bu ci hân

146

146

147

148

149

150

iç re ni şân i is ter i dim ben Sen

151

151

152

153

154

155

den bu ci hân iç re ni şân i is ter i dim

156

156

157

158

159

160

ben Â hir bu nu bil dim ki ci hân âh

161

lün Mef û lü me fâ î lü me fâ

hep sen i miş sin vay Â hir bu nu bil dim ki ci hân

166

î lü fe û lün Mef û lü me fâ î lü me fâ

âh hep sen i miş sin Pin hân me şev ki

171

î lü fe û lün Mef û lü fâ i

rû yi tũ ber m̃a mu b̃a re kest Ña z̃a re i tũ ber he me c̃an

176

l̃a tũ me f̃a ı̃ lũ f̃a i lũn Mef ũ lũ f̃a i l̃a tũ me f̃a

h̃a mu b̃a rek est Ey bes te g̃an (i) ten be te m̃a ş̃a yi c̃an re

181

ı̃ lũ f̃a i lũn Mef ũ lũ f̃a i l̃a tũ me f̃a ı̃ lũ f̃a i

ṽıd Ey bes te g̃an (i) ten be te m̃a ş̃a yi c̃an re ṽıd K̃a

186

lũn Mef ũ lũ f̃a i l̃a tũ me f̃a ı̃ lũ f̃a i lũn Mef

hır Re sül güft te mâ şâ mu bâ rek est

191

û lü fâ lâ tü me fâ ↑ lü fâ i lün

Âh Se mâ î gi bibenol bî hodem ki â lem de
 Âh Be lâ yı aşk i leHak ka ki N'oldu ğum bil mem
 Âh Ne aş ka sabr e derol dum ne akl i le yâ rim

196

Me fâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün fa' lün

Nekeyf i le müte ke yif nemestü hoş yâ rim vay
 Bu an lanır e lemim den ki â şı kî zâ rim vay
 Ne kâ ri bâ sa çı kar dım ne bel li bî kâ rim vay

202

Me fâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün fa' lün

IV. Selâm

Evfer Âh (i) Sul tâ nî me nî

208

Müs tef i le tün

(Saz.. ...) sul tâ nî me nî

210

müs tef i le tün

nî V'en der di lü cân

212

Müs tef i le tün

cân   î   mâ   nî   me nî

214

tün   müs   tef   i   le tün

(Saz...   ...) Der   men   be   de mî

216

Müs   tef   i   le tün

men   zin   de   şe vem

218

müs   tef   i   le tün

vem Yek cân çi bü ved

220

tün müs tef i le tün

ved sad cân nı me nî

222

tün müs tef i le tün

3.15.2. Birinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

ای حسرت خوبان جهان، روی خوش
وی قبله زاهدان، دو ابرو خوش
از جمله صفات خویش عریان گشتم
تا غوتا خورم برهنه، در جوی خوش

Ey hasret hûbân-ı cihân, rûy-i hûşt
V'ey kible-i zâhidân, dü ebrû-yi hûşt
Ez cümle sıfat-ı hîş uryân geştem
Tâgavta horem bürehne, der cûy-i hûşt¹⁰⁵

Vezin: Mef'ûlü mefâîlü mefâîlün fa' (Rubâî /Ahreb 4)

Usûl-Vezin Şeması:

8												
4												
	Mef û	lû me fâ	lû me fâ	lû me fâ	lû me fâ	lû me fâ	lû me fâ	lû me fâ	lû me fâ	lû me fâ	lû me fâ	
	Ëy has	re ti hû	bân	ı cihan	rû	yi ho ş-est	rû	yi ho ş-est	yân	ke ş(i) tem	cû	yi ho ş-est
	V'eykib	le i zâ	hî	dân düeb	rû	yi ho ş-est	rû	yi ho ş-est	yân	ke ş(i) tem	cû	yi ho ş-est
	Ez cüm	le si fâ	tî	hîş (ı)ür	yân	ke ş(i) tem	yân	ke ş(i) tem	yân	ke ş(i) tem	cû	yi ho ş-est
	Ta ğav	ta horem	bû	reh neder	cû	yi ho ş-est	cû	yi ho ş-est	cû	yi ho ş-est	cû	yi ho ş-est

II.

ای یوسف آخر سوی این یعقوب نابینا بیا
ای عسی پنهان شده بر طارم مینا بیا
ای قاب قوس مرتبت وان دولت با مکرمت
کس نیست شاها آتش بیا ای در وای دریا بیا
مخدوم جانم شمس دین ! از جاهت ای روح الامین
تبریز چون عرش مکین از مسجد اقصی بیا

¹⁰⁵ Mevlânâ, *Rubâîler*, c.I, rb.no. 421.

Ey Yûsuf âhir sûy-i în Yâ'kub nâbinâ biyâ
 Ey 'Îsî pinhân şöde ber târim mina biyâ
 Ey Ka'be kavseyn mertebet v'ân devlet bâ mekremet
 Kes nîst şâhâ mahremet der kurb ev ednâ biyâ
 Mahdûm cânem Şemseddîn! Ez câhet ey Rûh-ül Emîn
 Tebrîz çün arş-ı mekîn ez Mescid-i Aksâ biyâ¹⁰⁶

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müstef	i lün	müs	tef	i lün	müs	tef	i lün	müs	tef	i lün
Ey Yû	sufâ	hîr	sû	yi in	Ya'	kub	ü nâ	bî	nâ	bi yâ
Ey Î	si i	pîn	han	şöde	ber	tâ	ri mi	mî	nâ	bi yâ
Ey Ka	bekav	seyn	mer	tebet	v'ân	dev	le ti	bâ	mek	re met
Kes nis	tişâ	hâ	mah	remet	der	kur	buev	ed	nâ	bi yâ
Mahdû	micâ	nêş	sem	seddin	ez	câ	he tey	rû	hül	e min
Tebrîz	i çün	ar	şı	mekîn	ez	Mes	ci di	Ak	sâ	bi yâ

III.

امید من به فضل خداوند اکبر است
 آرام جان ما به تنای پیغامبر است
 فخرم بدان رسول که نامش محمد است
 رویش چو ماه تاب و قدش چون صنوبر است

Ümmîd-i men be-fadl-ı hudâvend-i ekberest
 Ârâm-ı cân-ı mâ be-senâ-yi peyâmbereset
 Fahrem bedân resûl ki nâmeş Muhammedest
 Rûyeş çü mâh-i tâb ü kadeş çün sanevberest¹⁰⁷

¹⁰⁶ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.55, gz.no. 16.

¹⁰⁷ Bu iki beyit Mevlânâ'nın *Dîvân-ı Kebîr*'inde bulunamamıştır.

Vezin: Mef'ûlû fâilâtü mefâilü fâilün (Bahr-i muzârî ahreb-i mekfûf)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû fâ	i lâ	tû me fâ	î	lû fâ	i lûn
Üm	mî	dîmen	befad	lı Hudâ	ven	dî ek	berest
Â	râ	mî câ	nî mâ	be se nâ	yi	peyam	berest
Rû	yeş	çûmâ	hi tâ	bû kadeş	çün	şanev	berest

IV.

خاکِ قدمست سعادت جان منست
 خاک از قدمت همه گل و یاسمن است
 سر تا قدمت خاکِ تو می روید
 زان خاکِ قدم، چه روی بر داشتنت؟

Hâkk-i kademet sa'adet cân-ı menest
 Hâk ez kademet heme gül ü yâsemenest
 Ser tâ kademet cân-ı tû ber mîrûyed
 Z'ân Hâkk-ı kadem, çi rûy-i ber dâštenest?¹⁰⁸

Vezin: Mef'ûlû mefâilün mefâilü feûl (Rubâî / Ahreb 3)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef	û	lû me fâ	lûn	me fâ	lû fe ûl
Hâk kî	ka demet	se' â	de ti	câ	nimenest
Hâk ez	ka demet	heme	gû lû	yâ	semenest
Şer tâ	ka demet	câ	nî tû ber	mî	rû yed
Z'ânHâk	ki kadem	çi rû	yi ber	dâş	(i)tenest

¹⁰⁸ Mevlânâ, *Rubâiler*, c.I, rb.no. 316.

3.15.3. İkinci Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

ای طوطی عسی نفس، وی بلبل شیرین نوا
هین زهره را کالیوه کن زان نغمهای جان فزا
ساقی! تو مار اید کن صد خیک را پر باد کن
ارواح را فرهاد کن، در عشق آن شیرین لقا

Ey tûti-i 'Îsâ nefes, v'ey bulbul-i Şîrîn nevâ
Hîn zühre râ kâlîve kün z'ân nağmehâ-yı cân fezâ
Sâkî! Tû mâ râ yâd kün, sad hîk-i râ pûrbâd kün
Ervâh râ Ferhâd kün, der aşk ân Şîrîn likâ¹⁰⁹

Vezin: Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Mûs	tef	ilûn	mûs	tef	tef	ilûn	mûs	tef	ilûn	mûs	tef	ilûn	mûs	tef	ilûn
Ey	tû	tî i	Î	sâ	sâ	nefes	v'ey	bûl	bûlî	Şî	rîn	nevâ	Şî	rîn	likâ
Hîn	züh	rerâ	kâ	lî	î	vekûn	z'ân	nağ	mehâ	yî	cân	fezâ	pûr	bâd	(î)kûn
Sâ	kî	tûmâ	râ	yâ	yâd	(î)kûn	sad	hî	kirâ	pûr	bâd	(î)kûn	Şî	rîn	likâ
Er	vâh	(î)râ	Fer	hâ	hâd	(î)kûn	der	aş	k(î)ân	Şî	rîn	likâ	Şî	rîn	likâ

3.15.4. Üçüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

ای صبا حالی ز خد خال شمس الدین بیار
عنبر و مشک ختن از چین بقطنطین بیار
ما ببوی شمس الدین سر خوش شدیم و می رویم
ما ز جام شمس الدین مستیم ساقی می میار

¹⁰⁹ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 53, gz.no. 11.

Ey sabâ hâlî zi hod ü hâl-i Şemseddîn be-yâr
 ‘Anber ü müşk-i Hutten ez Çîn be- Konstantin be-yâr
 Mâ benûy-i Şemseddîn serhûş şödîm vü mîrûyem
 Mâ zi câm-ı Şemseddîn mestim sâkî mey be-yâr¹¹⁰

Vezin: Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün (Bahr-i remel)

Usûl-Vezin Şeması:

28
8

Fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lâ tûn fâ i lûn
 Ey sa bâ hâ lî zi hod tû hâ li Şem sed dîn beyâr
 An ber i müş ki Hu ten ez Çîn be Kons tan tin beyâr
 Mâ be nû yi Şem sed dîn ser hûş şü dîm vü mî rû yem
 Mâ zi câ mı Şem sed dîn mes tî mü sâ kî mey be yâr

II.

Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur
 Kulu olan kişiler husrev ü hâkân olur
 Her ki bugün Veled’e inanuben yüz sure
 Yoksul ise bâý olur bâý ise sultân olur

Vezin: Müfteilün fâilün müfteilün fâilün (Bahr-i münserîh)

Usûl-Vezin Şeması:

6
8

Müf te i lûn fâ i lûn müf te i lûn fâ i lûn
 Ey ki he zâr â fe rin bu ni ce sul tân o lur
 Ku lu o lan kı şî ler hûs re vü hâ kân o lur
 Her ki bu gün Ve le d’e i na nu ben yüz sû re
 Yok su li se bâý o lur bâý i se sul tân o lur

¹¹⁰ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s. 427, gz.no. 1081.

III.

مجنون و پریشان توم، دستم گیر
 سر گشته و حیران توم، دستم گیر
 هر بی سر و چای دستگیری دارد
 من بی سر و سامان توام، دستم گیر

Mecnûn ü perîşân-ı tûem, destem gîr
 Sergeşte vü hayrân-ı tûem, destem gîr
 Her bî-ser ü pê-yi destgîrî dared
 Men bî-ser ü sâ mân-ı tûem, destem gîr¹¹¹

Vezin: Mef'ûlü mefâilü mefâilün fa' (Rubâî / Ahreb 4)

Usûl-Vezin Şeması:

Mef ü lü me fâ şâ nı tû em des tem gîr
 Mec nûn ü pe rî râ nı tû em des tem gîr
 Ser geş te vü hay yi dest (i) gî ri da red
 Her bî se r-ü pâ (i) tû em des tem gîr
 Men bî se r-ü sâ mân (i) tû em des tem gîr

IV.

Ben bilmez idim gizli ayân hep sen imişsin
 Tenlerde vü canlarda nihân hep sen imişsin
 Senden bu cihân içre nişân ister idim ben
 Âhır bunu bildim ki cihân hep sen imişsin¹¹²

Vezin: Mef'ûlü mefâilü mefâilü feûlün (Bahr-i hezec-i mekfûl)

¹¹¹ Mevlânâ, *Rubâiler*, c.II, rb.no. 1034.

¹¹² Midhat Bahari Beytur, *Mesnevî Gözüyle Mevlânâ Şiirleri, Aşk ve Felsefesi*, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1965, s.17.

Usûl-Vezin Şeması:

V.

پنهان مشو که روی تو بر ما مبارکست
 نظرة تو بر همه جانها مبارکست
 ای بستگان تن بتماشای جان روید
 کاخر رسول گفت تماشا مبارکست

Pinhân meşev ki rûy-i tû ber mâ mubârekest
 Nazâre-i tû ber heme cânhâ mubârekest
 Ey bestegân ten be-temâşâ-yı cân revîd
 Kâhır resûl güft temâşâ mubârekest¹¹³

Vezin: Mef'ûlû fâilâtü mefâilü fâilün (Bahr-i muzârî ahreb-i mekfûf)

Usûl-Vezin Şeması:

¹¹³ Mevlânâ, *Dîvân-ı Kebîr*, s.207, gz.no. 451.

VI.

Ne aşka sabreder oldum ne akl ile yârim
Ne kârı başa çıkardım ne belli bî-kârım

Belâ-yı aşk ile hakka ki n'olduğum bilmem
Bu anlanır elemimden ki âşık-ı zârım
Semâî gibi ben ol bî-hodem ki âlemde
Ne key file mütekeyyif ne mest ü hûş yârim¹¹⁴

Vezin: Mefâilün feilâtün mefâilün fa'lün (Bahr-i müctes)

Usûl-Vezin Şeması:

Me fâ i lün fe i lâ tün me fâ i lün fa' lün
Ne aş ka sab re de r-ol dum ne akl i le yâ rım
Ne kâ ri bâ sa çı kar dım ne bel li bî kâ rım
Be lâ yı aşk le Hak ka ki n'ol duğum bil mem
Bu an la nır e le mim den ki â şı kı zâ rım
Se mâ i gi bi be n-ol bî hodem ki â lem de
Nekeyf i le mü te ke yif nemest ü hoş yâ rım

3.15.5. Dördüncü Selâm Güfte ve Usûl-Vezin Şemaları

I.

سلطان منی سلطان منی
و اندر دل و جان ایمان منی
در من بدمی من زنده شوم
یک جان چه بود صد جان منی

¹¹⁴ Abdalbâkî Gölpınarlı, *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik*, s. 477-478.

Sultân-ı menî sultân-ı menî
V'ender dil ü cân î mân-ı menî
Der men be-demî men zinde şevem
Yek cân çi büved sad cân-ı menî

Vezin: Müstef'iletün müstef'iletün (Bahr-i recez)

Usûl-Vezin Şeması:

Müs tef i letün Sul tâ nı meni V'en der di lücân Der men be demi Yek cân çi büved rî cân mî ved mûs sul î men zin de şevem nî meni menî

4. DEĞERLENDİRME

XIX. yüzyıla kadar bestelenmiş Mevlevî âyinleri üzerine yaptığımız çalışmayı kısaca değerlendirecek olursak:

- XIX. yüzyıla kadar ondokuz Mevlevî âyini bestelenmiş, bunlardan ancak onbeşi günümüze kadar gelebilmiştir. Bu onbeş âyin daha sonra bestelenecek olan âyinlere form, güfte, beste, usûl ve usûl-vezin ilişkisi açısından örnek teşkil etmiştir.

- Mevlevî âyinlerinin güfteleri Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin *Mesnevî* ve *Dîvân-ı Kebîr*'inin gazelliyât ve rubâ'ıyyât bölümlerinden seçilmiştir. Ayrıca diğer Mevlevî büyüklerinin manzum parçalarına da rastlamak mümkündür. Güftelerde Farsça ağırlıklı olmak üzere Arapça ve Türkçe olmak üzere üç dil kullanılmıştır. Güftelerin tamamı aruz vezni ile yazılmıştır.

- Mevlevî âyinlerinde bazı güftelerin selâmların bazı bölümlerde kullanılması âdet (hattâ kural) hâline gelmiştir. İkinci ve dördüncü selâmlarda “Sultân-ı menî sultân-ı menî” mısraıyla başlayan beyitler, üçüncü selâmın ikinci bölümü olan yürük-semâî kısmında Eflâkî'nin “Ey ki hezâr âferin bu nice sultân olur” mısraıyla başlayan beyiti bu konuya en güzel örneklerdir. Ayrıca âyinlerde çok sık rastlanan “Âteş nezened der dil-i mâ illâ Hû” mısraıyla başlayan rubâî, vezin açısından diğer selâmlarda da kullanılabilecekken sâdece birinci selâmlarda; aynı şekilde “Ey şehd nûş în lebet pâk ez heme âlûdegî” mısraıyla başlayan beyit de üçüncü selâmın birinci bölümü olan devr-i kebîr kısmında kullanılmıştır.

- Her selâm belirli usûllerle ölçülmüştür. Usûllerin selâmlar içinde kullanım oranlarına bakıldığında; birinci selâmlarda devr-i revân, ikinci selâmlarda evfer (Vardakosta Ahmed Ağa'nın Hicaz âyini (ağır aksak-semâî) dışındaki âyinlerin tümü), üçüncü selâmların birinci kısımlarında devr-i kebîr, ikinci kısımlarının tamamında yürük-semâî usûllerinin kullanıldığı görülmektedir.

Selâmlar incelendiğinde her selâmda bazı vezinlerin diğerlerine göre yüksek oranda tercih edildiği görülmektedir. Birinci selâmlarda *bahr-i remel*, ikinci selâmlarda *bahr-i recez*, üçüncü selâmların birinci kısımlarında *bahr-i remel-i müseddes*, üçüncü selâmların ikinci kısmı olan yürük-semâî bölümünde *bahr-i hezec-i mekfûl*, dördüncü selâmlarda *bahr-i recez* tercih edilmiştir.

- Usûllerin ve bu usûllerde kullanılan vezinlerin selâmlar içinde tercih edilme oranlarındaki tenasüp dışında, bu usûllerle vezinlerin imtizâcından doğan îkâ‘ kalıplarında da bazı kalıpların aralarında yüzyıl farkı olsa da bestekârlar tarafından ağırlıkla tercih edildiği görülmüştür.

- Vezin seçimleri bazı usûllerin kullanım şekilleri üzerinde de etkili olmuştur. Üçüncü selâmların yürük-semâî kısmında yürük-semâî usûlü bazı vezinlerin kullanımıyla usûlün son darbından başlayarak kullanılmıştır, aynı kullanım dördüncü selâmlarda kullanılan evfer usûlü için de geçerlidir.

- Gerek güfte seçiminde, gerek usûl seçiminde, gerekse bunların beste aşamasında kullanımı rastgele değil; güfte vezni, buna uygun usûlün seçimi ve bu usûl ile güfte vezninin ritmik bir kalıp haline getirilip bunun üzerine melodinin giydirilmesi son derece titiz, detaylı, bilinçli ve planlı bir çalışmadır.

- Mevlevî âyinlerindeki usûl, vezin ve îkâ‘ kullanımı lâ-dinî eserlerle de benzerlikler arz etmektedir. Türk Mûsikîsi’nde her ne kadar dinî-lâ dinî şeklinde bir sınıflandırma söz konusu ise de tekkelerin mûsikînin eğitim unsurlarından biri olması, büyük bestekârlarımızın büyük çoğunluğunun tekkede yetişmiş, intisâb etmiş yahut “Dede” pâyesini almış olduğu düşünülürse bu sınıflandırmanın sunî kaldığı söylenebilir. Her iki sahada yapılan eserlerin birbirlerinden etkilendiği (güfte, beste, usûl, form) eserler incelendiğinde açıkça görülmektedir.

5. SONUÇ

XIX. yüzyıla kadar bestelenmiş Mevlevî âyinlerini selâmları göz önüne alarak değerlendirdiğimizde ortaya çıkan sonuçlar şunlardır:

Birinci Selamlar

XIX. yüzyıla kadar olan Mevlevî âyinlerinin birinci selâmları usûl açısından değerlendirildiğinde 15 Mevlevî âyininin birinci selâmlarında devr-i revân ve ağır düyek usûlleri kullanıldığı tesbit edilmiştir. Bu usûllerin kullanım oranları şöyledir:

Devr-i revân: Bayâtî, bestenigâr, çargâh, düğâh, hicaz (Vardakosta), hüseyinî, ırak, nihâvend, pençgâh, segâh, uşşak âyinleri. **Toplam 11 (%73,3)**

Ağır düyek: Hicaz (Nâyî Osman Dede), rast, süzidilârâ, şevkutarab âyinleri.

Toplam 4 (%16,7)

İncelenen âyinlerde kullanılan usûller göz önünde bulundurularak yapılan tasnife göre seçilen güftelerde kullanılan vezinler ve oranları şöyle tesbit edilmiştir:

Devr-i revân usûlünde kullanılan vezinler ve oranları:

Bahr-i remel: Bestenigâr âyini (3), çargâh âyini (1), düğâh âyini (1), ırak âyini (1), nihâvend âyini (3), segâh âyini (1), uşşak âyini (1): **Toplam 11 %31,43**

Rubâî Ahreb 4: Çargâh (1), hicaz (1), hüseyinî (1), pençgâh (1), segâh (1), uşşak (1): **Toplam 6 %17,14**

Rubâî Ahreb 1: Bayâtî (1), hüseyinî (1), uşşak (2): **Toplam 4 %11,43**

Bahr-i recez: Çargâh (1), düğâh (1), ırak (1), segâh (1): **Toplam 4 %11,43**

*Bahr-i hezec-i ahreb*¹¹⁵: Düğâh (1), ırak (1), segâh (1): **Toplam 3 %8,57**

Bahr-i hezec-i mekfûl: Çargâh (2): **Toplam 2 %5,71**

Rubâî Ahreb 3: Düğâh (1), Pençgâh (1): **Toplam 2 %5,71**

Bahr-i remel-i müseddes: Hicaz (Vardakosta)(1): **Toplam 1 %2,86**

*Bahr-i müctes*¹¹⁶: Bayâtî (1): **Toplam 1 %2,86**

Bahr-i muzârî: Hicaz (Vardakosta) (1): **Toplam 1 %2,86**

¹¹⁵ Bu vezin sâdece devr-i revân usûlünde kullanılmıştır.

¹¹⁶ Sadece bayâtî âyini'nin 1. selâmında ve devr-i revân usûlünde kullanılmıştır.

Ağır düyek usûlünde kullanılan vezinler ve oranları:

Rubâî Ahreb 4: Rast (2), şevkutarab (1): **Toplam 3 %17,64**

Bahr-i muzârî-i ahreb-i mekfûf: Hicaz (Nâyî Osman Dede) (1), şevkutarab (1): **Toplam 2 %11,76**

Bahr-i muzârî: Hicaz (Nâyî Osman Dede) (1), rast (1): **Toplam 2 %11,76**

Bahr-i remel-i müseddes: Hicaz (Kutb.) (1), sûzidilârâ (1): **Toplam 2 %11,76**

Rubâî Ahreb 1: Sûzidilârâ (2): **Toplam 2 %11,76**

Bahr-i hezec-i mekfûl: Hicaz (Nâyî Osman Dede) (1), rast (1): **Toplam 2 %11,76**

Bahr-i remel: Hicaz (Nâyî Osman Dede) (1): **Toplam 1 %5,89**

Bahr-i recez: Şevkutarab (1): **Toplam 1 %5,89**

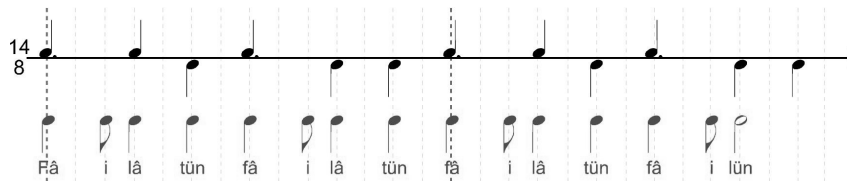
Rubâî Ahreb 3: Şevkutarab (1): **Toplam 1 %5,89**

*Bahr-i hezec-i müseddes-i mahzûf*¹¹⁷: Sûzidilârâ (1): **Toplam 1 %5,89**

Usûl-Vezin ilişkisi açısından XIX. yy.'a kadar olan Mevlevî âyinlerini incelenirken selâmlarda kullanılan usûllere göre en çok kullanılan vezinlerin usûl-vezin tabloları gösterilmiştir. Bu usûl-vezin tabloları hem en çok kullanılan vezni, hem de usûl-vezin ilişkisi açısından üzerinde ortak müşterek olarak birleşilen îkâ' yı göstermektedir.

İncelenen 15 Mevlevî âyinde birinci selâmlarda en çok kullanılan vezinlerin usûllere göre ortaya çıkan îkâ' tabloları şöyledir:

Devr-i revân (Bahr-i remel): Bestenigâr, çargâh, ırak, nihâvend ve segâh âyinlerinde toplam 9 güfte bu vezin aşağıdaki şekilde usûle yerleştirilmiştir:

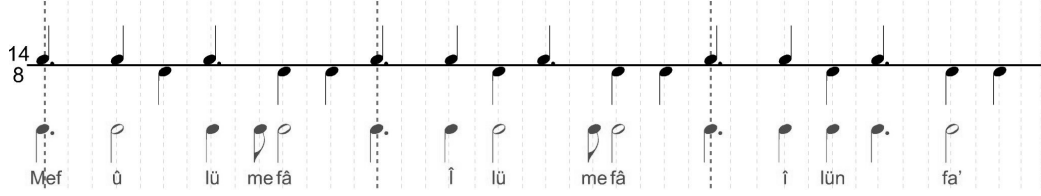
Yalnız uşşak¹¹⁸ ve dügâh¹¹⁹ âyinlerinde 2 güfte usûl-vezin açısından farklılık arz etmektedir.

¹¹⁷ Bu vezin sâdece sûzidilâra âyini'nin 1. selâmında ve ağır düyek usûlünde kullanılmıştır.

¹¹⁸ Usûl-vezin tablosu için Bkz. s.318.

¹¹⁹ Usûl-vezin tablosu için Bkz. s.96.

Devr-i revân (Rubâî Ahreb4): Çargâh, hicaz, hüseyinî ve pençgâh âyinlerinde toplam 4 güftede bu vezin “Âteş nezened der dili mâ illâ Hû” mısraıyla başlayan güfte ile usûle şu şekilde yerleştirilmiştir:

Segâh¹²⁰ ve uşşak¹²¹ âyinlerinde 2 güfte usûl-vezin açısından farklılık arz etmektedir. Ayrıca Segâh âyini diğer âyinlerden farklı olarak “Ateş ne zened...” mısraıyla başlayan güfte yerine “Ey âşık-ı rûy-i tû hezârân âşık” mısraıyla başlayan güfte kullanılmıştır.

İkinci Selâmlar

2.1. Usûl Seçimi Açısından Değerlendirme

XIX. yüzyıla kadar olan Mevlevî âyinlerinin ikinci selâmları usûl açısından değerlendirildiğinde birkaç istisnâ hariç hemen hemen hepsinin evfer usûlüyle (9/4) ölçüldüğü tesbit edilmiştir. XIX. yy.’a kadar olan Mevlevî âyinlerinde de Vardakosta Ahmed Ağa’nın Hicaz âyini (ağır aksak-semâî) dışındaki âyinlerin ikinci selâmları evfer usûlüyle bestelenmiştir.

İncelenen âyinlerde kullanılan usûller göz önünde bulundurularak yaptığımız tasnife göre seçilen güftelerde kullanılan vezinler ve oranları şöyle tesbit edilmiştir:

*Bahr-i recez (2 Müstef’iletün)*¹²²: Bestenigâr (1), çargâh (1), dügâh (1), hicaz (1), ırak (1), nihâvend (1), rast (1), sûzidilârâ (1), uşşak (1) : **Toplam 9 %41** (Bu vezin ikinci selâmın birinci bölümünde “Sultân-ı menî sultân-ı menî” mısraıyla başlayan güfte için kullanılmıştır.)

¹²⁰ Usûl-vezin tablosu için Bkz. s.201.

¹²¹ Usûl-vezin tablosu için Bkz. s.316.

¹²² İkinci selâmı olmayan hüseyinî âyini, vezni bahr-i hezec olan bayâtî âyini, bahr-i hezec-i sâlim olan hicaz âyini, bahr-i hezec-i mekfûl olan pençgâh âyini ve şevkutarab âyini dışındaki âyinlerin hepsinde kullanılmıştır.

*Bahr-i recez (4 Müstef'ilün)*¹²³: Bestenigâr (1), çargâh (1), dügâh (1), hicaz (1), ırak (1), nihâvend (1), rast (1), segâh (1), şevkutarab (1): **Toplam 9 %41**

Bahr-i hezec: Bayâtî (1): **Toplam 1 %4,54**

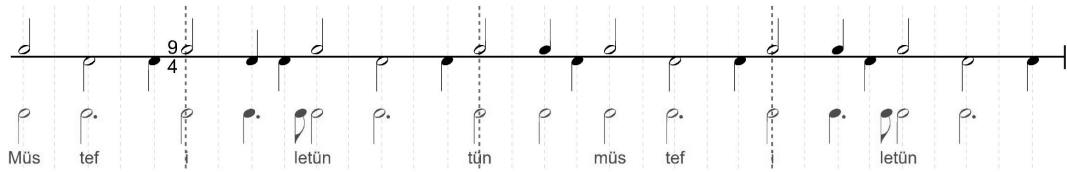
Bahr-i hezec-i Sâlim: Hicaz (Vardakosta) (1): **Toplam 1 %4,54**

Bahr-i hezec-i mekfûl: Pençgâh (1): **Toplam 1 %4,54**

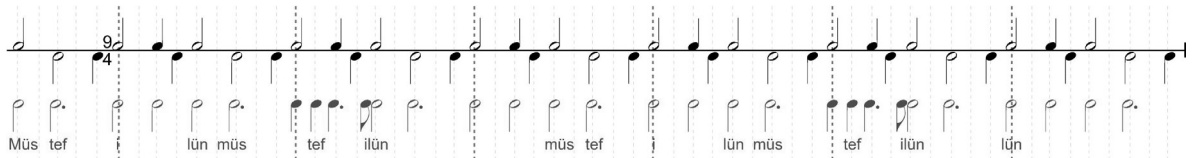
Bahr-i remel: Segâh (1): **Toplam 1 %4,54**

İncelenen 15 Mevlevî âyininde ikinci selâmlarında en çok kullanılan vezinlerin usûllere göre ortaya çıkan îkâ' tabloları şöyledir:

Bahr-i recez (2 Müstef'iletün): Bestenigâr, çargâh, dügâh, hicaz, ırak, nihâvend, rast, sûzidilârâ ve uşşak âyinlerinde toplam 9 güfede bu vezin aşağıdaki şekilde usûle yerleştirilmiştir¹²⁴:

Bahr-i recez (4 Müstef'ilün): Bu vezin güftesi aynı olan çargâh ve dügâh âyinlerinde şu şekilde usûle yerleştirilmiştir:

Diğer âyinlerde ise (Nihâvend ve rast âyinleri hariç) eksik ölçü ile başlamış ve 7 usûlde îkâ' tamamlanmıştır.

Üçüncü Selâmlar

İncelenen Mevlevî âyinlerinin üçüncü selâmları iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde devr-i kebîr, frenkçin ve ağır düyek gibi usûller kullanılmış, ikinci bölümler ise istisnâsız yürük-semâî usûlü ile ölçülmüştür.

¹²³ Segâh Âyini ve şevkutarab âyinleri dışında her iki bahr-i recez (2 Müstef'iletün birinci bölümde ve 4 Müstef'ilün ikinci bölümde olmak üzere) beraber kullanılmıştır.

¹²⁴ Âyinlerin usûl-vezin tablolarındaki küçük senkoplar, gecikmeler ve tekrarlar ortak müşterek olarak tabloda gösterilmiştir.

XIX. Yüzyıla kadar olan 15 Mevlevî âyininin üçüncü selâmlarının birinci bölümünde kullanılan usûller ve oranları şöyledir:

Devr-i kebîr: Bayâtî, bestenigâr, ırak, nihâvend, pençgâh, çargâh, dügâh, uşşak, segâh ve şevkutarab âyinleri. **Toplam 10 %77**

Frenkçîn: Rast ve sûzidilârâ âyinleri. **Toplam 2 %15,39**

Ağır düyek: Hicaz (Nâyî Osman Dede) **Toplam 1 %7,7**

İncelenen âyinlerde kullanılan usûller göz önünde bulundurularak yapılan tasnife göre seçilen güftelerde kullanılan vezinler ve oranları şöyle tesbit edilmiştir:

Devr-i kebîr usûlünde kullanılan vezinler ve oranları:

Bahr-i remel-i müseddes: Bayâtî (1), bestenigâr (1), ırak (1), nihâvend (1), pençgâh (1): **Toplam 5 %50**

Bahr-i recez: Çargâh (1) , dügâh (1), uşşak (1): **Toplam 3 %30**

Bahr-i remel: Segâh (1), şevkutarab (1): **Toplam 2 %20**

Frenkçîn usûlünde kullanılan vezinler ve oranları:

Bahr-i remel-i Müseddes: Sûzidilârâ âyini

Bahr-i recez: Rast âyini

Ağır düyek usûlünde kullanılan vezinler:

Bahr-i hezec-i mahbûn matviyy: Hicaz âyini (Nâyî Osman Dede)

Yürük-semâî usûlünde kullanılan vezinler:

İncelenen âyinlerin (Hicaz Âyini (Nâyî Osman Dede) hariç) hepsinde birinci bölümden sonra “Ey ki hezâr âferin..” mısraıyla başlayan yürük-semâî usûlüyle ölçülmüş kısım gelir. Bu kısmın vezni “*Müfteilün fâilün müfteilün fâilün*” dür. Bu bölümün dışında yürük-semâî usûlünde kullanılan vezinler ve oranları şöyle sıralanmaktadır:

Bahr-i hezec-i mekfûl: Bayâtî(1), çargâh(1), ırak(2), pençgâh(2), rast(2), uşşak(2), şevkutarab(2): **Toplam 12 %23,07**

Rubâî Ahreb 1: Çargâh(1), hicaz(1), pençgâh(1), rast(1), segâh(3), uşşak(1): **Toplam 8 %15,38**

Bahr-i serî' matviy-yi mavkûf: Bayâtî(1), çargâh(1), irak(1), pençgâh(2), sûzidilârâ(2): **Toplam 7 %13,46**

Rubâî Ahreb 6: Çargâh(1), hicaz(Vardakosta)(1), nihâvend(1), uşşak(1): **Toplam 4 %7,70**

Rubâî Ahreb 3: Hicaz(1), nihâvend(1), rast(1), segâh(1): **Toplam 4 %7,70**

Bahr-i münserih: Bayâtî(1), çargâh(1), sûzidilârâ(1): **Toplam 3 %5,77**

Bahr-i müctes: Çargâh(1), rast(1), irak(1): **Toplam 3 %5,77**

Bahr-i hezec-i ahreb: Bayâtî(1), bestenigâr(1): **Toplam 2 %3,84**

Bahr-i hezec-i mahbûn matviyy: Bestenigâr(2): **Toplam 2 %3,84**

Bahr-i remel: Bestenigâr(2): **Toplam 2 %3,84**

Rubâî Ahreb 4: Sûzidilârâ(1), Şevkutarab(1): **Toplam 2 %3,84**

Bahr-i muzârî: Nihâvend(1): **Toplam 1 %1,93**

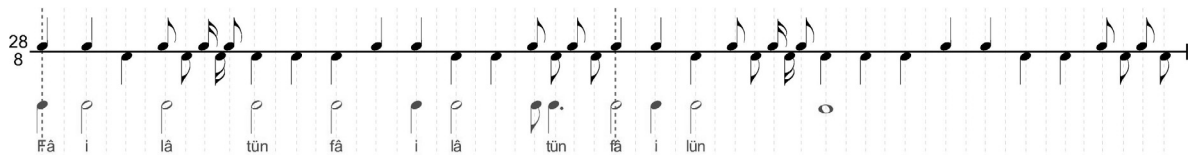
Bahr-i muzârî' arîz: Nihâvend(1): **Toplam 1 %1,93**

Rubâî Ahreb 2: Uşşak(1): **Toplam 1 %1,93**

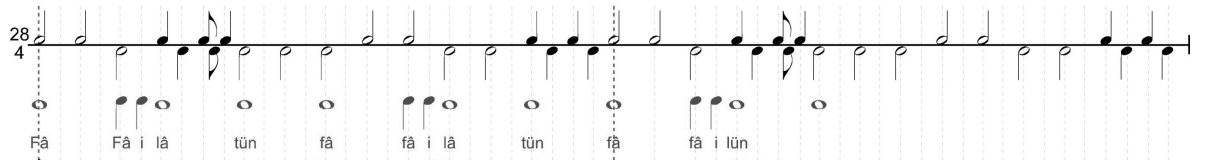
İncelenen 15 Mevlevî âyininde üçüncü selâmlarının birinci bölümünde en çok kullanılan vezinlerin usûllere göre ortaya çıkan îkâ' tabloları şöyledir:

Devr-i kebîr (Bahr-i remel-i müseddes):

Bayâtî, irak ve pençgâh âyinlerinde:

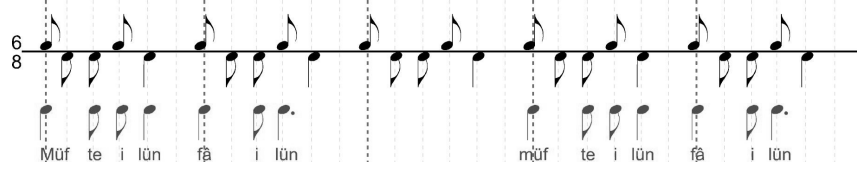

Bestenigâr ve nihâvend âyinlerinde:

Yukarıda da belirtildiği üzere Mevlevî âyinlerinin üçüncü selâmlarının ikinci kısımları yürük-semâî usûlü ile ölçülmüştür. İncelenen âyinlerin (Hicaz Âyini (Nâyî Osman Dede) hariç) hepsinde birinci bölümden sonra “Ey ki hezâr âferin..” mısraıyla

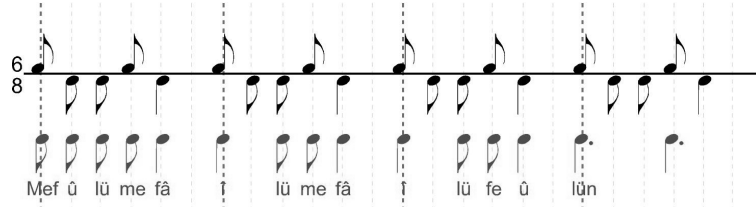
başlayan yürük-semâî usûlüyle bestelenmiş kısım gelir. Bu kısım bütün âyinlerde aynı usûl-vezin şemâsı kullanılarak yerleştirilmiştir. Bu kısmın usûl-vezin şeması şöyledir:

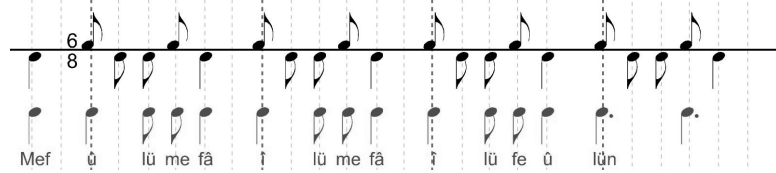
Bu bölümün dışında yürük-semâî usûlünde kullanılan vezinler ve usûl-vezin şemaları şöyledir:

Bahr-i hezec-i mekfûl: 12 güftede iki farklı usûl-vezin şeması kullanılmıştır.

Bu şemalardan birincisi:

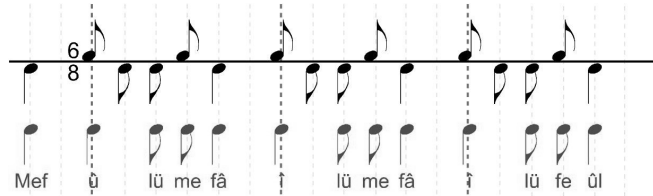

ikincisi ise:

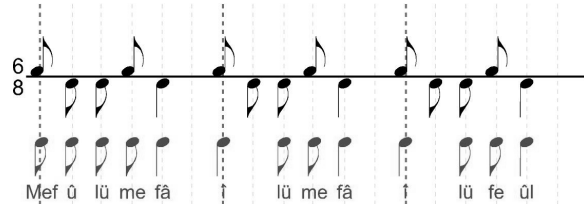

şeklindedir.

Rubâî Ahreb 1: 8 güftede iki farklı usûl-vezin şeması kullanılmıştır. Bu şemalardan birincisi:

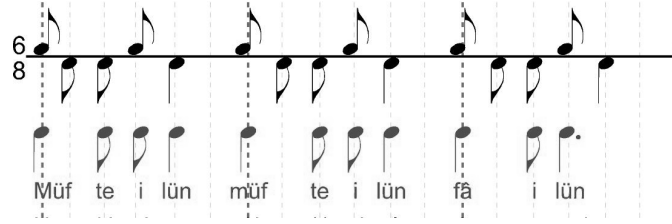

ikincisi ise:

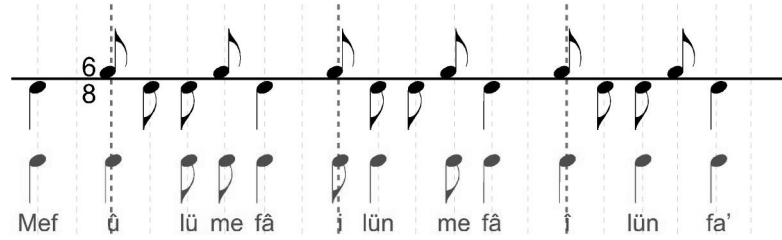

şeklindedir.

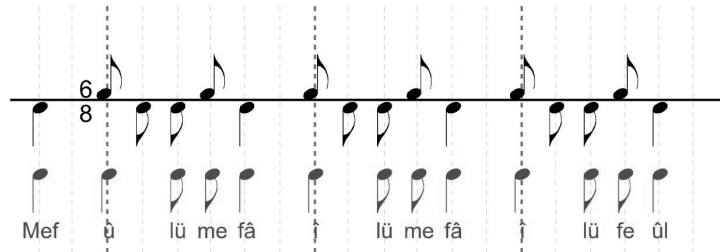
Bahr-i serî' matviy-yi mavkûf: Toplam 7 güftede aşağıdaki usûl-vezin şeması kullanılmıştır.

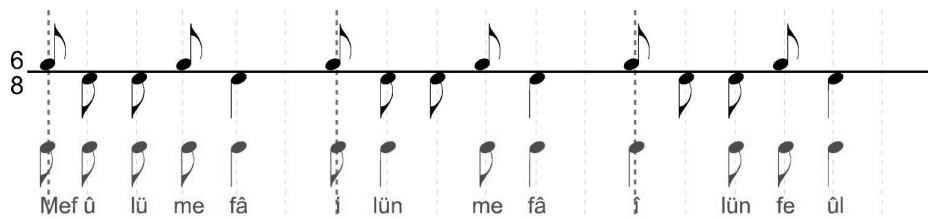
Rubâî Ahreb 6: 4 güftenin üçünde (Hicaz Âyini dışında) aşağıdaki usûl-vezin şeması kullanılmıştır:

Rubâî Ahreb 3: 4 güftede iki farklı usûl-vezin şeması kullanılmıştır. Bu şemalardan birincisi:

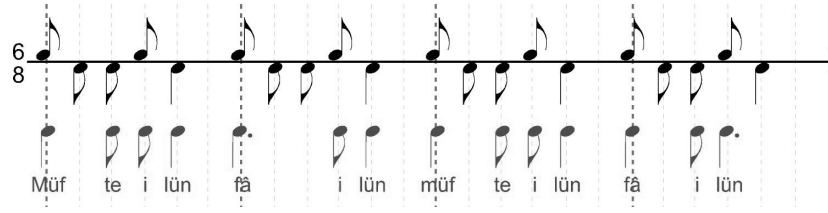

ikincisi ise:

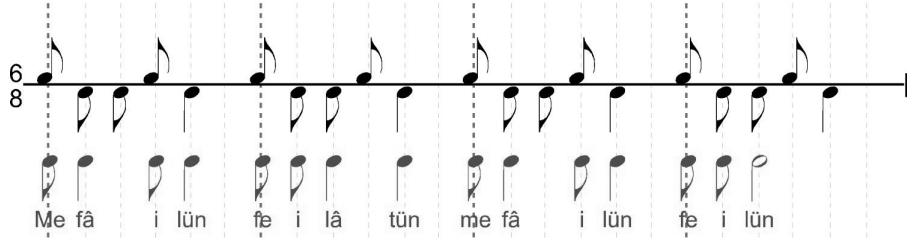

şeklinde kullanılmıştır.

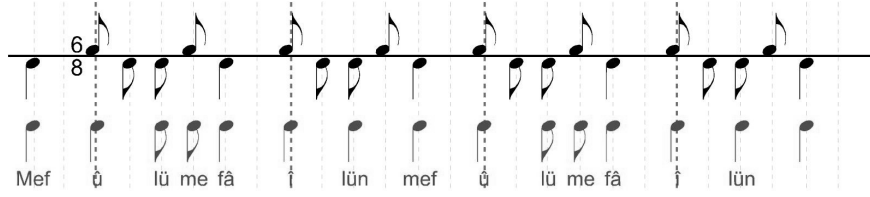
Bahr-i münserih: Toplam 3 güftede aşağıdaki usûl-vezin şeması kullanılmıştır.

Bahr-i müctes: Toplam 3 güftede aşağıdaki usûl-vezin şeması kullanılmıştır.

Bahr-i hezec-i ahreb: Toplam 2 güftede aşağıdaki usûl-vezin şeması kullanılmıştır.

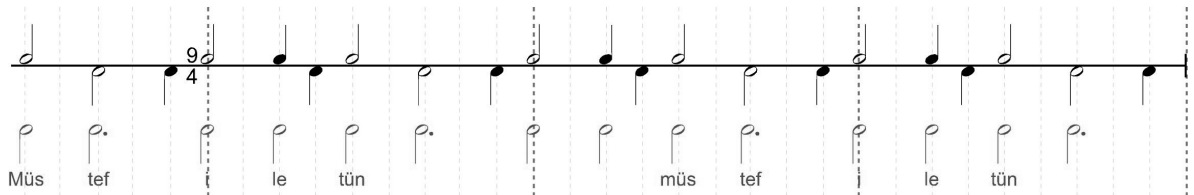

Dördüncü Selâmlar

İncelenen 15 âyinin dördüncü selâmları olmayan üçü dışında hepsi evfer üsûlüyle bestelenmiştir. İkinci selâmın birinci bölümü “Sultân-ı menî, sultân-ı menî” mısraıyla başlayan beyitlerle bestelenmiş ise, genellikle bu bölüm bestesi ve güftesiyle aynen dördüncü selâma taşınmıştır.

Bu selâmda Bahr-i recez (2 Müstef'iletün) vezni kullanılmıştır.

İncelenen 15 Mevlevî âyininde dördüncü selâmlarında kullanılan veznin usûle göre ortaya çıkan îkâ' tablosu şöyledir:

KAYNAKÇA

ATALAY, Besim, ‘Âyin Kelimesi’, *Son Posta*, 20.05.1945

BAŞAR, Didem, *XIX. Yüzyıla Kadar Bestelenmiş Mevlevî Âyinlerinin Müzikâl Analizi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1999.

BEHAR, Cem, *Zaman, Mekân, Müzik*, Afa Yayınları, İstanbul, 1992.

BEYTUR, Midhat Bahari, *Mesnevî Gözüyle Mevlânâ Şiirleri, Aşk ve Felsefesi*, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1965.

ÇELEBİOĞLU Amil, *Mesnevi-i Şerif Manzum Nahifî Tercümesi*, c. I, İstanbul, 1967.

DEVELİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Sözlük*, Aydın Kitabevi, 21. baskı, Ankara, 2004.

ERGUN, Sâdeddin Nüzhet, *Türk Mûsikîsi Antolojisi-Dinî Eserler*, I-II, İ.Ü. Yayınları Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1942.

GÖLPINARLI, Abdülbâkî, *Mevlânâ’dan sonra Mevlevîlik*, İnkilâb Kitabevi, İkinci baskı, İstanbul 1983.

GÖLPINARLI, Abdülbâkî, *Şeyh Galib Dîvânı’ndan Seçmeler*, 1001 Temel Eser/61, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1971.

İBN SÎNÂ, *eş-şifâ Mûsikî*, (çev: Ahmet Hakkı Turabi), Litera Yayıncılık, İslâm Felsefesi Klâsikleri, İstanbul, 2004.

İstanbul Konservatuvarı Neşriyatı, *Mevlevî Âyinleri*, c. VII, İstanbul 1934-1939.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad, *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.

MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN, *Dîvân-ı Kebîr*, (Hazırlayan: Abdülbâkî Gölpınarlı), Kültür Bakanlığı Yayınları/1383, Klâsik Türk Eserleri Dizisi/17, Ankara, 1992, Anadolu Üniversitesi Basımevi.

MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN Muhammed Mevlevî Rûmî, *Külliyât-ı Şems-i Tebrîzî (Dîvân-ı Kebîr)*, (Yayına Hazırlayan: Bediüzzaman Furûzanfer), Tahran, 1376.

MEVLÂNÂ, *Rubâîler*, (Trc. Şefik Can), I-II Kültür Bakanlığı Yayınları/1352, Tercüme Eserler Dizisi/80, Ankara, 1991.

ÖZCAN, Nûri, “Mevlevî Âyini”, *DİA*, c.XXVIII, İstanbul, 1991, s. 464

ÖZKAN, İsmail Hakkı, *Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri, Kudüm Velveleleri*, Beşinci basım, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1998.

ÖZTUNA, Yılmaz, *Büyük Türk Mûsikîsi Ansiklopedisi*, c.I, Kültür Bakanlığı/1163, Ankara, 1990.

SARI, Mevlüt, *El-Mevârid (Arapça-Türkçe Lugat)*, Bahar Yayınları, İstanbul, 1982.

TANRIKORUR, Cinuçen, *Osmanlı Dönemi Türk Mûsikîsi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2003.

TANRIKORUR, Cinuçen, *Mûzik Kimliğimiz Üzerine Düşünceler*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1998.

TANRIKORUR Cinuçen, “Osmanlı Mûsikîsinde Mevlevî Âyini Besteciliği”, *Osmanlı, Yeni Türkiye Yayınları*, c.X, Ankara, 1999.

ULUDAĞ, Süleyman, “Âyin-Tasavvuf”, *DİA*, c.IV, İstanbul 1991, s. 250.

VOLKAN, Sabahattin, “Mevlânâ ve Mevlevî Mûsikîsi”, *Mevlânâ Güldestesi*, Konya, 1974.